

PRVOTNÍ KŘESŤANSTVÍ

II

DĚTSTVÍ a MLÁDÍ JEŽÍŠOVO

Lic. Emil Bock

Přel. L.K.

	strana
P ř e d m l u v a	2
1. <u>K f y z i o l o g i i S v a t é z e m ě</u>	
Na středu země	3
Trojnost krajiny	6
Tajemství Betlema	9
2. <u>M y s t e r i u m K r i s t o v o a</u> <u>m y s t e r i u m J e ž í š o v o</u>	
Od Ježíše ke Kristu	14
Tajemství Ježíšiví	15
Dva různé světy	16
Rozpory: dva rodokmeny	17
Seznam králů	18
Výsledek	19
3. <u>D v a p ó l y l i d s t v a</u>	
/ Bytostná dvojnost /	
Staré a mladé	24
D ě j i n y a n a d d ě j i n y	25
Matka a dítě	26
Různé druhy vědomí	27
Lidské a božské	28
Rozuzlení	29
Cesty Zarathustrovy	
Stará sluneční moudrost	30
Zarathustra a dějiny Izraele	31
Různé proroctví	32
Nebeská duše	
Nebeské osudy Kristovy	33
Tři předkřesťanské události Kristovy	34
Anima candida	35
Tušení a stopy	36
4. <u>D v o j í d ě t s t v í</u>	
Událost narození v Matoušově evangeliu	104
Herodes	105
V chrámě	106
Pohledy na Betlem	107
Vraždění dítek	108
Útěk do Egypta	
Cesta	109
Heliopolis	110

	starna
Bdělé dětství	77
Návrat	78
Událost narození v Lukášově evangeliu	
Nazaret a nazaretský život	79
Zvěstování a narození	84
Zástupy nebeského vojska	86
Nazaretské dětství	
Div dětskosti	87
Legendy o dětství	88
Ježíš a Logos	89
Podobnosti	90
Přátelství a sjednocení	
Odlišnosti	91
Přátelství chlapců	92
Dvanáctiletý Ježíš v chrámě	93
Smrt staršího chlapce	94
5. <u>Ž i v o t d v o u M a r i í</u>	
Div Prozřetelnosti a záhada panenského zrození	95
Život Lukášovské Marie	
Panenská bytost	96
Zvěstování a narození dítěte Ježíše	97
Nazaretský život	98
Dvanáctiletý Ježíš v chrámě	99
Obraz Madony	100
Velké drama Mariino	
Narození Marie	101
Osudy v chrámu	102
V Nazaretě	103
Osudné Velikonoce	104
V rodinné spojitosti	105
Ježíšovo rozloučení s matkou	106
Vnitřní panenskost	107
Tři roky Aristovy	108
Velikonoce, Letnice, Efez	109
Smrt a oslavení Marie	110
6. <u>J e ž í š a J a n</u>	
Lukášovský kalendář	111
Pradávná spojitost	112

Významné vzdálení	144
Splňující setkání	146
Oběť Janova	147

7. C e s t a k e k ř t u v J o r d a n u:

C h r i s t o f o r o s

Po skončeném dětství	
Zkušenosti s Židovstvím	
Zkušenosti s pohanstvím	
Zkušenosti s essenskými	
Křest v Jordanu	
Christoforos	

P ř e d m l u v a

Může si líčení nějakého dětství a mládí činit nárok, aby se stalo podstatným "Příspěvkem k duchovním dějinám lidstva?" Nenáleží spíše do říše vybájených pohádek než do líčení, přísného, velkého nárysu světových dějin?

Postavení do toku nikdy neutuchajícího času máme sklon považovat dějiny za nekonečné drama se stále novými akty bez začátku a bez konce. Ale přece nesmíme opomenout položit otázku, kde je v ý t ě ž e k velkých historických epoch. Jeho nepatrné seménko v sobě skrývá výsledek celého stromu s kořeny a kmenem, s veškerým větвовým a listím, tak bývá často v tichých začátcích jednotlivého lidského života obsažen výsledek velkých světodějinných vývojů.

Více však než o jakémkoli jiném běhu života platí o dětství a mládí Ježíšově, že je tichým seménkem, v němž se shromažďuje výtěžek předcházejícího vývoje lidstva. Byly tu u díla základy Prozřetelnosti, takže vznikl skutečný střed světových dějin, ohnisko, v němž se sbíhala všechna důležitá vlákna Starého světa.

S tímto vědomím byl podniknut zde předložený pokus. Má-li být život Ježíšův líčen až k bodu, kde vyúsťuje do vlastního života Kristova, nejde tu o více nebo méně idylickou epizodu, nýbrž o vylíčení jednoho z nejrozhodnějších úseků dějin lidstva.

Sledujeme-li cesty bytosti Kristovy mezi křtem v Jordánu a Golgotou, k čemuž má dojít v příští knize, cesty oněch tří let, na které je hlavně zaměřen pohled evangelií, pak mnohem více než bychom předpokládali máme před sebou bytost a osud člověka, který se neliší od druhých lidí. Abychom pochopili vznešené, ^{božský} lidské mysterium, které zmizelo do prosté lidské postavy Ježíše mezi jeho 30. a 33. rokem, musíme se pohroužit do toho, co se událo před křtem v Jordanu a po smrti na kříži. Zde otevřeněji než v oněch třech letech Kristových jsou před námi v zázracích P r o - z ř e t e l n o s t i jakoby rozestřena christologická tajemství, které zazařují z v á n o č n í h o d ě n í naplňuje dětství a mládí Ježíšovo, a v ještě větším zázraku z m r t - v ý c h v s t á n í, do něhož následku v e l i k o n o č n í h o d ě n í ústí celý Ježíšův život. Velikonocemi začíná v lidstvu vzcházet božský z á r o d e k b u d o u c n o s t i, símě N o v é h o s v ě t a. Smyslem vánočního dění a z něho vyplývajících osudů mládí je, že lidstvo tím nese vstříc Kristo-

vě bytosti, sestupující dolů na zemi, s o u h r n m i n u l o -
s a t i , p l o d y S t a r é h o s v ě t a .

Mnohý čtenář se k této knize postaví s otázkou: jak vůbec je možno vzhledem k nepatrným údajům v evangeliích a při pochybné hodnotě legendární tradice odvážit se zevrubného vyličení dětství a mládí Ježíšova a k tomu ještě s tak dalekosáhlým vytčením cíle?

Ve skutečnosti se nám otvírá právě překypující plnost nazírání, vezmeme-li zcela vážně a důsledně sledujeme rozpory, které se zřetelem na počátky života Ježíšova jsou mezi Matoušovým evangeliem a Lukášovým evangeliem. Tím více tomu tak je, když použijeme a zpracujeme epochálních pozitivních objasnění, která dal Rudolf Steiner o dvojnosti vánočních příběhů. Představy, jež přitom vyplynou, jsou zajisté tak neslýchaně nové a nezvyklé, že je zapotřebí obzvláštní odvahy k napsání knihy, jako je tato, a je také ovšem i zapotřebí osvojit si tuto odvahu v čtení.

Ačkoli velmi mnoho jednotlivostí zde si může činit jenom nárok na to, být líčením "jak by to snad mohlo být", myslím, že se musím odvážit napsat tuto knihu. Dávno navyklé představy tradičního křesťanství se všude drobí s děsivou rychlostí. O to víc se musíme cítit povinni vyslovit výsledky nového chápání evangelií i tam, kde jim čtenáři a posluchači budou přičítat mnoho nezvyklého a především snad i cizího. Dnes uprostřed velkých a otřásajících osudů národů je právě však nutné vydat stůj co stůj svědectví o opravdové velikosti křesťanství schopného budoucnosti, křesťanství křesťanstvem samým jen příliš často zmalichernovaného a staromódně zpitvořovaného.

1. K FYZIOLOGII SVATÉ ZEMĚ

Na středu z e m ě

I kdyby naše země nebyla nic než malou hvězdou mezi hvězdami, hvězdou ztracenou v širém vesmíru, jak věk přírodovědy myslí, že ji co takovou objevil, přesto se jednou stala pravým středem světa: když byla jevištěm života Ježíšova, když vznešená Boží bytost, Kristus, se na ní stal člověkem, a vyprázdnil kalich lidského osudu až na dno. V největší světové souvislosti to bylo tak, jako když král v nějakém království přeloží své sí-

dlo do nepatrného, až dosud nepovšimnutého městečka a propůjčí mu tím hodnost hlavního města a učiní je středem říše.

Ajak je zvláště s těmi místy na zemi, po nichž potom Kristus kráčel skutečně v lidské podobě, s místy, kde se narodil, kde působil, kde zemřel? Od té doby vznáší se nad nimi nadzemská zář, nechť tudy i stále přecházely jakékoli historické otřesy. Je-li platná věta: "Místa, kam vkročil dobrý člověk, jsou posvěcena", pak tím více platí, že se Palestina Kristovými událostmi stala "Svatou zemí".

A přece jedinečnost a kouzlo tohoto osudem vyvoleného pruhu země, vyznamenaného předností, nepochází teprve z dění, o němž podávají zprávy evangelia. Palestina není "nějakým koutem" v Předním Orientu, který by se náhodou stal pozemským dějištěm života Ježíšova. Teprve světelné stopy osudu Kristova činí skutečně viditelnou ústřední, vývojově dramatickou jedinečnost a zjevující pravzorovost, která tvoří podstatu palestinské krajiny už od planetárních prvotních epoch dějin země.

Již při zcela zevním pozorování je Palestina význačná mezi všemi ostatními zeměmi a krajinami Země: pro svůj jordanský příkop vedoucí dolů do zemského nitra, nejhlubší trhlinu a "největší a nejnápadnější rýhu ve tváři naší země".+/ Jordan přece, když na své severojižní cestě protéká jezerem Genezaretským již 200 metrů pod hladinou mořskou, vede dolů přímo do podzemních oblastí, až potom 400 metrů pod blízkou hladinou Středozemního moře ústí na nejhlubším bodě povrchu zemského do solného louhu Mrtvého moře. Na místě samém není skutečně možné vnímat zvláštní charakter této hloubky, abychom neviděli, že jsme postaveni před vývojovou záhadu vzniku země a zemských pradějin, a abychom konečně netušili, že stojíme na ohnisku pravývojového planetárního dramatu.+/

Veškeré souhrnné zření krajinných protikladů stěsnaných na malý prostor musí potom vésti k prohloubení pocitu pro to, že Palestina je středem a ohniskem. Jak od východu na západ, tak od severu na jih je tato země ovládána polaritami, jež mají nepřekonatelné kvalitativní rozpětí. Východně od Jordanu počínajíc Moabskými horami dovnitř země jest Arabie, asijská pevnina, "Starý svět" se svými olbřímími bájnými rozměry, prostorově, historicky a též podle bezprostřední tam nálady. Naproti tomu na západ od Jordanu jest pruh země mezi Jordanem a mořským pobřežím, přezářený homérským sluncem Středozemního moře, hlavní to jeviště +/E.Kayser, Geologie, str.276. +/Zde budiž odkázáno na zevrubná líčení v knize "Pradějiny"/Starý Zákon a duchovní dějiny lidstva, kniha I./.

biblických a zvláště novozákonních dějin. Toto území je vlastně spíše Evropou než Asií, "Novým světem", k němuž ovšem i pohlíží.

Ale zemi od severu na jih, o čemž byla zas a zas zmínka v předcházejících knihách, ovládá nejužasnější, kosmicky a historicky nejvýznamnější polarita. Zejména nepřihlížíme-li k zpusťování a vyprahlosti podobné poušti, jež vše vyrovnává a od dob evangelia zachvatila i úrodné části země následkem kulturního poklesu, poznáme v severní provincii, Galileji, rajskou sluneční ~~zahrada~~ krajinu, svět života bohatě prolutý etherickými silami; proti tomu v Judeji, v jižní provincii, infernální měsíční krajinu, poušť smrti zbavenou životních sil. Máme silný dojem, že se tu v severní a jižní části západního Zajordánie setkáváme s pozemskými zrcadelnými obrazy a zbytky prvotních vývojových epoch naší Země. Zdá se nám, jako by se v krajinách před námi kosmicky znázornil "ráj" a "pád do hříchu", jako by se tam naše oběžnice podržela reálné vzpomínky na sluneční a měsíční stadium, kterými musela projít v dobách pravěku dříve, než se mohla státi ve vlastním smyslu "zemí".

Geologický stav a geologická podoba jsou zde více než jinak někde na zemi určovány vesmírně uměleckou vnitřní nutností místo náhodami. Veškerým tvarům a rázům krajiny je vetkán jakýsi obrazec, který zajisté se jeví jako pečetící souhrn nejhlubších světových tajemství. Je to, jako by se zde nad fyzickou zemí, takřka na jejích pupku, který ji spojuje se sférami jejího duchového původu, vznášel její nebeský pravzor, v němž má svou podstatu vše pozemské. Krajina země zrcadlí bez oslabení a kalících přimíšenin nebeský geometrický obrazec, který v říši pravzorů zjevuje božskou tvůrčí ideu o naší zemi, "zákon, podle něhož se vydala na cestu". Jako na rozdíl od pozemského měsíčního světa mluvíme o "nebeském Jerusalemu" ukazující na reálný pravzor v oblasti ducha, který obsahuje jak duchový původ tak i božský cíl pozemské dokonalosti, tak můžeme mluvit též o "nebeské Palestině". Tato však je souhrnným pravzorem země v jejím kosmickém vzniku vůbec. To je to, co pozemské krajině Palestiny dodává zjevující průhlednost: v jednotlivých obrazech, z nichž se skládá, zrcadlí se "nebeská" a proto všudypřítomná Palestina.

Ve "Svaté zemi" staly se krajinou vnitřní zákonitostí, podle nichž se na zemi všedně řídí bytí a osud; symbolisováno zemsky-kosmicky. Jsou do ní promítnuty vnitřní krajiny života a duše jako do světa zevního smyslového zdání.

Tak z Jordánu jako z největšího pravzoru všech pozemských veletoků můžeme vyčísti tajemství běhu lidského života. Z jezera

Genezaretského, nebi blízkého jezera života, vzařuje řeka svým tokem dolů, seřupující stále hlouběji do oblasti zemské tělesnosti, až vústuje do jezera smrti, do Mrtvého moře; tak jako tok lidského života vstupuje branou zrození do zemsky tělesného bytí, až potom branou smrti zemi opět opouští. Tvoří to kouzlo jezera Genezaretského, že uprostřed světa života Galileje se zrcadlí sféra života před zrozením, v níž dlí duše dříve, než se narodí na zemi. Toto jezero je ve své kosmické líbeznosti, viditelným vznikem studnice mládí, z níž člověk vyjda při svém pozemském zrození, "stane se mladým". Vyšší pocit rodného domova, živoucí tušení o nebeském původu vlastní bytosti, který v nás jezero vyba-vuje, přivádí nás na myšlenku, že obraz pohádky pro děti o rybníku, odkud čas přináší malé děti, musí přece nějak odpovídat skutečnosti. A právě tak se nám Mrtvé moře ve své velkolepé vzdálenosti života a lidí uprostřed M Judské pouště jeví jako pozemské zrcadlení posmrtné sféry. Jestliže se při delším prodlévání tam oddáme dojmu neskonale cizího, končině Hadu podobného měsíčního světa, cítíme se tam přece, k jako bychom sami již zemřeli a byli přemístění do vážné sféry zkoušky a mlčení. Do tohoto světa se tu zrcadlí svět na druhé straně brány smrti.

+++++

T r o j n o s t k r a j i n y

Zjevující pravzorovost, která tkví v krajinné podobě Palestiny, může však být rozeznána jen neúplně, pokud pohled je upoután protikladem vskutku kosmickým, který ovládá dvojnost Galileje a Judeje, dvojnost jezera Genezaretského a Mrtvého moře. Celek "Svaté země" není ve znamení dualismu: v trojnosti svých provincií zjevuje svaté tajemství trojice. Jde-li nám právě o nebeský obrazec, který je tam vetkán do pozemskosti, není bezvýznamné, že mezi Galilejí, sférou života, a Judejí, pouští smrti, je Samarie, země středu.

Palestinské provincie rozšiřují podobu svých krajín podobnou pozemskou trojnost, jakou spatřujeme v kořenu, listu a květu na základním tvaru rostliny. Místu, kam až sahají kořeny, kde rostlina, aby mohla přijímat síly nerostně zemité, se sama přibližuje charakteru nerostnému, odpovídá v podobě Palestiny judský jih. Zde země dává jen minimum života a vegetace. Zejména v poušti Juda, vystupňované to Judeji, již je obklopeno Mrtvé moře, promlouvá své

přísané, vážné slovo jen nerostná tvrdost, mrtvý kámen. Na tomto nejhlubším bodu, zemského povrchu jsou otevřeny temné hlubiny pro kořeny pozemskosti. A dokonce voda, živel života, je v Mrtvém moři tak silně nasycena nerostnou solí, že v ní nemůže prospívat žádný živočich.

Oblasti květu s veškerými divy jeho barev a vůně, a jeho tvořivou schopností budoucích plodů a semene odpovídá v krajině trojnosti nejsevernější provincii: Galilea. Jako rostlina, jež kořenem tkví v zemi, květem ční vzhůru do nebeského, slunečního a hvězdného živlu, tak Palestina, která je v Judeji zcela pozemská nebo dokonce podzemská, má v Galileji podíl na podivuhodné končině tvořivých nebeských sil. Tam půdou, přivaly vod jezera Genezaretského a ovzduším ^{pulsuje} plodící budoucnost, tvořivá životodárnost. Celá příroda Galileje má v sobě něco vzkvétajícího do výšin etheru a do sfér vesmírné duševnosti, vždyť přece také v dřívějších dobách lehce povznášela duše lidí k prožívání nýdysmysla.

A Jako list mezi kořenem a květem, tak má i střední provincie, Samarie, své místo mezi Judejí a Galilejí. Jako země pramenů a studnic - pravěká studnice Jakobova, kde měl Ježíš rozhovor se Samaritánkou, je pouze jakýmsi posvátným středem v bohaté hojnosti, jejímuž dojmu se nemůžeme vyhnouti, když putujeme z chudé kamenité Judeje na sever - odpovídá Samarie oné části rostliny, která je cele sycena šťávami: listu. Samarie oplývá bohatými etherickými silami; tyto však nejsou tak začarována do nerostného mrtvého a nejsou ztuhlé jako v Judeji, ani nesahají tak vysoko do atsrálně nebeského jako v Galileji. Pracují zde na pozemském, aniž by v něm odumřely. Tím, že udržují rovnováhu mezi pozemskostí a nadzemskostí, přijímají charakter takové síly, jež zabíhá až do magičnosti. Podobně jako listové rostliny, listí stromu, udržuje rovnováhu mezi pozemským a nebeským, ale přece zjevuje div nevyčerpatelné formující síly, která nutí pod svou nadvládou pozemskou hmotu.

Prónikáme-li však dále do tajemství trojnosti Palestiny, tu se v její hlubší vrstvě setkáváme s obrazcem, který se současně shoduje se zákonitostí a pravzorovostí trojčlenné lidské bytosti. Svátá země je nejenom v krajině rozprostřeným zákonem výstavby, který je podkladem rostlinné, nýbrž i toho zákona, který je základem struktury lidského organismu.

V třech provinciích, Judeje, Samarie, a Galileje, se zeměpisně podobně zrcadlí jak trojnost kořenu, listu a květu, tak i

trojnost člověka hlavy, člověka hrudi a člověka výměny látek a údů.

Hornímu článku lidského organismu, člověku hlavy s jeho převahou mrtvého nad živým, jde v utváření lebečních kostí tak i v neoživené mineralisující mozkové hmotě, odpovídá na smrt ztrnulá, kamenitá Judea, která dochází nejvyššího stupně v smrtelné pahorkatině pouště Juda. Jako nám naše pozemské smysly, jež jsou hlavně soustředěny na hlavu, zprostředkují vnímání jen pozemsky smyslového světa a jako je náš mozek nástrojem rozumového myšlení vázaného na tělo, jehož prostřednictvím můžeme posléze chápat jen mrtvý svět, tak hledíme-li na celek je svět v Judeji úplně pozemský, jakoby bez jakéhokoli vlivu nebes. Již z povahy krajiny je pochopitelné, že Judea mohla být jen jevištěm výhradně pozemsky intelektuálního myšlení a vědomí.

Dolnímu článku trojjediného lidského organismu, člověku výměny látek a údů, který je převážně sídlem životních sil, sil růstu a sil regeneračních, odpovídá mezi palestinskými provinciemi ethericky bohatý, nebi blízký svět života Galileje. Podle hlavy je člověk starý, tak jako je starý kamenný svět v Judeji. V Galileji jsou však vnímatelné kosmické síly mládí, pokud je naše země mohla uchovat ze svého vlastního slunečního mládí. Tak lidský organismus má z hlubin své vůle tělesným způsobem schopnost neustálého omlazování, růstu a budoucnost zakládajícího plození života, pokud nedosáhnou převahy účinky stáří vycházející od hlavy. Člověk má právě v dolním článku své pozemské bytosti, v němž vládne jeho duše jen tluměně, nevědomě, v stavu podobném spánku, spojení s prameny sil, jež nepocházejí od něho samého, nýbrž z kosmu. Jako v noci z kosmu, neseného bohy, proudí do spícího člověka nové budující síly, tak člověk je též v oné části své bytosti, v níž jeho vědomí ponejvíce spí, schopen přijmouti tvořivé zárodečné síly, z nichž může být vytvořeno budoucí. A krajina okolo jezera Genezabetského jest jakoby zeměpisným zrcadlením a zhuštěním nebesky kosmických, obrozujících sil, na kterých má člověk podíl ve své bytosti v oblasti vůle.

Prostřednictvím článku lidské bytosti, člověku hrudi, odpovídá konečně prostřední provincie Svaté země: Samarie. Jako člověk hrudi tvoří přechod mezi extrémny horního a dolního člověka, tak je tu Samarie jako zprostředkovatelka mezi kosmickými kontrasty Judeje a Galileje. V prostředním člověku, na cestách rytmického systému v dechu a v tepu krve, sídlí především cit jako duševní střed mezi myšlením hlavy a vůlí žijící více v krajině údů. Tak byla Samarie odjakživa sídlem kultury citu, jak pro svůj

ráz krajiny, tak proto, že v sobě měla přimíšeniny jakéhosi baby-lonského prvku, které sem byly zaneseny průběhem dějin již v do-bách velmi raných, potom však ještě jednou v dobách assyrského a babylonského dobytí Palestiny.

T a j e m s t v í B e t l e m a .

Jestliže přemítající dopřejeme již svému pohledu, aby pro-dlel u celkového vyobrazení Palestiny, na dramatické tvářnosti krajin a rozčlenění, na pravzorovosti osvětlující vždy nové vrs-tvy bytí, pak tušíce začínáme chápat, proč právě zde se muselo uskutečnit vtělení Boha. Získáme pak i citové porozumění pro charakter tohoto kousku země jako středu, který byl dlouho skryt pod clonou mysteria, až byl vyzdvižen do jasného světla událost-mi Kristova života.

Obrátíme-li potom však zřetel na jednotlivá místa země, po-kusíme-li se krok za krokem sledovat místa Ježíšova života se sou-časnou otázkou po významu a umístění, jaké každému z těchto míst přísluší v palestinské pravzorovosti, pak stojíme hned před celým množstvím záhad. A právě tyto záhady to jsou, které nás, žasnou-cí, uvádějí jen do čím dál hlubších tajemství pravzorů ve Staré zemi.

Hned nejprvnější počátek Ježíšova života nám klade zvlášť-ní otázku. Jak to přijde, že se Ježíš narodil v Betlémě? Betlem je přece uprostřed světa smrti, v Judejě. Může nám být přímo ja-sné, že kříž smrti stám přímo na místě lebek, Golgotě, která je v Judeji něčím tak asi jako jádrem Judeje. Krajina se shoduje s děním; promlouvá toutéž řečí jako osudová chvíle, která se v ní naplnila. Ale Betlem? Jesličky narození v Judeji? Nehodily by se mnohem lépe do Galileje? k jezeru Genezaretskému, do krajiny nazaretské, která se potom skutečně také stala jevištěm dětství Ježíšova?

Záhada Betlema je totožná se záhadou, která se vůbec pojí se svátkem Vánoc a v novější době dokonce stupňovanou měrou. Čím více se stupňuje x civilisačně technický charakter naší doby, tím rok co rok bude těžší prožívat mocně v duši vánoční svátek. Svět se stal nevánočním a bude jím čím dál víc. Musíme se tázat, zda zhrublé a nedětské lidstvo je vůbec ještě schopno slavit ně-žný svátek dítěte a dětскosti.

Ale náleží to tedy od úplného začátku k divu Vánoc, že před nás sice staví nejlíbeznější podobu mladého života a nového svě-

tla, přesto však počítají s nejkrásnějšími protiklady života a světla, se smrtí, chladem a temnotou, ba, že jich dokonce potřebují jako svého pozadí a okolí. Teprve zimní chlad a temnota půlnoční hodiny roku dodává novému životu, který máme uvítat, tak rajskou a vzplanuvšímu světlu mladému tak vánoční zář. Vánoce se slaví z nejvnitřnější nutnosti, z kosmické zákonitosti, "uprostřed studené zimy, ovšemže v půli noci".

Pozemské místo historické vánoční události, Betlem, zjevuje způsobem prostorově krajinným tentýž kontrast, který v běhu roku v sobě skrývá svátek vánoční tím, že připadá na zimní slunovrat. Ačkoli v Judeji je toto vánoční městečko podivuhodně rajsky líbezné, což s jeho pravzorovostí pozná však jenom ten, kdo zároveň vidí velkolepá hornatá návrší pouště smrti Juda hraničit přímo s poli pastýřů. Betlem je jakousi praoasou, rajským ostrovem života, uprostřed hornaté mrtvé pouště, která je struskovitou plání po prasečném požáru Sodomy a Gomory. Na jedné straně městečka se svahují dolů až k "poli pastýřů" stráně, přezářené líbezně se zelenajícím životem. Na druhé straně vyčnívají nad místem

bez jakéhokoliv přechodu první pahorkovitá pásma úplně odumřelé pouště. Zvláště jedna kuželovitá hora směrem k poušti je přímo jakoby věšteckým znamením pro krajinu Betlem. Je nazývána "Francou horou", poněvadž tam v době křížáků bylo sídlo jedné rytířské tvrze. Poznává se již z dálky jako vyhaslý kráter sopky. Na jejím vrcholu spatřujeme okrouhlý otvor: jeden z jíců, kudy při oněch ^{před} dávných historických ohňových katastrofách vyrazil vzplanuvší smrtelný živel, ničící život.

Betlem bychom mohli nazvat Pompeji v opačném smyslu, Mocné síly ohně a lávy, jež vychrlil kráter Vesuvu, pohřbily Pompeje ležící na úpatí sopky, kde obzvláštní měrou bylo vhodné prostředí pro luxus a dekadenci římské císařské doby. Mrtvolý zcela v pozemských věcech ztraceného lidstva, spálené na uhl, žádostivě ještě svírající nezachranitelné už pokladnice, když je z popela vykopali, skýtaly otřásající obraz. Před jakoby uzavřeným okruhem Betlema se sodomské ohně zastavily. Uprostřed kosmického zániku zůstal tento ostrov života jako zázrakem ušetřen. Stalo se tak pro pastýřskou nevinnost této, kdož tam bydlili? Nebo byl nad úrovní lidí tento kousek země skutečně od rajských pravěk ještě oduševněn takovými etherickými silami, které byly s to vzdorovat smrtícímu ohni?

Má to zvláštní půvab, když porovnáváme Betlem a Nazaret uprostřed jejich krajinného okolí. Nad oběma městečkami ční vždy jeden z nejcharakterističtějších horských vrcholů. Do divukrásné-

ho životního prostředí Galileje hebce jakoby vestlán má Nazaret v sousedství Tábor, sluneční horu Proměnění. Tato hora života, utvářená jako nebeská sféra, stoupá ve svém kosmickém zaoblení jakoby věštecky ze zelených rovin a tvoříc okolí Nazareta, zdůrazňuje div Galileje. Sopečná Francká hora jakoby mluvčí celého smrtícího světa, Judeje hledí dolů na pastýřská pole Betlema, a celou svou strohostí činí zjevným kosmický kontrast, v jakém je půvabné vánoční městečko ke svému okolí.

Shoda mezi zeměpisným kontrastem Betlema a vánočním kontrastem roční doby ještě nevyřešila záhadu Betlema. Naopak, činí záhadu ještě větší tím, že ji vyzvedá z úrovně náhody a dává tušit značící se v ní světový zákon.

Palestina ve své trojčlennosti je ve velkých rysech nejen jakoby v krajině rozprostřeným trojčlenným obrazem člověka. Shoda mezi lidským organismem a palestinskou krajinou se dá sledovat až do intonálních fyziologických jednotlivostí. Jestliže jednou vyhledáme zeměpisné shody s křivkou, jež popisuje centrum života v lidské bytosti průběhem jednoho pozemského života, narazíme tu na nejpodivuhodnější zjevy pravzorovosti.

Pokud lidský organismus připravující se na zrození klíčí a dozrává v mateřském lůně, je hlava sídlem zcela ještě snivě nevědomého centra života. V prvním embryonálním stavu se tělesnot člověka skládá téměř výhradně z útvaru hlavy. Všichni jsme svou pozemskou cestu v mateřském těle nastoupili jako "lidé hlavy". To je možné jen tím, že do později zcela bezživotně nerostné mozkové hmoty jsou porůznu uloženy skryté orgány života, jichž prostřednictvím se lidská duševně-duchová bytost může takřka usídlit do svého fyzického příbytku. Starší nauka o člověku, která by i naivně, počítala reálněji s duší a duchem člověka, považovala zgláště šíšinku za takový k mozku zaléhající životní orgán. A jednu část mezi strukturou malého mozku označujeme ještě dnes názvem "strom života", navazující při tom na starou obraznou fyziologii. Lidé se svými staršími názory nebyli vůbec dalecí toho, aby embryonální počátek lidského tělesného vývoje charakterisovali takto: jako lidstvo začalo se pozemské osudy v zahradě ráje, na ostrově života uprostřed právě započavší smrtelné ztrnulosti, tak i jednotlivá lidská duše nastupuje své pozemské osudy v tělesnosti u stromu života, v rajských životních orgánech, jež jsou uloženy do právě tuhnoucí mrtvé mozkové hmoty.

Po narození přeskakuje životní centrum od člověka hlavy na opačný pól. Zdůrazněny jsou nyní házející sebou údy, protože plodí vývoj a růst: V dětském organismu se jako zázrakem hýbe vzpřímující síla; dítě se učí stát a chodit. Vžívá se čím dál hlouběji do pozemské přirozenosti, a až do doby, kdy začne chodit do školy, životní síly vůle, jež působí v údech, uchovávají však stále ještě převahu nad silami vědomí, jež jsou vázány na organizaci hlavy, chudou na život. Čím více potom dětství vykvétá do mládí, tím životní centrum stoupá více vzhůru z dolního člověka do prostředního, kde tluče srdce: mladému člověku se pomalu otevírá div vlastního duševního života. Když potom člověk dospěl, tu v něm centrum života putuje, zejména v novější době lidstva, čím dál více k smrtelnému pólu jeho organismu, k lebce, k sídlu to myšlenkově bdělého vědomí. Posléze dospěje člověk opět tam, kde v mateřském těle započal svou cestu. Životní a duševní síly opouštějí v umírání pozemský organismus zdola nahoru a uniknou konečně smrtelné schráně hlavou ven.

Přeneseme-li křivku pohybujícího se lidského životního centra na mapu Palestiny, objevíme k svému největšímu úžasu zeměpisný obrazec pozemského života Kristova.

V Judeji, v krajině odumírání, se děťátko narodilo. Jesličky však přece nestály prostě někde v Judeji. Byly v Betlemě, který se vyzvedá ze svého okolí jako úplně jinak uzpůsobené místo. Jako šišinka a "strom života" jsou skrytými životními orgány uvnitř mineralisující mozkové hmoty, tak je Betlem rajským ostrovem života uprostřed pouště Juda.

Připadá nám, jako by před námi jasně zasvítl pravzor Betlema: v historické vánoční události, na onom docela určitém palestinském místě, stává se viditelným a v zřetelné obraznosti názorným vesmírný zákon, podle kterého se v tiché skrytosti řídí počátek každého lidského života: každé děťátko se vlastně rodí v Betlemě; místem nejprvnějšího přijetí pozemského příbytku je pro každou lidskou bytost vnitřně-lidský Betlem, jenž je jakoby začarován do embryonálního vytváření hlavy, které odpovídá poušti Juda.

Z Betlema přeskakuje obrazec života Ježíšova do Nazareta v Galileji, do provincie plné kosmické životní síly, jež je opakem pouště. A teprve když vážnost boje dá všemu svůj ráz, utváří se V němčině říká autor "Schädelstätte", a má také na mysli Golgotu, což doslovně znamená "popraviště" /pozn.překl./.

život Ježíšův k velkému "putování vzhůru do Jerusalema", k odchodu do Judeje a posléze k nesené kříže nahoru k místu lebek, k místu popravnému, Golgotě. A scény a scenérie tohoto mjedinkrát se vyskytnuvšího božsky-lidského běhu života jsou vždy vyobrazením pravzorů a zákonů, podle nichž pokračuje v každém lidském životě křivka vývoje na podivuhodně skryté mapě lidského těla. Život Ježíšův odhaluje současně pravzorovost Pařetiny a běhu lidského života. Každý lidský život, který zahalen ochranným mateřským lůnem započal ve vnitřním lidském Betlemě, prochází v dětství do vnitřního lidského Nazareta a Galileje a ústí konečně v odchodu vzhůru do Jerusalema k místu lebky, k místu popravnému. Jako každý lidský život začíná a končí ve smyslu vnitřně fyziologickém, tak život Ježíšův začíná a končí ve smyslu zevně zeměpisném v Judeji. Jak Betlem tak Golgota je v Judeji. Golgota náleží k mrtvému okolí divu života Betlema. A když tajemství Vánoc je dnes v nejen již vždy existujícím kontrastu k zimnímu období roku, mybrž i v stále beznadějnějším protikladu k nevánočnímu charakteru novějšího lidstva, přece tušíme, že i lidstvo jako celek se řídí zákonem pravzorovosti. Je na "odchodu do Jerusalema a k místu lebky", ale blíží se také asi k novému vyššímu Betlemu. Jednotlivá lidská duše překračuje závoru Golgoty silou své nesmrtelnosti. Kristus ji prolomil svým zmrtvýchvstáním. Lidstvo ji může prolomit, když silou zmrtvýchvstání Kristova pronikne z věku, který byl přiměřený hlavě, do věku nového prožívání ducha, když s Velikonocemi všeho lidstva nalezne současně všelidské mysterium Vánoc a Betlema.

2. MYSTERIUM KRISTOVO A MYSTERIUM JEŽÍŠOVO

O d J e ž í š e k e K r i s t u

19. století vytvořilo celé knihovny z líčení "života Ježíšova". Mohli bychom se domnívat, že toto thema bylo dostatečně prohovořeno a s konečnými, zralými výsledky, poněvadž na něm bylo pracováno s velmi nesmírnou bedlivostí a učeností jak theologicky, tak i s jiných starn.

Nesmíme však přehlédnouti, že když vznikala hojnost literatury o životě Ježíšově, byla doba zároveň epochou bible kritiky, která pro moderního člověka musela konečně vésti k ztrátě evangelií. Autoři prvních knih o životě Ježíšově byli skeptickými ra-

cionalisty, kteří v oprávněném boji proti tradicím, ztrnulým v dogmata, přestřelili daleko cíl, a chtěli z biblických knih odestranit vše nadsmyslové a vše, co převyšuje rozumové chápání. V Velká většina oněch líčení vznikla přímo v boji proti víře v zázraky a víře v božství Kristovo. Mělo být jimi ukázáno, že se vše dá vysvětlit "rozumově" a z "pouze lidského" nazírání.

Ale ani lidsky životopisné stránce života Ježíšova nelze ve skutečnosti zcela rozumět bez poznání, že v člověku Ježíši z Nazareta byla pozemsky vtělena nejvyšší božská bytost, bytost Kristova. Obzvláště jennepochopen a nesprávně vykládán může být bez těchto základních poznatků osud Ježíšův mezi křtem v Jordanu a Golgotou, poněvadž právě při křtu v Jordanu se dokonalo ztělesnění Kristovo. S kritickou theologií minulého století vycházelo také přece jen z nesprávného předpokladu bádání o životě Ježíšově, založené téměř výhradně na domnělé vědeckosti a nepředpojatosti, poněvadž již předem odmítalo vše, co přesahuje úroveň pouhé přirozenosti a pouhého lidství.

Jednou z událostí, z nichž obzvlášť můžeme jasně vyčíst křisi, do níž novější lidstvo muselo přijít vzhledem k poznání Krista, byl náboženský rozhovor mezi Lutherem a Zwinglim v Marburgu 1529. Měli spor o otázce transsubstanciace, proměnění ve večeři Páně. Z čistě pozemsky zaměřeného návyku myšlení novější doby je nasedně pokřčit rameny nad tím, že se dokonce pokroková část křesťanstva hádá o tak bezvýznamnou jednotlivou otázku a nakonec se tak beznadějně mohla rozdvojit a rozštěpit ve dva tábory. Ve skutečnosti se však otázkou o proměňování diskutovalo o otázce Krista, o centrálním mysteriu křesťanství, jímž bude vše získáno nebo ztraceno. Touto hodinou se končila doba, která uchovávala tradiční citovou formou zbytky starého chápání Krista a z toho ještě vyvozovala jakýsi cit pro realitu proměňování, jež vlastně je srdcem křesťanské bohoslužby. Od nynějška měla slovo doba, která vstupem do intelektualismu se zřekla veškerých tradic, která místo pochození Krista podržela jen zbylé pochopení pro Ježíše a tak nyní vydala důsledně i všanc mysterium proměňování a tím křesťanský kult vůbec.

Luther při této příležitosti jako mluvčí za starou dobu, poslední nositel dědictví, udeřil pěstí na stůl. Nechce upustit od toho, aby slova ustanovení večeře Páně "hoc est corpus meum" nepřekládal: "toto j e s t tělo mé". Trvá na realitě proměnění,

které se děje s chlebem a vínem, i když k jeho porozumění nemůže ničím přispět než mysticky citu přiměřenou formulí, že při večeři Páně přijímáme tělo Páně "v chlebě, s chlebem a pod způsobou chleba".

Zwingli, v myšlení důsledně moderní, může slova ustanovení překládat jenom: "toto z n a č í mé tělo". S takovým chápáním Krista ztrácí pochopení pro kult a kult samotný. Byl-li Ježíš jen člověkem, tak večeře Páně není ničím než symbolickou slavností vzpomínky. Bylo to v základě přímočarým pokračováním způsobu myšlení Zwingliho, když později Kant, dovršitel intelektualismu, zpřítvořil slova "hoc est corpus" v posměšné slovo hokus pokus.

Slova: "přijměte, toto jest tělo mé, toto jest krev má", vyslovené ústy člověka, neznamenaají reálné dění, byť to byl i člověk sebevětší. Chléb a víno jsou po těchto slovech jako předtím. Večeře Páně prochází potom stoletími jako myšlenkově vybledlý symbolický úkon.

Teprve mysterium Kristovo otvírá plnost života i po stránce kultu. Kdo v člověku Ježíši nalezne Krista, nalezne ho také v chlebě a víně. "Když mohl být Bůh člověkem, tak může být i chlebem a vínem", mohli bychom říci s Nevalisem. Pochopíme-li, že člověk Ježíš se stal tělem a krví Kristovou, kalichem, který v sobě měl vznešenou božskou bytost, pak také tušíme, že slova Ježíšova při poslední Večeři vyslovila a uvedla reálné dění, sjednocení bytosti Kristovy s říší živlů jako s jeho větším tělem a s ruky Kristovy jeho větší krví. Chléb a víno, jak je učeďníci přijali a jak jsou od té doby přijímány v křesťanské svátosti, jsou proměněny, staly se zárodkem nového, Kristem proniknutého stvoření.

Aby se opět získalo, co roku 1529 se ztratilo, musí přítomnost učinit krok o d J e ž í š e k e K r i s t u . Musí se naučit chápat, že "v Ježíši vstoupil Kristus jako člověk do světa země". Kde žije pouze pochopení pro Ježíše, odumírá s křesťanskou svátostí i křesťanské poznání a křesťanský život. Potom vše zůstává jenom lidskou myšlenkou, lidským slovem, lidskou morálkou. Jen kde bude vydobyto nového pochopení pro Krista, mohou svátost, slovo a život být opět proniknuty proudem vyšších sil.

Teprve bude-li dosaženo rozšíření křesťanského obzoru, jež je charakterisováno krokem "od Ježíše ke Kristu", pak ihned bude zcela jasné, že před prahem porozumění Kristu se zastavivší názor na Ježíše není skutečně ani s to pochopit člověka Ježíše.

Pozorovat "život Ježíšův" bez reálného chápání Krista je totéž, jako kdybychom ve večeři Páně hleděli na chléb a víno a nemohli s tím spojit myšlenku na proměnění. "Život Ježíšův" jest i přímo v nejlidištějších rysech tělem Páně uskutečňujícím se v pozemském dění. Není jenom mysterium Kristovo, nýbrž jest i mysterium Ježíšovo. Opravdové chápání Ježíše se objevuje teprve ve světle Kristově. Po kroku, jenž vede o d J e ž í š e k e K r i s t u, může a musí být učiněn ještě neméně důležitý krok o d K r i s t a k J e ž í š i. Potom žasnouce nahlížíme však do stále hlubších a hlubších záhad a mysterií lidské bytosti Ježíšovy.

T a j e m s t v í J e ž í š o v o.

Mlčícím, avšak velmi významným pokynem poukazuje Nový Zákon na vyšší mysterium Ježíšovo: pořadí evangelií, jež není náhodné, nýbrž uspořádané z nadslové moudrosti. Dvě evangelia, Matoušovo a Lukášovo, začínají s narozením Ježíše a s dětstvím Ježíšovým. Dvě evangelia, Markovo a Janovo, začínají ihned křtem v Jordanu s narozením Kristovým, se zrozením bytosti Kristovy v člověku Ježíši. Matoušovo a Lukášovo evangelium jsou evangelia o Ježíši; Markovo a Janovo evangelium jsou evangelia o Kristu. Nyní bychom očekávali, že je shledáme uspořádána tak, že dvě evangelia o Kristu budou následovat po dvou evangeliích o Ježíši. Jdemeli kupředu od od Matouše a Lukáše k Markovi a Janovi, učiníme potom důležitý krok od Ježíše ke Kristu.

Ve skutečnosti máme však nejprve evangelium, jež začíná s dětstvím Ježíšovým: Matoušovo. Potom ^{to} ~~je~~, které staví křest na počátek v Jordanu: Markovo. Potom opět evangelium s příběhem o dětství: Lukášovo. A konečně ^u Jakovo, kde jako u Marka je hned líčen křest Ježíšův. Dvakrát konáme ~~křest~~ krok od Ježíše ke Kristu: přechodem od evangelia Matoušova k Markovu a od Lukášova k Janovu. Střed nám zůstává záhadný: přechod od Marka k Lukášovi. Zde jest učiněn krok od Krista k Ježíši. Co chce Nový Zákon říci na tomto místě pořadí svých knih? To není prázdná otázka pro toho, kdo byl upozorněn, že v bibli je všude důležitá kompozice a pořadí, a že vše má duchovní smysl.

Lukášovo evangelium jest v jiném smyslu evangeliem o Ježíši než Matoušovo. Ježíši Matoušova evangelia mohli bychom snad rozumět ještě dříve, než pochopíme Krista. Ježíše Lukášova evangelia pochopíme zcela určitě jen ve světle bytosti Kristovy. Jdemeli od Matouše k Markovi, nalezneme mysterium Kristovo ukazující dále nad člověka Ježíše. Kráčíme-li dále k Lukášovi, tu ve světle poz-

nání Krista upozorujeme, že existuje ještě zcela zvláštní, skryté mysterium Ježíšovo. Odtud dopadá potom nové, nečekané světlo i do zpátku na zdánlivě jen prostě lidskou postavu Ježíše Matoušova evangelia. Teprve když po kroku od Ježíše ke Kristu byl nalezen další od Krista k Ježíši, můžeme proniknout ke kosmickým výšinám Janova evangelia, které dále nad mysterium Ježíšovo a Kristovo odhaluje mysterium Loga.

Ježíšova doba v životě Krista Ježíše jest až k 30. roku. Potom od křtu v Jordanu až ke smrti na kříži následují tři roky Kristovy. O tomto posledním krátkém období pojednává mnoho největší část evangelia: událo se tu tiché, ale přece všeobslhlé mysterium středu celých dějin lidstva, vtělení Krista, jeho smrt a jeho zmrtvýchvstání. Proti tomu o době Ježíšově se především prostřednictvím v evangeliu Matoušovu a Lukášovu vrhají jen krátce rychlé světlo na nejprvnější počátek života Ježíšova. Záhy potom se vše již halí v tmu a mlčení. A poněvadž Lukáš dává ještě podivuhodně zasvitnouti jediné krátké scéně o dvanáctiletém Ježíši v chrámě, neodhalují evangelia již ani jednou, ani jediným slovem clonu, jež zahaluje dlouhý, rozhodující vývoj 18 let až ke křtu v Jordanu.

Zmenšují tyto velké mezery hodnotu evangelií? Evangelium nechce zprostředkovávat životopisný materiál, natož aby si činilo nárok na podání úplného životopisu. Chce něco jiného. Dnešní způsob pozorování, určovaný povrchností a materialismem dobového myšlení, vysvětluje, že mezery v obrazu života Ježíšova, jež evangelia zůstavila prázdné, pocházejí z nedostatku pramenů a tradic. Míní se: kdyby byli evangelisté více věděli, byli by napsali více.

Ale evangelium říká vše, co chce říci. Musíme k jen rozumět i mluvě jeho ^{ml}líčení. Kdo říká málo, říká často zvláště velmi mnoho.

Tak tomu nejvyšší měrou jest u mála vět o narození a dětství Ježíšově. Z dvou příběhů o narození a dětství, líčených vedle sebe, jakož i z dvou rodokmenů, které jsou obsaženy v evangeliu Matoušově a Lukášově, přichází nám zde vstříc celá obsažná plnost mlčící mluvy. Zde nemluví jen jednotlivé evangelium líčením, jež podává. Zde daleko nad to mluví celkové evangelium, nikoli v poslední řadě rozdíly a "rozpory", které od sebe zdánlivě oddělují obě vylíčení až k neslučitelnosti. Právě touto mlčící mluvou vyslovuje mysterium Ježíšovo to evangelium, k které je za jednotlivými evangeliemi a nad nimi.

D v a r ů z n é s v ě t y.

Následkem zcela starých zvyklostí, které vězí hluboko v krvi jak náboženského tak theologického čtenáře bible, cítíme jako velmi samozřejmé zkombinovat a navzájem vyrovnat vánoční příběhy Matoušova a Lukášova evangelia. Tak dochází k tomu, že při příležitosti přihlížíme sice ještě k rozdílům v náladě a stylu jdoucím značně do hloubky, naproti tomu však téměř napořád uzavíráme svou pozornost před naprosto neslučitelnými rozpory, jež vládnu mezi dvěma zprávami o narození a dětství.

Vánoční událost Matoušova evangelia je příběhem k r á l ů, událost Lukášova evangelia je příběhem pastýřů. Již proto pouze jsou zde dva zcela různé světy, do nichž nás zavádějí dvě evangelia. Naprosto nemohlo probíhat v tichosti a skrytu vystoupení tří kněžských králů, kteří jako nositelé staré hvězdné moudrosti upozornění byvše postavením hvězd na narození jedné z nejvýznačnějších osobností, opustili své orientální říše a podnikli pouť do Palestiny. Zde sféru, v níž se událo narození Ježíše podle Matoušova sdělení, skýtá velké veřejné popředí dějin. Co je lidstvem považováno za veliké a je všeobecně ctěno, co je jmenováno - tradice již záhy nikoli nadarmo jmenovala svaté tři krále jmény - sklání se před dítětem Ježíšem a přináší mu v oběť své dary.

Jak docela jiný je svět, v němž mají své zážitky pastýři z Betlema a chystají se klanět dětátku! Pastýři jsou nejprostší a nepovšimnutí lidé. Co do vážnosti ve světě jsou úplně bezejmenní. Když jim středověké vánoční hry dávají při této příležitosti jména jako Špička, Havel, Vítek, pak tím jen podtrhují, že jsou bezejmenní; jsou nejprostšími typy z lidu. Nikdy a nikde nestojí ve světle reflektoru velkých dějin. Jdou svou cestou v tichu a skrytoosti. Tu se však ukazuje, že právě pro svou jednoduchost a prosotťu srdce jsou zcela zvláštní měrou nositeli starých raských duševních sil. Váchází najevo, že Betlem je nejen co do krajiny, nýbrž i po stránce duševního života bydlících tam lidí raským ostrovem uprostřed pouště. V pastýřích podivuhodně rozvilo ještě jednou staré, přírodou darované jasnozření: zří andělské kůry a slyší, jak zpívají gloria. Co způsobila astrologická moudrost v králích, to způsobilo zření srdce v pastýřích: vypravili se, aby se poklonili dětátku.

Nechť se světy králů a pastýřů jakkoli od sebe různí, až sem jsou oba vánoční příběhy slučitelné. Naprosto je možno si představit, že králové postavením hvězd a pastýři zjevivšími se jim

anděly byli odkázáni na stejnou cestu. A staré, legendy plné moudrosti, jež obrazně utvářely podivuhodnou jednotu z dalekosáhlé dvojnosti, vyprávějí o tom, že králové se svým nádherným průvodem, když jim zmizela hvězda, potkali pastýře a byli jimi přivedeni k dítěti.

Různosti obou vánočních příběhů musíme však sledovat dále. Zpráva Matoušova evangelia je plna nejvyšší dramatických napětí a tragiky. Proti třem pravým králům se staví jako čtvrtý nápravý král, Herodes, který přímo z toho, co se dovídá od třech kněžských králů, vyvodí rozkazy a činy satanské brutality. Oběti svatých tří králů odpovídá vraždění dítek nesvatým čtvrtým králem. Nářek matek doznívá zemi.

Naproti tomu vánoční příběh podle Lukáše dýše vpravdě nadzemským mírem. Zdá se, že v událostech nám líčených je skutečně splněno andělské poselství "mír na zemi". Jenomže o Betlemském vraždění dítek není zde ani zmínky: sled tichých událostí je líčen tak, že se sem děsná tradice Herodesova naprosto nehodí a je dokonce s líčenými ději neslučitelná. V Matoušově evangeliu je vánoční dění od počátku prvního zastíněno temným mrakem vraždění dítek. Ihned po narození a holdování králů vidíme, jak se rodiče dávají se svým dítětkem na útěk do Egypta, odkud se navracejí teprve po smrti Herodesově. V Lukášově evangeliu vládne samé světlo. Stín Herodesův a jeho činu je vzdálen. Když se dítě narodilo a pastýři se poklonili u jeslí, vyčkají jeho rodiče v slavnostním klidu doby, přinášejí hošíka po osmi dnech k obřízce a po uplynutí 40 dnů očišťování nesou ho opět do chrámu, kde se mu dostává požehnání od zbožného ~~starce~~ ^{krávěho} Simeona a prorokyně Anny. Potom to je, jako by se žádná strana nehrozilo ani nejmenší nebezpečí: "Jakž vykonali všecko podle zákona Páně, vrátili se do Galileje, do města svého Nazareta" /Luk.2,39/. A nyní je nám jakoby malován obraz o božském dozrávání duše dítěte, obklopeného nebeským mírem a domoviny.

Jak tomu máme teď rozumět? Je-li Matoušem podána zpráva o betlemském vraždění dítek historickou skutečností, jak potom může Lukáš vyprávět o klidném prodlévání rodičů a dítěte v Betlemě, Jerusalemě a Nazaretě, jako by vůbec nebylo nebezpečí pochopů Herodesových? Nejenže o útěku do Egypta není naprosto ani řeči, nýbrž nezdá se ani, že by k němu byla jakákoliv vůbec příčina a což jest nejzáhadnější v Lukášově líčení není pro útěk vůbec místa. Musíme mít až dojem, jako by nás obě evangelia přemísťovala do zcela rů-

zných dob, i když už obě jmenují Betlem, jako místo události narození Ježíše. Lukášovo líčení vlastně je možné si představit teprve v době, kdy bouře vraždění dítek již zase ustoupila mírně jasněmu nebi. Záhadný rozpor se přiosťruje, když přihlížíme spolu ke scénám o zvěstování a narození Jana Křtitele, které jsou vpleteny mezi vánoční příběhy v Lukášově evangeliu. Ani narození chlapce Jana, které se datuje půl roku před narozením Ježíšovým, není odtčeno nebezpečím a bouřemi při vraždění dítek, ačkoliv patří do téhož území. I zde se zdá, jako by temný mrak už přešel.

K záhadě rozdílu doby se druží důležitý rozpor v prostorově zeměpisných údajích u obou vánočních příběhů. Lukášovo evangelium nám líčí, že bydlíštěm rodičovské dvojice je Nazaret. Odtud se Marie na počátku svého mateřství ubírá na jih do Judeje ke své příbuzné Alžbětě. Z Nazareta potom, když se doba jejího těhotenství blíží již ke konci, putuje Marie a Jozef přes Jerusalema do Betlema, kamž jsou oběsláni ke sčítání lidu. A když potom se dítě narodilo v Betlemě a v chrámu v Jerusalemě bylo přineseno k obětování, navracejí se s ním rodičové do galilejského domova, do "svého města" Nazareta, aniž by s tím byla spojena sebetišší otázka.

Naproti tomu v Matoušově evangeliu není o Nazaretě jako o původním bydlíšti rodičů ani zmínky. Musíme naopak předpokládat, že byli usedlými v Betlemě, kde se jim potom též narodilo dítě. Když se vracejí z Egypta, kamž byli uprchli, před herodesovským nebezpečím, nepřichází zřejmě v úvahu nejprve vůbec jiné bydlíště než dřívější v Judeji; tedy jak se můžeme domnívat, Betlem. Jozef váhá navrátit se zpět tam, kde předtím žil. A je mu zapotřebí zvláštního duchového zjevení, jež mu vnukne myšlenku, aby odešel do Galileje: "Ale uslyšev, že by Archelaus káloval v Judstvu, místo Herodesa, otce svého, obával se tam jíti; avšak napomenuv byv od Boha ve snách, obrátil se do krajín galilejských" /Mat. 2, 22/. Nyní je poprvé jmenován Nazaret. O Nazaretě není nikterak řeč se samozřejmostí, která by tu musela být, kdyby byl už dávno býval Jozefovým bydlíštěm. Tak Matoušovo evangelium odůvodňuje přesídlení tam ještě jednou výslovně s odkazem na proroctví, že Mesiáš musí být Nazaretským.

Apokryfní evangelium, když vypravují o Mariiných osudech v dětství, pojednávají o předcházejících vánocích u Matouše; tato evangelia žila v legendární formě dále až do končícího středověku a představují tradici, která vždy bez problému označuje se samozřejmostí za bydlíště Jozefovo Betlem a nikoliv Nazaret. Tak je v

legendě "O naší milé Paní zvěstování" /Der Heiligen Leben und Leiden, Insel-Verlag 1913, I, 422/ vyprávěno o zázraku s holí, jehož pomocí má být nalezen pravý manžel pro chrámovou pannu.+/Už všichni muži přešli, aniž se objevilo znamení na jejich holích. Tu promluví božský hlas: "Ještě jeden je zde, jmenuje se Jozef a b e t l e m ě". V legendě "O narození blahoslavené Panně Marii" /Legenda aurea II, 131 n./ se praví, když se byl u Jozefa splnil div s holí: "Bylo tedy mezi nimi učiněno zaslíbení. Jozef potom jel opět do s v ě h o m ě s t a B e t l e m a , aby zařídil svůj dům a připravil, čeho bylo zapotřebí k svatbě".

Co nyní je správně: má pravdu Lukáš, který označuje za bydlíš-
tě rodičů Ježíšových Nazaret, nebo má pravdu Matouš, který ozna-
čuje Betlě? Podle představ, s nimiž se obvykle přistupuje k evange-
liím, může mít vlastně pravdu jen jeden z těchto dvou.

Zda Ježíš pochází z Nazaretské nebo betlemské dvojice rodičů
je otázka tím dalekosáhlejší, čím ostřeji máme na zřeteli ohromný
kontrast mezi Galilejí a Judejí, který je patrný za dvojicí měst
Nazareta a Betlema. U betlemské dvojice rodičů znamená původ Je-
žíšův ze specificky židovské národnosti a prostředí, kde bylo co
nejpřísněji dbáno o zachování čistého židovského pokrevního prou-
du. Když naproti tomu dvojice rodičů, která nám je líčena Luká-
šem, pochází z Nazareta, tak je domovinou Ježíšovou Galilea, ač-
koliv se narodil v Betlemě, Galilea, země národů, která jako jevi-
ště nejrozmanitějších osudů lidstva měla velmi silné mimožidovsky
- pohanské vlivy.

Nepopíratelné rozpory mezi dvěma příběhy narození nebyly brá-
ny theologií nové doby proto vážně, poněvadž přece již dávno, při-
znanou nebo nepřiznanou měrou, jest obvyklé právě takové části evan-
gelia považovat za "legendy", jimž nelze přičítat jakoukoliv his-
torickou cenu. Člověk je zbaven povinnosti zkoumat a vysvětlovat
rozpory, není zapotřebí se tázat, které evangelium má pravdu, když
předem již je jasné, že jak to, tak ono vyprávění nemá vůbec his-
torickou pravdu. Měli bychom však alespoň jednou pomyslet, že
dříve, zejména v dobách prvotního křesťanství, byly v příbězích o
dětství spatřovány veskrze i historické skutečnosti a že naproti
tomu nechyběla nikterak bystrost ducha tehdejšími theologům, vzpo-
meňme jen na Origena, aby nebyli upozorněni na rozpory. Tehdy li-
dé vlastnili ještě umění číst a rozumět též mluvě rozporů, umění,
jaké se dnes už ani nehledá, ačkoliv uvádí do ne~~ne~~čekaných vrstev
hloubky evangelia.

+/ Viz též Julius Zeyer:

R o z p o r n y : d v a r o d o k m e n y .

Dva různé světy, do nichž nás uvádějí dva vánoční příběhy, u Matouše a Lukáše, se však docela rozcházejí, když do přirovnání pojmem spolu dva Ježíšovy rodokmeny, které jsou nám zachovány v těchto dvou evangeliích.

Tyto dva rodokmeny jsou již na první pohled zřetelně od sebe odlišné ve svém základním sestavení: za prvé pro své rozdíly se umístění v evangeliu - Matouš jím začíná své evangelium, Lukáš vypočítává ~~xx~~ předky Ježíšovy teprve po křtu v Jordanu - ; za druhé pro různé zaměření svého pohledu - Matouš vede od minulosti k přítomnosti, Lukáš začíná s Ježíšem, jeho otcem a dědem a noří se potom stále hlouběji do minulosti - ; a za třetí pro různou hloubku kořenů - Matouš dochází nazpět až k Abrahamovi, naproti tomu Lukáš až k Adamovi, kterého označuje za potomka Božího. Zaměříme-li potom však svou pozornost dále na přesnější stav obou rodokmenů, k svému velkému úžasu odhalíme, že jména mezi Abrahamem a Davidem sice souhlasí, že však od Davida kupředu se rodokmeny úplně rozcházejí. Především počet generací je různý v obou evangeliích: Matouš počítá mezi Davidem a Ježíšem 27 členů, Lukáš naproti tomu 42 členů. Lukáš tedy jmenuje za stejné období o 15 generací více než první evangelista. Nepřihlížíme-li však ani k odlišnému počtu, který by se dal v nejhorším případě ještě vysvětlit nějakou nahodilou neúplností Matoušova výpočtu, ve skutečnosti jsou krok za krokem jmenována úplně různá jména. Otec Ježíšův se sice v obou případech jmenuje Jozef, avšak již u děda Ježíšova začíná naprostá rozdílnost a neslučitelnost jmen. U Matouše pokračuje rodokmen Šalamounem, královským synem Davidovým, u Lukášem Nathanem, jiným ze synů Davidových.

Pochybnost není možná: máme zde před sebou dva různé rodokmeny. Ale jeden a týž člověk nemůže mít přece dva různé rodokmeny. Buď biblické údaje nesouhlasí, nebo když souhlasí, máme co činit s rodokmeny dvou lidí.

Moderní theologie si to zde mimořádně usnadnila: tak Johannes Weiss/v populárním díle výkladu k Novému Zákonu "Die Schriften des Neuen Testaments"/ říká u rodokmenu u Matouše: "Má rodokmen historickou cenu? Pokud ho nelze prostě vyčíst ze Starého Zákona, mohl by se zakládat na rodinných tradicích. Ale když vidíme, jak se rodokmen sdělený Lukášem silně různí, Když oba neudávají shodně ani děda Ježíšova ... musíme učinit závěr, že bylo možné dosáhnout málo přesných a spolehlivých zpráv o předcích Ježíšových. Rodokmeny jsou spisovatelskými a písmodnaleckými slátaninami..."

Matouš

Lukáš

	/Bůh/	
	1. Adam	
	2. Set	
	3. Enos	
	4. Kainan	
	5. Malalehel	
	6. Jared	
	7. Henoch	
	8. Matuzalem	
	9. Lamech	
	10. Noe	20 stupňů
	11. Sem	pouze luká-
	12. Arfaxad	šovských
	13. Kainan	
	14. Sale	
	15. Heber	
	16. Falek	
	17. Raga	
	18. Saruch	
	19. Nachor	
	20. Tare	
1. Abraham	21. Abraham	
2. Izák	22. Izák	
3. Jakob	23. Jakob	
4. Juda	24. Juda	
5. Fares	25. Fares	
6. Ezrom	26. Ezrom	
7. Aram	27. Aram	14 stupňů
8. Aminadab	28. Aminadab	shodujících se
9. Nazon	29. Nazon	
10. Salmon	30. Salmon	
11. Boz	31. Boz	
12. Obed	32. Obed	
13. Jesse	33. Jesse	
14. David	34. David	
15. Šalomoun	35. Nathan	
16. Roboam	36. Matatan	
	37. Menam	
17. Abiáš	38. Melea	
18. Aza	39. Eliakim	
19. Jozafat	40. Jonam	
20. Joram	41. Jozef	
21. Oziáš	42. Juda	
22. Joatam	43. Simeon	
	44. Levi	
23. Achaz	45. Matat	
24. Ezechiáš	46. Jorim	
25. Manasses	47. Eliezer	
	48. Joz/Ježíš/	
	49. Er	
26. Amon	50. Elmodam	
	51. Kozam	
27. Joziáš	52. Addi	
28. Jekomiáš	53. Melchi	
	54. Neri	
29. Salatiel	55. Salatiel	
30. Zorobabel	56. Zorobabel	
31. Abiud	57. Res	
	58. Johann	
32. Eliakim	59. Juda	
33. Azor	60. Jozef	

34.Sadoch	61.Semei	
	62.Matatiáš	
35.Achim	63.Mahat	
	64.Nagge	
36.Eliud	65.Esli	
	66.Naum	
37.Eleazar	67.Amos	
	68.Matatiáš	
	69.Jozef	
38.Matam	70.Jann	
	71.Melchi	
	72.Levi	
39.Jakob	73.Matat	
	74.Heli	
40.Jozef	75.Jozef	Shodující se
41. Ježíš	76.Ježíš	konce

Jak ihned jsme však pohotově přičíst evangelistům spisovatel-
skou naivitu a primitivnost. Oba evangelisté neuvádějí shodně ani
děda Ježíšova! To je vrchol bezstarostnosti a nespolehlivosti! Ale
věci nejsou potom přece tak jednoduché. Rádo se předpokládá, že
rozpory u Matouše a Lukáše nebyly dříve pozorovány. Je však též
skutečně myslitelné, aby apoštolsky prvokřesťanská theologie, ba
aby sami evangelisté přehlédli takovou odchylku, jaká se jeví v
různosti jmen dědů? To je vyloučeno vzhledem k významu, jaký se
přikládal ve Starém světě původu z určité řady předků a zejména
v proudech, jež navazují na Starý Zákon. Je jasné, že alespoň li-
dé doby raného křesťanství s těmito rozpory žili a věděli o nich.
Museli si při tom také něco myslet.

Právě okolo roku 200 začali lidé narážet na rozpor v obou ro-
dokmenech a podnikat pokusy o jejich zharmonisování. Tak nám Eu-
sebius podává zprávu o pokusu Julia Afrikana /asi 160-240/ o zhar-
monisování. Podkladem mu byl text Lukášova evangelia, v němž posle-
dní čtyři členové řady předků zněli: Melchi, Heli, Jozef, Ježíš.
/Levi a Matat chybějí, avšak konstrukce se beze všeho dá použít i
na pořadí jmen, jež máme k dispozici my, když místo jména Melchi
dáme Matat/. Julius Afrikanus navazuje na zákon levirátního sňatku
/sňatek ženy s bratrem zemřelého muže/ vládnoucí v Židovství,
který předpisuje: když zemře bezdětný muž, pak mu má jeho bratr s
vdovou zplodit potomstvo. Konstrukce je následující: /Matan/ 38.
jméno u Matouše/ a Melchi / 71. jméno u Lukáše, zde bychom si mu-
seli podle našeho textu uvést Matat, 73. jméno u Lukáše/, potom-
ci dvou různých a davidovských pokolení se po sobě ožení s toutéž
ženou a zplodí s ní nevlastní bratry, Jakoba /39. jméno u Matouše/
a Heli /74. jméno u Lukáše/. Heli u mírá bezdětný, jeho nevlastní
bratr Jakob si podle zákona levirátního sňatku bere k sobě

vдовu Heliho a zplodí s ní Jozef^{ya}, otce Ježíšova. Jozef by byl podle toho správným synem Heliho /a tím lukášovské řady předků/ a tělesným synem Jakoba /tedy potomkem v Matoušově rodokmenu/.

Tento pokus o zharmonisování nemůže být přece jasný, i když je tak důvtipně vymyšlen. Nehledě k tomu, že se musí utíkat k celé řadě nedokazatelných a velmi nepravděpodobných domněnek, je smysl rodokmenů, dochovaných v evangeliích, přece vlastně vratký, když v obou případech nejde o přímé fyzické pokolení rodu. Především se musíme však otázat: je skutečně nutné vyvozovat tak komplikované konstrukce? Jest jediným vyřešením záhady vyrovnat nějakým způsobem rozpor? Nedojdeme ještě k zcela jiným výhledům, když rozpor nejdříve ještě klidně mineme a trpělivě vyčkáme, co nám chce vyjevit?

Novější protestantská theologie, pokud ^{zhovu} nevydala biblické údaje prostě všanc jako bezcenné, sáhla častěji po konstrukci Julia Afrikana, byť i ne s velkým přesvědčením. Tak A. Mayer /v díle vydaném Henneckem "Neutestamentliche Apokryphen"/ míní, že je to nejlíp možné řešení, "když oba rodokmeny musí být vůbec uvedeny ve shodu; jednodušší je předpoklad, že oba rodokmeny znázorňují dva různé pokusy o zjištění synovství Ježíšova od Davida, při čemž nemohlo být už zcela dosaženo pravdy".

Pokus, považovat jeden rodokmen za Jozefův a druhý za rodokmen Mariin, ztroskotál vždy na tom, že samo evangelium dává oběma rodokmenům vústit velmi srozumitelně do osoby Jozefovy.

V obou rodokmenech je shoda ve jménech jedné dvojice mezi Davidem a Jozefem: Salatiel a Zorobabel /29. a 30. u Matouše, 55. a 56. u Lukáše/. Tato shoda mohla asi spolupůsobit, když znovu a znovu byly podnikány nové a nové pokusy o uvedení obou rodokmenů do vzájemného souladu. Ale oba seznamy jmen, zvláště u Lukáše, nám samy zřetelně ukazují na mnoha místech, že stejně znějící jména nepřipouštějí jakéhokoliv uzávěru na tytéž osobnosti. Mezi jmény u Lukáše jsou dva Matášové /62. a 68./, dva Melchi /53. a 71./, dva Levi /44. a 72./, dva Matatové /45. a 73./, tři Judové /24., 42. a 59./ a tři Jozefové /41., 69. a 75./; posléze se dokonce dvakrát objevuje jméno Ježíš /48. a 76./. Je-li nám nápadné, že tu jsou dvě po sobě následující jména stejná, která činí dojem mostu mezi dvěma řadami, pak se dá namítnout, že mezi seznamem Lukášovým se objevuje dokonce jedna dvojice jmen dvojím: Levi - Matat /44., 45. a 72., 73./. Jsme-li tedy již nuceni předpokládat různá jména osob jako nositelů stejných jmen Salatiel a Zorobabel, pak musíme rovněž proti

obvyklým představám položit otázku, zda nemusíme též počítat s různými osobami jako nositeli jména Jozef na konci rodokmenů. Že jméno Jozef nebylo vzácností vyplývá z toho, že již v samotném Lukášově seznamu, jak již zmíněno, objevuje se třikrát. A tak jsme potom konečně přinuceni k otázce, zda ~~Ježíš~~, o němž ~~mluví Lukáš~~ jehož narození vypravuje Matouš, je tentýž Ježíš, o němž mluví vánoční příběh Lukášův. Tím méně nás může udivovat dvojnost stejného jména, když i v Lukášově seznamu přichází toto jméno dvakrát.

Ti, kdo si nevšímají rozporů mezi Matoušem a Lukášem, ponevadž údaje ~~evangelistů~~ ^{zdanlivě} považují vůbec za nespolehlivé, mají pro sebe několik pádných argumentů. Rodokmen u Matouše vykazuje skutečně záhadné neshodnosti. Porovnáme-li zde uvedenou řadu jmen s údaji Starého Zákona v Knihách královských, uvidíme, že Matouš často vynechává jednu nebo více generací. Na příklad mezi Joramem a Oziášem /Oziáš je ve Starém Zákoně nazýván Ochoziáš/ chybějí tři jména: Joas, Amaziáš, Azariáš. Je to tím nápadnější, když jsme zde uprostřed všeobecně známého pořadí králů Judských. Jména tří králů scházejí. Novější theologové říkají, že Matouš zde libovolně nakládá se svým schematem kvůli třikrát čtrnácti jménům. Matouš přece slavnostně zjišťuje, že postup pokolení od Abrahama až k Ježíšovi sestává ze tří stejně velkých skupin: dvakrát sedm až k Davidovi, dvakrát sedm až k babylonskému zajetí, dvakrát sedm až k Ježíšovi /Mat.1,17/. Nyní nás však právě Matoušem symým jmenovaná číselná soustava přivádí do nových těžkostí, neboť poslední ze tří skupin skutečně se neskládá z úplných čtrnácti, nýbrž jen ze třinácti členů. Máme tedy pozoruhodný skutkový stav věci - zřeno očima novější protestantské theologie: evangelista libovolně vypouští různá jména, aby souhlasil počet třikrát čtrnácti a potom přece nesouhlasí. "Rovnoměrnost období jest ... vypočítána téměř s libovůlí ... Ve druhém období se zřetelně jeví umělé vyrovnání ... U třetího období můžeme zkontrolovat jen dva první členy podle Ezdráše 3,2. Ponevadž mezitím u Lukáše mezi ~~XXX~~Zorobabelem a Ježíšem je pouze/1/ 19 členů /zdá se, že slovo "pouze" je míněno cynicky, protože počet 19 je stále ještě o 9 větší než počet jmen, které uvádí Matouš mezi Zorobabelem a Ježíšem; zůstává zcela nepovšimnuto, že u Lukáše jsou úplně jiná jména než u Matouše/, tak je i zde nasnadě domněnka, že číslo 14 je sem postaveno libovolně. Ale

je zcela zvláštní, že právě zde, kde evangelista měl nejvíce volnou ruku /povšimněme si takových výrazů; míněno je, že zde chybí starozákonní údaje, z nichž by se byl evangelista musel obávat korektury/, je jmenováno skutečně ne čtrnáct, nýbrž jen třináct členů"/Joh.Weiss/.

Zde, nehledě k nemožnostem odpovídajícím smýšlejí, se projevuje neudržitelnost logiky, již bylo použito při tak zvané kritice bible. Má se za to, že v evangeliích, na př. v rodokmenech, máme co činit s "umělými spisovatelskými slátaninami", a rozpory se vysvětlují libovůli a nespolehlivostí evangelistů. Rozumný jest jedině opačný úsudek: rozpory dokazují, že evangelisté nepodávají jakýchkoli libovolných rekonstrukcí. Kdyby byli spisovateli, kteří ~~z~~cházejí se svou látkou libovolně, pak by libověle použili v první řadě v tom, aby vyrovnali rozpory. Kdyby se byl Matouš dal do díla podle method, které mu dnes podvrhují, bylo by skutečně velmi snadné, uvést ve třetí části uváděného rodokmenu počet čtrnáct. A nepřizpůsobili by evangelisté navzájem především oba rodokmeny, kdyby neměli vyjevit právě v této ze všech nejzřetelnější rozdílnosti hlubší pravdu? Vyřešení všech těchto rozporů a záhad ^{pro mezery} dále naléztí teprve v mnohem hlubších vrstvách, vyřešení v rodokmenu u Matouše, pro odchylku od vlastního stanoveného pravidla v rozdělení pořadí jmen v třikrát čtrnácti členů a především vyřešení neslučitelnosti obou rodokmenů vůbec.+/-

S_e_z_n_a_m___k_r_á_l_ů_

Jest nutné přistoupit ještě k pozorování, které by vlastně při porovnávání obou rodokmenů mělo být nápadné. Je zvláštní, že v dějinách theologie bylo tohoto pozorování využito asi natolik, že výsledek se rovná nule. V okamžiku, kdy mu věnujeme pozornost, bude naprosto nemožné vztahovati rozpory obou rodokmenů na nedopatření nebo záměnu.

Kdyby šlo o nějaké soukromé libovolné rodokmeny, o jejichž jednotlivých členech by snad tu byly jen nejasné zprávy, pak by rozpory a odchylky byly ještě jaksi pochopitelné. Ale rodokmen, s nímž začíná Matoušovo evangelium, není zcela jistě nějakého libovolného neznámého pokolení: zřeno s hlediska starozákonního národního proudu, je to rodokmen všech rodokmenů. V židovském národě nebylo jistě nikoho, ^{mu} kdo by toto pořadí jmen nebylo vždy běžné: je to dynastický soupis králů národa a obsahuje jména všech +/K číselnému tajemství v onou rodokmenech a k vynechání více jmen v přehledu Mat.evang.se ještě jednou vrátíme ve 4.kap./str.95-97?/.

- 20 -

judských králů. V tomto rodokmenu se vyjadřuje posloupnost nejvznešenějšího šlechtického pokolení uvnitř izraelského národa. Každé jméno značí zároveň důležitý úsek v dějinách královské říše Judské. Přibereme-li k vánočnímu příběhu u Matouše rodopis, potom obsahuje nejenom královský motiv tří kněžských králů z východní země a nepravého čtvrtého krále Herodesa; kromě nich tu vystupuje 15 korunovaných králů judských. Tito poslední jsou jmenováni jen jmény, avšak pro druh lidí, k nimž se Matoušovo evangelium původně obracelo, mohla být tato jména jen vyřčena, a již se před duší posluchačů živě objevila nejen řada postav králů, nýbrž celé dějiny Staré Smlouvy.

Tento rodokmen nemůže být věru nikdy předmětem záměny; to jest úplně vyloučeno. Naopak napovídá ještě zcela jiné otázky. Na posloupnost královské dynastie judské se vázala nejvýš napjatá mesiášská očekávání. Každému bylo jisté, že přicházející Mesiáš vyjde z pokolení synů Davidových. V kruzích oficiálního židovství, obzvláště mezi jeho vůdci v Jerusalemě, byli si však nad to jisti, že Mesiáš musí přijíti z královského pokolení pocházejícího od Davida, protože si mesiášskou budoucnost představovali politicky jako znovuzřízení davidovské královské říše. Rodokmen, v němž jsou obsaženi vesměs všichni židovští králové, byl podle toho mesiášský a samozřejmě, že z rodiny, jak je vyznačena rodokmenem Matoušova evangelia, se nemohl narodit syn, aby nebyla na něho zaměřena velmi napjatá pozornost jistých vedoucích kruhů jerusalemských. Bylo by nesprávné představovat si narození chlapce Ježíše v Matoušově evangeliu jako příběh, který se udal v skrytosti a tichu. není pochyby o tom, že kromě tří orientálních, z dálky sem připutovaných kněžských králů procházeli nejnovější ratolesti mesiášského pokolení svou pozornost i jisté vysoce postavené osobnosti z kruhů jerusalemského kněžstva a vzdali mu svůj hold buď tajně nebo dokonce v jisté veřejnosti. Již samotný rodokmen musel dětátku, o jehož narození podává zprávu Matouš, pro jeho budoucí život vynéstí nejvyšší přednostní přízeň vedoucích osobností v chrámu. Vystupují před námi velmi zvláštní záhadné otázky. Školská theologie se příležitostech dotkla těchto záhadných otázek, ale vždy se zas rychle vymkla z věci tím, že na základě vynořivších se problémů prohlásila zprávy evangelií jednoduše za fantastické a nehistorické. Tak se právě už v častěji citovaném komentáři "Die Schriften des Neuen Testaments" od Johanna Weisse a Wilhelma Bošeta praví: "Historičnost průvodu mágů /klanění tří králů/ se nedá zachovat v dřívější platnosti. Tato událost, jestliže k ní skutečně došlo, musela by přece zapůsobit na rodiče Ježí-

šovy a všechny obyvatele Betlema tak hluboce a trvale, že by Ježíš alespoň ve své rodině musel dojít ihned uznání a víry. Celý život Ježíšův, jeho vlastná osobní stanovisko k mesiášskému povolání by se muselo zcela jinak utvářet, kdyby se bylo přihodilo u jeho kolébky toto skvělé divadlo."

Bylo základní chybou, pro níž se kritická theologie bible sama odsoudila k velké povrchnosti a neplodnosti, že zneuznala c e n u n e r o z ř e š e n é o t á z k y a nenalezla sílu žít s touto otázkou tak dlouho, až by ji sama otázka přivedla na stopu pozitivní odpovědi. Je pravda, že celý průběh dramatu Kristova, které začíná po křtu v Jordanu, a obzvláště jeho závěrečný akt jest úplně nesrozumitelný, když vlákna osudu, začínající na počátku Matoušova evangelia vyústila do něho bez jakéhokoliv zlomu. Je skutečně nepředstavitelné, že by později tolik nenávisti a pronásledování obrátilo proti témuž člověku, jemuž u kolébky holdovali kněžští králové Orientu a jemuž nejdříve, jak musíme připojit, již pro jeho královsky mesiášský rodokmen musely být přinášeny vstříc i se strany židovských vedoucích kruhů velké naděje a očekávání.

Celý tento skutkový stav je ještě zesíleně zdůrazněn domněnkou, jež je nasnadě a má v sobě více pravděpodobností, než bychom nejdříve mysleli. S Jekoniášem, 15.královským jménem, přestává být Matoušův rodokmen seznamem králů. To ne však proto, poněvadž, poněvadž asi tam končilo královské pokolení. S Jekoniášem zaniklo ~~královské pokolení~~ židovské království po zevní stránce. Za jeho vlády pozbyl národ své svobody a byl Nabuchodonozorem odveden do babylonského zajetí. Nemusela však být starostí těch, kdož očekávali zrození Mesiáše z královského pokolení Davida a kteří si Mesiáše představovali tak, že zřídí znovu královské důstojenství a královskou vládu, aby bylo v skrytu pokračováno ve vedení království? Po Jekoniášovi za doby vyhnanství a v době potom následující existovala nepochybně nepřetržitá řada nekorunovaných židovských králů. Každého času tu byla osobnost, která snad nebyla vůbec postavena do popředí veřejnosti, na kterou však kruh vědoucích pohlížel jako na toho, jenž byl pro svůj původ určen za krále a byl proto viditelným nositelem mesiášské naděje. Zrození a vnitřnímu vývoji každého takového mesiášského kurunního претен-
denta věnovali vědoci velmi napjatou pozornost plnou očekávání. Pokračující pokolení v rodokmenu, které započalo Davidem a Šalamounem, bylo tedy jistě pro určitý kruh přímo vodítkem k čím dál

více se přibližující mesiášské budoucnosti. Jest mnoho vnitřních důvodů k domněnce, že rodokmen uvedený na počátku Matoušova evangelia byl nejen ža po Jekoniáše, nýbrž až i k Jozefovi a Ježíši soupisem mesiášských nápadníků koruny království Judského. Starý Zákon nám zřetelně ukazuje, že Salatiel, jehož jméno v Matoušově výčtu pokolení následuje po jménu Jekoniáš^m, byl prvorozeným synem Jekoniášovým /Prv.Paralip.3,17/ a že Zo^zobabel, jehož jméno následuje po jménu Salatiel, byl při návratu do vlasti na místě krále vedle kněžských vůdců v čele národa /Ezdr.3,2/. Je zapotřebí jen promyslit jednu možnost, že i jména rodokmenů mezi Zorobabelem a Ježíšem udávají řadu tajných králů a téměř s úlekem shledáváme, jak jsme upozornění na obsažnost a pozadí Matoušova evangelia.

Dvojnost rodokmenů se vsouvá do úplně nového světla. Lukášovský rodokmen uvádí samá úplně neznámá jména. Vede nás do naprosto jiného prostředí: do proudu "tichých v zemi", bezejmenných, mezi nimiž se právě proto jistá jména opakují. A čím křiklavěji se od sebe liší proudy, jež jsou za oběma rodokmeny, tím jasnější nám bude jejich nezaměnitelnost a význam toho, že vedle sebe jsou především plny takových rozporů.

S tím vším souvisí, že přece i scenerie obou vánočních příběhů je velmi charakteristicky rozdílná. Lukášovský příběh o narození, který vypráví o stáji v Betlemě, se již od staletí svou podivuhodnou poesií a pravzorovostí vsunul pro cítění křesťanstva do popředí tak, že jeho obrazy vnášíme¹ do zprávy Matoušova evangelia, aniž bychom to pozorovali. Matoušovo evangelium nemluví však vůbec o stáji, nýbrž o domě /2,9-11/, ale předpokládá také za bydliště rodičů Ježíšových Betlem, jak jsme viděli. Stáj, o níž prvokřesťanská a středověká doba ještě věděla, že byla v jedné skalní jeskyni, hodí se právě k lidem Lukášova evangelia, k nazaretským rodičům, kteří pocházejí z pokolení bezejmenných, "tichých v zemi", a k pastýřům, kteří potom přicházejí, aby se klaněli děťátku. V Matoušově evangeliu naproti tomu jde o rodinu, jež pochází z nejvznešenějšího pokolení národa a kterou si musíme vůbec představit jako velmi váženou a také sociálně v lepším postavení. Jozef, o němž mluví Matouš, je z "domu Davidova". A to nechť vrhne světlo i na "dům", kde se podle evangelia narodilo děťátko a přijalo hold svatých tří králů. Vždyť v Betlemě byl kdysi též dům Izaiášův, v němž se narodil a vyrostl David, dům, z kterého pocházelo pokolení Davidovo. Ponechme nerozhod-

nuto, zda nyní i zevně, snad na tomtéž místě domu Izaiova, se zachoval v dřívějším stavu "dům Davidův" jako rodný dům a krystalizační bod poláticky zabarvené mesiášské naděje a byl obýván právě žijícím královským synem Davidovým", ačkoliv takové domněnky má mnoho v sobě. Jistojistě však není bez významu, že Jozef, o němž mluví Matouš, sídlil v Betlemě, východisku to svého královského pokolení. Jeho dům je tím však cele vsunut do blízkosti historického "domu Davidova", z něhož pochází.

V ý s l e d e k.

Čím důkladněji jsme sledovali otázky, jež jsou nám kladeny pozoruhodnými ~~otázkami~~ rozpory, v obou vánočních událostech a rodokmenech, tím jasněji a srozumitelněji se před našimi zraky od sebe rozlišily a uspořádaly dva světy, do kterých nás uvádějí počátky Matoušova a Lukášova evangelia. Veškeré naše pozorování a úvahy nás musely vésti k tomu, abychom obě události z dětství a sled pokolení ponechali nedotčeny vedle sebe, avšak abychom také zcela jasně poznali jejich neslučitelnost. Co potom však vyslovuje evangelium mlčícím gestem dvou tak neslučitelných zpráv vedle sebe? Nechtě tato myšlenka je pro velmi mnoho lidí naší doby i tak nezvyklá a dokonce snad může způsobit nervový otřes zvláště u takových lidí, kteří vyrostli v zvyklostech myšlení tradičního křesťanství, je nutné ji vyslovit: evangelia čím doslovněji a přesněji bereme jejich zprávy, nás nutí k poznání, že u Matouše a Lukáše jde o narození dvou zcela různých dětí, jež pocházejí z různých rodin a sledů pokolení a přicházejí do naprosto různého sociálního prostředí. Také doba obou vánočních příběhů se nekryje. Co vypráví Matouš, událo se časově dříve. Lukášovy zprávy nás uvádějí do doby, která se datuje později nejméně o tolik, až bouře a nebezpečí herodesovského vraždění dítěte toto dítě už neohrožují.

Tím jsem se alespoň s jedné strany přiblížili ke skrytému mysteriu Ježíše v evangeliích. Kdybychom měli jen evangelium Matoušovo a k tomu Markovo a Janovo, tu postupující dále nalezní bychom mysterium Kristovo: znali bychom člověka Ježíše, který se potom stal schránou Krista a Loga. Tím, že se k tomu druží evangelium Lukášovo, jsme odkázáni na druhý lidský osud Ježíše, který potom sice nejdříve záhadným způsobem splyne s osudem Matoušova chlapce Ježíše, který však původně se musí od něho naprosto rozeznávat. Nechtě je nejprve tato představa jakkoli cizí: evangelium nás k ní přivádí s donucující nezbytností.

Nyní ovšem musíme přiznati, že bychom přece asi nedošli k tomuto uzávěru ze dvou vedle sebe postavených příběhů o narození vzdor jejich jasnosti a nevyhnutelnosti, kdyby nebyl Rudolf Steiner vyslovil jako výsledek nadsmyslového bádání to, co evangelia říkají mlčící mluvou svých rozporů. Bez Rudolfa Steinera bychom byli stáli asi bez pomoci a bezradně před neslučitelností obou zpráv; důsledek, jenž by se měl vyvodit, podporoval by příliš mnoho všemu navykému myšlení a jeho smysl pochopit bylo by tak těžké, že bychom se asi stěží odvážili jen pouhé myšlenky o dvou chlapcích Ježíš^{ích}ách.

Rudolf Steiner mluvil o tajemství dvou chlapců Ježíšů nejprve v přednáškovém cyklu o Lukášově evangeliu /Basilej 1909/. První veřejné jeho vyličení bylo obsaženo v knížce "Die geistige Führung des Menschen und der Menschheit" /1911/. Bylo to vždy jeho záležitostí, aby ukázal, jak prostřednictvím duchovního bádání získané je v úplné shodě s evangeliem, ba dokonce vlastně skýtá teprve klíč k tomu, co je v evangeliích záhadné a plné rozporů.

Nyní načrtněme především stručně to, co sděluje Rudolf Steiner. Kdo tyto výpovědi může považovat alespoň za hypotезy, může potom nadále sledovat pokus životopisného líčení, které tím, že používá výsledků duchovního bádání jako klíče, navazuje tak intěmně, jak je to jen možné, na líčení evangelia. Při takovém použití se bude muset klíč osvědčit.

Jak v Betlemě tak v Nazaretě bydlil na počátku našeho letopočtu muž jménem Jozef, který měl za manželku ženu jménem Marie. V Nazaretě bydlící Maria byla obzvlášť mladou, panenskou bytostí. Oba Jozefové jsou z Davídova rodu, betlemský z královského pokolení, jež přechází od Davida k Šalamounovi; nazaretský je z kněžského pokolení, které jde od Davidova syna Nathana. Oběma dvojicím rodičů se narodil chlapec, kterému rodičové po zvláštních zážitcích andělů dali jméno Ježíš. Poněvadž při sčítání lidu přišla i galilejská dvojice do Betlema, narodilo se oba chlapci v Betlemě. Zrození se časově různí. Nejdříve se narodil chlapec z královského pokolení šalamounskeho, k jehož kolébce přistupují králové a který prchá před herodesovským pronásledováním do Egypta. Později potom se narodí chlapec z kněžského, nathanského pokolení, před jehož jesličkami se klanějí pastýři. Nebezpečí vraždění dítek pominulo,; rodiče se mohou se svým dítětem směle navrátit do Nazareta.

Po návratu z Egypta usídlují se v Nazaretě i šalamounská rodina^{na} usedlá předtím v Betlemě. Nyní obě rodiny bydlí v téže domě. Uplatňuje se mezi nimi osudová příbuznost docela zvláštního druhu a hloubky. Obě děti vyrůstají spolu, starší je velmi zralý a moudrý, mladší je duševně ~~xxi~~ jemný a citově hluboký. Staršímu se narodí ještě více sourozenců; mladší zůstává však jediným dítětem svého otce a své mladistvé matky.

Obě rodiny žijí ve vzájemném přátelství. Potom přicházejí Velikonoce, o nichž mluví Lukášovo evangelium příběhem o dvanáctiletém Ježíši. Obě rodiny putují do Jerúsalema, A nyní v chrámu dochází mezi oběma chlapci k neskonale významné události, která jako taková se neprojeví zevně, která však způsobí sjednocení toho, co až dosud se rozpadalo v dvojnost. Rudolf Steiner říká, že já šalamounského chlapce přešlo na chlapce nathanského. O takovém přemístění já si dnes můžeme těžko učinit představu, protože nám neobyčejný návyk v myšlená a nyzírání na svět stěžují vůbec představu duchovně bytostného já v člověku. Nehledíme-li ani k tomu, že v tehdejší době nebyla lidská bytost dávno ještě tak ztvrdlá a byla tedy ještě mnohem více elastičtější a pohyblivější v spojitostech své tělesně-duševně-duchové organisace, šlo v tomto zvláštním případě o neopakovatelnou ^ojéinečnou sounáležitost duší, která umí vytušit i nejhlubší důvody Prozřetelnosti a která poskytla tomuto mimořádnému sjednocení základ.

S oběma chlapci se děje nyní změna. Lukášovský, až dosud mlčenlivý a jemný, probouzí se náhle k docela úžasné síle a zralosti ve vědomí a myšlení. Rodiče téměř nepoznávají své dítě, když je ¹třídenním hledání opět naleznou: nikdy je neslyšeli promlouvat taková slova.

Obě rodiny žijí dále v Nazaretě. Šalamounský chlapec, opuštěn svým já, chřadne a posléze umírá. Jeho otec zemřel již předtím. V téže době umírá i stále ještě mladá matka nathanského Ježíše. Tu nazaretský Jozef z nathanského pokolení bere k sobě ovdovělou Marii ze šalamounského pokolení i s jejími dětmi. Nyní tedy žije chlapec Ježíš společně se svým tělesným otcem Jozefem, se svou nevlastní matkou Marií a se svými nevlastními sourozenci, Pro já v něm nyní přebývající je spojení s nevlastní matkou a nevlastními sourozenci jakýmsi opětným spojením, neboť toto já žilo předtím v chlapci, jenž byl tělesným synem této matky a tělesným bratrem těchto sourozenců. Když potom později zemřel i Jozef z nathanského pokolení, přimkl se Ježíš s obvzvláštní vroucností k nevlastní matce Marii, až potom po mnohých otřásajících osudech přichází chvíle, kdy třináctiletý Ježíš přijme křest od Jana Křtitele a stává se schránou božského Já Kristova.

3. DVA PÓLY LIDSTVA

Bytostná dvojnost

Staré a mladé

Jestliže jsme se jednou vyprostili ze začarovaného kruhu obvyklých představ a našli odvahu promyslet s veškerou důstojností dvojnost v příbězích o narození Ježíšově, potom zjišťujeme s úžesem, s jak nevyčerpatelnou barvitostí se od sebe liší oba světy, jež se tají za dvěma vánočními příběhy.

Každé z obou evangelií zjevuje v těchto svých počátečních kapitolách obzvlášť zřetelně vlastní podstatu. A poznáváme: různost pochází od hlavních rysů dvou lidských bytostí, o jejichž narození se vypráví. Obě duševní podoby, jež byly Prozřetelností svedeny dohromady, aby připravily vtělení bytosti Kristovy, stávají se ppzvolna viditelnými jako zjevení nějaké velké světové polarity.

Matoušovo evangelium zvláště ve svých počátečních kapitolách odhaluje kořeny Staré Smlouvy, z nichž vyrůstá strom Nového Zákona. Obrací se k tomu, co v lidstvu zestárlo a uzrálo jako výsledek minulých dob. A do svého stylu zjevuje svůj zpětně hledící uzavírající charakter.

Matouš zdůrazňuje zas a zas, že vše, co se děje, musí se státi, poněvadž to bylo předpověděno proroky Starého Zákona. Zvláště nyní dodává tomuto dění to, že se splňují slova staré moudrosti. "Toto pak všecko stalo se, aby se naplnilo, což povědímo bylo od Pána skrze proroka řkoucího ..." /1,22; 2,5; 2,15; 2,17; 2,25; 3,3; atd./.

Do textu evangelií se vplétá řetěz starozákonních citátů: slov, v nichž úplně uceleně s konečnou platností vykryštoval výtažek Starého světa.

Styl Lukášova evangelia se tvoří zcela jinak. Působí v něm mocně klíčivý životl tvůrčí bezprostřednosti. Naproti starým slovům v Matoušově textu v duších lukášovských lidí rozněcuje zas a zas jiskru hymnického nadšení: setkání Marie a Alžběty, když dítě v lůně staré Janovy maty poskočí, vybaví v mladé Marii magnifikační žalm, slavnostní chvalozpěv, který vytryskl z okamžitého vlnutí: "Velebí duše má Pána..." Když se narodí chlapec Jan, rodí se v srdci staříčkého Zachariáše jako plod devítiměsíčního mlčení benediktinský žalm: "Požehnaný Pán Bůh..." O pastýřích po-

tom se vypráví, že slyšeli zpívat andělské kůry a "velebili a chváliliž Boha", jako by duševní ozvěnou chtěli rozeznít Gloria. Posledně v chrámu zapěl ještě staříčkový Simeon svůj prorocký chvalozpěv.

Nepřipadá nám tu, jako by se za slovní clonou obou textů evangelií vynořovaly dva obličejové? Rodí se dvě děťátka. Zevně zřeno máme před sebou obraz dvojího mládí. Ale začínáme již tušit, že Matouš mluví o vtělení duše, která je stará a přináší s sebou zralé výsledky pradávných dob, a že na druhé straně Lukáš popisuje pozemské zrození vesmírné zcela mladé duševní bytosti, která veskrze je jenom zárodkem budoucnosti nového vývoje.

D ě j i n y a n a d d ě j i n y.

Matoušovo evangelium dýše dějinami; je hustě upředeno ze samých vláken dějinného vývoje. Tento charakter mu dává již rodomen, jímž důrazně začíná. Třikrát čtrnáct jmen, jež tu jsou uvedena, jsou jakoby nanejvýš stělesněnou historií Staré Smlouvy: každé jméno, zvláště oněch 15 královských jmen uprostřed, je podnětem k novému úseku starozákonních dějin. Tři králové, kteří přicházejí z daleka, aby holdovali děťátku, nerepresentují jen tři říše, nýbrž současně i tři zestárlé a zralé větve na stromu dějin lidstva. A není dějiště evangelia útekem do Egypta rozšířeno tak, že konečně obepíná spolu dějinami těžkou půdu jedné z nejmonumentálnějších starých kultur? K vyrůstání dítěte přihlížejí tedy tenkrát již tisíciletí staré sfingy, pyramidy a chrámy říše faraonů. A konečně do začátku Matoušova evangelia proniká též podrážděný tep dějin přítomné doby: démonií Herodesovou, který na palestinské půdě vystupuje jako průkopník a napodobitel caesarského kultu a vychloubá se přátelstvím caesara Augusta opanovávajícího svět.

Naproti tomu začátek Lukášova evangelia přemísťuje nás do sféry téměř bezčasé a nadhistorické lidskosti, ačkoliv právě narození dítěte Ježíše navazuje na sčítání lidu vypsané na Augusta. Jsou-li postavy Matoušových vánočních všechny utvrzeny a pozemsky zformovány ražbou mocí dějin, tak u Lukáše jsou lidé v okolí děťátka všichni více nebeští než pozemští. Všechny obklopuje taková teplá nadzemská zář, jako by vůbec ještě nebyli postiženi velkým, tisíciletí trvajícím vyhnáním z ráje, které nazýváme dějinami lidstva a jako by kolem dýchala ještě klidná doba před pádem do hříchu. Nejeví se nám pole pastýřů, jesličky v skalní jeskyni v Betlemě, dům tesaře Jozefa v Nazaretě jako ostrovy věčného míru

vyzdvížené z časovosti, nedotčené bouřemi dějinného vývoje?

Za tak rozmanitými obrazy evangelia musí se nám zase objevit obličej dvou bytostí, omjejichž narození se nám vypráví. Šalamounský chlapec Ježíš by se byl nenarodil do takového pokolení historického popředí a dějinného dědictví vůdců, kdyby v sobě nechoval též výtažek mnoha dějin lidství. A neměl by v osudu, aby po narození byl ihned přenesen do Egypta, kdyby byl neměl do místé míry přinést výtěžek starých posvátných kultur do začínajícího ústředního dění v lidstvu. Naproti tomu se zdá, že nathanský chlapec Ježíš Lukášova evangelia, narozený stranou od cesty vyšlapané veřejností apřece za jásotu všech andělských kůtů, snáší na zemi více nebeského, než aby měl pozemské přivést k zralosti a dokonalosti. Lukášovské dítě nepřináší s sebou vyhraněnost, za níž by bylo co vděčit dějinnému vývoji lidstva, nýbrž nejnezkalenější rajskou nevinnost a nedotčenost, která, jak se zdá, pochází z nikdy nepřerušného prodlévání v nejčistších nebeských sférách.

M a t k a a d í t ě .

Člověk dosahuje svého vtělení skutečně teprve když dospěje. K Jako dítě má ještě podíl na božském. Je od přirozenosti božsky-lidský, dříve než se stane zcela lidským. A mezi dospělými lidmi dosahuje vlastně jen muž půdy úplného ztělesnění. Žena, která neporušila svou bytost, má ještě podíl na božském a zůstává od přírody božsky lidskou. Pravzorem bytí dítěte, který působí do dětské přirozenosti, a mysteriem věčně ženského, jež působí do přirozenosti ženy, vyniká lidstvo samo nad sebe. Toto dvojí mysterium hledí na nás ze všech vánočně zjasnělých obrazů Madony a Ježíškem, které Rafael a jiní křesťanští malíři vytvořili. Tyto obrazy však téměř bez výjimky navazují na líčení a náladu Lukášova evangelia. Dokonce legenda přeci říká, že evangelista Lukáš byl malířem a vytvořil první obraz Madony. Kdybychom měli jen Matoušovo evangelium, pak by ve svém specifickém kouzlu nevznikly obrazy božské matky, jež nese dítě v náručí.

Přirozeně, že i Matouš mluví o matce a jejím dítěti. Ale jak matka, tak dítě ustupují zcela do pozadí. Sotva jsou jmenovány, tu opět jsou již i převedeny jako by za oponu, zatím co Lukáš dává často dlouho pohledem spočinouti na postavě Mariině a též na dítěti. Matouš není malířem jako Lukáš. Je dramatikem. Místo, aby nám ukázal obraz líbezného děťátka, rozvine drama vraždění dítěte, které nám dává zároveň pocítit jako symbolickou událost průhlednou pro velkou tragedii dětskosti, jež se odehrává v dějinách lidstva: lidstvo čím dále kráčí na svých pozemských cestách,

tím více v sobě usmrcuje dítě. A právě tak nám dává Matouš tuší-
cí tragedii, jež bude v lidstvu připravena mysteriu věčně ženské-
ho, místo aby nám maloval obraz nebeské panenské matky. Vždyť pře-
ce není bez významu, že Matoušův rodokmen, který vlastně má uvá-
dět jen otcovská jména, jmenuje na mnoha místech i ženy: Tamar,
která se sama učinila nevěstkou, aby z pokolení svého manžela po-
rodila děti, Raab, nevěstka z Jericha, která poskytla útočiště a o-
chrany vyzvědačům Izraelitů, Rut, Moabku, a Betsabe, s níž cizolo-
žil král David: stanice v tragedii ženství. A Matouš konečně upro-
střed své vánoční události cituje ještě postavu Rahel, mater dolo-
rosy Staře Smlouvy, která porodila svého syna také v Betlemě a
přitom zemřela propukajíc v okamžiku své smrti v zlověstné hoře-
kování, poněvadž visionářsky předvíдалa v pokračujících dějinách
velké vraždění dětí /Mat.2,17-18/.

Zajistí i dítě, jehož narození popisuje i Matoušovo evange-
lium, má podíl na božském mysteriu dětskosti. Důležitější však u
něho je, že je zastíněno stářím a vážností osudu lidstva, že je
jakýmsi shromážděním a ohniskem dějinného vývoje. Jak potom i
Maria Matoušova evangelia je více nositelkou pozemského osudu ženy
než mysteria ženy. Naproti tomu Marie Lukášova evangelia ve vši
své panenskosti a čistotě není ničím jiným než zjevením věčně žen-
ského v pozemské podobě. A dítě jež porodí, je dítětem mezi dět-
mi, v němž nebesky-božské ještě úplně přezahuje vše pozemsky-lid-
ské je nejdokonalejší ze všech vývojových podob, které kdy mohou
na zemi naléztí pravzor dětského bytí.

R ů z n é d r u h y v ě d o m í .

V příběhu narození u Matouše vstupuje do popředí místo mat-
ky a dítěte muž, postava Jozefova. U Lukáše je Maria nositelkou
zážitků zjevujících ducha: před duší jí vstupuje anděl zvěstová-
ní. U Matouše se dostává všech odkazů značících a vedoucích k du-
chu již starému Jozefovi, jak říká tradice. K němu promlouvá ve
snu anděl o nastávajícím zrození, jemu vnuká myšlenku a útěku do
Egypta, později dává mu znamení k návratu a je to konečně také
Jozef, který přijímá ve snu pokyn, aby se usídlil v Nazaretě.

Tím, že se důkaz nadsmyslového prožívání přesunuje od Marie
k Jozefovi, dostává toto prožívání úplně jiný charakter. Lukáš
všude, nechť je to u Marie, Zachariáše, nebo pastýřů, dává najevo,
jak duše přirozenými příčinami a určitými pocity slavnostní zbož-
nosti jest jakoby sama sebou otevřena nadsmyslovému prožívání: u
Marie je to změna, která začínajícím těhotenstvím zachvacuje celou
její bytost, čímž je vyzdvižena vzhůru do sféry, kde se setkává s

anděly. Zachariáš vidí anděla při vykonávání posvátného kněžského úkonu oběti. A pastýřům se zjevuje zářící plnost všech andělských hierarchií, protože div a svátek zimního slunovratu rozněcuje světlo zrání^v jejich duších, jež zůstaly rajsky dětskými. Ještě středověká legenda uvádí přece zážitek pastýřů ve vztah s jejich styky se slunečními kulty. Praví se, že pastýři dvakrát do roka bděli v noci u svých stád: v nejdelší a nejkratší noci roku. Protože od starodávna bylo u pohanů zvykem, že za obou slunovratů bděli u svých stád. A to v létě kolem svátku Jana Křtitele a v zimě okolo doby narození Páně. Činili tak z úcty k slunci, jemuž se klaněli. Židé tento obyčej asi převzali od okolních národů" /Legenda aurea I,68 n./. U Lukáše se srdce otvírají světlu duchového prožívání jako poupě, jež se rozvírá slunečním světlem v květ. To je mariánský způsob. - U Matouše jsou všechny duchové pokyny přijímány v noci ve spánku, avšak nikdy tak, že by ten, kdo je přijímá, neprožil předtím trýzeň a palčivost nějaké otázky, což je významné. Co svět snu zjevuje zde duši, může být jen odpovědí na otázku, již byl člověk v nejnitrnější čilosti a aktivně vznesl předtím k duchovému světu. Když Jozef je v hloubi zděšen Mariiným těhotenstvím, které si neumí vysvětlit a když jeho duše je zmítána pochybami a bezradností sem a tam, tu k němu promlouvá anděl Páně ve snách, vysvětluje mu, co se událo a pomáhá mu k správným rozhodnutím. Praví se výslovně: "K d y ž p a k o n o t o m p ř e m ý š l e l , a j , anděl Páně ve snách ukázal se jemu" /1,20/. A když zpráva o začínající herodesovské démonii uvádí rodiče dítěte v úzkost a zděšení, jest nesnáz duše opět silou, již Jozef přivodí odpověď duchového světa: je mu dán pokyn k útěku do Egypta. Proč později Jozef uslyšel výzvu k návratu, bylo také asi následkem pocitu bezdomoví a ciziny, neutuchajícího přání, aby se směli navrátit s dítětem domů. Když potom Jozef pře¹vidá nebezpečí, jež by bylo nasnadě, kdyby se opět usídlil v Betlemě, tu se jeho duše ještě jednou otevře starostlivou otázkou duchovému ~~xxkx~~ pokynu: "obával se tam jíti ... a Bůh dal mu ve snách odpověď", jež ho odkázala do Nazareta /2,22/.

Způsob nadsmyslových prožitků, o něchž se vypráví v příběhu o narození v Matoušově evangeliu, předpokládá zcela určitou účast já a spolupůsobení vědomí se strany člověka. V tom se právě naznačuje cesta, kterou člověk musí hledat k duchu v dobách, kdy lidstvo a země zestárlý, zatím co mariánský způsob je více jakoby milostiplným dozvukem rajské doby z dětství země a lidstva.

Tak se liší i věno ve vědomí¹obou dětí, jež se začíná rozví-

jet: v nathansko-lukášovském chlapci žije vědomí, které vůbec ještě nevstoupilo na trnitou stezku pozemského myšlení, které však v přímé bytostné spojitosti s Bohem každou dobu vykvétá s květinou duše do reality nadsmyslna. Naproti tomu šalamounský chlapec Ježíš si přináší s sebou vědomí, které už záhy projevu je svou účast na mužské myšlenkové moudrosti, již si lidstvo vyzískalo na svých tisíciletí dlouhých cestaích. Hábý se v něm otazující se síla a poznávací pud, kdežto v druhém chlapci vládne snící dětskost.

L i d s k é a b o ž s k é .

Tím jsme se docela přiblížili k rozdílu ve způsobu líčení obou evangelií, který se přímo vztahuje na dvě bytosti, jež jsou středem všeho.

Třem kněžským králům oznámily narození velikého člověka hvězdy, jejichž dráhy a postavení si uměli vyložit svou starou posvátnou vědou. Lukášovské Marii však a pastýřům z Betlema zvěstovaly andělské kůry přímo v duchovém vidění narození božské bytosti. Tři králové vydali se na cestu, aby vyhledali "nově narozeného krále Židů". Užaslá Maria však slyšela poselství, že z ní se má narodit "Syn Boží", a pastýřům je zvěstován příchod Spasitele, která se tu nazývá "Kristus Pán". Tento dalekosáhlý rozdíl je v evangeliích zdůrazněn náležitým komposičním prvkem. Matouš umisťuje rodokmen na začátek příběhu o narození Ježíšově a vytváří ho řádně jako rodokmen člověka, byť i z nejvyššího královského pokolení. Lukášovo evangelium naproti tomu vkládá rodokmen teprve mnohem později, když bylo právě vyprávěno o křtu Ježíšově Janem Křtitelem, tedy po zrození Kristově v člověku Ježíši. Proč vlastně má být ještě lidský rodokmen na tomto místě, kde se nyní přece člověk Ježíš stal schránou božské bytosti Kristovy? Právě umístěním rodokmenů v obou evangeliích jsme odkazováni na to, že rodokmen u Matouše je spíše záležitostí Ježíšovou, naproti tomu v Lukášově evangeliu spíše záležitostí Kr^ístovou, nechť především i náh^ádným způsobem. K tomu se druží, že rodokmen u Matouše vede z minulosti do přítomnosti, zatím co rodokmen Lukášova evangelia se od nynější postavy Ježíše hrouží zpět do p^ávěkých dob minulosti, ba dokonce dále za počátek lidského pokolení, jako by jména byla příčkami nebeského žebříku, který na cestě sestupu lidstva vede zase nazpět vzhůru až k božství: "..... kterýž byl syn Adamův, který byl Boží". Lukášův rodokmen ukazuje člověka Ježíše jako potomka samého Božství.

Nyní už velmi jasně poznáváme: kdybychom měli jen Matoušovo evangelium, byl by náš pohled řízen především na skutečně lidskou postavu Ježíšovu. Potom by bylo naší úlohou, poznáním nalézt krok od Ježíše ke Kristu, jako se Kristus uáídlil v člověku Ježíši. Lukášovým evangeliem jsme však jasněji uvádějí ještě k jiné záhadě. Je vyprávěno o lidském narození bytostí, která však již od počátku se objevuje vícev božské záři než v pozemsky lidském vyhranění. Prozřetelnost už spolu do přípravy k vtělení Krista vetkává božský prvek, jemuž, jak doufáme, smíme porozumět jen ve svtěle bytosti Krista samého krokem od Krista k Ježíši.

R_o_z_u_z_l_e_n_í_.

Velká polarita lidstva, která je dvěma příběhy o narození současně cudně zahalena a jasně zjevuje, vystoupí před námi otevřeně a zřetelně jasně charakterisovánými, které Rudolf Steiner sdělil jako výsledek duchovního bádání. Podle toho je zde jedna stará, mnohými pozemskými životy uzrálá duše, o jejímž narození vypravuje Matouš, a jedna mladá, nikdy předtím do pozemského vtělení nevstoupivší a proto nebesky-božsky uchovalá duše, o jejímž narození vypravuje Lukáš.

Starší, šalamounský chlapec Ježíš je pozemským člověkem. On je co nejzralejší individualita v lidstvu žouhrným výtěžkem celých pozemských dějin. V něm žije já, které bylo po mnoha mnoha zemských životů učitelem moudrosti a vůdcem lidstva: já pradaávného učitele Zarathustry, který žil asi 5000let před naším letoš počtem jako inaugurátor staré posvátné kultury práerské a potom v mnohých důležitých pozdějších inkarnacích vštěpoval vždy postupující kultuře v lidstvu opět nové impulsy. Mladší, Nathanský chlapec Ježíš je nebešťanem. On je článkem předfyzického rajskeho lidstva Adamova, který nevstoupil spolu do řady fyzických vtělení, nebyl tedy ani stržen do pádu a sestupu pozemské lidské bytosti. Tato duše, tím že pťoživala své osudy v slunečních výšinách ducha sloužíc nejvyšším bytostem bohů, má ještě božskou zář, jakou měl Adam před pádem do hříchu. Zatím co lidé na zemi putovali cestami dějinného vývoje, uchovávala tato duše nad jejich hlavami pravzor člověka věrné podobnosti boží, který se dole čím dál víc ztrácel. Tak v duchovně exaktním smyslu vstoupil do pozemského vtělení v dítěti Lukášova evangelia "druhý Adam".

Proti takovým sdělením Rudolfa Steinera mohli bychom se snad postavit nejdříve jako diváci, vyčkávající; pokusíme-li se však s nimi sžít a použít jich jako klíčů k mysteriím evangelia, pak

se nám otevřou nekonečné výhledy. [Tato sdělení nás mohou především učit v "dětství Ježíšově" poznávat ^Prozřetelností způsobené splynutí dvou nejdůležitějších vývojových proudů, z nichž jeden započal svou ~~vývojovou~~ cestu na zemi, druhý ve sférách nadzemských.

C E S T Y Z A R A T H U S T R O V Y

S t a r á s l u n e č n í m o u d r o s t

Zakročení Zarathustrova vedení do průběhu kultur v lidstvu jest jakoby zlatým řetězem, který se vplétá vždy obnoveným vzplacením jasné hvězdy do nepřetržité vazahosti dějin.

Když spisovatelé řeckého starověku dali jménu Zarathustrovi ^P řecký ráz přepisem na Zoroaster "Zlatá hvězda", tu nám tím dopřávají účast na obrazu, jaký měli o geniovi velikého praučitele a o jeho všelidské působnosti. Ti to také jsou, kteří zachovávají potomstvu vědění o tom, že první jasné objevení této hvězdy na nebi lidstva spadá už do šerého dávnověku, dlouho před počátkem epoch označovaných dnes za historické.

Na jednom rozhodujícím střetném spoji ve vývoji velkých kultur zářivě vystupuje osobnost Zarathustry, tedy již od nepamětného dávnověku dozrálá ve vynikajícího, inspirujícího vůdce a inauguratora. Lidstvo, jež až dosud bylo jakoby vestláno do nesoucích je sil bohů nebes, nebo mělo v pradávné době indické pohled přece ještě zaměřený na pozvolna se ztrácející nadzemskou sféru, musí se nyní obrátit k zemi, výstavbou skutečně pozemské kultury naplnit své určení. Tehdy ve sféře praperské Zarathustra učil lidi obdělávat pole a zemi. Ale nečinil to nikterak ještě pozemskými myšlenkami, nýbrž jako posel podivuhodné sluneční moudrosti. Lidstvo se ve své práci na zemi mělo cítit v službách slunce.

Zarathustra zvěstoval Ahura Mazdao, +/ velkou sluneční auru. Za obličejem slunce postřáhaným smysly spatřoval duchovou tvář nejvyšší božské bytosti, která vyzařovala k zemi věčně tvůrčí síly, jako zevní slunce vysílá k zemi své paprsky, plodící život, a činnému lidstvu bylo těchto tvůrčích sil zapotřebí jako nástroje pro jeho tvořivou vůli. Nauka prvního Zarathustry nyla ještě oduševněna bezmezným uctíváním a láskou k vznešenému duchu slunce. Toto zvěstování mělo k tomu však i ^Pep napětí a dramatiky, neboť taktéž vědělo o Angra Mainyu ++/, o protihráči božského slunečního genia.

+/ Později staženo v Ormuzd.

++/ Později staženo v Ahriman.

Když přibližně v šestém předkřesťanském století byla prostřednictvím pozdější postavy Zarathustrovy obnovena stará sluneční nauka a zhustila se v Gáthách Zendavesty, tu se klasicky projevil dramatický obraz dějiny, který alespoň v zárodku musel být obsažen již ve zvěstování původního Zarathustry: postupem svých úloh a osudů na zemi a pod vlivem temných odpůrčích mocí odpoutává se lidstvo stále víc a víc od pomáhajícího požehnání světla velké božské sluneční aury a ocitá se proto v temnotě a nesnáží až konečně vznešený duch slunce, sluneční eterná aura sama, sestoupí na zemi a v "nejvítěznějším ze spasitelů" vezme na sebe lidskou podobu, aby s duchovým seménkem slunce vsadila do země zárodek spásy. Tak Zarathustrova nauka vyúsťuje do velkého výhledu na Mesiáše, který je vyjádřen v textu Avesty /19. yasht/ věšteckými slovy+/-.

"Mocnou, královskou, zaslíbení nesoucí
slunečnou etherickou auru,
Bohem stvořenou, uctíváme modlitbou,
tu, která přejde na nejvítěznějšího ze spasitelů
a na jiné, jeho apoštoly;
která vývoj světa vede kupředu;
která mu dává přemáhati stáří a smrt, tlení a hnilobu;
která mu pomáhá k věčnému životu, k věčnému pokroku,
k svobodě vůle,
když mrtví znovu vstanou z hrobu,
když přijde ten živý Vítěz nad smrtí
a vůle svět pokročí kupředu."

Svým vzhlížením k duchovému slunci a obracením své činnosti vůle k zemi klene zarathustrovská sluneční moudrost majestátní oblouk jak s nebe k zemi, tak ze slunce ještě blízkých epoch lidstva do dob sestupu a někdejší mesiášské budoucnosti.

Podivuhodné mysterium dějinného vývoje po vystoupení prvního Zarathustry je nyní však toto: genius velkého učitele nespokojí se s tím, že lidstvo odkázal jednou na vznešeného ducha slunce a na budoucí čin vykoupení, nýbrž od této doby neustále spolupůsobí sám, nechť ve vlastních vtěleních nebo inspiruje jiné vůdce lidstva, aby připravil sluneční mesiášskou budoucnost: v dějinách lidstva se potají vine světelný proud znovu a znovu jasně zazařující "Zlaté hvězdy".

Toto tajemně skryté a občas docela jen jakoby z podzemí tušené pokračování Zarathustrovy působnosti je něco zcela jiného než více než méně nezměnné šíření a zachovávání staré Zarathustrovy nauky potomstva v nějakém z chrámových míst nebo v některém středisku moudrosti. Zarathustrova tradice tu byla vždy. Ale ještě+/- Přeloženo z něm. ~~textu~~ Dr. Hermann Beckha.
překladu

tě důležitější je, že existovala živá, nikdy neutuchající individualita Zarathustrova, která se snažila vždy v nových, dobách pokračujícího času přiměřených podobách a formách vštěpovat lidem takové poznatky a impulsy, jejich pomocí mělo být lidstvo schopno přijmout jednou vznešeného slunečního ducha na zemi.

Z a r a t h u s t r a a d ě j i n y I z r a e l e .

Prostředky pouhého zevního duchovního bádání a duchovního rozjímání nepřejdeme ovšem nikdy na zlatou nit, jež jsme prostřednictvím "Zlaté hvězdy" Zarathustrova genia vpřádá do průběhu dějin. Zde se nemůžeme obejít bez světél, která pomocí duchovního bádání dopadají na postupující kulturu lidstva. Dáme-li se vésti těmito světly, tu žasnouce a tušíce začneme odhalovat velmi podivuhodné sestavy Prozřetelnosti uvnitř dějinného vývoje.

Vidíme např., jak národ Starého Zákona je po dvakrát vytržen z nové vlasti při Jordanu a vyobcován ze země do velkého bezdomoví a zajetí; od doby synů Jakobových až po Mojžíše trvá staletí dlouhé egyptské vyhnanství a v době velkých proroků vylo národu obstát ve zkouškách babylonského zajetí. Hledíme-li na to zevně, mohli bychom se domnívat, že v obou případech šlo o osudy národa, které se dají beze zbytku vysvětlit z pochopitelných příčin, sunoucích se do popředí: jednou z všeobecného hladu, který nutí právě se tvořící národ k vystěhování, po druhé následkem výbojných výprav takového Nabuchodonozora, který si podobně jako jiné předoasijské národy podmanil i židovský národ a zajaté odvedl. Ale když vůbec již začínáme v dějinách Staré Smlouvy tušit červenou nit, jež pochází odtud, že vše přivádí na příchod Mesiáše, nemůžeme se už spokojit s pouhým zevním pozorováním. Jestliže již za života patriarchů Abrahama a Jakoba měl duchovní vedení v první řadě rozkmih kyvadla osudu, který je přivedl do území dvou velkých chrámových kultur na obou stranách tiché země při Jordanu, do Babylonia a Egypta, a znamenalo to projít vysokými stupni žákovství, +/ pak tím spíše tak tomu bylo v dějinách celého národa, když byl k tomuto rozkmihu přinucen. Národ v obou vyhnanstvích musel nejen všeobecně obstát v těžké škole osudu: byl mocnostmi Prozřetelnosti veden tak, že jednou prostřednictvím Mojžíše, po druhé prostřednictvím velkých proroků mohl chodit do školy se učit Zarathustrově moudrosti podávané formou tehdejší doby.

+/ Viz "Pradějiny" str. 93 a 133 n.n. ?

Jak Hermonova kultura egyptská, tak i Gilgamešova kultura babylonská byly ve svých velkolepých posvátných inspirovaných počátcích pozdějšími odvětvími a časovými obměnami toho, co bylo živoucí v proudu původního Zarathustry ve staré Persii. Kdo se učil se starých chrámových místech na Nilu nebo v zemi Eufratu a Tigridu, přijímal dary pozdějších žáků Zarathustrových, kteří byli pověřeni zvláštními úlohami.

Když národ Starého Zákona se vhroutil do obou těchto oblastí odvěky posvátných tradic, dohořívala už všude stará moudrost a duševní schopnost, nebo dokonce byla již ve stavu dekadence. V době Jozefově měl přece sám egyptský farao sny, jež mu ohlašovaly nejen zevní všeobecný hlad, nýbrž i konec starých sil bohů; a Mesopotamie se přece v době babylonského vyhnanství stala jevištěm caesarského velikášství takového Nabuchodonozora. Setkání se starými duchovními proudy bylo národu po dvakrátě zároveň učením rozpomínáním na sebe, aktivním učením vedoucím k probuzení a k novému sebevědomí. Vždyť přece i Egypt a Babylonie se učily od Izraele a Judských: v Josefovi a Danielovi je národ Staré Smlouvy přibrán sám jako rádce, reformátor a učitel starých dohasínajících kultur.

Mimo setkání s pozdějšími, pozměněnými Zarathustrovými tradicemi dostalo se však národu s mesiášskou budoucností v obou případech i přímých vlivů Zarathustrových, nových současných světelných darů "Zlaté hvězdy". Jak v Egyptě tak v Babylonii vyšla tato jasná, do budoucnosti ukazující hvězda, jako by z temnoty vystoupila před vůdce národa s nečekané strany, když z nepatrných sousedních území se před ním objevily veliké osobnosti učitelů a vůdců.

Tak Mojžíš, když zabil egyptského správce nad robotníky a musel uprchnout, byl veden v arabsko-madianském území Sinaie k tichému mysterijnímu místu kněžského mudrce Jetro, kde ve skrytosti jako jeho žák strávil středních čtyřicet let svého života. A když potom jako osmdesátiletý uskutečnil odhod národa z egyptské ciziny, nevedl svůj lid nejprve nikam jinám než také do školy Jetrovy. Na území Jetrově byl Mojžíš předtím dozrál k zážitku u ho-
~~mošeho~~ ^{hošeho} keře, kde dostal příkaz; na území Jetrově se mu ^{vní} ~~vní~~ dostalo ~~obsáhlého~~ zjevení na Sinai+/-.

Za postavou zasvěcence Jetro se skrývá Zarathustra, buďto v Jetrovi samém byl vtělen onen vznešený genius lidstva, anebo Mojžíše a národ Izraelský učil z přímé Zarathustrovy inspirace. Snad +/Viz "Mojžíš a jeho doba", "Mysterijní svatyně Jetrova", "Dcery Jetrovy" atd.

se toto mysterium dokonce naznačuje v příbuznosti jmen Jetro a Zarathustra. Velký zvěstovatel a připravovatel mesiášské budoucnosti ukazuje mesiášskému národu za jeho putování na poušti vnitřní cesty, jakými musí jít, aby jednou mohl přijmouti Mesiáše.

Zahalena závojem mysteria zůstává téměř přece více než Jetro tajemná postava zasvěcence, který byl vystoupil ke konci babylonského vyhnanství, stal se učitelem jak izraelského proroka Ezechiela, Daniela, atd., tak i řeckých mudrců, zvláště Pythagora. V historických tradicích jest nazýván Nazaratos nebo Zarates+/. Tento v tichosti působící učitel veliký přišel z médsko-perského území do Babylónie, odkud potom brzy, pozdravován starozákonním národem jako osvoboditel a ztělesněná předtucha mesiáše, přišel i perský král Kyros, aby zlomil pouta babylonského panství.

Nemohlo tomu být tenkrát dávno, co v persko-iránské vysočině vystoupil onen velký obnovitel staré Zarathustrovy sluneční moudrosti ve jménu Zarathustry samého, od něhož se nám zachovaly podivuhodné zarathustrovské Gáthy Zend-Avesty. To dodalo orlímu vzástupu Kyrovi zář zjevení, jakéhosi i duchovně důležitého dění, že na triumfujícím vládci byla znát jeho příslušnost k duchovnímu proudu, který budil nadšení.

Přebohaté předoeasijské dějiny uprostřed onoho 6. předkřesťanského století přivádějí nás v hlubší vrstvě skutečně vždy znovu k napínavé, dalekosáhlé otázce, zda snad Zarathustra, jenž je autorem Gáth a v Babylonii vystoupivší potom Zaratos nebo Nazaratos jako učitel proroků a filozofů byl jednou a touž postavou. Ale i když k této otázce nemůžeme přisvědčiti a když snad dokonce oba tyto duchovní poslové byli od sebe odděleni řadou desetiletí, tu přece po každé musíme zde vidět přímé zasáhnutí Zarathustrovy bytosti do dějin lidstva. Ona postava, jež z pozadí mysterií působila do dějin starozákonního národa, Nazaratos nebo Zarates, byla výslovně moderním duchovním bádáním označena jako znovuvtělení prvotního učatele Zarathustry.+/ Ze setby zarathustrovské sluneční moudrosti mohlo z mesiášského zvěstování mnoho vzejít ve spisech velkých starozákonních proroků, obzvláště v mesiášském vidění Ezechielově a Zachariášově, v dramatické Danielově apokalyptice o Kristu, ze setby, již tento učitel vštípl do duší inspirovaných božích poslů. Velký zvěstovatel a připravovatel me-

+/Clemens Alexandrinus na př. ho jmenuje Nazaratos, Plinius starší Zaratos. Srovnej s tím "Králové a proroci" str.249 n.n.?

++/Rudolf Steiner: Matoušovo evangelium. Viz "Králové a proroci" str.249 ?

siášské budoucnosti dává opět na důležitém obratu dějin vyživující sílu vůdcům národa, který má sloužit příchodu Mesiášovu a který ve svých zkouškách a nesnázích stále toužebněji vyčkává.

Třetí setkání starozákonního národa se zralou duší vůdce lidstva, Zarathustry, otvírá právě bránu mesiášského naplnění. Dříve musel národ přijít k Zarathustrovi, nyní přichází Zarathustra k národu. Národ už nemusí být donucující rukou béd veden do daleké ciziny, aby přijal dary "Zlaté hvězdy". Nyní přijímá sám Zlatou hvězdu ve vlastním klíně domoviny. Tentokrát není to úloha učitele, již si má vytěžit Zarathustrova individualita, nýbrž docela bytostně lidská: musí se narodit co nejzralejší člověk a vyspět, člověk, který až do posledka oddaně obětuje svou vlastní bytost bytosti Kristově, vznešenému slunečnímu duchu, a může mu připravit schránu a nádobu. A tak je Zarathustrovo já, nejzralejší duše lidstva, znovuvtělena v chlapci Ježíši Matoušova evangelia, v potomku královského mesiášského pokolení. Genius, který působil po tisíciletí jako zvěstovatel a připravovatel mesiášské budoucnosti, je nyní sám zde, aby ve jménu celého lidstva učinil krok z doby očekávání do doby naplnění.

R ů z n é p r o r o c t v í .

Z tohoto mysteria dějin a Prozřetelnosti se vyrozumívá, že určitá centrální linie v mesiášském očekávání a proroctví předkřesťanského lidstva má zarathustrovský ráz. Množící se vědění o budoucnosti, se vztahuje částečně na Zarathustru jako na prvotního proroka: za věštbami je Zarathustra jako původce a subjekt. Do obrazů o Mesiáši, který jednou přijde, se částečně přímo mísí motivy, které se vztahují na bytost Zarathustrovu, poněvadž sám Zarathustra se vtělí jako člověk, v němž se má uskutečnit vtělení Krista; je tedy tajemným způsobem zároek i sám oběhem a předmětem proročování o Mesiášovi.

Když národ Izraelský ke konci svého putování na poušti došel k prahu zaslíbené vlasti, povolali nepřátelsky se vzpírající Moabští na pomoc vidce a mága Baláma z babylonského území, aby svou kletbou vetřelce zapudil. Nadsmyslové zážitky o izraelském národě, které Baláma takřka přepadnou, nutí ho však, aby žehnal místo klnul; a vyslovuje, co se mu zjevuje v proročském zření: "Zříd jej, ale ne nyní; hledím na něj, ale ne zblízka. Vyjdeť h v ě z d a J o k o b a a povstane berla z Izraele"/4.Mojž.24,17/.

Balám přicházejí z chrámového místa, které způsobem odpovídajícím době pěstuje dávnou Zarathustrovu moudrost, světlo "Zlaté hvězdy", a které též asi ví o budoucím zjevení se Zlaté hvězdy jako o znamení pro mesiášský div, musí uznati, že stojí před národem, v kterém se splní staré proroctví. V duchu vidí k národu žraelskému se blížit hvězdu, jejímž žákem je sám, jak cítí, Nemusí tužehnat, místo aby klnul.

A když přišel čas, tu tři vznešení královští představitelé Zarathustrovy moudrosti, jež nanvýchodě žila dále - Nový Zákon nazývá tyto krále mágy - vypožorovali ze seskupení hvězd, že se splnila odvěká věštba. Hvězdami viditelnými na nebi zevně se jim zjevila o n a hvězda, jejíž předpověděný opětý příchod znamenal zároveň příchod Boha, nesoucího spásu. V apokryfním "arabském evangeliu o dětství Ježíšově" je naznačeno ještě, že splnění, ohlašující se hvězdami, bylo z proroctví Zarathustrových, na jehož podkladě se svatí tři králové vydali na cestu: "Když se Ježíš, Pán náš, narodil v Betlemě v Judeji za času krále Herodesa, hle, tu přišli z Orientu do Jerusalema mágové, jak to byl Zarathustra předpověděl.+/"

Vnitřní spojení proudu Zarathustrovi moudrosti s narozením Ježíšovým bylo živoucí až do vrcholného středověku a často bylo vysloveno zvláště theology syrských a armenských křesťanů. Tak v "Dějinách dynastií" od Bar-Hebraea /Gregorius Abulfaradž ben el Arun/, proslulého syrského přírodovědce a jakobitského biskupa /1226-1286/, nalézáme místo, kde Zarathustra 6. předkřesťanského století /míněn jest asi Zaratas nebo Nazaratos/ je líčen jako mesiášský prorok: "V této době žil Zorodasht, učitel sekty mágů, který pocházel z kráje Azerbejdžan nebo z Assyrie. Říká se, že prý byl žákem proroka Eliáše. Ten poučoval Peršany o příchodu Kristově a prikazoval jim, aby mu přinesli v oběť dary. Zvěstoval jim: V posledním čase počne panna dítě, a když se narodí, objeví se h v ě z d a , která ve dne svítí, a v jejím středu je vidět postava panny. Vy však, děti mé, máte před všemi národy postřehnout její příchod. Když tedy spatříte tu hvězdu, vydejte se na cestu, kam vás povede, a obětujte dítěti své dary o pokloňte se mu. Dítě to je "Slovo", jež dalo základ nebi".

Též ve 13. stol. žijící syrsko-nestoriánský metropolita Mar Salomon podává ve své kdysi proslulé mysterijní knize "Včela" zce-
+/. E. Bock: "Dětství Ježíšovo, dvě apokryfní evangelia" 7. kap. V českém překl. vyšlo v knižnici "Kristus světlo světa" svaz. ?

la zevrubně vyličení této mesiášské věštby Zarathustrovy, při čemž mu vkládá do úst tajemný odkaz na střetnutí vlastního opětného příchodu s příchodem Mesiášovým. Na tomto místě se křesťanská theologie co nejvíce přiblížila k mysteriu, které novější duchovní bádání jasně vyslovalo, že chlapec Ježíš Matoušova evangelia byl znovuvtěleným Zarathustrou: "Proroctví Zaradoštovo o našem Pánu: Když seděl u studně v Chorin, pravil k svým žákům, králi Gushnasaphovi, Sasanovi, Mahimadovi: Slyšte mne, děti mé milované, abych vám zjevil tajemství velké^{ho} krále, který na konci časů povstane ve světě. V lůně panny počne dítě. A v nádheře své^{ho} rozkvětu a bohatství svých plodů bude jako strom, který se z vyprahlé půdy pne do výše. Obyvatelé té země budou ho vyvracet, aby ho vyhladili na zemi, ale nepodaří se jim to. Potom ho chopí a přibijí na dřevěný kříž. Nebe a země budou pro něho hořekovat, a pokolení národů budou po něm truchlit. On sestoupí až do hlubin země a z hlubiny vystoupí vzhůru do výše. Pak přijde se zástupy vojska světla a přijede na bílých oblacích, neboť on je to dítě, jež bylo počato " "Slovem", Stvořitelem veškerých bytostí.

Gushnasaph pravil k němu: Odkud má svou moc, o němž mluvíš? Je větší než ty, nebo jsi ~~by~~ větší než on?

Zaradošt odpověděl: Z mého kmene bude. J á j s e m o n a o n j e s t j á . O n j e s t v e m n ě a j á j s e m v n ě m . Akdyž bude zjeven počátek jeho příchodu, objeví se na nebi velká znamení, a jeho zář předčí zář nebes. Ale vy, děti ze semene života, vy, jež pocházíte z pokladnic života, světla a ducha a jste vsáty do země ohně a vody, vám přísluší bdít a dbát toho, co jsem vám řekl a čekat na zaslíbení. Neboť vy nejdříve máte postřehnout příchod tohoto velké^{ho} Krále ... Uchovejte tedy toto ~~malé~~ tajemství, jež jsem vám zjevil a zachovejte je v pokladu svých duší. A když vzejde h v ě z d a, o níž jsem mluvil vám, pak nechť vyšle^{te} své posly, kteří budou obtí^ž dary, aby se mu poklonili. Buďtež ostražití a nepohrdněte jím, aby vás on nevyhladil mečem! Neboť tento král jest králem králů a všichni králové dostanou od něho koruny. J á a o n j s m e j e d n o "+/.

+/ Spis "Včela", který navazuje na "Jeskyni pokladů" Ephraima Syra, byl 1886 vydán Ernestem A. Walis Budge v syrském původním textu s anglickým překladem /Anecdota Oxoniensia, Semitic Series I,2/. Místa z Bar Hebraea a Mar Salomo citoval již 1894 /Zeitschrift für wissenschaftliche Theologie sv.37, str. 330/ švýcarský farář L.E. Iselin, který mnoho pracoval na pověsti Grálu a pod.

N E B E S K Á D U Š E .

N e b e s k é o s u d y K r i s t o v y .

Odůvodnit a popsat nevymyslitelný div, jaký přišel na zemi s božskou, nebesky zazářivší duší děťátka Ježíše u Lukáše, nepostavili by ani nejvyšší serafínští básníci všech dob, kdyby se spojili, aby osvícenou poesíí opěvali událost nebeských sfér a andělských říší. Nic by nemohlo být vzbuzeno než velmi vzdálené, nejjemnější tušení, kdyby jednou byl zbásněn andělský epos o jediné nejkrásnější, nejčistší lidské duši, která byla zadržena v nebi andělských říšemi, když vyšší hierarchie v nadsmyslnu utvořily svými obětními činy zárodek lidské říše a nebyla vpuštěna dolů do temných pozemských osudů, protože se celá nebesa rozhořela svatým obdivem a láskou k této duši. Tato bytost byla nejmilejším dítětem veškerého božstva, ne však teprve až když ležela v jesličkách v Betlemě, nýbrž už od prapočátku v kosmických jeslích nebes.

Rajská zahrada a glorie této duše byla však velmi vzdálena * toho, aby postačila sama sobě. Byla vlastně opakem pyšné krásy Luciferovy, neboť nebyla nic jiného než nejčistším věrným obrazem božské lásky. A tak se duše ráje nemohla nikdy zastavit: veškerý vývoj a osud v kosmu rozechvíval i ji v jejím milujícím soucitu. A to především tehdy, když všechny ostatní lidské duše opouštěly předfyzickou světelnou sféru ráje a sestupovaly do pozemského hmotného světa, který po pádu do hříchu byl čím dál hutnější a temnější. Pozemské lidstvo mělo v této sesterské nebeské duši nejen uchovanou vzpomínku na svůj původ ve světle, nýbrž i jakési světelné a tepelné srdce, které spolucítilo a protrpělo všechna jeho utrpení a zkoušky.

Tato vyšší Adamova duše byla ještě příliš mladá a v zárodku a prosta osudu k tomu, aby sama pomohla. Ale svou původní nesobekostí a schopností původní oddanosti mohla se učinit zprostředkující schránou, jíž bylo zapotřebí vznešené božské bytosti, připravené a k pomoci schopné, aby mohla zasáhnout do sféry lidstva. Tvůrčí bytost středu našeho vesmíru, již první Zarathustra nazýval vznešeným slunečním duchem, velkou sluneční ethernou aurou, a již my označujeme jménem Kristus, hleděla pohledem božské lásky za lidstvem odpoutávajícím se od ní a unikajícím jí do zemských hlubin. Tatáž milující a spasitelská vůle, která když se naplnil čas, podnítila Kristovu bytost k sestupu za lidstvem do hlubin a k tomu, aby se stala pozemským člověkem ve smyslu fyzicky pozemským, byla už dříve v dávno minulých předhistorických dobách

zdrojem celé řady nadmyslových činů lásky Kristovy. A když se později pozemsky vtělený člověk Ježíš z Nazareta obětoval Kristu za schránu a nádobu, otvírá mu bránu k fyzickému vtělení a k velké oběti na Golgotě, tu se Kristu obětovala jako duševní schrána a duševní nádoba k jeho předcházejícím, v nadmyslnu se dokonávajícím činům pro lidstvo, nebesky uchovála lidská duše vyšší Adamovy bytosti.

vždy
Školská ~~theologie~~ se musela zas a zas podrobit myšlenkce o "preexistenci Kristově" vzhledem k jasným slovům v Janově evangeliu a v Listech Pavlových, ačkoliv, ovládána navyklym myšlením materialistického světového názoru, umí s tím spojit stěží živé a organické představy. Mohla tedy mít samo sebou porozumění pro působení a osudy, jež byly bytostí Kristovou prožívány před jejím vtělením. Naproti tomu přihlíží-li k plnosti představ o bozích, jež ožívaly v lidstvu průběhem předkřesťanských náboženských dějin, stojí před ohromným množstvím velmi závažných otázek, zejména když má ještě odvahu pátrat po reálném vnitřním poměru křesťanství k předkřesťanským náboženstvím. Avšak na myšlenku, že by snad v postupu velkých dálních zjevení v lidstvu mohly být odhaleny reálné účinky a zásady preexistentního Arista, na to theologie svými abstraktními a ztrnulými pojmy ještě nikdy nepřišla.

Nyní zde moderní duchověda podle náběhů, které k tomu byly obsaženy již ve filozofii věku Schellingova, otvírá nejužasnější, velmi obsáhlé a obšťastňující výhledy. Sledujeme cesty "Kristovy před křesťanstvím". Vidíme ho, jako vznešenou sluneční bytost středu kosmu, od veškerých prapočátků obrácena v lásce k lidstvu putovat co Boha lidí od sféry, ^{ke sféře,} dospěvšího až k fyzické zemi, jak se sám stává článkem lidské říše, která se mu vymkla ve slunečních výšinách.

A poznáváme velká předkřesťanská náboženství od sluneční zvěsti prvního velkého Zarathustry až k nauce Řeků o bozích, a však i celou řadu, jež vystoupila v egyptsko-foinickém Osiridově a Adonisově kultu a potom opět v řeckém uctívání Apollona, jako postupujícího světla, jež za putování Krista dopadla z jednotlivých sfér na zemi a zde byla zachycena ~~ještě živějšími~~ vidoucími vůdci lidstva. V dobách po sobě následujících byl různými národy, vedoucími vždy kulturu, pod jmény velmi mnoho se střídajícími poznáván a uctíván stále blíže přicházející Kristus.

Zde jako nezištně sloužící spojovací článek mezi sluncem a zemí, mezi Kristem a lidstvem, spatřujeme rajskou vyšší Adamovu duši. Vždy znovu je prožhnuta a prozářena kosmicky božskou vůlí lásky bytosti Kristovy, s níž se tak vroucně a plně shodovalo její vlastní prasmýšlení o lásce.

T ř i p ř e d k ř e s ť a n s k é u d á l o s t i K r i s t o - v y .

Moderní duchovní věda nám mluví obzvlášť o třech velkých předkřesťanských událostech Kristových, které se uskutečnily k spáse lidstva v dávno minulých dobách a k jejich dokonání použil Kristus téže nebesky uchované duše, která se později po prvé na zemi vtělila v dítěti Ježíši Lukášova evangelia+/. První z těchto událostí připadá na konec lemurské epochy, t.j. do dávného pravěku, kdy centrum vývoje lidství bylo ještě na velké pevnině jižně od Asie, dříve než zanikla v souvislosti s kosmickým dramatem o pádu do hříchu následkem obrovských ohňových katastrof a světového požáru. Tehdy byl člověk pod vlivem zvlášť mocných sil zevního slunce, které z jeho ještě netvarého a nepevného pozemského organismu ztvárnily počátky smyslových orgánů, a jeho bytosti, která byla nejdříve jako bytost zvířat zapojena do horizontálních sil povrchu zemského, vštípily vzpřimující sílu a tím přímou lidskou postavu. Tím, že se pokušitelské moci, které biblický mythos o pádu do hříchu popisuje jako hada v ráji, vmísily do vývojového procesu, vzniklo nebezpečí přílišných fyzických účinků: každý vjem nově se tvořících smyslových orgánů byl by zplo- dil bouři přitažlivosti a odpudivosti v duši člověka, a prudkým přepínáním, vzpřimující síly byl by se člověk, lucifersky se roz- plývající, odpoutal od země, na kterouž teprve v plném smyslu byl právě dospěl.

Tenkrát Kristus, vznešený sluneční duch, zasáhl v základe poprvé do pozemského vývoje člověka tím, že zesílením d u c h o - v ý c h účinků slunce, ^{ještě} utlumil přemíru zevních sil. Učinil tak tím, že použil k tomu zcela nebeské a andělské lukášovské duše +/R.Steiner mluvil o této předkřesťanské Kristově události pře- devším ve třech předn.: Lipsko, 30.12.1913, 3.předn.cyklu "Christus und die geistige Welt"/"Vonder Suche nach dem heiligen Grál"/. Pforzheim, 7.3.1914: "Der Christus - Impuls im Zeitenwesen und sein Walten im Menschen". Basilej, 2.6.1914: "Die vier Christus-Opfer. Die drei Vorstufen des Mysteriums von Golgatha".

Ježíšovy. Jako se později v člověku Ježíši z Nazareta pozemsky ztělesnil, tak se nyní "zduševnil" v rajské, zcela se mu obětující duši. A tím v ní uložený slunečně rajský pravzor lidské bytosti, pln síly, ethericky tak zasvítl, že ~~že~~ jakýsi druh světelného otisku z něho vnikl do lidských, na zemi se tvořících organismů: smyslové orgány byly proniknuty uváženou moudrostí, která jediná mohla urovnat cesty k vznikání nepřetržitého sebe vědomí a vedla probožštělou vzpřimující sílu mezi extrémy na zemi vázané zvířecí postavy a zemi odcizeným luciferských vznášením k lidské, klidně přímé postavě, základu to pravé lidské důstojnosti.

Vzpomínka na tento první veliký spasitelský čin Kristův, který vykonal přímo ze sféry duchových slunečních sil, působí nejrozmantější způsobem do vývoje kultur a náboženství dřívějších historických dob. Kristus se zrcadlí v původních slunečních božstvech celého starého lidstva, jak v duševní schráně, v duchovém světelném těle nebesky uchovalé Adamovy bytosti, zasáhl mírnícím a zachraňujícím způsobem v době kosmického pádu do hříchu. V pyramidách a obeliskách Egypta, jejichž pozlacené hroty se rozhořely světlem vycházejícího slunce jako pochodně, v menhirech a soustavách kamenů druidského severu žil dále kult božsky proniknutých vzpřimujících sil, za něž vděčíme duchovému slunci. A když pozorujeme uchvacující div, jak se v malém dítěti probouzejí vzpřimující síly, jak do ještě cele snících dětí přímo něco vjede, čehož prostřednictvím se potom učí zpříma stát a chodit, a když pomyslíme, že právě tímto způsobem máme cele lidský podílník kosmicky božských silách, jež Starý svět oslavoval svými impozantními do výše čnicími stavbami, pak se dotýkáme svým citem tajemství vzácného působení mezi vznešenou božskou bytostí Kristovou a "nebeským dítětem", rajskou duší, v onom prvním velkém slunečním činu, k němuž došlo pro spásu lidstva.

Další předkřesťanské události Kristovy spadají do atlantské epochy, t.j. do dob, kdy 10 000 let před naším letopočtem byl dějištěm lidského pokroku světadíl mezi Evropou a Amerikou, zanikly velkými katastrofami potopy.

Je nám líčeno, že jako při vytváření **s m y s l o v ý c h o r g á n ů**, oka, ucha atd. v lemurské době, se lidstvo octlo ještě dvakrát ve velké rozhodující krizi: při vyvíjení **ž í v o t n í c h o r g á n ů**, soustavy dechové a oběhu, plic, jater, sleziny atd. uprostřed atlantské doby, a při obapolném rozrůžňování **d u š e v n í c h o r g á n ů**, myšlení, cítění a chtění, ke konci atlantské doby. Když planetární síly vmodelovaly do lidského

organismu životní ~~mlý~~ orgány, byl člověk ohrožen, že bude přetížen jejich přemírou a stržen do ničeho jiného než do stupňovaného zvířecího prožívání: byl by jako hříčka ^{mezi} ~~mezi~~ dychtivostí a oškli-
vostí, jimiž by jeho vnitřní orgány neustále reagovaly na zevní svět. A když později síly zemského okruhu, obzvláště síly vycházející ze vzájemného působení mezi zemí a měsícem, získaly přímý vliv na člověka nyní tělesně již proformovaného, vzniklo akutní nebezpečí ~~akutního~~ úplného zchaotisování duševních sil myšlení, citění a chtění: místo aby člověk dozrával vstříc pozvolnému vývoji já, hrozilo mu, že se stane duševně pouhým mediem vrtkavých nálad přírody a vzdouvání moře a bude strhován sem a tam mezi běsněním a mráкотou. Kdyby byl člověk podlehl oběma atlantským krisím, nebyl by mohl nikdy přijmout a vyvinout podivuhodný dar bohů, objektivně platné a ke vzájemnému sdělení vhodné mluvy.

Spásné činy, jimiž bylo lidstvu pomoheno vkrisi, vykonala bytost Kristova na různých zastaveních své nebeské ^upo^uti přibližující se stále víc k zemi. Jako kdysi ze slunečních výšin pronikl tvořící se lidské smysly moudrostí, tak Kristus zduševniv se opět v duši lukášovského Ježíše, podobající se andělské, pronikl při procházení planetárními sférami tvořící se životní orgány člověka zmírněním; a když vstoupil do kosmického zemského okruhu, zkontroloval chaos a vnesl řád a harmonii do vzkličivší trojnosti myšlení, citění a chtění, propouštěje takřka svou záři nebeskou krásou lásky vyšší Adamovy duše.

Nábožensko-historický dozvuk druhé Kristovy události skáta-
jí nám ještě představy Řeků a Římanů o božstvech planet, podle nichž dnes vůbec označujeme planety: Saturn, Jupiter, Mars, Venuše, Merkur. Postavy řeckého nebe bohů jsou nakonec odstíněnými obrazy Kristovy bytosti, která uprostřed atlantské doby kráčela planetárními sférami a jejímž působením vyzařovala sloužící jí nebeská lidská duše do rozjitrěného lidstva stejnoměrnost a rozvážlivost. Zrcadlení třetí události ke konci Atlantidy, jak vyplývá z líčení duchovného bádání, máme všude před sebou tam, kde se objevil mythus o bohu nebo božském poslu přemáhajícím draka; v babylonském Mardukovi, v řeckém Apollonovi, v biblickém Michaelovi, až k svatému Jiří prvotního křesťanství. V obrazu draka byl spatřován chaos, který ohrožoval lidské duševní síly. V postavě přemožitele draka prosvítá bytost Kristova; v jeho zlatém výstroji naznačuje se sluneční světelné tělo "Adamovo před pádem do hříchu", které sloužilo Kristu za schránu při jeho spásných činech pro lidstvo.

Oba spásné činy Kristovy, spadající do atlantské doby, znamenají zároveň nadání lidstva božským mysteriem slova, divem mluvy

ovládané duchem. Tento nebeský dar odpovídal daru produchovnělé vzpřimující síly z dob vzdálenější minulosti. A když se člověk jako dítě učí mluvit, jsou první dojemné ^lnávěhy, jež k tomu činí, přezářeny přesně tak jako jeho první pokusy k vzpřímení, stání a chození, všelidským mysteriem dítěte, které v duševní postavě bytosti lukášovského ~~dítky~~ Ježíše zahálilo a nosilo Krista, když učil lidstvo jako celek mluvit.

V tradicích starých národů existují hieroglyfické znaky, z nichž se zachovalo vědomí o souvislosti vzniku mluvy s mysteriem oné rajske duše. Ve všech dobách lidé věděli o velkých praučitelích, kteří atlantskému lidstvu zprostředkovali duchovní dary bohů, a přinesli tedy lidstvu řeč a písma. V egyptsko-řecké spojitosti tu byl jmenován především starý ^HHermes, který byl na rozdíl od pozdějšího inauguratora egyptské kultury označován jako Trojvýstný, jako Hermes Trismegistos. Téhož praučitele, který působil před velkou potopou, před zánikem Atlantidy, nazývá Starý Zákon Henoch. A právě tohoto přínosce řeči a písma líčí apokryfní tradice, navazující na Starý Zákon, jako toho, nad nímž se vznášela a jež inspirovala rajske duše Adamova: "Světlo nejvyšší duše, které odletělo od Adama, když byl vyhnán ze zahrady Eden, vystoupilo opět vzhůru a bylo uloženo v pokladnici až do doby, kdy měl přijít ^HEnoch. Tehdy vešlo toto nejvyšší ~~z~~ světlo svaté duše do Henocha, a Henoch dosáhl téže velikosti, jaké zaujímal Adam před hříchem" +/

V posledním předkřesťanském tisíciletí byla egyptsko-předasijská kulturní oblast plna mythu, jenž popisoval drama o umírajícím a z mrtvých vstávajícím bohu. Od doby Mojžíšovy zazníval nářek pro Osirida v Egyptě, Foiničané truchlili nad smrtí Adoniovou, mesopotamští národové nad mrtvým Thammuzem. Byly to jen vzdálené mesiášské záblesky touhy, jež k myšlence o smrti boha a soumraku bohů připojily myšlenku o zmrtvýchvstání boha. Také tyto předkřesťanské představy o bozích nebyly nic jiného než odstíněné vjemy a tušení o bytosti a osudu Krista. A proto byly hledáním nazpět do minula a zároveň proroctvími. Kristova bytost mohla vykonat svou nebeskou pouť směřující k zemi jen tím, že v jedné sféře zemřela, aby v příští vstala z mrtvých. V duchové oblasti prošla mnoha takovými zastaveními umírání a vzniku, než potom na Golgotě prošla splňujícím, vykupujícím umíráním a zmrtvýchvstáním. Když ~~z~~ však Starý svět všude propůjčoval umírajícímu bohu rysy rajske +/Sagen der Juden I, 290. K tomu srovnej "Pradějiny": Kain, Set, Henoch, Atlantské lidstvo" str. 84 ?

mladistvosti a krásy a právě pro^{to} jen tím hlasitěji propukal v nářek nad soumrakem bohů, pak tím projevoval, že tušením znal nejen výsostnou bytost Krista samého, nýbrž i prvotně krásnou rajskou duši Ježíšovu, která sloužila Kristu za schránku. Krása Osi-ridova a Adonisova jest formou, již se staré lidstvo, cítíc, dotýkalo tajemství nebeské duše, jež se později ztělesnila v dítěti Lukášova evangelia.

A n i m a c a n d i d a .

V tichém postupu dvou vánočních příběhů setkává se jádro celých předkřesťanských dějin, jak těch, jež se udály na zemi v postupujícím lidstvu, tak i těch, jež se dokonaly v nebi nad hlavami lidí k jejich pomoci a k jejich spáse. Zralé odvěké Zarathustrovo já v chlapci Ježíši Matoušova evangelia přináší s sebou výtěžek pozemských cest lidstva; vesmírně mladé, prvotní krásou zářící duševní já lukášovského dítěte přináší samotné mebe, substanci veškerých činů lásky a oběti, jež byly dokonány ve vyšších světech.

Tak právě v dvojím prvku těchto Ježíšů, který však znamená vlastně jen lidskou přípravu a utvoření schrány pro vtělení Krista, jest obsaženo lidské a božské: opravdové vytříbené lidské já a duševní bytost, která nemá sice ještě vyhraněné já a formu já, zato však se cele zasvítá nebeskou září nejčistšího proniknutí božstvím.

Duše lukášovského Ježíše představuje skryté, jen ve světle Kristově se objevující mysterium Ježíšovo, které, jak se jeví na počátku Matoušova evangelia, vede výše nad lidskou úroveň Ježíšovu, až k mysteriu Kristovu.

Vědění o mysteriu Ježíšovu prochází předkřesťanskými stoletími ponejvíce citově, tu a tam však i jasně vědomými myšlenkami. Citové vědění o tom se naznačuje, když na př. Jakob Böhme říká, že v "sladkém" jméně Ježíše tkví zcela zvláštní, blaženost darující mysterium, a že jméno Ježíš skrývá téměř ještě vyšší tajemství než jméno Kristus. Příkladem jasně vědomého pochopení jest obzvlášť názor Origenův o anima candida, "neposkvrněné duši". Můžeme říci, že Origenes vytvořil své theologické myšlenky mnohdykrát přímo v světelné záři lukášovské bytosti Ježíšovy. Práví, že vtělení Loga v lidském těle bylo prý možno jen prostřednictvím oné Prozřetelmosti ušetřené rajske duše, anima candida, již také nazývá "duší Kristovou". Podle jeho učení se pádem do hříchu usídlila v lidských duších svobodná vůle a tak se nadále v člověku mísilo nebeské s pozemským. Jenom jedna duše, duše Kristova, zůs-

tala nepomíšena. "Poněvadž tedy podle svobody vůle lpěla každá duše na svém původci láskou různě velikou, jedna vroucnější, druhá slabší, tak si žádná duše, která kdy vešla do lidského těla, neuchovala svůj pravzor čistý a úplný kromě jedné.....Poněvadž tato duše od počátku stvoření lpěla ustavičně a nerozlučně na něm, moudrosti, Logu božím, pravdě, světle, cele ho do sebe vsála a sama s jeho září cele splynula, stala se s ním duchem ... Tím, že nyní tato duševní bytost je prostřednicí mezi Bohem a tělem - neboť aby se Bůh spojil přímo s tělem, je nemožné - vzniká bohočlověk. Oné zprostředkující duši bylo zcela přirozené spojití se s tělem; avšak ani přijetí božství nebylo proti její přirozenosti, protože se jak již řečeno, s ním cele spříznila. Proto také právem je nazývána Synem božím, silou boží, moudrostí Krástovou a Boží, nechť proto, že zcela působila v Synu božím, nebo ~~tělem~~ proto, že ho cele přijala do sebe i s přijatým smyslovým tělem ... Železo je vnímavý kov pro teplo a chladno. Když nyní železná hmota stále leží v ohni, vstřebává do všech pórů, do všech žil oheň a tak se stane zcela ohněm, aniž by v ní oheň zcela zhasl nebo železo se oddělilo od ohně, řekneme snad, že tato v ohni ležící a stále žhnoucí železná hmota by mohla kdy vychladnouti? Naopak, stane se cele ohněm, pokud na ni nevidíme nic, než oheň, jak můžeme pozorovat v kamenech; ani ~~dožijeme-li~~ ^{tk} se jí nevzbudí pocit železa, nýbrž ohně. Stejným způsobem ona duše, která jako železo v ohni, tkví v moudrosti, v Logu, v Bohu, je veškerým svým myšlením, cítěním a konáním Bohem. Proto nemůžeme také říci, že by byla měnivá, poněvadž vlastní neproměnnost ohněm své nepřetržité jednoty s Logem. Mohlo sice i na svaté vůbec přejít něco tepla z Loga: ale v této duši sidlil jistě bytostně božský oheň, jímž byli zahráti ostatní".+/-

Jako bychom duši, o jejíž narození ~~u~~ vypráví Matoušovo evangelium, mohli nazvat duší proniknutou nejvíce já, tak o duši lukášovského dítěte můžeme říci, že už při svém vstupu do ~~světa~~ pozemského těla byla pravzorem "d u š e p r o n i k n u t é K r i s t e m". Jako železo, a bychom použili přirovnání Origenova, bylo a zůstalo vždycky cele ohněm prožhnuto, tak tato duše byla již ve všech předcházejících dobách zemských dějin proniknuta a prožhnuta ohněm lásky ducha Kristova, jakožto duševní shodná nejpřímě-
řenější jeho bytosti. K její neztracené rajske světelnosti a čistotě připojila se následkem jejích nebeských osudů, jež znamenaly sloužit Kristu, stopa po přebývání Krista v ní, substancionální proniknutí Kristem.

+/Origenes, základní nauky /De principiis/ 2.kniha, 6.odstavec.

/Německý překlad od K.Fr.Schnitzera, Stuttgart 1835/.

T u š e n í a s t o p y .

Bude trvat ještě asi dlouhou dobu, než se mnozí postaví k myšlence o dvou chlapcích Ježíších nejdříve s pocitem podivení, a že mnohý řekne, že ho rozpory mezi evangeliemi nezarážejí ani tolik, jako tako myšlenka sama. Čím jasněji však bude poznána polární dvojnost dvou vánočních příběhů a dvou bytostí,, jež jsou jejím středem a čím jasnější bude div Prozřetelnosti viditelný, který je za touto dvojností, tím přirozeněji bude konečně pocítována i myšlenka o dvou chlapcích Ježíších.

Christoan Geyer+/ jednou přiznal, jak se mu představa o dvou chlapcích Ježíších stala snesitelnou teprve naznačenou cestou. Snad jeho slova mohou být mnohým mostem: "Božská bytost^{ěmu} Kristova mohla se obklopit jen připravenou, Prozřetelností k tomu připravenou schránou. Proto je tělo, do něhož vejde Kristus při křtu v Jordanu, nejprve cele dětsky čistou duší a potom obývámo a zpracováváno ... duchem nejvyšší moudrosti , jež se objevil jako znovuvtělený Zarathustra - mnohem starší než Zarathustra historický. Domněnka, že žili vedle sebe dva chlapci Ježíšové, jeden z Nathanského pokolení /Luk.3,31/ a jeden ze šalamounského pokolení /Mat.1,6/, až Zarathustrovo já ~~přechází~~ šalamounského chlapce přechází na nathanského Ježíše, aby potom při křtu učinilo místo bytosti Kristově, jest podivná a na první pohled překvapující představa, která mi bude snesitelná teprve, když bude v věčně úmyslně střízlivé mlhy intelektuálního zjištění přenesena do mluvy náboženství a potom vyjádřena, že jen jedna lidská bytost mohla být nositelkou bytosti Kristovy, bytost, která byla c e l e d í t ě t e m a z á r o v e ň d o k o n a l ý m m u d r ě m".

Tajemství o dvou chlapcích Ježíších, mysterium Ježíšova dětství a Ježíšovy bytosti vůbec, odpočívalo po staletí v skrytu. Když jednou vyšlo na světlo, bude srozumitelné mnohé, co jako bludičky probleskovalo dějinami lidstva. Mnohé obrazy, jež předtím byly záhadné, objevují se v jasném světle. V Berlínském museu císaře Friedricha je Rafaelův obraz Madony s třemi hošíky /Madona del Duca di Terranuova/†/ Jeden z těchto dětí je malý Jan. A druzí dva, jeden láskyplný na Mariině klíně, druhý pln moudrosti opírající se o matku? Nemusíme činit nutný uzávěr, co Rafael měl jasné, myšlenkově vyjadřitelné vědomí dvou chlapců Ježíších, i když bychom to +/V článku "Steiner und die Religion" v souborném díle "Vom Lebenswerk R.Steiners" vydaném Friedr.Rittelmeyerem.
+/Viz prvý obraz.

nechtěli nikterak považovat za docela možné. Snad v souvislosti s tajnější malířskou tradicí mohl inspirovaný cit umělcův zachytit obraz, který tu duchovně je a pochází z úseku dějin lidstva nebi tak blízkého, kdy si dva chlapci Ježíšové v Nazaretě x spolu hráli. Mohlo dokonce být, že malíř sám vůbec jasne nevěděl, co tu namaloval, věděl však, že namaloval pravdu.

V divukrásném románském kostele svatého Ambrože v Miláně spatřujeme v postranní severní chodbě obraz zářivě barevný +/ od Borgognona /1455 až 1523/: dvanáctiletý Ježíš v chrámě. Uprostřed nahoře sedí na učitelské stoličce chlapec, jehož obličej září moudrostí, kterou ovládá; všichni učenci jsou u jeho nohou, Vlevo v popředí zahalen do stínu, s pohledem sklopeným k zemi, zřejmě tělesně znaven, vychází z chrámové síně ven jiný chlapec, oděný v roucho zcela jiné barvy. Uměleckým dílem, zda plně vědomým nebo více nevědomě vytvořeným, je exaktní vyobrazení dvou chlapců po tajemném sjednocení, jež se právě skrývá za příběhem dvanáctiletého Ježíše.++/.

Právě tak v apokryfní literatuře různých křesťanských století problesknou tu a tam různé záhady, jimž se z dálky dostane světla objasněným mysteriem Ježíšovým. V apokryfním egyptském evangeliu, z něhož máme jen málo zlomků, se jednou praví: "Na otázku Salome, kdy přijde království, Pán odpověděl: Když dva budou jedno a zevní jako vnitřní..."++/

V knize Zohar, jedné části kabaly, jsou zas a zas místa jako toto: "Syn Davidův a syn Jozefův jsou dva, nikoli jeden. Syn Jozefův zemře ukrutnou smrtí. Potom bude následovat po něm syn Davidův. Mesiáš, který je synem Jozefovým, se sjednotí se synem Davidovým, ale bude usmrcen". "Jiný Mesiáš, syn Jozefův, se sjedno-
+/Viz druhý obraz
++/Existují mnozí předchůdci a paralely, jež by daly přirovnat k obrazu od Borgognona, kde vychází na jevo myšlenka, že se v určitých malířských školách mohlo šířit vědění o dvou chlapcích Ježíších ve formě nějakého obrazového motivu. Jako příklad budiž jmenována byzantská miniatura v 9.stol., ilustrace k "De dogmate et constitutione episcoporum" od Řehoře z Nazianz/Paris, Bibliothèque nationale, Ms.gr.510, fol.165/. Napodobenina kresby je obsažena v Rohault de Fleury: L'évangile I, XXXI, str.86.

+++/Viz E.Hennecke, Neutestamentliche Apokryphen 1924 str.58.

tí s Mesiášem, synem x Davidovým. Ale Mesiáš, syn Jozefův, nezůstane na živu, bude usmrčen a opět ožije, když malý pahorek přijme život na velkém pahorku". "Mesiáš, syn Davidův, a Mesiáš, syn Jozefův, jsou svrženi do propasti. Jeden z nich je chudým člověkem, který jezdí na oslu, a druhý je prvorozcem Býka".+/ Nemůžeme zajisté říci, že v těchto hieroglyfických větách se mluví přímo o dvou chlapcích Ježíších, avšak je to v nich přece tak, jako kdyby člověk tápal po něčem v temném prostoru a nezachytil nic než zmatené obrysy toho, co může být poznáno jen v jasném světle.

V prvokřesťanském spisu "Závěti dvanácti patriarchů", kde každý ze dvanácti synů Jakobových dává odkaz svému kmeni, praví se na konci závěti Simeonovy: "Jednou bude oslaven Sem, když Hospodin, velký Bůh Izraelský, se objeví na zemi v člověku a skrze něho zachrání lidstvo. Potom se všichni duchové omylu vzdají a budou rozdupáni; lidé budou vládnout nad zlými duchy. Potom s přesáním vstanou z mrtvých a budou velebit Nejvyššího pro jeho zázraky. Neboť Bůh, když přijal tělo a jedl s lidmi, spasil lidi. A nyní, dítky mé, poslouchejte Levi a skrze Judu budete spaseni. Nepovstaňte proti těmto dvěma kmenům, neboť z nich vám vypučí spása Boží. Hospodin totiž vzbudí z L e v i v e l e k n ě z e a z J u d y k r á l e , B o h a a č l o v ě k a "/II,6-7/. Tato slova, oděna formou věštby, jsou velmi pozoruhodná. Jeví se opět nemožným, abychom jí použili přímo na dvě bytosti Ježíšovy, neboť oba biblické rodokmeny, jak Matoušův, tak i Lukášův se vztahují na Judu, nikoliv na Levi. Avšak toto proroctví se přece splnilo oběma chlapci Ježíši potud, že Šalamounský Ježíš pochází z královského pokolení a nathanský z kněžského pokolení. /Je nepochybné, že v Lukášově evangeliu uváděné nathanské pokolení, ač nepochází z Levi, obsahuje dvě jména Levi/44.a72./. Tomuto pokolení jako pokolení kněžskému měly být přiděleny levitské funkce, ačkoliv pocházelo od Judy/.

Konečně budiž ještě poukázáno na velmi pozoruhodné místo v gnostickém spisu "Pistis Sophia", zachovaném v koptské řeči. Obsahuje dlouze se rozvíjející imaginativní, v plynulých obrazech proudící rozhovory učedníků se Zmrtvýchvstalým. Jednou je předmětem rozhovoru výrok žalmu: "Pomoc jeho je zajisté blízká těm, kdož se ho bojí, a přebývatí bude božská sláva v naší zemi, m i l o s t +/Francouzské vyd. z Ha Zohar od Ernsta Loreux, 1924-str. 58 Paris 1906-1911, III, 203; II, 633.

a p r v d a /v kralickém textu milosrdenství a víra/ se potkají,
s p r a v e d l n o s t a m í r dají sobě políbení, pravda vy-
pučí ze země a spravedlnost s nebe bude vyhlédati" /Žalm 85, 10-12/

"Maria odpověděla však a pravila: Pane můj, v těchto slovech,
která sílu tvou prorokovala skrze Davvida /následují slova žalmu/,
tak síla tvá v nich prorokovala o tobě samém. Protože jsi malý
dříve než se tě zmocnil duch, blížil se duch s výše, zatím cos
byl s Jozefem ve vinici. Přišel ke mně do mého domu v tvé podobě.
Nepoznala jsme ho a myslila jsem, žes to ty. Tu pravil ke mně duch:
Kde jest Ježíš, bratr můj, abych se s ním setkal? Když toto byl
ke mně byl řekl, byla jsem ohromena a domnívala jsem se, že je to
přízrak, který mne chce pokoušet: vzala jsem ho však a přivázala
ho k podstavci lůžka v mémě domě, abych mohla jít za vámi, k tom
bě a k Jozefovi na pole. Nalezla jsem vás ve vinici, kde Jozef za-
tloukal kůly. Když jsi mne uslyšel mluvit k Jozefovi o tom, co se
událo, porozuměl jsi slovům, těšil jsi se a pravils: Kde jest,
abych ho uviděl, neboť už na něho čekám. Když tě Jozef slyšel tak-
to mluvit, byl zděšen. Šli jsme společně nahoru, vešli do domu, a
nalezli duchy přivázaného u lože. Hleděli jsme namtebe a na něho
a shledali, že jsi mu podoben. Duch přivázaný k loži byl osvobo-
zen, objal tě a líbal a ty sám jsi ho líbal, a b y l i j s t e
j e d n o " /kap. 61/.

Tuto imaginaci jevící se nám fantasticky bychom neuváděli v
souvislost s dvojností Ježíšovou, kdyby nebyla podána ve vnitřní
spojitosti se slovy žalmu. Dvojiwe pojmů "milost a pravda", "spra-
vedlnost a mír" reprodukují přesně nadsmyslově exaktním způsobem,
jak jsou použity v Pistis Sophia, duchovou podstatu dvou duší
Ježíšů. Šalamounský Ježíš jest nositelem "pravdy", moudrosti vy-
získané v pozemských dějinách lidstva; nathanský Ježíš je samá
"milost", nebeská darující se bytost. Šalamounský Ježíš má v sobě
"mír", to nejvyšší, k čemu lidství může vyžrát samo ze sebe; na-
thanský Ježíš má v sobě "spravedlnost", zářící sluneční glorii
vyššího bytí, kterou si pozemský člověk nemůže dát sám, protože
ji ztratil v ráji, kterou však "Něbvý Adam" přináší s sebou na zemi
jako duševní schránu bytosti Kristovy. Oba se setkávají, navzájem
líbají, sjednocují: v nich je pozemský člověk /"vypučený ze země"/
a nebeský člověk /"pohlížeující s nebe dolů"/ jedno. Slova žalmu
jsou proroctvím, jež se vyplnilo mysteriem dětství Ježíšova. Pis-
tis Sophia napsaná z přímého, byť i ne nezkaleného nadsmyslového
postřehu, má zapotřebí jen zavádít o slova žalmu jako o předmět

velikonočních rozhovorů: a ihned vytrysknou obrazy, které, ne zcela jasně zachycené, se nám jeví jako zmatená a nesrozumitelná vise něčeho, co by vlastně zasloužilo a potřebovalo být zřeno v nejčistší jasnosti. V duchovnu jsou zde jasné obrazy. Ale lidskými dušemi bývají zachyceny zkaleně, zmateně a nesrozumitelně. Podobným způsobem bývaly často zachycovány obrazné náznaky o tajemství Ježíšovy dvojnosti, až v dnešní době mohlo nám jasné, porozumění proniknuté duchovní bádání Rudolfa Steinera zprostředkovat čisté představy.

Snu podobný se vlnící obrazný svět Pistis Sophie se nezastavuje u podivné obrazné scény, kde se dva chlapci sjednocují. Maria podává ještě rozluštění slov žalmu, když jich použije na dvojnost lidského a božského v Kristu. Potom podává i "druhá Maria" svůj výklad. Navazující na obraz křtu v Jordanu rozvíjí dvojnost Ježíšovy a Kristovy bytosti. Posléze Maria, matka Ježíšova, připojuje k tomu ještě další výklad, když mluví o setkání dvou matek, Marie a Alžběty, a poukazuje na dvojnost Jana Křtitele a Ježíše. Vše jest jakoby tápáním k jasnějšímu obrazu, jehož blízkost cítíme, který skutečně ušhopit se však nepodaří. Zachytíme-li ho obrazně, vzniká zmatený snový obraz; zachytíme-li ho myšlenkově tím, že hledáme výklad, chybí nám však jistota.

Občas jako by se na časy zablesklo ze zataženého mračna, jež zastíralo po dlouhý čas mysterium dětství Ježíšova. Nyní, kdy mrak vyjevil jasně svůj obsah, stojíme v úžasu před evangeliem a musíme říci, že velké tajemství Přozřetelnosti, které bytostnou dvojností Ježíšů umožnilo vtělení Kristovo, nemůže nakonec být však nikde jasněji vysloveno než se právě stalo v evangeliu: monumentální mlčící mluvou zdánlivých rozporů.

4. DVOJÍ DĚTSTVÍ

U d á l o s t n a r o z e n í v M a t o u š o v ě e v a n g e - l i u.

Dvě události narození v prvním a třetím evangeliu nesoustřeďuje jenom proudy, pozemský a nebeský, které již od pradávna připravovaly ústřední událost zemských dějin: jemným pokynem otvírají i brány dopředu k oblastem dvou dětských vývojů. Vidíme vyrůstat dva chlapce. Jejich okolí je zpočátku základně různé, odpovídající polární různosti jejich duševní bytosti. Zatím co k dětství lukášovského chlapce tvoří dějiště ticho odloučené od

světa, vzdálené toku a pozornosti veřejného života, je první úsek života šalamounského chlapce vystaven do popředí časového dění, do napětí a šíře kulturní věřejnosti.

Nemůže vůbec ani jinak být, než že se chlapec, který byl potomkem královského pokolení, stal středem a ohniskem dramatického boje již od doby, kdy se teprve ještě čekalo na jeho narození. Musely se ale střetávat a narážet na sebe duchaplné mesiášské ideály, jež se odevždy spojov^aly s myšlenkou na království, a démonické zpitvořeniny, jež vycházely z caesarského zvrhnutí království.

H_e_r_o_d_e_s_.

V desítiletí před naším letopočtem byla v Jerusalemě dvě vedoucí centra veřejného života. Do obou působila nejkrajnějš^í zvýšeným napětím mesiášská idea složená s myšlenkou na krále.

Jedním z těchto center byl dvůr ~~krále~~ Heroděsa Velikého. +/ "Král Judska", už sedmdesátiletý, který však p^oh^ázel z cizího, beduinsko-arabského kmene, měl ve svém panovnickém období přes čtyřicet let příležitost vyžít svou bezuzdnou ctižádost a divokou štváčskou vášnivou povahu, Jeho prostřednictvím vypěstoval se v Jerusalemě v jakéhosi dvojníka honosný caesarský kult, žádostivý přetvořit svět, který vznikl v Římě v souvislosti s dekadentními faraonskými tradicemi Egypta. Hrd na přátelství Augustovo byl Herodes jedním z nejvášnivějších zastánců a propagátorů tohoto božského kultu, jímž měl být oslaven nejvyšší světovládce, římský caesar. Na mnoha důležitých místech Palestiny vystavěl nádherné chrámy k počtě Augustově a úplně změnil tvářnost svého hlavního města Jerúsalema mramorovými budovami divadla a paláců, aby je proměnil v druhý Řím. K zděšení všech zbožných dal dokonce přestavět chrám pompésním mramorovým slohem augustovského Říma na odvěky posvátné skalní výšině Morija.

Caesarský kult, zvláště tak horečnatého druhu, jak ho zastupoval Herodes, je pobloudilou karikaturou mesiášské myšlenky. Naděje, že by nyní mohl brzy být Bůh člověkem k spáse lidstva, znetvořuje se egoismem a vnitřním neklidem. Chybí síla k vyčkání příchodu Boha v tiché úctě a trpělivosti. Ještě více chybí schopnost k oběti a službě. Do oblasti vědomí není připuštěna ani zdaleka myšlenka, že by se toužebně očekávaný mohl objevit snad v nepatrné postavě, takže by se mocní tohoto světa museli před ním sklonit. Dychtivost po moci, jež nemůže čekat, podřizuje si mesi-
+/ O Herodesovi viz. "Caesarové a apoštolové" str.85-96 ?

ášskou myšlenku; a tak dochází k tomu, že je člověk prohlášen za boha venchvíli, kdy se Bůh chystá státi člověkem.

Jako horlivec caesarského kultu prožívá však Herodes prudkou rozdvojenost, jež ho teprve vlastně činí démonicky vykojenou kontrastní figurou v dramatu narození Ježíšova. Nebylo to s ním skutečně v pořádku, když ctižádostí posedlý provolal jiného za mesiáše. V základě nemínil tím vším tak příliš Augusta jako spíše sama sebe. A ve skutečnosti ze spisů církevních otců víme, +/ že herodiáni, o nichž je zmínka v Novém Zákoně, byli nábožensky kultickou stranou, již pojila Herodesem samým zastupovaná idea, že on je mesiášem.

V posledním úseku jeho života příliš vystupňovaná ctižádost a sebeláska vedla u Herodesa právě k propuknutí šílenství na veřejnost. Jako strašidla ho hnaly a pronásledovaly myšlenky na lidi, kteří by mu mohli upřít moc a božskou žář. Žárlivost a stíhomam ho přivedli konečně k tomu, že zuřil proti vlastní krvi. Pojal za ženu Mariamnu, poslední Makabejku, aby tak mohl odklidit z cesty nároky, jež proti němu, míšenci a cizinci, mohlo uplatňovat poslední hrdé pokolení bojovníků a šlechty Staré Smlouvy. Jeho úzkost se však neuklidnila a stal se tak vrahem nejen vlastní manželky, nýbrž i synů, které mu porodila. Nakonec musel dát usmrtit i svého oblíbeného syna pocházejícího z druhého manželství, na němž lpěl, poněvadž cítil, že se sobě navzájem podobají v své bytosti, ^{když} ~~že~~ se totiž ukázalo, že tento syn proti němu najal vraha. Historické tradice zaznamenávají tedy herodesovské vraždění dětí, jež se právě událo ve vlastním domě "nepravého krále", když se událost, o nichž podává zprávu Matoušovo evangelium, ještě teprve připravovaly. Chvástavá zevní strana, již se Herodesův dvůr oddal v posledním předkřesťanském desítiletí, zakryla v základě politováníhodnou postavu šílenstvím, úzkostí a nemocí sem tam šťvaného starce, nejpitvornější karikaturu, již mohla kdy mít mesiášská myšlenka.

V c h r á m ě .

V uzavřeném okruhu chrámu působilo jiné centrum jerusalemského života. Z jednotnosti smýšlení a vůle bylo zde ovšem zprvu málo co pozorovat. V popředí byla skupina, jež převážně sestávala z rodinného řádu saduceů, jemuž příslušel řád velekněžský. +/ To byli ti, kteří nakažení horečkou caesarského kultu zamilovaně ko-
+/Na př. Tertullian a Epifanius, viz. "Caesarové a apoštolové" str. 92
poznámka ?
+/O saducejích viz. "Caesarové a apoštolové" str. 111-119 ?

ketovali s Herodesem a Římem a byli nakloněni všem možným kompromisům. Mezi nimi hrál asi roli už tehdy onen Annáš, který o tři a půl desetiletí později jako velmi letitý stařec předsedal v rodinné radě saduceů. Přímo patologická dychtivost po penězích, která ho v pozadí pašijových událostí představuje jako typ prohnatého, nenávidného lakomce, byla již tenkrát pohnutkou k jeho myšlení a jednání. Mezi těmi, kdo při chrámu podlehlí sugesci Říma, mohly existovat jen herodšovsky zkalené a porušené představy o přicházejícím Mesiáši.

Vedle toho tu byly rozličné odstíny a odštěpeniny z kruhů fariseů a učenců Písma, které písmenkovaly všechna svým způsobem kolem záhady o Mesiáši, buď více chladně theologicky nebo více citově fanaticky.

Vlastním protipólem k saducejským fanatickým stoupencům Říma a zároveň duší vůdcovského centra při chrámu byl však kruh vedoucích, sestavený převážně z členů kněžstva, který si uchoval čistší představy o příchodu Mesiáše a uměl dobře střežit jeho tajemství. Tato skupina chovala sice také jednu politicky zabarvenou mesiášskou myšlenku: důstojenství a glorii Mesiášskou mohla is představit jen jako znovu zřízené pozemské království a říši Davidovu ve zvýšené slávě. Ale spojovala s tím jakýsi okultismus, který bychom mohli označit jako jádro starozákonní duchovosti. Vycházejíc z přesvědčení, že Mesiáš se musí narodit ze zcela určitého vyzrálého pokolení co do rodu a dědičnosti, hledělo se v této skupině na dějiny starozákonního národa již od Abrahama jako na pozvolné, božsky řízené vydestilování mesiášské krve. A vlastní úlohu viděl tento kruh v správném řízení narození při spojení vhodných dvojic rodičů uvnitř rodokmmenu uznaného za mesiášský. Je nasnadě, že vůdcové této skupiny obrátili veškerou pozornost a péči v provádění svého rasově hygienického okultismu na tu rodinu, v které od Davida a Šalamouna pokračovala královská rodinná posloupnost a v ní na ty osobnosti, které mohly vznášet nárok a být nositeli královské hodnosti, kdyby bylo nezaniklo staré království.

Jakoby prostřednictvím obrazové opony postřehujeme něco z horlivé činnosti tohoto kruhu vedoucích v legendárních vyprávěních apokryfních evangelií o mládí Mariině.+/ Spatřujeme tu vyrůstat Marii jako chrámovou pannu pod vedením kněží, kteří jsou pamětlivi nejen podpoření jejího vzdělání v zbožnosti, nýbrž i jejího správného sňatku. Průběh dění je nám potom líčen tak, jako by

+/ Na př. Jakubovo evangelium a tak zvané Matoušovo pseudoevangelium./ Poslednější jest obsaženo v knížečce "Dětství Ježíšovo" vydané v knižnici "Kristus světlo světa"./

vedoucí kněží byli zahájili hledání správného manžela pro svou žačku, již prikazovali přednost. Toho, jejž hledají, chtějí poznat po zázraku na holi, která se má zazelenat. Bylo vyzkoušeno mnoho mužů, avšak hůl nikoho z nich nevypučela. Až konečně vyzvou ještě starého Jozefa z Betlema na němž se osvědčuje pozoruhodné znamení.

Za obrazem zázraku s holí se skrývá věštecká praxe, jaká byla od dávných dob pěstována mezi jerusalemským kněžstvem. Pocházela z věštírny z Nob v poušti Juda, kam byl prchl David, když ho pronásledoval Saul. Když rozzuřený Saul dal usmrtit kněze v Nob, podařilo se vyvážnout jednomu z nich, Abiatarovi, a zachránit náci-ⁿⁱ orakula i veškeré tradice, jež potom byly Davidem připojeny k ^{ok}krámovému kultu. Tohoto vešteství se bežpochyby během doby velmi zneužívalo. Vidíme přece ještě např. v Janově evangeliu Kaifáše, jak své poznatky čerpá z tohoto spiritistického pramene /Jan 11, 51/.+/ Je dlužno však předpokládat, že onen kruh vědoucích o Mesiáši používal čistším a původnějším způsobem těchto starých prostředků, aby získal nadsmyslových poznatků pro svou rasově hygienickou snahu řídit mesiášský proud dědičností k správnému cíli. Když apokryfní evangelia jmenují Abiataru jako kněze, a jenž se obzvláště zaměstnává sňatkem Mariiným a provádí zkoušku s holí, k která se má zazelenat, je to snad potom ještě zvláštní odkaz na to, že v tomto kruhu bylo jakýmsi způsobem navázáno na staré orakušní metody z Nob.

Jestliže legendární líčení dává nyní vyvstat zdání, jako by se v chrámu vycházelo výhradně od chrámové panny Marie a teprve "náhodný" výrok orakula upozornil na dosud neznámého nebo nepovšimnutého Jozefa, nesmíme se nad tím pozastavit. Setkáváme se zde se stopou tajemství, které se onen kruh snažil zastíráním chránit. K jakému historickému stavu věci dojdeme, když se pokusíme proniknout za imaginativní závoj legendy? Je samozřejmé, že jistě větší starostí těchto vědoucích bylo nalézt pro Jezefa pravou manželku, než pro Marii pravého manžela. Mohlo být, že Maria, která byla svým vychovatelům v chrámu nápadná svou jedinečnou duševností, vytvořila příčinu k docela zvlášť pečlivému úsilí a plánům, naplněným očekáváním. Jozef však, toho času nositel mesiášsky královského rodokmenu, nemohl být neznám tomuto kruhu vědoucích. Naopak. Již mnoho znamení mluvilo pro to, že zrození toužebně očekávaného Mesiáše bylo zcela blízko. Proto byla jistě s čím dál ^{ne}trpělivějším napětím a starostí zaměřována veškerá pozornost na to, na +/Viz "Caesarové a apoštolové" str.113 m. ?

němž nyní záleželo, aby rozmnožil mesiášské pokolení. Jozef byl už stár a ještě se mu nenarodil syn. Podle toho tradice ukazují, že byl již jednou ženat, potom však ovdověl.

Proti šílenému Herodesovu strachu z vlastních synů je zde starost vědoucích v chrámu o zrození Jozefova syna, o němž se pochybuje. A právě žárlivost a stíhomam Herodesův, avšak i závist a lakota saduceů přiměly jistě onu skupinu vědoucích ve chrámu, aby okruh mesiášské naděje pokud to bylo možno obestřela tajemstvím a obzvláště Jozefa z královského pokolení aby zadržovala v ústraní. Tu dává pak i apokryfní vyprávění Jozefovi vystoupit jakoby ze stínu nepovšimnutí, když je určen za manžela chrámové panny. Božská znamení dávala na srozuměnou, nač by lidský rozum nepřipadl: oženit Jozefa s mnohem mladší Marií. Oheň mesiášské naděje, který dosud jen doutnal, přijímá novou potravu a plane jasně vzhůru: pěstovatelé mesiášského tajemství řídí a sledují s nejvyšším napjatým očekáváním uskutečněné chrámové manželství mezi Jozefem a Marií.

P o h l e d y n a B e t l e m .

Malé městečko Betlem, vzdálené od Jerusalema na jih hodinu cesty, mělo ještě tajemstvím opředenou důležitost pro obě vedoucí centra v Jerusalemě, nejen pro kruh v chrámu, nýbrž i pro Herodesův dvůr.

Ti, kdož hleděli vstříc Mesiáši, pohlíželi se zbožnou úctou a očekáváním k tichému pastýřskému městu, kam sám osud vložil tak mnohé reálné předtuchy a proroctví. Tam, kde obklopeno pouští Juda bylo vše kolem ovládáno náladou velké, úrodnost darující matky země, kráčela kdysi na polích sběračka klasů Rut, a ačkoliv Moabka, atala se jednou z pramátí Mesiášových. Tam měl dům Izai, kde se narodil David. Tam byl poslán videc Samuel, protože měl mesiášskou vizi+/-; tam zkoušel všechny syny Izaiovy a jen na chlapci pastýři, kterého naposled ještě přivedli s pole, se při úkonu oběti ukázalo světlé znamení, mesiášské budoucnosti. Tak bylo potom i v době velkých proroků živě uchováno jasné vědomí, že Mesiáš vyjde z Betlema a často bylo vysloveno, na př. prorokem Micheášem.

Můžeme ovšem předpokládat, že odedávna to bylo vědoucími řízeno v tichosti tak, že ten, kdo byl právě v té době nositelem královsky mesiášského pokolení, bydlil v Betlemě. Pokud šlo o pořadí královských nástupců velkého krále, měl žít "dům Davidův" + "Králové a proročí" str.38 n. ?

i dále tam, kde jednou stál dům Davidův v přímém prostorovém smyslu a dokonce snad i ještě v jiné podobě byl, aniž by před světem bylo o tom mnoho mluven. I zdržoval se pak v Betlemě +/ i onen již letitý Jozef, který byl potomkem davidovsko-šalamounského pokolení, když byl povolán do chrámu do Jerusalema, aby byl oženěn s chrámovou pannou Marií.

Vztah Herodesův k Betlemu je skrytější, mysteriosnější. Na místě samém se objevuje vlastně jen v jedné podivné, avšak staré místní tradici: uvnitř soustavy jeskyní, která se v zemské půdě rozšiřuje pod kostelem Narození a která má dávnou a bohatou nábožensky historickou minulost, je prostora těsně vedle místnosti, kde stála jeslička Lukášových Vánoc, a která jest označována za místo herodesovského vraždění dítek. Co se asi skrývá za touto tradicí?

V dřívějších spojitostech jsme v souvislosti s důležitými klíčovými myšlenkami Rudolfa Steinera poukázali častěji na to, že v pozadí caesarského kultu a tím více za caesarským šílenstvím je zneužití starých zasvěcovacích kultů. +/ Římští caesarové, jakož i už mnozí diadochovští vládcové, aby svému sebezbožštění propůjčili nějaký obsah, dávali se zasvětit do lecjakých, zčásti již dekadentních mysterií. Avšak místo aby se dříve učinili hodnými duchovních sil, jež měli přijmouti, vynutili si zasvěcení a tím, že jejich nezčištěná vášnivá přirozenost přišla do styku s nadmyslnem, dospěla k posedlosti místo k čistému osvícení a k onemocnění šílenstvím. Můžeme tušit, že poslední démonické stupňování úzkosti a chtivostí též u Herodeš Velikého bylo výsledkem přivlastněných zneužitých kultických úkonů. A tážeme-li se, kam se as Herodes mohl obrátit, aby získal přístup do mysterijního místa, tu - byť to i nejprve znělo ještě nepravděpodobně - přijdeme na líbezné městečko Betlem.

Betlem můžeme nazvat i v exaktně nábožensko-historickém smyslu palestinskou Eleusis+++. Co do krajiny byl Betlem jako Eleusis příbytkem mateřské bohyně Ceres nebo Demeter, kterou bychom tam byli v "Domě chleba" mohli vidět, jak kráčí přes pole s obilním klasem v ruce. Jako Eleusis měla i v nitru země svou skrytou mysterijní vrstvu. Eleusinským mysteriím Dionysovým odpovídala v Betlemě svatyně Adonisova, a to v dobách dávno minulých. Pohledem na umírajícího a zmrtvýchvstávajícího boha procházeli tam lidé, k tomu vybraní a očištění, při zasvěcení zážitkem umírání a opětovného bytí. Jeskynní chrám, který se táhl daleko pod zemí, +/Viz str.26 ? +/"Králové a proroci"str.36 n.; "Caesarové a apoštolové"str.44n.a str.84n.? +++/Viz"Mojžíš a jeho doba"str.176 n.n.?

byl domovem tohoto mysteria Adonisova. Od dob, kdy Izraelité za Davida a Šalamouna se s konečnou platností zmocnili země, betlemská svatyně pozvolna zanikala a jen občas byla přivedena opět k tomu, aby se zaskvěla, snad jako se dalo na mnohých jiných místech země, na př. i v Jerusalemě, se starými chrámy Baala-Adonise, došlo k tomu, že v době babylonského vyhnanství byla svatyně v dekadentním smyslu obnovena a po nějakou dobu zachována při životě. Konečně si můžeme velmi dobře představit, že Herodes dychtěl ve své ctižádosti po nadsmyslových silách, zaměstnával se tajně vedením v nyní již úplně dekadentním betlemském kultu. Jako se Saul v nočních chvílích plížil k Sibille z Endor, tak asi Herodes v mnohých nocích sestupoval kradmo do betlemských jeskyní ke kultickým obřadům, jimiž bylínzaklínání příšerní duchové. Dotýkáme se světově historického napětí nejdříve ještě odvráceného dramatu, i když si jen malujeme, jak to asi mohlo být: protihráč Mesiašův, aniž by věděl, provozujemsvou skrytou hru se světem nadsmyslna na tomtéž místě, kde se má narodit toužebně očekávaný.

V r a ž d ě n í d í t e k .

Jak došlo k tomu, že se Maria, sotva propuštěna z chrámu^{níci} ho ji uzavřeného okruhu chrámu, cítila být matkou, je zastřeno tajemstvími. Tato tajemství jsou snad spřízněna s těmi, která se už upřádala kolem uskutečnění chrámového sňatku mezi Jozefem a Marií. Ti, kdož ze svých rasově hygienických náhledů a cílů svedli k sobě rodiče, počínali si asi jako ve starých dobách lidstva, kde v určitých kulturních kruzích byl vůbec každý sňatek proveden prostřednictvím kněží a početí prvorozeného bylo odňato pozemskému vědomí rodičů pomocí jakéhosi spánku, odrůdy to chrámového spánku.

Když se potom Jozef zalekl toho, že jeho mladá žena v chrámu s ním oddaná byla těhotná a když jen zjevením ve snu se mu dostalo světla v mučící ho tmě, museli být vědoucí v chrámu právě oduševnění pocitem mesiášského naplnění: z uschlého již kořene Izai chce vypučet svěží výhonek. Matce dopřáli jistě každou jen pomyslitelnou pozornost a pomoc, zatím co ona v Betlemě hleděla vstříc narození dítěte. Zároveň však i věděli, proč musí toto tajemství co nejprísněji střežit a postarali se o to, aby Maria mohla zůstat zcela ve skrytosti: v bezprostřední blízkosti planul přece plamen vášně nedůvěrou nenávistného odpůrce.

Tajemství by bylo zůstalo také zachováno; bylo by se uskutečnilo, že by se děťátko mohlo narodit nepozorováno světem a být vy-

chováno, kdyby brzy po jeho narození nebyli přišli tři vznešení kněžští králové z východních říší, jimž hvězdy ukazovaly cestu. Úžasným objevením se tří mágů bylo jak všechno obyvatelstvo v Jerusalemě a okolí, tak především i Herodes upozorněn na to, že se narodilo dítě, před nímž se otevírala velká budoucnost. Všichni se museli domnívat, že toto dítě je určeno k tomu, aby obnovilo Davidovo království v mesiášské slávě.

Nyní bylo pouto tajemství prolomeno. Byl dán signál k dramatickému vyřešení velkých napětí. Herodes brzy zjistil, že právě ono tiché městečko, v jehož jeskyních byl v tak příšerné skrytosti "doma", je místem narození obávaného a nenáviděného soupeře. Jeho vzplanuvší vášně neznala mezí. Začalo krveprolévání při herodesovském vraždění dětí.

Nemusíme se domnívat, že při tom šlo pouze o zabíjení nově narozených dětí v okolí. Usmrcování nově narozených mělo od starých dob svůj děsný význam ve všelidských zdémonisovaných čaromagických kultech. Satanská mocichtivost zde věřila, že může na sebe sthnout svěží životní síly dětí, jejichž krví dávali vytékat při konání určitých kultických obřadů. Snad setkání Herodesovo s třemi svatými králi bylo popudem, jímž dekadentní Adonisův kult herodianů dospěl jen k svému poslednímu satansky černomagickému vyvrcholení.

Zde jsme na stopě záhady betlemské jeskyně, která až dodnes je označována za dějiště vraždění dětí. Do celého průběhu událostí se již hodí představit si, jak Herodes dal prostřednictvím svých popravčích pomocníků přivléci děti z okolí do těchto podzemních prostor, kde byly obětovány na satanském oltáři. Vrcholu šílenství dosahuje děs vraždění dětí, jehož se Herodes dopustil právě na svých vlastních synech. Zdá se, že samo peklo stoupá nahoru na pozemské dějiště. Ale ten, jež chce dopadnout, se vymyká jeho zásahu. Příběh o narození v Matoušově evangeliu staví historiky před mimořádně obtížné chronologické problémy. Podle starých dokumentů, mezi nimiž jsou v popředí historické spisy Josephovy, zemřel Herodes Veliký už několi let před naším letopočtem, tedy "před narozením Kristovým". Jestliže obvyklá chronologická určení souhlasí, tedy podle toho, jak se myslí, zbývá jen volba mezi dvěma závěry: buďto je vyprávění o betlemském vraždění dětí a o celém vystoupení Herodesově v prvních kapitolách Matoušova evangelia legendární a nehistorické, anebo počátek křesťanského letopočtu je nesprávně stanoven a narození Ježíšovo spadá již do doby několika let "před narozením Kristovým". Dnes se

nejčastěji setkáváme s názorem, který oba závěry kombinuje, který tedy zprávám na počátku Matoušova evangelia upírá jakoukoliv historickou cenu a kromě toho se domnívá, že se mýlil římský opat Dionysius, který v šestém století stanovil počátek křesťanské éry na rok 753 po založení Říma, protože narození Ježíšovo se událo už o čtyři nebo šest let dříve.

Jsme toho názoru, že zde jde o problém, který má zapotřebí mnohem důkladnějšího přezkoumání, prostého domněnek, než se mu až dosud věnovalo. Dnešní ^othéorie, kolující jako "vědecké výsledky", jsou vesměs na chatrných hliněných nohách a dávají najevo svůj hypotetický charakter už tím, že si navzájem odporují. S jistotou nahlížíme, že tu není jakéhokoliv dostačujícího důvodu, abychom raně křesťanské kalendářní tradice a zprávu v Matoušově evangeliu považovali za nesprávné. Čím pronikavější a všestrannější bude zkoumání, jež věnujeme otázce o chronologii "Kristova narození", jsme přesvědčeni, že tím více se nám potvrdí staré křesťanské tradice.

Jak již v jedné dřívější souvislosti /"Caesarové a apoštolo-
vé" str.95 ?/ oznámemo, doufáme, že budeme moci v rámci těchto lí-
čení prvotního křesťanství předložit jednou ~~xxx~~ vlastní zevrub-
nější prozkoumání tohoto důležitého chronologického problému. To,
želbohu, není ještě možné v této knize, Budiž však zatím přípust-
těno poukázat na následující.

1. Pro chronologické ustálení "Kristova narození" bude mít velký význam, zda k vyřešení problému k dvojnosti, obsažené ve dvou vánočních příbězích, přistoupíme s porozuměním či nikoliv. Událostí narození, podle níž vždy i opatem Dionysiem byl stanoven počátek ~~mk~~křesťanské éry, jest příběh v Lukášově evangeliu. Nathanský chlapec Ježíš se skutečně narodil teprve, když Herodes Veliký už byl mrtev. A poněvadž imnarození Jana Křtitele, které se datuje přesně půl roku před vánoční událostí u Lukáše, předpokládá již konec vraždění dětí, t.j. smrt Herodesovu, činí doba mezi smrtí Herodesovou a narozením nathanského Ježíše nejméně 3/4 roku. R Toto časové rozpětí je zároveň minimem pro věkový rozdíl mezi oběma chlapci Ježíši, protože Matoušovo evangelium předpokládá, že šalamounský Ježíš se narodil ještě za života Herodesova. Něco přesnějšího vyslovit o tomto důležitém rozdílu stárí bude velmi těžké. Rudolf Steiner mluvil při jakési příležitosti o "více měsících". Mohlo by však snadno být, že šalamounský chlapec se narodil dosti značnou dobu před nathanským. V mnohém směru bychom mohli mítí do-
jem, že starší chlapec se narodil asi dva roky před "narozením Kristovým", t.j. před mladším chlapcem. Otázka o přesném věkovém rozdílu můžeme však klidně zůstatit nezodpovězenou.

2. Skutečně ~~se~~⁴ zdá, že je tu chyba ve výpočtech, na kterých se obvykle zakládají historické přehledy se svými letopočty. Máme však zato, že chybu je dlužno hledat spíše v předkřesťanské než křesťanské éře. Přehledy opata Dionysia se zakládají co do času po Kristově události zřejmě na obšírných a jak se ukáže na spolehlivých raně křesťanských tradicích. Zato však se zdá, že jsou neshodnosti, v časovém rozpětí mezi založením Říma a narozením Ježíšovým, použité Dionysiem za východisko. Dionysius určuje toto mezidobí 753 lety. Četní historikové naší doby říkají, že se Dionysius mýlil: mezidoba je prý kratší o šest roků. Jen z tohoto zjištění, když založení Říma považují za pevný bod, dovozují potom, že narození Ježíšovo se fakticky událo o šest let dříve, t. j. 6 př. Kristem, nebo 747 po založení Říma. Můžeme tušit, že tento výpočet se zakládá na pravdě a že ^{jen} jako místo východiska musíme brát v úvahu pevný poslední bod, t. j. narození Ježíšovo. Potom by založení Říma nespadlo do roku 753, nýbrž 747 př. Kr. To by se shodovalo s údajem R. Steinera, který jednou v docela jiné souvislosti vyslovil, že správný letopočet založení Říma je rok 747 př. Kr.

Ú T Ě K D O E G Y P T A .

C e s t a .

Hošík se narodil v jednom domě v Betlemě, kterým byl tichým bydlíštěm Jozefa a jeho mladé ženy, ačkoliv na něm mohla lpět vzpomínka na rodný dům Davidův. Když tři králové našli cestu k tichému domu a přinesli v oběť své dary, byla duše rodičů a zvláště Jozefa naplněna velmi si odporujícími pocity. Zarážející údiv a klíčící uctivé tušení o významu dítěte se však mísily ještě se strachem. Vždyť nyní bylo prolomeno ohromné ticho. Tajemství, jehož velikost rodičům právě teprve vstoupila do vědomí, bylo odhaleno před světem těmi, kdo je dovedli nejvíce oslovit a vydáno na pospas nejhroživějšímu nebezpečí. Ale jak se již jednou stalo, v mučivé starosti dal duchový svět Jozefově tážící se duši odpověď: sen o cestě do daleké země mu ukazoval cestu.

Nepochybíme jestliže se domníváme, že rada tří královských mudrců byla spojena s tímto zjevením ve snu. Tito králové, kteří byli vedeni do Betlema pomocí staré moudrosti "Zlaté hvězdy" a nebeského písma v té době zářících hvězd, věděli, kdo bylo dítětko. Já velikého učitele lidstva, o němž uvnitř chrámových svatyní jimi vedených až dosud věděli a které hledali a uctívali ve sfé-

rách nebes, zřeli nyní v lidské podobě dítěte na klíně matčině. Nemohla to být jejich rada, aby cílem matného útěku učinili Egypt, nejbližší zemi staré chrámové moudrosti a určité, v Egyptě ještě na živu zbylé semeniště slunečního zjevení?

Kolem "útěku do Egypta" se upředl celý závoj pohádkové poetické nálady, která bezpochyby dala vždy i vycítit tajemnou významnost a jedinečnost tohoto osudu. Avšak velká část představ, jež jsme si utvořili o útěku, pochází odtud, že jsme náladu Lukášova evangelia vnesli do Matoušova evangelia. Tak i malíři pozdního středověku malovali mnoho "lukášovských" obrazů o útěku do Egypta, jako by to byly postavy z Lukášova evangelia, které tu putovaly a pouští. Aniž bychom chtěli pohřešit tyto obrazy s jejich hlubokým pohádkovým kouzlem, chceme-li si utvořit reálně historickou představu o tom, co se tu ~~stalo~~^{dělo}, dojdeme méně k pohádkové idýle jako spíše k elementu, který přivlčí své tichosti obsahuje v sobě velký dech mythu.

Všimneme-li si jednou jen zevní stránky dění, bylo by nepřiléhavé, kdybychom si představovali cestování v chudé prostotě, v jaké později putovala lukášovská dvojice rodičů z Nazareta k sčítání lidu do Betlema. Jozef Matoušova evangelia, příslušník nejvznešenější šlechtické rodiny v zemi se svou mladou ženou, vychovanou v chrámě, o níž se staraly vedoucí kruhy kněžské kasty, nepostrádal asi jistého blahobytu. Vzhledem k svým sociálním poměrům a možnostem nepovažoval za tak dalece nevhodnou myšlenku, aby odešel se svou rodinou k víceletému pobytu do ciziny. Byl by to i rozpor sám v sobě myslet, že by po návštěvě tří vznešených orientálních králů, jejichž dary nebyly jistě výhradně duchovně symbolického rázu, bylo došlo k útěku v chudobě a nuznosti.

Jestliže však alespoň do určité míry ustoupily při cestě stárou zevní nedostatky, mohlo se v duších rodičovské dvojice tím spíše se zážitkem bezdomoví, uloženým jim osudem, spojovat vědomí o krajinách, jež měli proputovat a dosáhnout. Vždyť jak Jozef tak i Maria měli předností svého původu a výchování tolik vzdělání, kolik bylo tenkrát jen možno získat v okruhu Jerusalema. Tak při cestě pouští mohla v rodičích oživit myšlenka, že nyní se svým hošíkem putují opačným směrem po sinajských cestách, na kterých musel kdysi vytrvat národ pod vedením Mojžíšovým. Jenomže nyní nešli vstříc zálíbené vlasti, nýbrž záhadné cizině.

H_e_l_i_o_p_o_l_i_s_.

Místo v Egyptě, kde se Jozef se svou rodinou podle tradicě zdržoval po více let a kam ~~XXXXX~~ asi vědomě řídil své kroky, mělo velký význam pro pradějiny duchovní egyptské kultury, Mělo však i velkou úlohu v dějinách Staré Smlouvy, takže Jozef a Maria snad směřovali dokonce s jistým napětím k místu, na němž lpěla vzpomínka na důležité zastávky z dějin Izraele.

Toto místo se jmenovalo Heliopolis, město slunce. K chrámu, který zde kdysi stával, vzhlížel Starý svět odjakživa, s úctou jako k nejstaršímu a nejdůležitějšímu prameni ští moudrosti lidstva. Heliopolis byla dávno, dříve než se utvořila velká královská centra Memfis a Théby, místem původu egyptského života. Odtamtud vyšla sluneční moudrost Hermova, inaugurační egyptské kultury, ona odvěky posvátná moudrost hermovská, která jdouc s pokrokem, doby byla obměnou ještě starší moudrosti Zarathustrovy. Když v mnohem pozdější době smělý reformátor Amenofis IV., Echnaton vystoupil proti kultu oficiální thébské kněžské kasty, který se stal dekadentním, spojil se se starším původnějším proudem v Heliopolis: ve spolku s tamními slunečními kněžími vystoupil jako hlasatel obnoveného slunečního náboženství. Sláva tohoto původně egyptského učiliště moudrosti naplňovala svět ještě i v dobách, kdy Egypt vcelku dávno byl klesl se skvělé výše svých bohů. Tak podle zprávy Strabonovy byl prý ještě Platon po 13 let jako učící se v Heliopoli, dříve než v Řecku začal sám působit jako učitel.

Město Slunce, které se ve Starém Zákoně nazývalo Beth-Šemeš nebo On /podle egyptského Anu/ bylo v dějinách Izraele po dvakráte důležité. Když Jozef byl svými bratry prodán do Egypta, vzali kněží této země tohoto nadaného a nadějného jinocha do své školy. V Heliopoli to bylo, kde jako žák staré Hermovy moudrosti byl zasvěcen do egyptských mystérií.+/ A později byl mladší Mojžíš jako adoptovaný syn faraonského domu v Heliopoli vychován a přijat mezi kněžstvem+/ Myšlenka na mládí Mojžíšovo v Heliopolis snad obzvlášť zaměstnávala rodiče Ježíšovy, když došli, k staré sluneční svatyni: tam byl přece přiveden i hošík Mojžíš, když byl zachráněn z nebezpečí vraždění dětí, rozpoutaného caesarůsku zuřivosti. Na Jozefě, syna Jakobova, jenž byl v Heliopoli zasvěcen a s kněžkou Asénat oddán, myslíval asi často Jozef, který ~~by~~ měl stejné jméno jako on.

Ve starých dobách byl obraz tohoto chrámového místa ovládnut celým lesem majestátně do výše čnicího ~~místaxxxxxxxxxxový obelis-~~
8/22/22

ků. Heliopolis je místem původu obelisku jako nejelementárnějšího slunečního symbolu. Malé komolé pyramidy, jež byly postaveny na vysokých, štíhlých kamenných sloupech pokrytých hieroglyfy, byly původně potaženy zlatým plechem, takže paprsky vycházejícího a zapadajícího slunce rozžíhaly tam nahoře jako by na mohutných pochodních zableskující zářný oheň nebo červeně žhnoucí záření vzhůru. Potom hořela nebeská světla na mnohoramenném obrovském svícnu, jímž byl chrám obehnán. Vysoký kamenný sloup již jako takový znamenal slavnost vzpřimujících sil, jež jsou darem duchového slunce zemskému bytí, a jež se projevují nejen v bytí rostliny směřující vzhůru, nýbrž především v přímé postavě člověka a v úsilí lidské duše zaměřeném vzhůru. Ve starých epochách, kdy egyptští kněží vztyčovali tato hrdá sluneční znamení, bylo tu jistě ještě jasné vědění o tom, jak jednou v dávném ptavěku vznešený duch slunce vykonal čin, jímž dal lidstvu možnost, aby bylo účastno čistých slunečních účinků v produhovnělé sluneční síle. Tak Starý svět hleděl na obelisky jako na vzpomínky věčnosti a památníky slunečního boha za jeho velký čin spásy a vykoupení.

Centrální, na všechny strany se šířící význam, jaký Heliopolis kdysi měla, můžeme nepřímým, avšak drastickým způsobem vyčíst z cest, jaké měly kamenné pochodně, které tam jednou obklopovaly chrám. Osud to řídil tak, že v mnoha důležitých metropolích nového světa byly vystaveny obelisky z Heliopole a promlouvají svou tajemnou řečí. Augustus učinil počátek tím, že přivezl do Evropy obrovské sloupové kameny z Egypta jako symboly vítězství. Proto se v samotném Římě zvedají do výše na třech důležitých centrech města: před chrámem svatopetrským, na Lateranu, a na Piazza del Popole obelisky z Heliopole, jež byly převezeny do Říma Augustem, Caligulou, a Konstantinem Velikým a později papeži vztyčeny na svých nynějších místech. Další obelisky z Heliopole stojí v Paříži na Place de la Concorde, v Londýně na břehu Temže blízko mostu Waterloo a v New Yorku.

Když dnes vyhledáme místo staré Heliopolis, skýtá již po staletí tak žalostný pohled, tak probouzí však i náladu idylické líbeznosti. Poněvadž starý sluneční chrám nebyl příliš vzdálen od Memfidy, královského centra staré říše, dosáhneme tohoto místa dnes nikoli nesnadno z Káhiry. Opustíme-li uzavřený okruh severních předměstí, tu přijdeme náhle do oasy původních lučin a polí. Cítíme, že jsme vstoupili na ostrov života uprostřed světa smrti. Již z krajiny samé musí vzejít pocit, že zde byla ve staré době v příznivém zemském ovzduší prožívána blízkost dobrotivě da-

rujících bohů. Jako na jiných místech, kde kdysi bý^{la} zřena bohyně Natura, velká mateřská bohyně, můžeme i zde mítí dojem, že jsme spatřili závoj bohyně darující úrodnost, z pod něhož je možno vy-
cítit jen bohy, obzvláště plodící duchovou bytost slunce.

U prostřed v zelenajícím se okruhu se tyčí osamělý obelisk: jediná stavba, jež zbyla z bohatého zřízení, starého chrámového místa. Je to nejstarší z obelisků, které podle našich poznatků existovaly v Heliopoli. Stál přímo před vchodem do velkého slunečního chrámu. Nyní se kolem něho šíří osamělost a ticho pohřbené v sen. V jedné ze zahrad na kraji zelených rovin je pramen, jehož voda obsahuje úžasné etherické síly. Právě to tiché centrum, kde cítíme podstatu toho, co žije a působí v celém okruhu. K tomuto místu se již od dávných dob víže tradice, že tam dlela svatá rodina. Legenda vypráví, že tento pramen byl původně hořký, že však potom, když tam přišla Maria s děťátkem Ježíšem, dostal svou podivuhodnou sladkost.

P ř í c h o d d o H e l i o p o l e .

Když Jozef a Maria přišli s hošíkem Ježíšem do Heliopole, nebyla už chrámová svatyně ve své staré majestátní slávě. Přehnaly se přes ni mnohé bouře. Po pr^vé byly chrámové budovy zničeny v r. 525 perským králem Kambysem. Právě tenkrát tam Pythagoras jako žák egyptských chrámových mudrců strávil dvě desetiletí a byl nyní Peršany odvezen s jinými zajatci do Babylonie. Musíme si tedy představit, že okolo předělu věku stála tu nanejvýš ještě malá a nepatrná část starého chrámu. Kolem dokola mohly tu již od dávných dob ležet vyvrácené obelisky a jiné trosky. Krátce předtím začal právě Augustus se svou loupeží starých posvátných památek.

Legeny vyprávějí, že se chrámy sesuly za mocného rachotu, když se objevila zde svatá rodina. Co však se na nich mohlo zevně zničit, to dávno již bylo v rozvalinách. Proroctví Jeremiášovo: "Když poláme sluneční sloupy v Betsemes, /dům slunce/, kteréž jest v zemi Egyptské, a domy bohů egyptských popálí dhněm" /43, 13/, se právě splnilo. K čemu nyní došlo, bylo zcela nenápadným vstoupením osudu na dějiště, jímž ve skutečnosti měl být vystřídán celý svět starých chrámů. Všechno předcházející bylo jen proroctvím, které bylo nyní předstiženo splněním.

Nepochybíme, když si představíme, že se uprostřed rozvalin v Heliopoli zachovala nicméně v prosté nánáročnosti a tichosti škola. Bylo tam možno se setkat ještě s kruhem lidí, který, nejlíp u-

měl, pěstoval dále starou kněžskou sluneční moudrost. Nedá se předpokládat, že tito lidé byli ve světě ještě uznávání a vážení jako kněžstvo; vždyť přece všechny egyptské chrámy propadly již dávno ptolemajské dekadenci a od doby Kleopatřiny se octly pod vnucujícím se vlivem římského caesarismu. Tak bychom si mohli tichou školu v Heliopoli představovat asi jako takovou, jež byla nesena lidmi, kteří byli ve vzájemné řádové spojitosti. Není nemožností, že měli i spojitost nebo alespoň byli spřízněni s řádem therapeutů, egyptskou odrůdou palestinského řádu essenů.

Ačkoli některé tradice mluví o delší době, je přece nejpravděpodobnější, že Jozef s Marií a dítětem dleli v Egyptě po tři roky. Tak nám sděluje většina apokryfních spisů. Vymalujeme-li si nyní v představě tichý život v těchto třech letech, vžívání do atmosféry krajiny, jakož i sblížení s žijícím tam kruhem lidí všímajících si starých tradic a moudrosti, potom se před naší duší objeví obrazy božsky ochraňovaného vývoje vedeného dobrotivou Prozřetelností. Ačkoliv monumentální velikost minulosti ciziny stále zdůrazňovala pocit vyhnanství a bezdomoví, vznikl asi časem v Jozefovi a jeho rodině přece jistý pocit zdomácnění. Též Heliopolis byla přece co do rázu krajiny v mnohém směru spřízněna s Betlemem. Jako Betlem byla vložena doprostřed pouště tvoříc tak ostrov života; jako Betlem byla naplněna dechem posvátných vzpomínek a prorocství.

Pocit jistoty a ukrytí vyvstal však především následkem pomáhajícího a podporujícího porozumění, jaké poslední kněží a mudrci Heliopole prokazovali těmto betlemským, zvláště chlapci Ježíši. Jestliže souhlasí, že Jozef na radu tří králů zvolil za místo pobytu v Egyptě staré sluneční město, potom je též na snadě předpokládat, že tam od první chvíle byl přiveden k nejlepšímu. Mohlo tu působit něco ze vzájemného styku a známosti, který až do tehdejších dob navzájem spojoval pravá zbylá mysterijní místa Starého světa. Avšak i bez odkazu kněžských králů Východu na mysterijní prostředí by vedoucí osobnosti v Heliopoli získali brzy pohled a porozumění pro zvláštnost chlapce Ježíše. I když nedospěli k jasnému poznání já, jež zde bylo vtěleno, tak jistě však podle starých postřehovacích schopností, jaké se v nich zachovaly, viděli nad děťátkem zářit hvězdu vznešené úlohy pro lidstvo a cítili, že to nebyla náhoda, nýbrž hluboká moudrost Prozřetelností, jež chlapce vedla k místu, kde se pěstovala původně Zarathustrou zvěstovaná sluneční moudrost.

B d ě l é d ě t s t v í .

Chlapec Ježíš, o němž mluví Matoušovo evangelium, musel již velmi záhy uvádět v úžas své okolí divem jasné bdělosti, která mu vyzařovala z očí. Jistě na něm pozorovali, že se vněm vtělila duše, jež byla sycena největším bohatstvím zkušeností na zemi, jež přinesla s sebou mnohé do nynějšího pozemského života. Setkání s Egyptem na tak ústředním místě pravěké moudrosti znamenalo pro tuto duši, jako by se setkala sama se sebou. Byl to příchod do světa, který byl v nějniternejší s^hodě s tím, co v ní samé dřímalo jako přinesený poklad.

Jstliže sledujeme první kroky chlapcovy a pokusíme se pozorovat ho, jak začíná vnímat okolí, učit se mluvit a klást otázky, uvidíme se rozvíjet v největší jasnosti a síle mysterium, jaké se zeslabeným způsobem projevuje v životě každého člověka: mysterium učení se. Vždyť skutečné učení netkví nikdy v tom, že sdělení a poznatky, jsou přijímány prostě jen z vnějšku, nýbrž získává plodnost a živost teprve tím, že každý podnět přicházející z vnějšku, v duši něco dřímajícího probudí a jakoby kouzlem vyprostí. Mnohem důležitější než to, co do člověka vniká z vnějšku, je v průběhu učení to, co odpovídá z nitra.

jistě

V chlapci Ježíši, jenž vyrůstal v Heliopoli, to bylo jako neustálé divuhodné vzkvétání bohatého tušení v duchu. Kráčelo-li dítě provázeno matkou nebo spřátelenými kněžími chrámovým okráskem a pozorovalo zvláštní stavební formy a prastaré obrazné písmo na vyvrácených ležících tu obeliscích neb naslouchalo-li, když mu dospělí vyprávěli posvátné příběhy nebo mezi sebou vedli rozhovory, kladlo-li dokonce posléze otázky samo, nad nimiž dospělí žasli, na které však přece museli odpovídat: tu vše působilo tak, jako by z hlubokého záhybu této dětské duše se vynořovalo tušení za tušením, jež bylo jakoby vzpomínkami zdaleka. A počítáme-li docela s možností, že mezi kněžími v Heliopoli byl ten či onen, jenž byl alespoň podle citu otevřít se poznání nejen všeobecně pro význam individuality vtělené v dítěti, nýbrž i konkrétně pro její spojitost s minulým vývojem moudrosti lidstva, tu nám vyvstávají jako pravé obrazy z pohádek a legend scény, kde je názorný div tohoto dětství. Rádi bychom si domalovali, jak zde snad byli docela staří, moudří a dobrotiví muži, k nimž byl chlapec svým citem zas a zas jakoby přitahován a pro které to znamenalo oblažující radost, když ho mohli mít u sebe. Snad se potom ve vyprávění těchto kmetů při takové příležitosti zhustila sluneční moudrost Heliopole do zcela krátkých bájí. Pohádky o slunci, jak se s nimi podle obsahu a nálady můžeme ještě setkat na př. v ruském národě,

pohádky, které vyprávějí o slunci, jež za noci sestupuje dolů k zemi po vysokém žebříku, mohou nám alespoň naznačit směr, v němž je dlužno hledat, co takový stařec mohl as chlapci vyprávět.

Rozhovory tohoto druhu, uskutečněné byť i jen v zárodku, byly vhodné, aby zhustily to, co nakonec bylo výtěžkem egyptského pobytu pro individualitu vtělenou v chlapci Ježíši: podle substance se s bytostí dítěte spojovala pradávna sluneční moudrost, jak kdysi byla v Persii založena Zarathustrou a potom pro Egypt obnovena Hermem. Tato moudrost halila dítě dále jakoby nadsmyslovým rouchem. Etherické tělo vospívajícího dítěte bylo cele proniknuto touto moudrostí. Co se tu uskutečnilo podobalo se tomu, o čem nám říká duchovní věda, že se událo v dětství Mojžíšově: že totiž mladému Mojžíši bylo přivtěleno etherické Zarathustrovo, které přestováním zarathustrovské moudrosti bylo v egyptských mysteriích místech uchováno živoucí.+/ Já sídlené v chlapci Ježíši bylo v obsáhlém smyslu opět spojeno s výtěžkem jeho dřívějšího osudu v lidstvu a působení v lidstvu. Prozřetelností určený hlubší smysl útěku do Egypta záleží v tom, že se vtělilo já, v němž se v souhrnu jakoby jádro celých pozemských dějin lidstva. Na místě duchovního pramene Egypta přichází z vnějšku dítěti vstříc to, co jakoby ve výtažku v sobě má, a tak tento tichý osud dítěte dostihuje takřka dějiny lidstva.

Návrat

Významné prodlévání v Heliopoli trvalo několik let. Potom, jak sděluje nový zákon, bylo to opět moční vnuknutí ve snu, pro něž Jozef pojal plán k návratu, podobně jako kdysi takovým vnuknutím dostal pokyn k útěku. Nastoupil tedy zpáteční cestu. Svátá rodina opakuje tedy nyní putování národa pouští Sinaie tímtež směrem k zaslíbené a želané vlasti; nyní může již i dítě přijmout do své duše vědomé zákmy o zemích, jimiž procházejí. Za putování mu mohla matka všelicos vyprávět v příbězích, které představovaly tak důležitý úsek v dějinách Izraele; a opět se probouzely nové obzory tušení, jež dřímala v duši dítěte.

Když se Jozef vydal na cestu do Egypta, bylo nepochybně jeho úmyslen vrátit se do dřívějšího bydliště Betléma, byť si i nebyl svou věcí tak docela jist. Zachvívaly jím rozmanité pocity bázně, když přihlížel k vývoji, který nyní v Betlemě začne. Ale jako kdysi hvězdy řídily průvod králů, tak nyní řetěz snových zážitků řídí jeho cestu, a tak se mu konečně dostává při nočním se-
+/ Viz "Mojžíš a jeho doba" str. 23 n.n. ?

tkání s andělem pokynu, aby se vyhnuli celému území Judeje. Tomuto pokynu nelze nerozumět. Dítě se před několika lety vyhnulo nemá-
vistnému zásahu Herodesovu, nyní se mělo vyhnouti a dobře míněné-
mu vlivu těch, kteří v něm viděli a chtěli vzdělat mesiášského
obnovitele davidovského království. Jozef a Marii a hošíkem se u-
sidluje v Nazaretě a hrouží se tím do ochranného uzavřeného kru-
hu jednoho úzce spřízněného náboženského společenství.

Nazaret nebyl náctak městem nebo vesnicí v obvyklém smyslu. Musel být i co do zevního rozsahu zcela nepatrný. Učenci vůbec ne-
pochybovali o existenci tohoto místa v tehdejší době a částečně
ještě dnes o ní pochybují. Mimo evangelií není skutečně v histo-
rických tradicích a dokumentech jakékoliv zmínky o Nazaretě před
poměrně velmi pozdní dobou. Pravá příčina toho však je, že Nazaret
nebyl veřejnou osadou, nýbrž přísně uzavřenou kolonií řádu essen-
ských. Jméno Nazaret znamená "město Nezerovo". Tato kolonie jest
tedy označována jako založená Nezerem, jedním z pěti žáků Ješuy
ben Pandira.+/-

Jako po narození Ježíše chlapec mohl být radou tří králů z-
konkrétně všeobecný pokyn ve snu, vyzývající k útěku, že byla
potom za místo ~~útěku~~ pobytu zvolena Heliopolis, tak po návratu,
když zjevení ve snu přikázalo jen všeobecně vyhnouti se Judeji,
mohly potom přátelské vztahy kněží z Heliopole k řádu therapeutů
a essenů dát na srozuměnou volbu nazaretské kolonie. V Nazaretě
setkávají se nyní oba osudové proudy, jež jsou určeny k tomu, aby
splynuly v jeden proud.

U D A L O S T N A R O Z E N Í V L U K Á Š O V Ě E V A N G E L I U .

N a z a r e t a n a z a r e t s k ý ž i v o t .

Nazaret je na výšinách galilejských jakoby vestlán do po-
zemského nebe. Je tu velmi vzdálená hrozivá podzemní vážnost
pouště Juda, jež obklopuje okolí Betlema. Etherná, sluncem pro-
zářená atmosféra pod modrým nebem, daleko se prostírající zelené
lučiny a pole šíří kol kolem rajský prvek. Hora Proměnění, hora
všech hor, přečnává svým nebeským sférickým zaoblením obzor, když
hledíme s výše položených míst dolů na městečko. Jezero Genezaret-
ské, jezero všech jezer, čarokrásné lesknoucí se oko nestárnoucí
země, modrá se vzhůru k výšinám nazaretským. Na západě, kde se od-
polední slunce odráží v záplavách Středozemního moře jako v tek-
+/- Viz "Caesarové a apoštolové" str.127 n. a str. 135 ?

tém kovu, otvírají se dálavy světa. Od severu promlouvá vznešený svět pradávných otcovských dob minulosti majestátním, sněhem pokrytým vrcholem Hermonu. Jsme tu jakoby v ohnisku, kolem něhož vůkol do kruhu jsou shromážděny divy Galileje. Cítíme tu, že jsme jakoby ve světě, kde pozemské je více než kde jinde jako v podobenství průhledné pro sféru pravzorů veškerého bytí, poněvadž zůstalo blízko nebi.

Společenství lidí, které v době předělů věku žilo v přísně uzavřené, zbožné kolonii v Nazaretě, pěstovalo všemi silami svých duší takový duchovní život, jímž měla být pokud možno lidské bytosti zachována nebeská blízkost a vystříhat se mělo zabřednutí do příliš zpozemětělé hmoty a do příliš lidských žádostí. Kolem členů řádu essenských⁺/ žijících přísne asketicky, jímž příslušelo vedení kolonie, byla sdružena větší skupina lidí, jednotlivců i rodin, kteří se podobně jako laičtí bratři a laické sestry v okruhu pozdějších mnišských řádů řídili pravidly řádu snazším způsobem. V této kolonii musel vládnout podivuhodný princip lidskosti a sociální rovnováhy. Bylo vyřazeno vše, co by mohlo příliš vázat k pozemským věcem. Neexistovalo osobního vlastnictví. Všichni žili v nejkrajnější prostotě a ničeho nepotřebovali. Laičtí členové provozovali řemesla a povolání, jimiž byly ukájeny nejnutnější potřeby společenství. Jakákoli forma peněz byla pod trestem zakázána, natož teprve každý druh zbraně. Naprosto se vyhýbali styku s okolním zevním světem; když však někdo z nazaretských ~~občanů~~ cestoval nebo když svůj řemeslný um dal do služeb lidí mimo svůj okruh, tu zároveň vnášel s sebou vždy něco ze své nezemské skromnosti a výhradní nebeské příslušnosti i do jiných spojitostí.

Dvě hodiny cesty na severozápad od Nazareta bylo město, které bylo nejkřiklavějším opakem nazaretské kolonie: Zippori. Obzvláště po smrti Herodesa Velikého bylo toto město budováno s bezuzdnou světovostí a nádhery milovností. Herodesem Antipou, který odtud vládl nad provincií Galilejí. Bylo nazváno Diocaesarem, město božského caesara. Městu dávaly ^{svojí} řád nádherné stavby, divadla, závo-diště, paláce, chrámy bohů a život hýřivého požitkářství. Pohled na Zippori, které bylo možno vidět z Nazareta, v nazaretských ještě stupňoval úsilí k duchu, odvrácené od světa.

mezi laiky
Musíme si ovšem představit, že v Nazaretě byli v okruhu vlastních členů řádu mnozí lidé, kteří si od přírody uchovali ve své bytosti velkou dětštskost a rajskou nevinnost a cítili se touto obec⁺/o podstatě a životě řádu essenských viz "Caesarové a apoštolové", str. 119-139 ?

ností jakoby přitahování nebo tam byli přivedeni vedoucími essen-ny jako obzvláště způsobili. Mezi nimi byla dvojice lidí, jeden tesař jménem Jozef se svou zcela ještě dětsky mladou ženou Marií, v nichž dětskost a nevinnost, darovaná přírodou, byly zvlášť úplně bytostné a zářily z nich. Zejména Marie byla vlastně více andělem než člověkem. Nezkalená nebeská čistota projevovala se jistě vevšec nepředstižitelné harmonii a v kráse celé její bytosti až do výrazu tváře. Tato dvojice, cele ještě opředena nebeskými sny, byla daleko myslat na sebe nebo na jakékoliv pozemské cíle. Žila v nejvyšš samozřejmě zbožné oddanosti duchovním cílům a ideálům, jak byly pěstovány ve společenství.

Jméno Nezer, jméno zakladatele nazaretské kolonie znamená: "ratolest, svěží prut". Od začátku 11.kapitoly Izaiášovy bylo toto jméno základním mesiášským slovem: "Ale vyjdeť proutek /Nezer/ z kořene Izai". Odbočka Essenů, která se vztahovala na Nezera a které náleželo obecenství Nazareta, vytkla si podle toho úlohu pečovat především o proudy čisté dědičnosti: Mesiáši měla být připravena a poskytnuta čistá, od přírody duchu blízká tělesnost jako schrána k vtělení. Tak vedoucí essenové právě v Nazaretě, ve "městě výhonků z kořene Izai", věnovali zcela zvláštní péči tomu, aby chránili vzájemný poměr pohlaví a manželství před tím, aby nezabředlo do přílišné pozemskosti. Jestliže pro vlastní členy řádu již platil přísný zákon zřeknutí se manželství a cudnosti, pak manželství, jež bylo dovoleno laickým příslušníkům, nemohlo zde přeci míti tentýž charakter jako v zevním světě. Tak si musíme představit, že i mezi esseny, i když zcela jiným způsobem než mezi příslušníky chrámu v Jerusalemě, byla pěstována subtilní zdokonalená eugenetická praxe. Uskutečňování snatků nevycházelo z osobních přání a rozhodnutí zúčastněných, nýbrž z duchovního vedení pro péči o duše v obci. Jsou nám zachovány zprávy, že mezi esseny byli všude vidci, kterých se lidé dotazovali při svých životních důležitých rozhodnutích. Je tedy nasnadě, že zvláště na radu takových vidců byli lidé přiváděni k sobě, když chtěli vstoupit do manželství. Jeptiška-visionářka Kateřina Emmerichová vydala na počátku 19.stol. ve svých líčeních Mariina života obraz o tom, jak mezi esseny byly vyhledávány a používány nádslymslové směrnice pro spojování manželství a rozmnožování určitých rodin. Mnohé z toho, co je tu psáno, mohlo by již dobře zprostředkovat použitelný historický názor. Když je např. líčeno, jak vidci lidem, jimž měli udělit radu, dávali podnět, aby zaseli semena určitých rostlin, a jak

potom pozorovali růst pučících klíčků, aby z nich vyčtli odpovědi na dané otázky, pak musíme říci, že tomu tak naprosto mohlo být. Vždyť přece byla obvyklá tažová rostlinná orakula, jako na př. "Adonisovy zahrady" švude v kultických souvislostech Starého světa.

Zvyklost, jíž se snažili v souvislosti essenů zcela uchránit obzvláště dětskou nevinnost v sociálních poměrech, zdá se, byla as taková, že mezi sebou ženili a vdávali už lidi v mladistvém věku. Tak může být, jak nám některé tradice říkají, že Maíra Lukášova evangelia, když byla dána za ženu nazaretskému tesaři Jozefovi, byla teprve ve věku něco přes dvanáct let. Tohoto Jozefa si na rozdíl od Jozefa z královské rodiny nemůžeme představit jako starého muže, avšak přece byl již asi v statném mužném věku.

Rozdíl v smýšlení a duševním stanovení cíle, jaký byl mezi eugenetickou praxí jerusalemských příslušníků chrámu a praxí příslušníků řádu essenských, nemůžeme si tak snadno představit dosti veliký. Pohled kruhu lidí při chrámu směřoval převážně do minulosti, ačkoliv tam bylo mesiášským řízením pořadů přece pracováno na budoucnosti. Abrahamovsky-davidovský královská sláva staré doby svírala svým poutem naprosto nemladistvé duše. Tím se potom uskutečnila i jednostrannost a zvnějšnění mesiášské myšlenky: že lidé^v úplně novou duchově božskou sílu doufali v znovuzřízení politických hodnot minulosti. Essenové byli naproti tomu zásadně nepolitické povahy, oduševnění jedině touhou po duchu. Jestliže příslušníci chrámu používali zevní technických prostředků, aby získali nadsymslové poznatky, tak se essenové, aby byli sami vidoucími, oddávali všemi silami asketickému duševnímu školení, které jim skýtal možnost hledět místo do minulosti do budoucnosti, o niž usilovali, a jejich duším uchovalo neb slibovalo jistou dětskost a mladistvost. Mesiáš jim byl více knězem než králem; přinašitelem nové duchovosti, tím, jenž přivodí opět ráj.

Důležité nahlédnutí do okultismu řádu essenských nám dovolí oba rodokmeny, obsažené v evangeliích, zvláště rodokmen Lukášova evangelia, použijeme-li klíče, který se nám nabízí v líčení^{ch} Rudolfa Steinera, speciálně pro rozeznatelná v nich tajemství čísel.

Obě řady pokolení mají nejen cenu minulosti, jež náleží v tom, že můžeme nazpět sledovat fyzický původ člověka. Uvedenými jmény představují současně postup esoterní cesty, která byla přestavována v kruzích essenů /viz Rudolf Steiner: "Matoušovo evangeli-

um", 5. přednáška/. Postupujícím pokolením stával se člověk a vědomí lidstva stupeň za stupněm pozemštějším. Postupným zčišťováním duše obracel řádový žák vývoj opět k nebeskému. Každý stupeň vnitřní cesty pozvedal ho opět vzhůru k dalšímu praotci a k duchovosti, jež v něm kdysi byla živoucí: vědomí dosahovalo postupně nazpět nebeský obsah.

Podle smýšlení má se tedy svět jerusalemských příslušníků chrámů k řádu essenských sice podobně jako Matoušovo evangelium k Lukášovu evangeliu. A lukášovský rodokmen dává nejlíp přímo vycítit essenské duševní zaměření nejen tím, že jmenuje samá jména "tichých v zemi", nýbrž i tím, že skutečně postupně vede nazpět od přítomnosti do minulosti tak, jako by každá generace byla další příčkou na nebeském žebříku. Vždyť tak jsme vedeni přes Davida a Abrahama až k Adamovi a konečně k samému Bohu. Ale tím, že evangelista Matouš sám vyšel z řádu essenských /jeho jméno je totožné se jménem Matthai, jednoho zpěti žáků Ješua ben Pandira/, má i rodokmen uvedený na počátku prvního evangelia zároveň formu essenského meditačního přehledu.

Odtud chápeme zákony čísel zdůrazněné výslovně u Matouše, avšak objevující se i u Lukáše, jimiž jsou ovládány oba rodokmeny. Jména jsou zároveň stupni, náleží spolu ke skupinám vždy o sedmi číslech. Matoušovo evangelium klade důraz na to, aby od Abrahama až k Ježíši uvedlo 7 třikrát čtrnáct, tedy šestkrát sedm pokolení /1,17/. Je zvláštní, že potom však přeci jen chybí člen jeden, poněvadž evangelium babylonským vyhnanstvím a Ježíšem uvádí nikoliv čtrnáct, nýbrž jen třináct jmen. Podobně jako Matouš šestkrát sedm, tak jmenuje Lukáš jedenáctkrát sedm generací, při čemž se potom také zdá, že zase chybí právě jedno jméno. V obou případech je v pozadí "úplný počet": u Matouše sedmkrát sedm, u Lukáše dvanáctkrát sedm. Po každé však máme o jednu skupinu sedmi méně, než by odpovídalo "úplnému počtu".

Matouš: $7 \cdot 7 - 7 - 1$ nebo $7 \cdot 7 - 1 - 7 = 41$

Lukáš: $12 \cdot 7 - 7 - 1$ nebo $12 \cdot 7 - 1 - 7 = 76$

Přirovnáním si snad můžeme utvořit názornou představu o tajemstvích zde vládoucích čísel. Vyjádřené posloupností jsou v řadách jmen jako stupně schodů v nějakém domě. Vždy je tu určitý počet stupňů, který nás vede do nejbližšího vyššího poschodí. Ale každý dům je vyšší než součet všech schodů, poněvadž schody nejhořejšího poschodí končí na půdě. Nejhořejší poschodí tvoří ještě jednu výšku jedné skupiny stupňů. Opravdová výše Matoušova seznamu, představíme-li si ji jako dům, byla by sedmkrát sedm stupňů.

Sedmá skupina sedmi jest hoření poschodí, do něhož uvést nahoru stačí evangelistovi šestkrát sedmi schody. Podobně by byla opřavdová výše Lukášova rodokmenu v představení domu o dvanáctkrát sedmi schodech. Dvanáctá skupina sedmi je dovršení, k níž bylo nutno přivést.

Záhada, proč v obou rodokmenech chybí jedno jméno, vyřeší se nám, když spolu počítáme jako východisko a počáteční stupeň duchovního žáka, který vnitřně usiluje projít 41 nebo 76 stupni. Přibere-li ho k tomu, je v obou případech doplněn rytmus sedmi. /Mimochodem budiž připomenuto, že v Lukášově pořadí jest obsažen i počet šestkrát sedm. Tento počet nevede však jako u Matouše od Ježíše až k Abrahamovi, nýbrž jen od Ježíše k Davidovi. U Lukáše trvají jednotlivé generace kratší dobu, což patrně poukazuje na to, že v proudu essenském byla pěstována raná manželství./

Z toho, že rodokmeny měly význam nejen statisticky rodopisný, nýbrž označovaly i stupně vnitřní cesty, vysvětluje se ještě konečně to, že v Matoušově rodokmenu chybějí určití členové mezi jmény. Kde syn a vnuk znamenali pro vnitřní vývoj vědomí jen opakování toho, co bylo již v otci živoucí, přichází skutečně v úvahu místo tří stupňů pouze jeden jediný. Hodnota stupně je důležitější než zevní počet.

Z v ě s t o v á n í a n a r o z e n í .

Duševní povahy nazaretského Jozefa a mladé Marie byly navzájem v tak samozřejmé s^hodě a souladu, jako by jejich svazek nebyl skutečně v^hůdci essenské kolonie, nýbrž z nejhlubších božích úmyslů, a osudových souvislostí andělů samými. Jejich životní pospolitost obepínal jakoby ve snu závoj více ještě nebeského než pozemského vědomí. Proto znamenalo to pro zcela ještě dívčí Marii náhlé, téměř bojácné probuzení, když zpozorovala, že nosí pod svým srdcem dítě. Lukášovo evangelium neříká ničeho o zděšení nebo starosti v duši Jozefově, jako to činí Matoušovo evangelium se zřetelem na betlemského Jozefa. Pro tesaře Jozefa bylo spíše ještě zvýšeno a prosluněno naivně samozřejmé a v Bohu radostné postavení v nebesky řízeném osudu, když zvěděl, že jeho žena hledí vstříc narození dítěte.

Bylo to v době velikonoční, kdy zázrak jara dal zaskvít divu Galileje kol dokola zvláštním kouzlem krásy - betlemská dvojice rodičů dlela tehdy právě se svým chlapcem v Egyptě - a Marie se zmocnilo veliké probuzení. Pravdu budou mít staré obrazy, které nám ukazují panenskou manželku tesařovu sedící u studně. Kolem

ní proudí všechen život jara svěží jako pramen. Též její vlastní, tělesně duševní bytost je naplněna klíčením nového života. Změna a přemístění jejich životních sil způsobuje, že její duše je náhle vyžvižena do nadsmyslového zření. Neuvědomuje si pouze tělesným způsobem své počínající mateřství: vidí nad sebou se vznášet vznešenou andělskou postavu. Pohled její duše dostihl sféru, z níž archanděl Gabriel přináší duši, jež se chce vtělit v jejich lůně. A má dojem, jako by zaslechla zcela zřetelná slova, jež k ní anděl promlouvá: slova, jimiž se musí cítit pozdravena, požehnána a povznesena, a která ve své pokorné prostotě nechtěla nejdříve vůbec vztahovat na sebe. Avšak zda chce či nechce, musí snést obraz, který ji anděl ukazuje. Zaznačuje před ní glorie mesiášské budoucnosti. A k jakkoli ve své panenské duši vůbec málo co ví o mystériu pozemského rození, vidí, že sama porodí syna, od něhož vychází nebeské světlo celému pozemskému bytí.

Maria ~~m~~ je nyní jakoby přesazena do úplně nového, až dosud neznámého živlu života. Až zaslíbení vznášejí se nad ní je jakkoli nepochopitelně veliké, byla přece především vyhnána z říše snů svého dětství, jako kdysi první lidé byli vyhnáni z ráje.

V tom, do čeho jí dal anděl náhlédnout, jest obsažen zároveň pokyn, aby na nějakou dobu opustila ochranný uzavřený kruh Nazareta. Byla odkázána na svou již velmi starou starou příboznou Alžbětu, manželku kněze Zachariáše a poznala, jak je spojitost mezi mateřstvím Alžbětiným a jejich vlastním. Prostě snad i jistá bezradnost vůči všemu tomu, co jí nyní čekalo, přispěla k uskutečnění myšlenky vydat se na cestu k Alžbětě, aby u ní, která prožívala podobné, došla rady a pomoci. Avšak putování do Jerusalema znamenalo potom pro Nazaretskou Marii něco podobného a shodného jako pro Marii Matoušova evangelia útěk do Egypta: první vymanění z obvodu domova, první nutné probuzení pro další a především cizí okruh.

Po tři měsíce, až do dnů letního slunovratu prodlela Maria u Alžběty, až Alžběta porodila ^{syna}. Potom se vrátila zpět do Nazareta a vhroutila se opět do důvěrného uzavřeného okruhu pospolitého nazaretského života se všemi svými novými zážitky a tušeními, jež se v ní vyvíjely tělesněduševně.

Po půl roce očekával osud od mladé Marie, tentokrát společně s jejím manželem Jozefem, nové probuzení. Římským caesarem bylo vypsáno sčítání lidu, které všechny obyvatele země nutilo cestovat na místo, odkud pocházela jejich rodina. Jozef a Maria se tedy mu-

seli vydat na cestu do Betlema. Mnohem více, než si dnes můžeme představit, projelo v té chvíli dušemi lidí v Palestině cosi jako stědný děs. Tvláště u všech těch, kdo ještě více žili v citovosti a ne tak příliš v intelektu hlavy. Dnes jsme již dlouho zvyklí na každý způsob statistické praxe tak, že už vůbec nic nepociťujeme, když je na lidské bytosti použito použito abstraktního sčítání. Avšak kolem předělu věku znamenalo ještě pomyšlení na sčítání lidu prvé chladné zavanutí nastávajícího věku bez duše a bez srdce. Zbožným Staré Smlouvy vyvstávala v tom okamžiku před duší tragedie starého Davida, který po prvé pojal a uskutečnil moderní myšlenku o sčítání lidu, byl však za to spolu se svým národem postižen morovou epidemií. V lidech, jako byla Maria a Jozef, vystoupil jistě velmi prudce zvlášť nepříjemný pocit z něčeho ještě cizího, co nelze přehlédnout. U Marie to bylo ještě vystupňováno velkou citlivostí, jež souvisela s porodem, očekávaným v nejbližší době. V obou mohlo vyvolat pocit nejistoty a nedostatku ochrany i prosté pomyšlení na cestu, na setkání s tolika cizími lidmi a přechod do tak úplně jiných a nezvyklých životních poměrů. Nyní se ukázalo, jak život ve společenství v Nazaretě, odvrácený od světa, činil lidi nesamostatné a světu odcizené.

Ale právě dojemná nepozemskost obou manželů vedla k tomu, že mohlo zasáhnout vyšší osudové vedení a přivodit světově poetickou náhodu. V Betlemě hemžícím se přicestovalými cizinci, byli odkázáni na stáj v jedné jeskyni. Tato sluj byla ve vykázané jim části již odedávna nepoužívaným podzemním chrámem Adonisovým. Herodes byl již mrtev, a tak zhasl už i démonický plamen hrůzných kultických obřadů, jež se skrývají za vyprávěním o vraždění dítek. Na tomto pozoruhodném významném místě porodila Maria své dítě. Ona čistě nebesky uchovalá rajska duše, která po celé aeony sloužila v nadzemských sférách nejvyššímu slunečnímu duchu vesmíru, zazářila nyní z dítěte chudých rodičů, nemajících ochrany, z dítěte ležícího v jeslích ve skalní říši skrýši. Tato dutina ve skále byla místem, kde se zbožné uctívání dávno zašlých dob, povznášelo právě v této duši jako k nástroji, jehož prostřednictvím se mohly uskutečnit spásné sluneční činy nejvyšší božské bytosti. Ne- ní divum když legendy popisují, že temná podzemní jeskyně v okamžiku, kdy se dítě narodilo, byla osvětlena světlem, jež bylo jasnější než světlo slunce.

Z á s t u p y n e b e s k é h o v o j s k a .

Velký počet odavšad se do Betlema nahrnuvších lidí, kteří všichni příslušeli k pokolení Davidovu, objasňuje teprve správně, jak

velmi starou vši veřejné pozornosti byla ve světě nazaretská dvojice rodičů, jak tiše a nepovšimnutě se událo narození hošíkovo. Avšak zvláštní řízení osudu, které toto narození vložilo do takového ohniska pravěkých náboženských zjevení a vývojů, dává nám už tušit, že tam, kde lidé nevšímavě přešli, měly o to větší účast bytosti vyššího světa.

Kolébka každého dítěte jest obklopena anděly, zvláště když dítě spí. Staré ukolébavky a národní písně poukazují na nadsmyslovou skutečnost, zpívají-li ústy dítěte: "Když jdu večer spát, čtrnáct světlych andělů zřím kolem mne stát..." Jesle ve stáji v Betlemě však byly kolébkou všech kolébek. Zde se jedinkrát ve své neopakující se velikosti a glorii vyjevil andělský div, který jako duchová substance je v pozadí kouzla dětské bytosti. Vždyť dítě v jeslích bylo dítětem všech dětí. Jeho narození bylo jeho ^{prvým} vstupem do lidské říše. Nejmladší duše světa vnesla své kosmické mladistvé kouzlo do pozemského světa.

Duše, která sloužíc od prapočátku vládla mezi anděly nebe, k které tím, že si zachovala rajský prvotní stav byla sama více andělem než lidskou bytostí, přijala lidskou podobu. Nemají tomuto dítěti poskytnout doprovod všechny andělské kůry a vznášet se nad jeho nuzným ložem? Vtělila se duše, která od nekonečně dávných dob sloužila jako schrána a nástroj bytosti Kristově, přicházející stále blíže k zemi. Její narození na zemi znamenalo současně, že bytost Kristova dospěla nyní docela blízko k ztělesnění. Sluneční duch, jenž sestoupil sám dolů s nejvyšších výšin, zazářil přímo v okruhu země. Nepřezářil dítětko, v němž, až dozraje v muže, se měl sám usídlit a působit? A nemusely mu být blízko, jako družina nějakému králi, všechny hierarchie nebes, když došel před pozemské brány, aby zahájil vjezd? V Betlemě nad stájí, jež kdysi předtím byla chrámem prorockého vzhlížení k slunečním výšinám, utvořil se oné zimní noci při slunovratu hierarchický vítr, který pronikaje z lidské úrovně všechny prostory sahal vzhůru až k nejvyšším bytostným říším jako překrásně odstupňovaný světelný sloup.

Tento div nezpozoroval nikdo jiný kromě pastýřů na poli. Tito pastýři, kteří podobně jako nazaretská dvojice rodičů nebyli ve světě nijak významní, kteří však jako veskrze prsté duše si uchovávali zřící síly srdce nevinných, rajských dob minulosti, hleděli uprostřed noční temnoty do glorie, jež vše přezářovala a jež vycházela od množství zástupů nebeského vojska; nad to uslyšely jásavý zpěv andělských kůrů o tom, že nyní byl sklenut božský most

mezi nebem a zemí. Světlo andělské glorie ukázalo pastýřům cestu do temné skalní jeskyně, která jim nyní i vzdor noční tmě zářila jasným duševním světlem. To, ^{že} směli být svědky zjevující se Boží lásky na místě chudoby ve stáji, tedy v jejich vlastní pastýřské sféře, dalo jim v jejich prstých duších vycítit něco z jejich urozenosti a zaslíbení, které od dob nevinnosti lidstva spočívá na veškerém pastýřství.

Jeskyně narození, zakryta jakoby oponou, byla kontrastem k o-
nomu druhému prostranství, jež mělo souvislost se starými chrámo-
vými jeskyněmi v Betlemě. Místnosti, kde ještě před nedlouhou do-
bou Herodes ve své poslední šílené diváckosti páchal děsně krvavé
orgie, sousedily s jeskyní narození pouhou stěnou. Ale veškeré s-
tíny, jež byly z ďábelského reje, byly prosvětleny září glorie vy-
cházející od děťátka v jeslích a od andělských kůrů shromážděných
nad ním.

Dějiny skalních jeskyní betlemských pokračovaly dramaticky
dále. Přibližně za sto let po narození Krista římsští caesarové,
Traianus a Hadrianus, aby zasáhli křesťanství na jeho posvátných
místech, obnovili v podzemních jeskyních prastýrý kult Adonisův
a vystavěli nad nimi chrám. Je samozřejmé, že starý mysterijní ~~ku~~
kult mohl být tenkrát ještě konán pouze formou nejkrajněji zpo-
vrchnělou a dekadentní. Když potom křesťanství bylo vyvýšeno na
státní náboženství, tu byly císařovnou Helenou, matkou Konstan-
tina Velikého, odstraněny všechny stopy pohanského kultu, jak ří-
ká tradice. Na místě Adoniso-
va chrámu byl vybudován křesťanský
kostel, na který však bylo opět použito podivuhodně červenavě
třípytných porfyrových sloupů z pohanské chrámové stavby. A tak se
dnes nad jeskyněmi zvedá působivá nejstarší křesťanská basilika,
opatrovaná řeckými mnichy, kde stále ještě můžeme vycítit něco z
nádecho kosmické děckosti. Potom o několik desítek let později si
učený církevní otec Jeronym, znechucen činností vycházející z Říma,
zařídil v jeskyních pod ~~ě~~ basilikou Narození poustevnu a theolo-
gickou celu, kde je Jeronym jako v "ulitě" po čtyřicet let věno-
val své práci na latinském překladu bible a na četných theolo-
gických spisech.

Rodiče děťátka, jistě ještě zcela zaražení úžasem, avšak též
oduševnění tušící vděčností, když se navraceli z Betlema, ~~maš~~
nejdříve do Jerusalema, aby děťátko obětovali v chrámu. Následu-
jící týdny, jak předpisoval zákon, trávil ^{trpělivě} v okrsku chrá-

movém. V té době se velmi zřetelně ukázalo, jak málo lidstvo a obzvláště jeho náboženství vůdcové pomysleli na to, aby si povšimli děťátka, které přece v sobě skrývalo největší div světa. Titíž příslušníci chrámu, kteří v předcházejících letech před narozením a po narození šalamounského chlapce Ježíše věřili s nejvyšší napjatými pocity, že jsou zcela blízko mesiášskému naplnění, nyní vůbec nezpozorovali, že tesař z Nazareta se svou mladou ženou a svým děťátkem dlel stále ve chrámu. Uvažující o dítěti, které rodiče skryli před Herodesovským nebezpečím útekem do daleké země, byli vzdáleni myšlenky, že se událost božského zjevení mohla přihodit přímo, v jejich blízkosti. Synáček tesařův nemohl již pro svůj rodokmen činit nárok na jejich zvláštní pozornost, neboť nebyl potomkem královského pokolení, nýbrž pocházel z pokolení tichých, neznámých lidí. Kdyby v nich byl neodumřel orgán pro zjevující se božské světlo, vůbec by byli nemohli přejít kolem dítěte nazaretských rodičů, aniž by nepostřehli jeho zvláštnost a glorii.

V chrámu bylo však ^{přec} několik málo lidí, kteří jako pastýři z Betlema měli ještě otevřenou instinktivní schopnost cítění v srdci; tišší v zemi, kteří si po celý život vroucí zbožností a ustavičnou modlitbou uchovali ve svém srdci živé světlo zření. Starý Simeon hluboce oblažen bere děťátko do náruče, jako by se nyní splnila touha, jež v něm hořela po ~~mnoho~~ inkarnací; snáší se na něho plamen proroctví. V jeho duši se vybavují božská, budoucnost tušící slova.

N a z a r e t s k é d ě t s t v í .

D i v d ě t s k o s t i .

Když se ^{Jozef} tesař se svou rodinou vrátil do Nazareta a vhroužil se opět do tichého života ve společenství essenských, začala pro dítě doba vrůstání do pozemského světa, plná snů. Z bdělé horlivosti k učení, jakou vyvinul šalamounský chlapec Ježíš v Egyptě, nebylo u dítěte v Nazaretě ani stopy. Toto dítě bylo a zůstalo zahaleno jakoby nebeským oblakem, Vidělo pozemské věci očima, jež hleděly s úžasem jakoby z hlubin pozadí. Jeho okolí často asi myslelo: vidí vůbec věci které je obklopují, nebo je nevidí? Nebo jimi prohlédá do zcela jiné sféry? Svět, v němž dítě v Nazaretě žije, svému klidnému vývoji, je pro ně jakoby do snu zabranou hrou. Těžiště jeho bytosti není ve vědomí, nýbrž v bytí. Vyzařuje z něho teplé světlo andělské lásky a dobroty, pocházející nikoli z tohoto světa a je vnímáno jak mladou matkou, tak jistě též mnohými jinými

+ / Viz k tomu od r. Steinera "Lukášovo evangelium", 2. přednáška.
Též v knížce od "Ježíše ke Kristu" od prof. Dr. H. Beckha v knižnici Kristus světlo světa. / pozn. překl. / Patří pod linku na 9. str.

pastýřskými dušemi z kolonie essenských a vyciřováno celým okolím. Rudolf Steiner dával zas a zas charakteristiky právě o tomto dítěti a jeho bytost hleděl objasnit přirovnáním s šalamounským holapcem: "Oné dvojici rodičů, o níž je řeč v Lukášově evangeliu, muselo se narodit dítě, jež bylo zcela zvláštního druhu, dítě, které si již přineslo mladistvou sílu, síly dětství zcela zvláštního druhu a označovalo je svěží a zdravé v téže síle, v jaké je bylo přineslo". + / "Ježíš z Nazarethského pokolení vyrůstá s nesmírnou niterností. Je málo obratný, aby si osvojil zevní moudrost a zevní poznatky; má však čistě neomezenou vroucnost v nitru, čistě neomezenou schopnost lásky, poněvadž v jeho etherickém žila ona síla, jež proudila dolů z doby, kdy člověk byl ještě nesetoupil do pozemské inkarnace, kdy ještě vedl božské bytí. Božské bytí v něm žilo v neomezené schopnosti lásky." + + / "Všední člověk by toto dítě Ježíš nazval 'poměrně zaostalým dítětem', kdyby přihlížel jen k tomu, co jsou síly k porozumění a pochopení zevního světa; zato však se právě v tomto dítěti vyvinula hloubka a niternost, která se nedá přirovnat s ničím co do niternosti ve světě. V chlapci se vyvinula citová hloubka, jež působila na celé okolí mimořádným způsobem. Tak v Nathanském chlapci Ježíši vidíme, jak vyrůstá hluboce citová bytost, a spatřujeme vyrůst individualitu nesmírně vyzrálou, s hlubokým pochopením pro svět v šalamounském Ježíši." + + + /

L e g e n d y o d ě t s t v í .

Tichý, avšak vždy nový, divný, zářný a neobyčejně blahodárný lid-skosti, jímž byl ozářen chlapec Lukášova evangelia v Nazaretě, je pramenem, z něhož vyproudivo celé bohatství legend z dětství, obsažených v apokryfních evangeliích. + + + + / Jsou nám zde v nevyčerpatelném množství vyprávěny divy, jako by šlo o zevně zřejmé příběhy, divy, jež se udála skrze dítě a v jeho okolí. Poesie těchto legend nám bude však asi jen tehdy průhledná pro skutečné dění, jestliže v ní budeme nejdříve hledat v první řadě obrazy duše v -

+ / Viz Lukášovo evangelium od r. Steinera.

+ + / "Matoušovo evangelium", 6. přednáška.

+ + + / "Lukášovo evangelium", 5. přednáška.

+ + + + / Na př. "arabské evangelium o dětství", tak ivané Pseudomatušovo evang. / obojí vyšlo v knížce "Dětství Ježíšovo: v knížce "Kristus světlo světa" - pozn. překl. /, dále evang. sv. Jakuba, "Evangelium sv. Tomáše".

n í c h p o c h o d ů .

Je-li nám např. vyprávěno jak divoká zvířata a mezi nimi dokonce lvi a draci, zkrotnou v blízkosti dítěte a stanou se poslušnými, jako by dítě bylo novým Orfeem, který hudbou své bytosti krotí divokost, jsme tím odkazováni na úžasně harmonisující vliv, jaký vycházel od dítěte na jeho okolí. Tento vliv se však objevil snad tak silně, že se jinak plachá a nebezpečná zvířata cítila u něho dobře, cítila se být jím přitahována a přijala do sebe jakýsi odlesk nadzemské líbeznosti a lásky z bytosti tohoto dítěte. U dítěte byla přece vtělena nebeská duše, jejíž službu přijala před věky nejvyšší božská vůle, aby jejím prostřednictvím zmírnila v lidské bytosti zvířecí divokost a zharmonisovala chaos duševních sil. Z Kristova působení v oněch dávno minulých dobách¹ musel nad dítětem utkvět odlesk záře a být nyní účinným v jeho poměru k okolí.

Jestliže nám legendy vyprávějí, jak dítě v snivé hře vytvářelo z hlíny ptáky, která potom na jeho výzvu ožily a třepetali se do výše, můžeme tímto obrazem vnímat zvláštní oživující vliv, který z dítěte přecházel na vše, co se octlo v jeho blízkosti. Dítě muselo být opravdu studnicí mládí. Nechtě se i zdálo, že se jeho vědomí pro pozemské věci ještě drímalo nebo alespoň hluboce snilo, celé jeho bytí přeci vyzařovalo tak mladistvě svěží sílu¹, něco tak kosmicky tvůrčího, že snad mnohý v jeho blízkosti ztratil záhadným způsobem veškeru únavu a cítil se oživen svěžestí a že dokonce neživé předměty, kterých se Ježíš dotkl, jakoby ožívaly. Co vlastně znamená život, stalo se názorným na tomto dítěti. Vždyť jeho duše sestoupila ze sféry nejčistších životních sil, jež kdysi nebyla ještě zkalena stíny nemoci a smrti a naníž lidstvo teprve pádem do hříchu a vyhnáním z ráje ztratilo svou účast.

Apokryfní legendy o dětství jsou nevyčerpatelné zvláště v tom, že vypravují o podivuhodných uzdraveních, jež dítě vykonalo nebo která se udála v jeho blízkosti dotykem s předměty, které předtím byly přišly do styku s ním. Nepochybíme asi, když neodmítneme domněnku, že legendy zde vyprávějí přímo skutečné historické příběhy, a že se zde obrazy dají chápat nejen duševně, nýbrž více než někde jinde i fyzicky. Blahodárné účinky, jaké dítě vykonalo na své okolí, stupňovaly se často v případech nemoci ke skutečnému zmírnění a vyléčení. V jeho bytosti tu byl zdroj rajského slunečního zdraví, který musel působit přímo "nakažlivě". Rudolf Steiner o tom praví: "Je to tak, že u chlapce byly vyhraněny právě ty

vlastnosti, jež můžeme nazvat vlastnostmi srdce: tohoto chlapce vyznamenávala nesmírná schopnost lásky a přirozenost schopná ne-skonale ~~lásky~~ oddanosti. A pozoruhodné bylo, že od prvního dne svého života svou pouhou přítomností nebo svými dotýky způsoboval blahodárné účinky, účinky, jaké bychom dnes snad nazvali 'magnetickými účinky'. Tedy u tohoto chlapce se ukazovaly všechny vlastnosti srdce tak vystupňované, že mohly být magnetickým dobrodiním pro okolí". +/

J e ž í š a L o g o s .

Proud legend z dětství, jež se ve skutečnosti vztahují po-nejvíce na lukašovského chlapce Ježíše, nevyschl vlastně od prvokřesťanských dob nikdy docela. A tak ještě Eduard Mörike mohl podat ve své básni "Božská vzpomínka" legendu z dětství nazaretského Ježíše, která zahrnuje mnohé z přebohatého pokladu vyprávění a je-mným způsobem zachycuje dokonce zvlášť hluboké tajemství, Básník popisuje scénu, k níž se naskytl, když cestoval švábskou alpou. Viděl jakéhosi starého pastýře zvednout jednu z nesčetných zkame-nělin, často se tam vyskytujících, snad z a^mmonitu a podávat dítěti na hraní. Když snící pohled dítěte spočinul na podivném nálezu a jak se zdálo, jako by se hroužil nazpět do prapočátků stvoření, měl básník dojem, jako by dítě bylo chlapcem Ježíšem, který si hraje na výšinách nazaretských a při pohlížení na pozemské věci jest jakoby vzpomínkou nesen zpět do prapočátků stvoření a zdro-jů veškerého tvořivého života.

"...Z černých očí ohně září tichá síla,
Kol úst však zvláštní nevýslovné kouzlo hrá.
Starý pastýř skloněn vlídně k děcku,
Vložil právě na pohrani v ručku
Zkamenělou, divnou mořskou ~~travinu~~ travinu.
Pochlíží hošík podivnou tu věc, a nyní
Až dojat, pohled upíná se v dálky,
Vstříc tobě, leč vskutku bez předmětu,
Pronikaje časů věčné dálky bez hranic:
Zachmuřeným čelem jak by větril blesk
Božství, vzpomínka, jež v tu chvíli
Hasne; s svět tvořící
Slovo z prapočátku, jak hrající si dítě země,
Nevědouc ti ukazuje s úsměvem své vlastní dílo."

Bravé snění dítěte muselo být ve skutečnosti pohrouženo do minula v tak hluboké vrstvy bytí, jako by se v nich sám Stvo-řitel rozpomínal na své vlastní činy stvoření. Není div, že od snícího dítěte vycházely tykové tvůrčí účinky, jako by skrze toto dítě působilo něco z prvotního plození, jemuž vše pozemské vděčí za své bytí.

+/ "Od Ježíše ke Kristu", 8.přednáška.

Tajemství, jehož se Mörike jemně dotýká ve své básni, je dojmavě a významně vysloveno na počátku tak zvaného "Arabského evangelia o dětství Ježíšově", k němuž tato scéna představuje jakýsi druh předmluvy!+/ Když jsme odkazováni na starou legendární knihu, praví se tam; "Vypráví se, že Ježíš už mluvil, když ležel ještě v kolébce. Pravidl k své matce Marii: 'Já jsem Ježíš, božský syn, j á j s e m L o g o s'++/ . Nepřihlížejte nejdříve k tomu, že je nám zde vyprávěno o divu předčasného mluvení: kolem dítěte musela skutečně od počátku vládnout atmosféra, jako by Logos, tvůrčí Slovo, z něhož povstaly všechny věci, bylo přítomno nad ním a v něm, jako bychom skrze ně prohlédali zpět do čistých božských počátků veškerého vývoje, do prapočátků stvoření.

Nadto však se tato apokryfní tradice shoduje s výsledkem duchovního bádání, jež naznačuje, že lukášovský chlapec po svém narození mohl skutečně mluvit, byť i ne náznakově srozumitelnou řečí oné doby, avšak zvuky jakéhosi druhu prařeči, již mateřské srdce bylo schopno rozumět. Rudolf Steiner praví: "Zatím co šalamounský chlapec Ježíš byl nápadný svým nádáním se zřetelem na zevní věci, jimž se můžeme právě zevně naučit, mohli bychom nathanského chlapce Ježíše se zřetelem na zevní svět nazvat, skoro bychom mohli říci, nenadáním. On nebyl s to se vpravit do věcí těch, které na zemi vytvořila lidstvá kultura. Naproti tomu se podivuhodně jeví to, že hned od narození mohl mluvit. Tedy to, co je více tělesné, ukázalo se již jako schopnost, jež tu byla od narození. Je to zcela správná tradice, že mluvil, - ovšem řečí pro všechny ostatní lidi nesrozumitelnou. Ale co tkvělo právě v této řeči od narození, o tom je vypravováno - a je to dobrá tradice, která může být i okultně zjištěna - že matka mohla rozumět, co tento hošík říkal".+†/

V zázraku předčasné schopnosti mluvení docházejí svého dovršení všechny divy lidskosti, jež vykvétají z bytosti lukášovského chlapce Ježíše. Není to jen, jakb by se prostřednictvím dítěte rozpomínal Logos, vesmírné Slovo, na své stvořitelské působení: dítě má ^{od} svého narození v žvatlavém slově samém podivuhodně jedinečný podíl na poostatě vesmírného Slova. V pozemské oblasti se ohlašuje, že se vtělila duše, jež v atlantském pravěku směla v duchové oblasti sloužit Kristu jako duševní schrána, když On a skrze něho Logos přivtělil lidstvu nebeský dar slova a řeči.

+/Viz "Dětství Ježíšovo".

++/ Latinský text, kde je jmenován Logos, tvůrčí Slovo, přechází znenadání do řečtiny, takže je přímo živoucí nálada začátku Janova evangelia:"

+++/ "Od Ježíše ke Kristu", 8.předn.

P o d o b n o s t i .

Dítě, které si hraje na výšinách nazaretských, se ^žak neučí, jako se učil šalamounský chlapec v Egyptě a později ve své domovině. Vše pozemské k němu promlouvá jen pokud to je obrazně průhledné pro nebeské a pokud se na něm může zanítit snivé, Logos tající vzpomínání na nebské vjemy a nebeské zážitky. Tu náleží + potom k divům Prozřetelmosti, že toto dítě, nedotčeno lomozem světa, může úplně nerušeně vyrůstat v krajině, která je více než kterákoliv jiná průhledná ~~PR2~~ pravzorově nebeské. Není modravě prozrlátlá dálka na výšinách nazaretských, prodchnutá nadzemským mírem, jakoby pozemským zrcadlením a opakováním nebeských sfér, samých? Nepodobá se pohled na vysoké hory na severu, na širé moře na západě a potom opět více na blízkou na čarokrásném slunečnou horu Tabor a nebesky modré jezero Genezaretské hledění kolem sebe v říšimpravzorů, kde všechny pozemské krajiny mají své prabytí v základních nebeských motivech?

Zdá se, že v životě tohoto dítěte jde vše spíše podle nadzemských než pozemských zákonů. Vše pomíjivé je skutečně "pouhým průměrem". Když na pž. dítě přihlíží prosté tesařské činnosti otcově, nemůže se při tom pohádkově vesnit do pravzoru stavění? Není to, jako by mu zde, místo slovy, by~~xy~~ly jednoduchým, avšak produševnělým přiložením ruky vyprávěny dějiny omvelkém tesaři Bohu, který ^djeňou stavěl svět?

Časové události vrhaly při příležitosti jako by z velké dálky rychlé stány do nazaretské idyly. Tak zatím co dítě v Nazaretě vyrůstalo, vyšlehly po dvakráte plameny v silně pocaesarisovaném hlavním městě Galileje, v Zippori, jež bylo zničeno vzpourou fanatických horlivců, kteří oduševněni přepjatou pozemskou ideou o Mesiáši, útočili proti římskému a herodesovskému panství. Potom z Nazareta bylo vidět nesmírné ohně planout k nebi. Když si představíme, že i dítě vidělo z dálky plameny: nevedlo vše, co v chrámovém obvodu Nazareta bylo spatřováno jako odsouzení a ošklivost nad caesarským zesvětštěním Zippori, k tomu, že způsobem přiměřeným mythickému vnímání bylo vidět v Nazaretě a Zippori stát proti sobě nebe a peklo? Když Mesiášská povstání vyúsťovala v takováto ohnivá znamení, snad dospělí mluvili o Mesiáši, takže to dítě slyšelo. Potom se v duši dítěte, jež očekávání Mesiáše spolucítla s dospělými, mohla tato dvojnost tím více jevit jako nebeské písmo psané na zemi.

V životě a osudu lukášovského chlapce Ježíše se vynořil do-
~~xxx~~

cela nový živel, když se čím dál zřejměji vytvářelo přátelství mezi jeho rodiči a druhou dvojicí rodičů, která se po svém návratu z Egypta usídlila v Nazaretě.

P ř á t e l s t v í a s j e d n o c e n í .

O d l i š n o s t i .

Pro rodinu šalamounského Jozefa, navrátilivší se z Egypta, znamenal život v nazaretské kolonii mnohé přeměny. Jak v Betlemě tak i v egyptské cizině požívala rodina pro svůj původ, zámožnost a x vzdělání stále ještě určitého přednostního postavení. V Nazaretě ve spojitosti s řádem, který vyžadoval zřeknutí se osobního vlastnictví a sociálních výsad, musela se rodina vpravit do asketicky prostého způsobu života zaměřeného výhradně na sloužení. Ale plodné síly úzce semknutého společenství o mnoho vyžívaly jakékoliv odříkání. Co potom betlemské rodině zcela dopomohlo k zvlášť novému, předtím netušenému pocitu štěstí, bylo přátelství s rodinou tesaře Jozefa, vzniklé během let a stále se vřeleji vyvíjející.

Rodiny ve svém zevním i vnitřním stavu mohly se od sebe stěží více lišit. Členy nazaretské rodiny byli pouze Jozef, Maria a hošík Ježíš. Lukášovská Maria se potom vestala matkou již ani jednou. Betlemské dvojici rodičů se naproti tomu narodilo kromě nejstaršího syna ještě šest dětí, čtyři synové a dvě dcery /Mar.6,3/. Ze sourozenců šalamounského chlapce Ježíše byl již pravděpodobně narozen alespon jeden, když rodina opouštěla Egypt. I zájmy a smýšlení obou rodin o životě byly od přirozenosti mimořádně různé. V betlemské rodině nebyli velmi zrale bdělí a intelektuelně pohybliví jen rodiče, nýbrž i děti a zvláště nejstarší syn, zatím co tesař Jozef, jeho žena a syn byli zcela prostými, zasněnými lidmi srdce. Avšak navzdor všem rozdílnostem působila tu elementární, neodolatelná přitažlivost; obě rodiny svedla k úzkému vzájemnému přátelství v osudu hloubce zakořeněná spojitost a sounáležitost.

Tak došlo i k tomu, že k sobě přišli dva chlapci, kteří se oba jmenovali stejnými jmény Ježíš. Začal mezi nimi společný život, po němž tu nemůže být ani nejjemnější stopy v zevních tradicích, který se však rozvine jako květ z pozvolna se otvírajícího poupěte před klidným pohledem každého, kdo se vnitřně spojil s mysteriem této dvojnosti. Mezi oběma chlapci působila obzvlášť mocně osudavost, která k sobě svedla dvojice rodičů, byť nejprve i více nevědomě. Z počátku tu mezi oběma dětmi mohly asi hrát jistou roli rozdílnosti. Již přece věkový rozdíl tu na sebe upo-

zorňoval velmi zřetelně. Starší chlapec, který byl už v Egyptě, měl samozřejmě velkou převahu nad lukášovským Ježíšem ve všech pozemských věcech. Potom, vždyť přece oba chlapci vyrůstali v jiné obcovací řeči. V betlemské rodině, která pocházela z tak specificky židovského pokolení, mluvilo se jistě převážně hebrejsky, zatím co jak v Nazaretě, tak v celé Galileji se mluvilo hlavně řecky. Pobytem v Egyptě si šalamounský chlapec Ježíš jakož i jeho rodiče zvykli sice na řeckou řeč, avšak nikdy jim nemohla být docela přirozenou, poněvadž nebyla jejich mateřštinou. Tak je nasnadě, že se obě rodiny, a tedy i oba chlapci dorozumívali aramejsky, syrským to dialektem, kterým se všude mluvilo vedle hebrejštiny v Judeji a vedle řečtiny v Galileji.

Oba chlapci se museli od sebe velmi lišit i svou tělesnou postavou. Staršího si musíme představit asi docela tmavovlasého a černookého, jenž svým zevnějškem projevoval přísnou, čistě uchovalou dědičnost pokolení, jehož byl potomkem. Proti tomu mladšího chlapce, pocházejícího ze země galilejských národů, kde se uplatňoval princip národnostního pomíšení více než princip rasové soustředěnosti, lze si též představit asi podle jeho zevnějšku jako slunečně jasného: se světlými vlasy a světlejšíma očima.

Největší rozdíl se jevil v nejvnitřnější duševnosti obou chlapců. Naproti zasněnému spočívání v sobě a cele bytostnému záření u mladšího byla tu nikdy neutuchající, kupředu se deroucí horlivost v učení a častokráte do popředí vystupující, téměř královská hrdost u staršího chlapce. Když byly děti již starší, tu intelektuálně pohyblivější a sebevědomější sourozenci šalamounského Ježíše v čele s Jakubem, který měl mít později ještě tak důležitou úlohu ve vedení sboru v Jerusalemě, zhlédli snad často vypínavě a s pohrdáním na snící dítě tesařovo. Podobně asi jako ve Starém Zákoně synové Jakubovi a svém mladším bratru Josefovi, mohli též mluvit sourozenci šalamounské rodiny o mladším chlapci Ježíši: hleďte, tu přichází snílek! V starším chlapci Ježíši se však nedostavovala nikdy hnutí takového pocitu převahy. Již předem byla překonána zcela elementární náklonností a lásky. K rozvinutí a uvědomění si této lásky snad dokonce mnoho přispělo, že šalamounský chlapec brával záhy velmi často do ochrany nathanského hošíka proti svým sourozencům.

Z líčení Josephových víme, že se essenové v obecnství jimi řízeném obzvláště přičiňovali o výchovatelské umění. Jako pokračování ve svých engenetických snahách, jež uplatňovali v řízení sňatku, pěstovali essenové školství, které jako celá jejich duše-

vní kultura a duševní vedení směřovalo k tomu, aby udrželi člověka ve spojení se starými silami duše a uchránili ho před příliš silným zabřednutím do pozemské hmotnosti. Jsme blízce myšlenky, že se ti, jimž v Nazaretě příslušelo vedení výchovy dětí, velmi různým způsobem starali v péči o oba chlapce Ježíše. Když zpozorovali podivuhodně přirozený rozvoj sil srdce u syna tesařova, vzdávali ho snad pokud možno od veškerého intelektuálního vyučování, takže se mu dostalo jen co nejméně poučování. Naproti tomu pro chlapce z rodiny příšlé z Egypta museli se snažit, aby našli nejlepší a nejschopnější učitele. Mezi legendami o dětství jsou i takové, které na rozdíl od většiny ostatních mluví o šalamounském chlapci Ježíši, jak je patrné na první pohled. Je tu zas a zas vyprávěno, jak dítě tím, co s sebou už přináší z vědění, uvádí své učitele nejen v úžas, nýbrž je i předč. Úlohy se zaměňují, takže žákmučí učitele. Potom legendy sice většinou vyprávějí, že se učitelé na chlapce rozhněvali a dali se strhnout k výbuchům nenávisti. Jistěže se v takových vyprávěních obráží něco z úžasného nadání a pozoruhodného vědění, jež tu stále již je, a na které narazili učitelé u šalamounského chlapce Ježíše.

P ř á t e l s t v í c h l a p c ů .

Z prvních dob křesťanských existuje tradice +/ o tom, že chlapec Ježíš prodléval jako mladý pastýř nejčastěji u stád. Ve skutečnosti si můžeme velmi snadno představit nathanského hošíka Ježíše, jak na lučinách kolem Nazareta pásal ovce, a kozy a přitom se zasníval do světa a do nebe. Šalamounského chlapce to potom stále pu dilo častěji ven k němu. V jeho blízkosti mubýlo tak neobyčejně dobře. Zvláštním způsobem mu prospívalo harmonisující, uklidňující dobrořiní, jaké zářilo z lukášovského chlapce vždy na celé okolí. Všechno to neustálé dotazování a úsilí o poznání v jeho duši docházelo tu jakéhosi naplněného klidu. Sám se nyní učil trochu hraní a snění; velká změna v jeho bytosti na sebe upozorňovala čím dál zřetelněji.

Touha po učení a vědění byla v něm nevědomě nebo polovědomě vždy jakýmsi hledáním slunce. Kdybychom to chtěli líčit legendární formou, mohli bychom vyprávět o tom, jak chlapec již v Heliopoli, ale i v Nazaretě, neustále kladl svému okolí a svým učitelům otázky o slunci, jak mu však nepostačily všechny odpovědi, jichž se mu dostávalo. Jestliže ho odkazovali na fyzicky viditelné slunce, čím dál tím více cítil, že to není to pravé slunce, že musí být ještě jiné, které se za tímto skrývá a musí být možno dozvědět se něčeho o tomto jiném slunci. Mohli bychom vyprávět dále, jak

právě tyto otázky se uklidňovaly a nalézaly v podstatě odpověď, čím více šalamounský chlapec následoval magické přitažlivosti a prodléval v blahodárné blízkosti přítelově. Aniž si to mohl snad plně vědomě vysvětlit, našel v bytosti druhého chlapce "pravé slunce" a učil svou duši se koupat v jeho teple a v jeho světle. Z lásky k příteli vyrůstaly nyní síly srdce, jež pozvolna udržovaly v orvnovaze jeho mocné síly vědomí a rozumu.

Též v druhém chlapci se stykem s přítelem dokonávala proměna. Byl-li od přírody velmi otevřen a jakoby propustný pro vše, a co došlo k jeho smyslu jako obrazy a zvuky, tak se v něm nyní ozývaly i počátky zájmu o věci myšlenkové a vědomí přiměřené, naslouchal-li slovům staršího chlapce. Bylo to, jako by učil vnímat nejen vlastními orgány, nýbrž i orgány druhého. A tak získával bdělosti, přiměřené vědomí, jíž se u přítele prolínaly veškeré vjemy. Jako šalamounský chlapec byl čím dál více puzen k tomu, ba vyhledával bytostnou blízkost druhého, tak v nathanském chlapci vyvstávala vždy zřejmější touha mít účast nad duševním, mnohem vědomějším obsahem druhého. Bohatě klíčící život vědomí v duši šalamounského chlapce se prohříval a dostával láskou k druhému soustředěný směr a klidný cíl. Bytosti nathanského chlapce, cele utvářené z vyzařující lásky, dostalo se zájmem o druhého jaderného soustředění. Tak se nejčistším způsobem setkala aktivní oddanost staršího chlapce, která se nemohla dosti vynasnažit v darující sdílnosti a nápomoci, s oddaností mladšího chlapce, cele utvářenou z vnímavosti, jíž se jeho duše stávala vždy ochotnější přijímací schránkou. Jeden se cítil oblažen tím, že mohl dlít v nebesky blahodárné duševní atmosféře a všemi svými myšlenkami žít v duši přítelově. Druhý se cítil podivuhodně naplněn tím, že mohl tak zcela jiné přítelovo já s veškerým ^{obět} ~~obět~~stvím jeho vědomí přijmout do vlastní bytosti a poskytnout mu v ní přístřeší.

D v a n á c t i l e t ý J e ž í š v c h r á m ě .

Toto přátelství jako nejvyšší obraz dětských přátelství vůbec se nerušeně vyvíjelo, až došlo potom k události, která, ač zevně mohla být stěží zpozorována, byla přesto nejzávažnějším osudovým vyřešením. Bylo to o svátku velikonočním potom, když Lukášovskému chlapci Ježíšo bylo 12 let. Druhý chlapec byl 13 nebo dokonce 14 let stár. Též obě rodiny s mnoha jinými poutníky putovali z Nazareta do Jerusalema, aby v chrámu slavili svátek velikonoční. Tesař Jozef vzal s sebou svého syna poprvé na tuto poutnickou cestu a bylo to také asi poprvé, co druhý chlapec uvi-

děl vědomě chrám v Jerusalemě. Zážitek v chrámu měl jistě pro oba hochy přímo duševně dramatický význam. Oba dospěli v životě k souběžnému bodu vývoje, kdy se následkem tělesné zralosti uvolňující síly, které až dosud spolutvořily na tělesnosti a nyní obracejíce se do duševnosti rodí vnitřního člověka. Od této chvíle duše prožívá tělo jakoby z vnějška a musí zápasit o rovnováhu mezi vnějším a vnitřním. Vstup do chrámu v této chvíli znamenal velké povýšení a posvěcení ~~velikého~~ nového vyciřování tělesnosti. Chrám jako větší, Božství zasvěcené tělo, svou existencí a svou podobou vyslovoval prostě pravdu, že lidské tělo jest určeno k tomu, aby bylo chrámem božím, a chlapci, vnímaví v citu, tuto pravdu přijali.

Ve vyprávění Lukášova evangelia se zážitek zrcadlí docela zvláštním způsobem, jak právě zcela zvláštně vstoupil i v úplně duševním nathanském chlapci. Vnitřní nutnost, jež se velitelsky uplatňuje, to zařídila tak, aby chlapec prodléval v chrámu, a vše ostatní zapomněl jako nedůležité. V jeho duši působí jakýsi vyciřovací smysl, který bychom mohli nazvat božskou oktávou toho, co se ve zvířecí duši objevuje jako "div instinktu". Přitahuje ho jakýsi neodolatelný magnet. A když ho konečně nalézají rodiče, kteří ho po tři dny hledali, dává odpověď, která propůjčuje výraz oné hluboké vnitřní osudové nutnosti: "Zdaliž nemusím...? Friedrich Rittelmeyer o tom mluvil ve svém posledním kázání: "Je stěží krásnějšího obrazu ve světě, než jak tato mladá duše ústí do Otce ve chvíli, kdy ho poznává. Je to tak čisté a svobodné, tak přirozené a nezbadatelné, tak lidské a tak nadlidské. Časem spatřujeme řeku ústiti do moře s tak mocným klidem a samozřejmě, jako by byla čekala jenom na tento okamžik. Jako řeka nalézá oceán, květina sluneční světlo, tažní ptáci své cesty a hvězdy své dráhy, tak zde je toto: "Zdaliž nemusím býti v tom, co jest Otce mého!"

Je tedy překvapující, jaký obraz skýtá nathanský chlapec podle zprávy Lukášova evangelia, když ho rodičové konečně nalézají po hledání trvajícím celé dny. Pokud ještě nedbáme mluvy rozporů mezi evange_lii a nejsme upozorněni na polární různost obou vývojů v dětství, potom sňadno přehlédneme to neslýchaně nové, co potkalo lukášovské rodiče, když chlapec pravil: "Zdaliž jste nevěděli, že musím já býti v tom, co jest Otce mého?" Chlapec sedí uprostřed učených theologů a plyne velmi živý rozhovor ve vzájemných otázkách a odpovědích. Učitelé se nemohou dosti vynadí-

vít plnosti vědomí a moudrosti, jež se jeví v otázkách a ještě více v odpovědích. Cítí, že jsou daleko předstiženi ve své vlastní moudrosti.

Kdyby tato scéna byla v Mátoušově evangeliu, nemuselo by nás tu udivovat, neboť v příbězích z dětství šalamounského chlapce se nepochybně často objevovaly podobné výjevy, když ne již v Helio-
poli, tedy jistě v Nazaretě, které mohly být jakoby předstupněm k této události v chrámu. Ale tuto scénu nám líčí Lukášovo evangelium. Co se tu přihodilo? Přestalo Lukášovo evangelium mluvit náhle o nathanském chlapci a místo toho se obrátilo k líčení šalamounského Ježíše? Nebo se s nathanským chlapcem udála tak neslýchaná změna? Ve skutečnosti je to lukášovský chlapec, o kterém se mluví. Dítě, jež přec neustále žilo tak snivě a pro vše myšlenkové nebylo ještě docela probudilé, které dokonce muselo být považováno za nenadané lidmi, kteří nepozorovali jeho schonosti srdce, toto dítě tu náhle stojí mezi dospělými nějak docela jinak: s královskou převahou rozdílí moudrost mudrcům světa. Dušemi nathanských rodičů projel jistě až úlek, před nímž ustoupila plně do pozadí a radost z opětného shledání. Měli sice opět domněle ztraceného, avšak jak záhadně byl změněn! Neztratili nyní rodičové přesto dítě, jak je znali a milovali? Odpověď chlapcova: "Zdaliž jste nevěděli, že musím já býti v tom, co jest Otce mého: - zněla jim k sluchu jako nesrozumitelná záhada. Vždyť chlapec mohl mínit nejen chrám, když mluvil o tom, že ho to ^{do}nutilo neodolatelnou mocí, aby tam poslušně prodléval. Vtáhlo ho to, úplně změněného lidství a duševnosti. Nadsmyslovým magnetem, který náhle tak velitelsky zapůsobil na duši chlapcova, byla nejvyšší bytost Kristova, jež tuto duši potřebovala za schránu. Aby do sebe mohla jedinou přijmouti Kristovo já, musela se tato duše státi dříve schránou jiného lidského já. Jak tomu měli rodiče rozumět?

Novější duchovní bádání nám odhaluje postup, který zde evangelia svými rozpory a shodami zároveň zakrývají a zjevují. Vývoj, jaký se mezi oběma chlapci již dávno navázal, došel duševně explosivního zakončení: dokončil se přechod já, ze šalamounského chlapce Ježíše do nathanského. Společný příchod do chrámu ve chvíli tak důležitého obratu v životě způsobil jistě v starším chlapci mocný zážitek probuzení, podobný nervovému otřesu. Snad to bylo plně vědomé vynoření vzpomínek na obsahy dřívějších životů. Snad bohaté poupě nejstarší a nejzralejší moudrosti lidstva, které osud do chlapce zasadil, nyní náhle úplně rozpuklo a vykvetlo. Potom si jeho já uvědomilo, jak kdysi hledělo jako já Zarathustrovo

plno úcty a touhy k velké sluneční auře a jak potom se stále znovu objevovalo jako učitel lidstva, aby pozemské pohledy řídilo vzhůru k vznešenému duchu slunce, který byl na cestě k zemi. A v okamžiku, kdy cela soustředěná touha lidstva po velké sluneční auře tak vědomě v chlapci zazářila, mohl být zároveň vidoucím pro to, jak se glorie duchového slunce vznášela a obklopovala druhého chlapce, jak tedy přišla nyní skutečně na ^ezmi. Celé jeho bytosti se zmocnilo bytostné a otřesné opěné poznání velké sluneční ^uaury. Setkaly se znovu sluneční moudrost a sluneční bytost. Zarathustrovo já v šalamounském chlapci náhle chápalo, proč se cítilo být z takových prahlubin přitahováno k duševní bytosti druhého chlapce. Jiskra přeskočila, Živá vůle oddanosti vyčlehla tak elementárně, že zralé já zemřelo jakoby duševní milost^ínou smrtí do druhého chlapce. A čistá, z čiré vnímavosti sestávající duševní bytost nathanského chlapce, která po ~~sebe~~ aeony směla být sloužící schránou vyššího já, přijala v dovršení již poletá rozvíjené přijímací lásky bytostně a cele do sebe přítelovo já, plodící moudrost. Nyní v duši, nesené až dosud jen nejčistšími silami srdce, zazářila náhle zlatá hvězda nejzralejší moudrosti ~~skřt~~ lidstva. Co předtím bylo vedle sebe jako dvojnost, splynulo v jednotu nejvyšší láska a nejvyšší moudrost. Svět králů a svět pastýřů se navzájem prolnuly. Od nynějška se mohla vyvíjet lidská bytost, jež byla schopna ^{vésti} Kristu vstříc výtěžek celého lidstva, i jeho polárně nejroznější součásti a která se měla později otevřít a oddat Kristovu ^{já} jako sloužící schránka, jako se nyní duše nathanského chlapce stala schránou Zarathustrov~~an~~ já.

Takový přechod já, jaký zde odhaluje duchovní bádání, jeví se modernímu člověku především nesrozumitelným a pohoršlivým. To však pochází přece jen odtud, že si duševní konstituci člověka dřívějších dob, představujeme vždy jen podle vzoru dnešních poměrů. Souvisí to nejtěsněji s proměnami vědomí, jimiž lidstvo prošlo, že lidská bytost byla ve starých dobách nejen ve svých člancích duševní bytosti, nýbrž až i v tělesnosti neskonale mnohem plastičtější a poddanější než dnes. Rudolf Steiner říká ve spojitosti s popisy, jež podává o příběhu dvanáctiletého Ježíše, že takové přechody byly ve starých dobách lidstva nejen možnější než dnes, nýbrž že se skutečně častěji i dály a že dnes podobné příklady můžeme ještě pozorovat jenom v patologických případech. Na velkém středu vývoje lidstva použila Prozřetelnost i starých zbylých duševních možností, aby připravila a umožnila zcela nový vliv, který mělo lidstvo přijmout prostřednictvím bytosti Kristovy.

S m r t s t a r š í h o c h l a p c e .

Chod události po onom významném velikonočním svátku byl podle líčení Rudolfa Steinera následující: zatím co Ježíš Lukášova evangelia, v němž nyní žilo já šalamounského Ježíše, rozkvetl a v mysli překvapivě rychle prošel okruh nově mu darované celkové lidskosti, tu starší chlapec jenž obětoval své já, na rozdíl od dřívějška se náhle docela ztišil a stáhl do sebe. Bez jakýchkoli viditelných nebo zjišť~~ujících~~itelných zevních příčin překvapivě rychle chřadl a zemřel za nedlouho po tomto velikonočním svátku. Na obrazu od Borgognona v chrámu St. Ambrogio v Miláně je něco zachyceno z chodu těchto vývojů. Chlapec Ježíš sedí v královsky sluneční velikosti na učitelské stoličce a jest obklopen v úžas naslouchajícími učenici. V popředí zastřen jakoby stínem a pohřížen do sebe odchází druhý chlapec Ježíš. Zdá se, jakoby ztemnělé, vážné rysy v jeho tváři pocházely již od stínů smrti.+/

Smrt šalamounského chlapce měla svůj významⁱ mezi různými mesiášskými snahami, které byly tenkrát v Palestině čilé. Byl to přece šalamounský Ježíš, v nějž by příslušníci chrámu v Jerusalemě skládali i nadále největší mesiášské naděje. Ačkoliv se jim velmi vzdálil útekem do Egypta a přesídlením rodičů do Nazareta, pokoušeli se snad nějakým způsobem ho mít na zřeteli. Když potom dostali zprávu o jeho smrti, znamenalo to jistě pro ně ve-zklamání v nejdůležitějších nadějích. Nyní se sice mohlo očeká-vání Mesiáše navazující na královský rodokmen přenést na Jakuba, nej-staršího bratra šalamounského Ježíše; nepochybně se i vysoké ce-nění, kterého si tento Jakub později získal v jerusalemském chrá-mě, vztahuje na jeho zařazení do královského seznamu. Ale u chla-pce nyní zemřelého poukazovala na mesiášskou bytost tak mnohá a jak se zdálo tak neklamná znamení před jeho narozením i po jeho narození. Postřehu všech však uniklo, že já tohoto chlapce žilo nyní dále v nazaretském Ježíši. Učenici v chrámu sice žasli nad moudrostí, jež náhle jakoby vyšlehla z nathanského chlapce, avšak jak mohli vidět, že se za tím skrýval tajemný přechod já. Ten, jenž nyní vyrůstal jako Ježíš, nepřicházel už vůbec pro svůj původ v úvahu v záležitosti očekávání Mesiáše, jak se jevila jerusalemským příslušníkům. Kdyby byl zůstal na živu druhý chlapec, tu by ho byli vyvýšili na královský trůn, místo aby ho přibíli na kříž. Proti Ježíši z Nazareta, žijícímu nyní dále, museli se nakonec spo-jit v nepřátelství všichni oficiální židovští vůdci.

+/ Viz druhý obraz.

5. ŽIVOT DVOU MARIÍ.

DIVR Prozřetelnosti a

záhada panenského zrození.

Stěží kde nalezneme úžasnějšího soustředěného působení Prozřetelnosti než ve vánočních událostech. Jsou zde nakupena více než kde jinde v dějinách lidstva podivuhodná řízení a setkání. To bude lze plnou měrou překlenout teprve tehdy, až budou průhlednější závoje, které se tak dlouho svíjely kolem tajemství Ježíšova. Z obyčejného mechanického návyku myšlení mohl by leckdo prohlásit vánoční události v evangeliích a tím více líčení, o něž se zde pokoušíme my, za nesrozumitelné a víře nepodobné již proto, poněvadž v nich má svou úlohu tak velké množství ~~záhad~~ "náhod".

Ve skutečnosti je tomu tak, jako by zde měly být svedeny všechny jen pomyslitelné osudové možnosti a polarity k nějakému setkání a synthese. Setkávají se pastýři a králové, chudí a bohatí, lidé mladí a vysokého stáří. Především smíme se však dívat, jak osud spojuje "staré a mladé duše", duše, které vycházejí z dlouhé řady dřívějších pozemských životů a takové, které teprve pozdě nebo dokonce teprve nyní opouštěly sféru nebeských minulostí. Tak vidíme zvláště setkání dvou chlapců Ježíšů, z nichž jeden je zcela starou, druhý nejmladší duší. Posléze jsou však oba chlapci přece jen nejdůležitějšími členy dvou setkávajících se skupin: také v rodičovských ~~rodinách~~ dvojicích a především ve dvou Mariích jsou tu naproti sobě zcela stará a zcela mladá duše. A sledujce Lukášovo evangelium, přibereme-li k vánočním příběhům o narození ještě příběh o narození Jana Křtitele, pak bude bohatost podivuhodných seskupení a řízení ještě větší. Potom uvidíme, jak se nejen v Marii a Alžbětě vzájemně setkávají zcela mladá a zcela stará matka, nýbrž jak i v Janovi vstupuje na pozemskou plán jedna z nejstarších duší lidstva. Žasnouce zpozorujeme, jak vybavuje ~~a~~ již v mateřském těle osudový vztah, který není menší ani méně tajemný než vztah, který vládne mezi oběma chlapci Ježíši. Je zapotřebí, ba se nám jen více ujasnila ve své bytosti a osudu nějaká postava ze začátečních kapitol Matoušova a Lukášova evangelia a musíme žasnout znovu nad tím, jak obsáhlý extrakt lidstva se shledává na tomto tichém obratu dění.

Snad se také nikde však nemůžeme lépe naučit chápat, co vůbec je "Prozřetelnost", než na vánočních událostech. Moderní my-

šlení se právem brání proti představě Boha, "který by udeřil jen z vnějšku". Není zapotřebí, abychom si za mysterijním dramatem velké vánoční hry představovali nějakého zvláštního neviditelného režiséra, který kdyby plánoval a aranžoval za scénou, byl by u díla, aby na jevišti osudu uskutečnil současné vystoupení tolika popularit lidstva. Duší a hybnou silou dění není Bůh, který řídí osudy z vnějšku, nýbrž nejvyšší božská bytost sama jde cestou svého vlastního osudu a tímto osudem božím jsou současně strhovány a způsobovány lidské osudy. Objevivší se vyšší vůle není nikdo jiný než ten, jenž sám je současně prvním nositelem osudu, jímž musí projít, a který nemusí činit nic než jít svou vlastní cestou.

Zjevuje se mysterium "vnitřní prozřetelnosti": osudy božské jsou příčinami osudu člověka. Kristova bytost přišla do blízkosti země, sršící silou. To je základní, příčinný postup pro vše ostatní, jak pro to, co se děje v duchové oblasti, tak i pro to, co se děje na úrovni lidských setkání.

V nadsmyslové oblasti, jenž hraničí přímo s pozemsky lidskou úrovní, se dokonává, co vyslovuje vánoční píseň: "Vyšel dnes rek Boží ze své vlasti, bědný svět vyvede ze všech strastí". Nad jevištěm vánoční události vznikl velký světelný vír, který zpozorovali pastýři, jako by přibližujícím se mocným duchovým magnetem vznikají nad zemí a na zemi zvukové obrazce vyššího druhu, podivuhodné obrazce Prozřetelnosti. Na všech hierarchických stupních duchové oblasti připojují se k božskému Já, kráčejímu kupředu, bytosti náležející k němu, jež by daly přirovnat k dobře uspořádané družině krále, který uskutečňuje svůj vjezd, a hierarchická světelná pyramida dosahující od Serafinů a Cherubínů k archandělům a andělům, pokračuje až do lidské říše. Lidé jsou nejdolejší hierarchií, Nemůže vůbec jinak být, než že magnetickou mocí, přicházející bytosti Kristovy jsou uchváceny též zcela zvláštní, s osudem Kristovým spojené lidské duše a přivedeny do inkarnace, duše, které by se nyní a v této pospolitosti neobjevily. Tak se setkávají lidé daleko se rozcházejících polatit, a nejhlubších vzájemných souvstažností, tvoříce spolu symetrickou osudovou soustavu. Tato soustava - zevně zřeno - složená z nesčetných "náhod", vděčí za svůj geometrický řád hierarchickému nebeskému dění nad hlavami lidí: není ničím jiným než nejdolejším, pozemsky viditelným okrajem jehlanovitého andělského pořadí sahajícího vzhůru do nejvyšších nebes.

Docela zvláštní div Prozřetelnosti se skrývá za tajemstvím,

jež se v dějinách křesťanství pokoušeli lidé vždy a zasneustále odůvodnit, když přemýšle^{li} o otázce "panenského zrození". Ovšem od dob racionalismu, kdy lidé hrdí na svůj rozum strážili se sebe dětinskost "víry v zázraky", domnívali se, že se zbavili i přemýšlení o tomto tajemství. V domněn^í, že nikoli teprve hrubě v zázraky věřící středověk, nýbrž již evangelia a raná křesťanská ~~z~~ tradice mluví o "narození bez otce", když říkají, že Maria "počala skrze Ducha Svatého", přešlo se bez mnoha okolků od "dogma zrození z Panny" k dennímu pořádku. Ale zdaliž sama evangelia nedávají jasně najevo tím, že uvádějí rodokmen Jozefův, že jsou velmi vzdálena tvrzení o "narození bez otce"? Jaký smysl by měly rodokmeny, kdyby Jozef nebyl vůbec otcem Ježíšovým? Mysterium panenského zrození netkví nikterak jenom na povrchu, jak mínila dogmaticky zatvrzelá a později intelektuálně povrchní doba.

Nyní však dříve, než vyhledáme vlastní sféru tohoto mysteria, musíme, když už se nám odhalila dvojnost vánočního dění, položit otázku, u které Marie a u kterého dítěte se událo toto tajemství. Porodila panensky Maria šalamounská neb Maria Lukášova evangelia, nebo snad obě? Souhrnný pohled na dva příběhy narození, jež jsou v Matoušově a Lukášově ev^angeliu, avšak i na dva příběhy, jež jsou vedle sebe vyprávěny v Lukášově evangeliu, především jen zvětšuje počet záhad. Shledáme, že tu jde o tři podivuhodná narození. V závoj tajemství je zahaleno jak zrození dvou chlapců Ježíšů, tak i zrození Janovo, jehož rodiče pro své vysoké stáří nemohli už počítat s narozením dítěte. Avšak jakmile začínáme hledět na větší počet podivuhodných narození v souvislosti, učinili jsme právě prvý krok k vyřešení záhady. Nestojíme potom již před izolovaným zázrakem, který by představoval libovolné prolomení veškerých přírodních a duševních zákonů. Vidíme, jak mocný osudový vír Aristova přibližování sune vedle sebe v podivuhodném rozrůznění a odstupňování mysteria rození, která tenkrát v lidstvu právě ještě existovala.

Pro moderního člověka je těžké pochopiti tato mysteria zrozování proto, poněvadž jsme v přírodovědeckém věku přivykli mínění, že člověk i v dávno, dávno minulých dobách byl v podstatě zevně i vnitřně vždy již takový, jako dnes. Tak^lpíme i na samozřejmém, avšak v základě přece na zcela povrchním předpokladu, že se narození člověka odevždy dělo tak, jako dnes. Duchu přiměřený názor na bytost člověka a jeho vývoj staví však před nás postup proměn a metamorfos, jimiž proš^{lo} jako umírání, tak i zrozování.

Biblické dějiny o stvoření udávají mythologický základní motiv, z něž musí být chápány nejranější metamorfosy o zrození a smrti: mluví-li o "hlubokém spánku Adamově", do něhož Božství vhroužilo prvního člověka, když mělo být umožněno pozemské plození a zrozování.

Hledíme-li nazpět do ^(dob) dávných prapočátků, kde spánek, světlejší bratr smrti, zastupoval ještě její místo a nebyl ještě vystřídán svou temnější sourozenkyní. Jak bible na počátku Genese /1. Mojž. 1, 27/ sama říká, člověk průběhem zemského vývoje vznikl nejprve jako nepohlavní nebo nadpohlavní mužsky-ženská bytost. V dřívějších líčeních+ / jsme v souvislosti s líčeními duchovního bádání mluvili o prvních fázích vývoje člověka a země pokusili se znázornit, že první nepohlavní lidskou bytost si nesmíme představovat ještě v nikterak hutném, pozemsky hmotném těle. Člověk déle než ostatní přírodní říše setrval u nejprvnějších počátků svého stahování v hustší tělesnost. V celku planetárního bytí nebylo tu ještě ani stopy po tvrdém, pevném živlu země. Při vystoupení z předfyzického vesmíru bylo nutno projít nejdříve živly tepla, jakéhosi vzduchu a mnohem později živlem vodově tekutým. Pokud byl člověk nepohlavní ^{příroze} ~~žánosti~~ a přebýval ještě ve zcela prchavém ^{nebo} tekutém těle, dalo se rozmnožování tak, že člověk pod vedením vyšších bytostí, obětoval část své tělesnosti jiné lidské duši. Hluboký, Božstvím způsobený spánek byl ochranným živlem pro mysterium zrození. ^{jako} A když nějaká lidská duše opustila své tělo, bylo by to také jen pohroužení do spánku, jako by byla vdechnuta kosmem. Nezůstal po ní mrtvolný zbytek; odložená tělesnost mohla ihned sloužit dále v "hospodářství" celkového života. Spánek, který zastupoval místo smrti, byl příbuzný s tím, který zahaloval mysterium zrozování, a pod jehož ochranou se konalo obětování tělesného základu pro duši naléhající k zrození.

Tento způsob zrozování trval s nadpohlavností až do poměrně pozdních dob, kdy člověk již začínal přebývat v pozemské pozvolna se zpevňující tělesnosti. Biblická zpráva o stvoření, když bylo již řečeno o vzniku vlastního pozemského člověka /Genese 2, 7/, nám dokonce líčí, jak se tento způsob rozmnožování zachoval až do dob, kdy začala dvojpohlavnost. O stvoření Evy, tedy o vzniku rozdílu pohlaví mezi lidmi se vypráví takto: tvůrčí bytosti uvedl člověka do hlubokého spánku a spícímu vyjmuly část jeho tělesnosti, aby z ní utvořily tělo pro duši, která má být poprvé nositelkou ženské podoby člověka /Genese 2, 21./
+ / Viz "Pradějiny" str. 21.n., 28, 43 n.n. ?

Lidskou bytost si stále ještě nemůžeme představovat v takové fyzické podobě, která by se podobala dnešní. Lidstvo žije stále ještě více nad pozemskou hmotností než v ní, Avšak na místo původního nadpohlavního plození, jež bylo totožné se zrozováním, nastupuje pohlavní plození spojením navzájem od sebe ohraničených pohlaví jako příprava zrozování, která bude nyní výsadou ženského pohlaví. Úloha ochranného spánku pokračuje z nového stadia do nového. Spojení pohlavní nepochází ještě z lidské vůle, nýbrž je uskutečňováno vedením vyšších mocí. Vždy, když nastává oplození, opakuje se byť i ve změněné formě to, co říká bible při stvoření Evy: božské bytí uvedou lidi do hlubokého spánku. Ochranná úloha spánku pokračuje až daleko do historických dob, když člověk už na sebe vzal tělesnou podobu zcela podobnou, jak již má dnes. Nevinnost rajského prvotního stavu zůstává zachována v početí zrození. Rozmnožování člověka se děje více anděly než samotnými lidmi.

Když se lidé začínali probouzet k vědomí o pohlavním rozdílu a postupu plození, znamenalo to, úplně nové stadium ve vývoji. Velký ochránce spánek, který byl na konci života dávno vystřídán svou temnou sourozenkyní smrtí, byl nyní na počátku nového lidského života vystřídáván pobouřenými silami smyslných žádostí. Dědictví nevinnosti rajského pravěku se spotřebovalo. Mysterium rození přecházelo stále více z rukou bohů do vlastního plnomocenství lidí. V tomto třetím stadiu, které započalo již více tisíciletí před naším letopočtem, byli tu potom nejen však lidé ve skupinách a jednotliví lidé, v nichž od přírody pokračovaly zákony druhého stadia. Existovala i zařízení, jež měla způsobovat, aby vlivem vedoucích lidí, mohlo být dále pěstováno alespoň něco z bezvědomí a nevinnosti starého způsobu plození. Obzvláště v mnohých chrámových proudech starého světa byla postupována úloha, již kdysi mívali při sejití pohlaví andělé, kněžím a dalšímu vedení. V lidstvu žily skupiny, v kterých bylo manželství chráněno před tím, aby se nestalo příliš záhy osobní záležitostí manželů. Bylo podnikáno potřebné, aby toto manželství schovali jako posvátnou věc, t.j. jako záležitost chrámu a kultového společenství. Potom byly v chrámech konány a požehnávány kněžími nejen sňatky, nýbrž zachovalo se pod vedením chrámu i mysterium početí, buďto že to bylo platným pravidlem pro celý národ nebo alespoň se tak postupovalo v určitých důležitých případech. Nyní kněží ja-

ko zástupci božských bytostí uvedli muže a ženu do hlubokého spánku, který byl jakousi obměnou chrámového spánku vedoucího k zasvěcení, aby chránili a opatrovali mysterium. Alespoň prvorození, kteří byli ve starém světě uváděni jako zvlášť důležití, byli ovšem na mnohých místech až do pozdních dob přiváděni na svět pod takovouto kultovní ochranou, zatím co manželé po kněžsky řízeném sňatku bývali ještě po nějakou dobu zdržováni v okrsu chrámu a pod jeho vedením.

Se zánikem nebo už záhy se objevivší dekadencí takových chrámových řízení vymklo se mysterium zrozování z uzavřeného dosahu posvátného spánku úplně a bylo posléze zcela ponecháno na vůli osobní morálky jednotlivých lidí.

Více než obyčejný spánek každé noci cítili lidé jako dar duchovného světa mocný tvůrčí spánek, který ochraňoval nejprve počátek a konec každého lidského života a potom ještě po nějakou dobu alespoň bránu zrození. Pokud rozvíjel své kouzlo a svou sílu vzniku, existovalo mysterium neposkvrněného, panenského početí a narození "ze síly ^Ducha Svatého", poněvadž tento tvůrčí spánek způsoboval, že bytosti vyšší pláně posvátně zasahovaly přímo do lidského osudu. Ztrátou posvátného spánku dovršilo se vyhnání lidstva z ráje. Jen zvláštní řízení Prozřetelnosti, když k tomu byly splněny první vnitřní podmínky, dávala ještě jednou jaké reálné vzpomínky ožítí tomu, co vcelku bylo dávno utraceno.

Proces ubývání, který lidstvo v průběhu věků prožilo se zřetelně na mysterium početí a zrozování, přehlédneme teprve úplně potom, když uvidíme jak ztrácí svůj vliv na rozmnožování pokolení nejen posvátný spánek, nýbrž i vysoké stáří člověka. V dobách dávné minulosti, kdy duše ještě přebývaly v méně hutných a se smrtí spřízněných tělech, zůstával člověk až do velmi vysokého stáří sňhopen plození a rození. Nebyl ještě svár v dnešním smyslu. Vysoké stáří, kdy ~~vyšší~~ smyslná přirozenost byla cele proniknuta září duševní ^mzralosti, spojovalo dokonce, pokračujíc v poslání posvátného spánku, plnomocnost života se zvláštním požehnáním. Když se starým rodičům narodilo dítě, zaměřili něco z božského řízení, které přehlušilo a vyloučilo prokletí dědičného hříchu. Během doby se staří lidé stávali tělesně neplodnými a hranice neplodnosti se ve stáří života člověka posunuje zpět stále dál. Jen ve výjimečných případech, které budou arci nejen velmi vzácné, nýbrž i bezvýznamnější a dnes ovšem většinou vázány na určité národnosti, zůstává plnomoc životních sil v platnosti až do vyššího věku života.

Tím jsme načrtli přehled, z kterého, jak doufáme, budeme moci pozorovat něčemu z tajemství, jež obklopuje ^užádlosti narození na začátku Matoušova a Lukášova evangelia.

Nazaretskou dvojicí rodičů staví Prozřetelnost do vánoční souvislosti takové lidi, kteří jako zcela mladá duše, uchovali něco zrajské nevědomosti a nevinnosti dávno minulých stupňů vývoje. Ještě se tak hluboce nevtělili a neprobudili do pozemskosti, aby ve své plodící pospolitosti mohli být již vzdálení okruhu působnosti posvátného spánku. Dítě, jež mladá nazaretská Maria nosí pod srdcem, není skutečně zplozeno a počato zlíské vůle, nýbrž anděly a Svatým Duchem. Marie má ve své celé bytosti takovou panenskost, která nemůže utrpět újmy ani tím, že počala. A lukášovský Jozef je tak dětský povolný Bohu, že by vůbec nemohl mít pochyby, v jakých se ocítá šalamounský Jozef. I to, že je ve spojitosti s řádem essenů přispívá k tomu, že se nad dušemi této dvojice rodičů netrhá závoj dětskosti a nevinnosti. Neudál se tu žádný zázrak ve smyslu porušení přírodních zákonů, ale ovšemže div působení nebeských zákonů, které lidstvo všeobecně dávno ztratilo, kterých však kdysi v ~~rájském~~ rájském pravěku bylo účastno.

V betlemské dvojici rodičů žije na místě snivé nevědomosti velmi jasná zralost a bdělost, avšak zároveň i tak velká a čistá mravnost, která se při vší rozdílnosti spřízněné shoduje s rajskou nevinností nazaretských rodičů. Zdá se, že Jozef a Maria Matoušova evangelia jsou osudem daleko sahajícím nazpět předurčení k tomu, aby nyní něco prožili, co je vyzdvihne ze všeho, co v lidstvu jest a stalo se obvyklým. Je zapotřebí jen slavnostního okolí chrámu, podivuhodných řízení a posvátných náboženských obřadů, které obě duše vynesou při jejich sňatku vzhůru do vyšších sfér; a konečně ještě obezřela promyšleného vedení kněží, jimiž je právě tento sňatek zvlášť posvátnou záležitostí, aby snad jejich spojením rozprostřeli ochrannou sféru chrámového spánku, která ve starších dobách ještě prospívala všeobecnějším národním spojitostem. Ovšem byla to vlatně více Prozřetelnost než úmysl příslušníků chrámu, čím oba obklopil posvátně hluboký spánek, který byl spřízněn s rajským spánkem Adamovým a stejně tak dal ustoupit lidské vůli ve prospěch vyšší plodící vůle. Je zde rajská nevinnost při početí lukášovského Ježíše naproti chrámové nevinnosti při početí šalamounského Ježíše. V obou případech může být vedeno ze sféry ducha, z dosahu sil těch bytostí, jež slouží přiblíživší se již bytosti Kristově, to lidské, co v lidstvu už vůbec propadlo zkažené lidské vůli naplněné vášní.

Tak při početí a narození Jana Křtitele se dovršuje div, kde ožívají znovu pradávne možnosti lidstva. Jako se událo u Abrahama a Sarah, když se jim narodil syn Izák, tak ještě jednou u Zachariáše a Alžběty ožívá jako zvláštní důkaz milosti osudu schopnost plození a početí ve vysokém stáří, schopnost, jakou mělo lidstvo v dávno minulých epochách svého vývoje. Apokryfní tradice nám vyprávějí, že též u rodičů Marie Matoušova evangelia, Joachima a Anny se udál podobný div. Jak u Abrahama tak i u Zachariáše a Joachima jest opětne zapůsobení sil bývalé životní schopnosti obzvlášť úžasné a podivuhodné, když se tyto dvojice rodičů po celý dlouhý život až do svého vysokého stáří museli domnívat, že na nich lpí prokletí neplodnosti.

Jsou to mimořádné lidské duše, které tu hodlají vstoupit do zemského vtělení ze sféry, kde dlí před zrozením. Mají připravit cesty vtělení Kristovu a nejsou nic jiného než články nejnižší hierarchie ve vznešeném, hierarchicky odstupňovaném průvodu andělů, který s pánem slunce dospěl před brány pozemskosti. Tak z podivuhodných představ Prozřetelnosti, jež jsou obsaženy ve vánočních evangeliích, prosvítají hvězdy mimořádných, božsky řízených narození. V klasické novele "Die Marquise von O." od Heinricha v. Kleist je líčen osud, který byť i jen z jedné stránky a jakoby z dálky může vrhnout světlo na problém panenského početí. Markýza, vdova a matka dvou dětí se octne ve velkém nebezpečí při dobytí jednoho hooitalského kastelu Rusy. Hrubá vojenský sběr ji uprostřed požáru a za hřmění kanonů ohrožuje znásilněním. Omdlelá je konečně zachráněna jedním důstojníkem, na kterém od nynějška lpí s oddanou vděčností, aniž tuší, že nosí dítě od něho. Když se zahaďné těhotenství nedá už popřít, je markýza svou rodinou zavržena. Pátrá po otci svého dítěte, až ruský důstojník, který se již dříve netrpělivě ucházel o její ruku, vstoupí sám na jeviště jako hledaný. Na straně matčině se početí událo úplně v bezvědomí. Není tu sice jako u Klukášovské Marie dětsky rajska xnevědomost a nevinnost celé bytosti, která by přispěla, že spánek ještě rozvine svá prvotně lidská mysteria, nýbrž mdloba. U mužské části spolupůsobí dokonce náhle vystoupivší smyslná touha, byť snad i vzbuzená zážitkem docela zvláštního osudového setkání. To se jasně ukáže hlubinou lítosti a pohotovostí a pohotovostí k napravení, které potom určují jednání hraběte z F. Ale nad tím vším je přece ještě tajemství. Cítíme, že jde o zcela zvlášť ušlechtilé lidi, kteří se zde stali nástroji svých osudů. Tak dává básník mluvícím osobám dotknouti se pak mysteria i skutečnosti, nejprve žertem,

nakonec však s hlubokou vážností. Matka Markýza žertuje "že poro-
dí snad Fantasa". Dcera odvětí: "Morfeas alespoň, nebo jeden ze
Snů jeho družiny by mohl být jeho otcem".+/ Později, kdy vše již
přijalo velmi vážný charakter, táže se jednou Markýza své porodní
báby, "existuje-li možnost 'nevědomého početí'". Porodní bába ří-
ká, "že se to mimo svaté Panny nepříhodilo prý žádné ženě na zemi."
Zde je poukázáno jakoby náhodně na přirovnání k evangeliím a tím
je záhada novely objasněna až do hloubky.

V duši markýzině se pak objevuje ještě častěji jemný záblesk,
jakoby blýskání na časy, čímž se zjevuje podobné: "Jen nesnesitel-
nou jí byla myšlenka, že měla v měšťácké společnosti ulpěti skvr-
na na mladé vytosti, již byla počala v největší nevinnoti a čis-
totě, a jejíž původ právě, poněvadž byl tajemnější, zdál se být i
božstější než druhých lidí".

Ž I V O T L U K Á Š O V S K É M A R I E .

P a n e n s k á b y t o s t .

Život mladé Marie, o níž mluví Lukášovo evangelium, probíhá
v tichosti jako květ opřádaný duševností. Divu této duševní by-
tosti není zapotřebí dramatických osudů na zemi plných změn, aby
se v sobě projevil a naplnil. Tato bytost nepotřebuje být ani ve-
dena do dalekých zemí a mezi vzdálené národy, aby nalezla bohat-
ství světa země. Potřebuje tu být jen a vydávat záři a rozvíjet
se jako květ, klidně spojená s jedním a týmž tichým orkluhem.

Podle měřítka pozemského ocenění a vážnosti neznamenal dívka
Maria nic. Oči světa s ní neupíraly, hleděly mimo ní. Nicmé-
ně byla jakoby shromážděním paprsků, které s nejvyšším nebeských
sfér pronikly takto na zemi jen jedinkrát. V její bytosti a tvá-
ři se zrcadlil nezkalenou čistotou a dokonalostí božský pravzor,
který se v duchovním světě vznáší nad lidstvem. Jako se v dítěti,
které měla porodit, zrcadlil a ztělesňoval pravzor dítěte a dět-
skosti - ohnisko veškerého dětského bytí na zemi, - tak byla luká-
šovská Marie jako na zemi přemístěným pravzorem všeho panenského
ženství, prvotní podobou "věčně ženského", ženou všech žen.

Staří národové vzhlíželi k panenské světové matce v mnoha po-
dobách a spatřovali v ní působící bytí bytosti, která jako duše
světa je makrokosmickým příměrem k mikrokosmickému zájemství jed-
notlivého člověka. Že se na duši světa hledělo jako na bohyni a
ne jako na boha má stejnou příčinu jako to, že ženský člověk je
čistším a srozumitelnějším obrazem duše než mužský člověk. V raj-

Patří pod čáru, ze str.111.

+//Ovidius vylíčil říši Snů/Met.XI.,592n.n./ a uvádí jména tří Snů:
Marfeus dovede na šbe vzít podobu a hlas kteréhokoliv člověka.
Druhého nyzývají bohové Ikeles a lidé Fobetor. Objevuje se jen
v podobě zvířecí. Třetí Fantasos se proměňuje jen ve věci neží-
vé./Pozn. překl./-----

ských počátcích byla bytost ženského člověka, nepřebývající ješ-
tě v pevné pozemské tělesnosti, přímou, nezkalenou a úplnou podo-
bou panensky mateřské duše světa. Biblický příběh o stvoření nám
dává tušiti tuto podobu, totožnou s pravzorem, v Evě před pádem
dohříchů. Po pádu do tvrdé,temné pozemskosti, mohla být pozemská
ženskost vždy jen znetvořeným, zpitvořeným zrcadlením věčně žen-
ského. Zdálo se však, že v mladé Marii Lukášova evangelia prvotní
panensko^š a prvotní mateřství, oproštěné od veškerého znetvoření,
přijaly na zemi opět podobu. Jako se v nathanském chlapci Ježíši
měla vtělit rajská bytost Adamova uchovává v duchové oblasti,jak
byla před pádem do hříchů, ťtak se jevílo, že v jeho matce je u-
chovánapozemsky rajská bytost Evina, jak byla před pádem do hříchů.
Zevně tu byla ve vsí nepatrnosti lidská duše, nad kterou se vzná-
šela a kterou cele pronikala duše světa a skrze ni čistá světelná
bytost kosmu, jež byla xve starém světě nazývána Isis-Sophia a v
křesťanství "Svatý Duch". I když lidé na zemi neměli oči pro ten-
to div; bytosti vyššího světa hleděly zcela jistě se zalíbením a
zářící láskou na dětsky dívčí bytost ženy.

Zahradou, kam Prozřetelnost zasadila tuto květinu, byla Gali-
lea, která ovšem byla skutečně pozemsky odleskem rajské zahrady.
Nechť Maria vyrůstala v Nazaretě samém nebo v galilejském okolí,
zde mohla její duše pokračovat v snění a tkaní prozářeném světlem,
jež byly v nebeských světech jejím obsahem a podílem na kosmickém
snu lásky panensky mateřské duše světa. Dětství lukášovské Marie
by nebylo vůbec myslitelné v Judeji. V obvodu vlastního židovství
byli přec doma jen lidé, kteří byli starými dušemi a v průběhu mno-
ha pozemských životů zaměnili už nebeskou dětskost a mladistvost
za tvrdší a temnější síly zemské zkušenosti. Maria byla pramladou
duší, Jestliže již byla prošla pozemskými vtěleními, tak jistě jen
zcela nebesky. Tak potom byl i její život^{jako} Marie v Galileji více
nebeský než pozemský. Žila a působila zde v přírodě a v lidském
společenství s ještě zcela neporušenou vnímavostí beze stínu, od-
dána všude plna důvěry plodným duševním silám, jež jí zde přichá-
zely vstříc. Celé její životní cítění bylo veskrze nežidovské.
Bylo spíše spřízněno s životním pocitem pohanských kmenů, které

ještě žily správným způsobem v duchovosti přírody. Někde nenacházíme ani sebemenšího náznaku o původu lukášovské Marie. Důležitější však než pokošení, z něhož tělesně pocházela, byl nebeský původ její duše. Snad byla původem skutečně dcerou mladších a jasnějších národních a pokrevních spojitostí, což by bylo myslitelné v zemi národů, Galileje. Ve skutečnosti to mohlo odpovídat historické pravdě, když právě tato Maria byla na obrazech Madon pozdějších dob často zpodobována se světlýma očima a světlými vlasy.

Z v ě s t o v á n í a n a r o z e n í d ě t t e J e ž í š e .

Když v souvislosti s nazaretskou kolonií essenů byla Maria již ve věku velmi mladistvém dána za ženu tesaři Jozefovi, nevyvolalo to ovšem podstatné změny v jejím životě. Ochraňoval ji i nadále nebeský sen. Prosté věci a obstarávání náročné domácnosti byly pro ni i jejím prostřednictvím oduševněny stejným způsobem, byly jakoby písmeny nebeských vzpomínek, jako vše venku ve volné přírodě. Nepohasla v ní zřící schopnost, která se byt i snivě vpřádala do jejich pozemských vjemů a proto se jí v zemských věcech objevovaly nebeské obrazy.

První oblažující a zároveň však i bojácné probuzení se jí zmocnilo ve chvíli, kdy život klíčící jí pod srdcem vybavil v její duši novou náladu a potom náhle velice zření archanděla. Tento zážitek se celý rodí ze snivého přemítání Marie, sedící u studně. Zevně se nic neudálo. Příčina velkého probuzení je čistě vnitřní. Velmi intimní vzklíčení nových životních sil a jejich vzájemná proniknutí s tkaním snící duše vyvolalo velkou možnost pozorování, které znamená počátek úplně změněného života. Je to jakoby rozpuknutí poupěte, které je dozrávajícím rašením nového života zevnitř zcela tiše rozevřeno v květ.

Evangelista Lukáš maluje cudně jemnými črty a barvami život Mariin, jak se utváří od této chvíle. Převádí nás k tušení tajemství, kterým se Mariin život stává tichým proroctvím pozemských cest Kristových. Tiché kruhy života uspořádávají se stejným zákonem vývoje, který se později dramaticky objeví ve třech letech Kristova života mezi křtem v Jordáně a Golgotou. Trojnásobný odchod vzhůru do Jerusalema, který ovládá cesty Kristovy a zřetelně je naznačen v evangeliu Janově, má svou mariánskou předehru v Lukášově evangeliu. Táž Maria odchází třikrát vzhůru do Jerusalema: po první, když se po setkání s Gabrielem odebere k Alžbětě; po druhé, když těsně před narozením svého dítěte putuje s Jozefem přes Jerusalem do Betlema; po třetí, když s Jozefem a dvanáctiletým chlapcem Ježíšem podniká

velikonoční poutnickou cestu do chrámu. Jak možno předpokládat, je spojení mezi prvními třemi poutnickými cestami v Mariině životě a cestami v Kristově životě tak vroucí, jak vůbec je myslitelné: vždyť je to po každé Ježíš, který v lůně nebo v ruce matčině přechází z Galileje do Judeje.

Mladá Maria podniká první cestu vzhůru do Jerusalema, když zjevení archanděla ji tak náhle vytrhlo ze snu jejího dětství. Nechtě k ní Gabriel promlouval jakkoliv milostivě a nadějně, bylo to zároveň však jakoby archanděl jako kdysi Adama a Evu, tak nyní i ji se zdviženým mečem vyhošťoval z ráje.

Maria puzeu záhadným neklidem putuje hornatou zemí na jih k Alžbětě, své letité příbuzné, manželce kněze Zachariáše. Vykročila z ochranného obvodu zahrad své domoviny. Obklopuje ji hladný, tvrdý, zestárlý svět Judeje. Doráží na ní spletitý život velkého města Jerusalema, byť i Ain Keren, bydliště těchto přátel, bylo již za obvodem vlastního města. Probuzení, jež začalo vnitřně, pokračovalo dale úplnou změnou zevního okolí. Mladá duše se najednou ocitá mezi samými starými dušemi. Oba staří lidé, u nichž bydlí, jsou zřejmým projevem toho i zevně.

Avšak navzdor tomu všem zůstává Maria zahalena do plodné plnosti duševních tajemství jako do nějakého pláště. Jako se vyrovnalo zděšení ze začínajícího vlastního mateřství postřehnutím chránící, žehnající blízkosti anděla, tak je nyní chladné ^{za}cházení, celé bezdomoví vyrovnáváno čím dál zřejmějším milujícím stykem mladé matky s duší, jež se vtěluje v jejich lůně. Maria, plna žasnoucích tušení, je vedena do sféry samých divů. K uvědomění těchto divů přispěl jistě společný život s Alžbětou. A to nejen proto, že Alžběta vzdor svému stáří nosila také pod srdcem dítě, což bylo podivuhodné. Vždyť od prvního okamžiku setkání započalo neobyčejné vzájemné působení nejen mezi oběma ženami, nýbrž i mezi ještě nenarozeným dítětem v jejím životě. Zdálo se, že na tvrdou kamenitou půdu Judeje byly zasazeny květiny rajských osudových tajemství.

Po druhé putovala Marie společně se svým manželem Jozefem vzhůru do Jerusalema a to za půl roku potom když se navrátila do Nazareta. Bylo nařízeno velké sčítání lidu. Myšlenka na toto sčítání v jejich zemi zachvívala dětskými dušemi jako mrazivá příšera. Duší mladé matky prochází nové bojácné probuzení, jímá ji pře-

úzkost ze zcela už blízké chvíle, kdy má porodit své dítě. Je to, jakoby sám ošud chtěl zmírnit ~~zmírnit~~ tvrdost. Když cesta vedla na jih přes Jerusalema dále do Betlema, byla náhle jakoby zrušena kletba smrti Judeje. Vzduch zimního období ohlašuje se zázrak života na zelenajících se svazích betlemských. Ale Maria musí vyprázdnit hořký kalich tvrdého vyhoštění z domoviny až na dno. Mnoho cizích lidí v městečku činí oba poutníky z Nazareta plachými a zmatenými, zvláště Marii. Dojista se oba cítí nakonec celým světem zapuzeni, když právě ve chvíli, kdy Maria ucítí počátek porodních bolestí, zbude jim za příbytek jen stáj v jedné skalní jeskyni. Jesle se musí stát kolébkou dítěte.

Nyní však naproti zevnímu bezdomoví přichází i nejvyšší útěcha nebes. Byl-li kdo s to postřehnout zářící třpyt nebes, který jasněji než světlo slunce naplnil tmavou jeskyni, když dítě leželo v jeslích, pak to byla Marie. Co zřeli pastýři na poli jako gloriu nebeských hierarchií, které se v nebetyčném světelném víru prorážejíce ~~zšednou~~ temnotu půlnoci snažili dolů na Betlem, tomsvým způsobem ~~opatřovala~~ Maria v tmavé skalní jeskyni. Velikonoční setkání s Gabrielem se u ní vystupňovalo k vánočnímu zření všech andělských kůrů.

Nové rajske světlo nepohaslo, ani když potom Maria s Jozefem a svým dítětem opustili okresek Betlema a přišli do Jerusalema. Judea i velké město pozbývalo své hrůzy. Chrám, v jehož okruhu prodlévala nyní nazaretská rodina, stal se na krátkou dobu ještě jednou středem, kde se skutečně obrazilo nebe na zemi.

Nazaretský život.

Když se navrátili do Nazareta, rozkvetl div Mariin celou svou vnitřní krásou a teplem ještě více. Nyní, kdy jako vánoční Marie, jako matka nosí své dítě v náručí a překypuje pocity milujícího mateřství, dokonává se i kouzlo její panenskosti, bytostné

Její duše začíná přemítat zároveň do nitra, začíná se zvnitřňovat, což má charakter modlení, ustavičné meditace. Kdo v jejím okolí cítil něco z toho, co se dělo v jejím nitru, musel bezděčně ~~tlumit~~ zvuk svého hlasu a svých kroků, jakoby se vědělo, že svatost se musí ~~chránit~~ před jakýmkoli vyrušením.

Po klanění pastýřů a po události dvanáctiletého Ježíše v chrámu říká vánoční kapitola Lukášova evangelia na dvou místech: "Maria uchovávala všechna tato slova a skládala je v srdci svém". Zevně to nejsou velké a dramatické události, jež Maria prožila, avšak její duše se snažila vyzkoumat tichá řízení svého jedineč-

ného osudu v celé jejich hloubce a významu. Tak na Marii může všechno budoucí lidstvo vyčíst, s jak velkým uměním by musel být člověk povolán, aby věrně dával doznít prožitkům, aby je zvnitřnil a zpracoval. Zde spatřujeme, jak se v ní stává síla vzpomínky meditací a tím orgánem duchového tušení a vnímání.

Tak tiše plyne následujících 12 let, vyplněných duševním tkaním. V té době je hlavním obsahem Mariina života společné žití s dítětem, jež vyrůstá obklopeno glorií, nebeských snů. Ale každý pohled matčin na chlapce obnovuje přemítavé vzpomínky na všechny ty nevyčerpatelné divy, jež ohlašovaly a provázely jeho narození.

Do tichého životního kruhu Mariina vstupuje nový živel teprve tou měrou, jak se vyvíjí přátelský styk její rodiny s mnohem ve světě zkušenější rodinou betlemského Jozefa, která se navrátila z Egypta. Duši ovšem a podnět k tomuto styku tvoří vznikající přátelství mezi oběma chlapci Ježíši, povahově tak velmi odlišnými. Lukášovská Marie nemůže ^{ne}přezorovat, co působí mezi těmito dětmi, aniž by přitom její duš ^í neprobleskovala zvláštní osudová tušení.

Se vztahem, který se utvářel mezi oběma chlapci, šel souběžně podobný vztah mezi oběma matkami, které podobně jako jejich synové byly ve své bytosti tak polárně různé. Toto přátelství, pokud nevyplývala zcela ze sebe společným životem rodin, bylo vyhledáváno více šalamounskou Marií než lukášovskou. Starší, vznešenější žena, která však nyní v vědomým přisvědčením vycházela s prostými nazaretskými životními poměry, spatřovala v mladší přítelkyni nebeskou, v sobě spočívající bytost, která jí mohla tanout na mysli jen jako vzdálený ideál. Cítila, že ji přitahuje jako sluneční zázrak, tak jak to ovšem prožívali též mnozí jiní lidé v Nazaretě, kteří na mladou Marii pohlíželi z jiného ~~zřídka~~ světa.

Avšak v lukášovské Marii samé vyplýval z hlubokého vnitřního přemítání čím dál více pocit vážnosti a tíhy, nechť kakkoli blahodárně a ze sebe zářící byla prožívána druhými. Byla to tíha jako-by země samotné, která se na ní chtěla složit? Soucítila instinktivně utrpení lidstva, které spělo k stále větší opuštěnosti Bohem? Nebo se s ní sdílela nepochopitelná velikost osudového mystéria, do něhož byla postavena; cítila snad napřed dění, rozhodující o světě, které se připravovalo a jehož nositelem, jak určeno, mělo být její, nyní si ještě tak snivě hrající dítě? Neustále a čím dál více musela myslet na záhadná slova, jež k ní pronesl staříčkový Simeon v chrámě: "Tvou duši pronikne meč!"

D v a n á c t i l e t ý J e ž í š v c h r á m ě .

Tak se v Marii připravuje třetí odchod vzhůru do Jerusalema, který je jak v životě Kristově, tak i v jejím životě nejvážnější a nejvíce rozhodující. Téměř s napětím je Marie odhodlána k něčemu, co cítí jen nejasně se blížit, co však je veliké. Když je po velikonočním svátku a všichni se již chystají k návratu domů, a když se náhle ztratil její chlapec, zasáhl jí úlek z toho tím větší, čím napjatější byla její předtucha.

Za třídeního marného hledání zmocňuje se Mariiny duše hluboká truchlivost, která má téměř již nádech temného pohasínání, jaké předtím náhle přepadlo tak jasně bdělého a duševně čilého šalamounského chlapce Ježíše. Avšak pohled, jaký ji skýtá chlapec, když ho opět konečně nalézá v kruhu učenců, znamená pro Marii ještě hlubší zděšení místo sejmutí břemene starostlivého dotazování. Změna jež se udála v dvanáctiletém chlapci, mohla vlastně ještě zvýšit radost a nalezení ztraceného, jak se již o něm domnívali: nepromlouvalo z jeho vzezření zcela nové rozvíjející se světlo; nebylo tomu, jako by mluvil z vnuknutí docela nových duchovních sil? Ale Maria stála před tím vším jakoby bleskem zasažena. Co se událo, souhlasí nějak s předtuchou, jež byla v ní. Tak z toho všeho, co uviděla přímo před sebou, vyrůstala předtucha něčeho ještě mnohem většího, nepochopitelnějšího. Je to, jakoby i její duše byla uchváćena neodolatelnou magnetickou mocí osudu, jíž musel její chlapec uposlechnout. Když potom chlapec Ježíš dal na její otázku odpověď hlubokou jako věštbu: "Zdaliž nemusím býti v tom, co jest otce mého?", tu ač tato slova k ní pronikala jen jakoby z dálky, dovršila se v ní jistota, že se už dokonale zcela nepochopitelné rozhodnutí.

Na zpáteční cestě v Nazaretě muselo to, co prožila Maria, "hýbat jejím srdcem" více než kdy předtím; hlouběji než jindy se oddávala vnitřnímu přemítání. Jako se její chlapec, který byl mezi mudrci v chrámu náhle tak hrdě rozvášlivý, jakkoli snažil jí posloužit a pomoci, tak by měla Marie tím více důvodů hledět na něho se zcela novou radostí: je v něm však něco, co jí bylo cizí, a co tím více dávalo příčinu, že upadalo ještě do hlubšího přemítání v sobě.

Rodina na ni hleděla se vzrůstající starostí, podobně jako celý Nazaret byl postaven před nevyřešitelnou záhadu, když viděl, že vždy tolik obdivovaný šalamounský chlapec Ježíš chřádl. Marii bylo možno stále získat méně zpět pro život, v němž byla přec jako sluncem zářící květina. Tesař Jozef se svým synem stál posléze u

úmrtího lože mladé jemné matky. Bylo to v téže době, kdy zemřel i dŕuhý chlapec Ježíš. Obě spřátelené rodiny byly svrženy. do propasti dvojího smutku, dvojnásobně nepochopitelného osudu.

O b r a z M a d o n y .

Lukášovská Maria, která zemřela již v 25 letech, náleží k záhy dokonalým velikánům v lidstvu. Zastaví-li se již hvězdy takových zemi časné odňatých geniů jako Raffaelova a Novalisova, zářící na nebi dějin, tak jistě tomu bylo na vlastní způsob tím spíše s duševní hvězdou této Marie. Marií byl tak blízko a neztratitelně vtištěn do duševní atmosféry lidstva obraz panenské matky, která nese v náruči dítě, pravzor věčně ženského a lidské duše vůbec, aby se všechny otevřené duše mohly jím cítit neustále oslovovány. Je potom div, že malíři zas a zas neúnavně malovali obraz Madony s děťátkem? A nemuseli poeticky vidoucí geniové jako Novalis proniknout k objasňujícímu zření pravzoru, z něhož všichni malíři světa i Raffael mohli zachytit jen jemný odlesk?

V tisíci obrazech
zřím tvář svou milostnou, Maria,
žádný však nemůže vylíčit,
jak duše má tě spatřila.
Vím jen, že od té doby
světa shon jak ve snu mi vane
a nevýslovně sladké nebe
věčně mi na myslí tane.

Tajemství života lukášovské Marie jest, že je naplněn tichým uskutečňováním nebeských pravzorů, tichým splněním toužebných zaslíbení lidstva. Když Maria porodila v skalní jeskyni v Betlemě své dítě a položila je do jeslí, tu zářící duševním světlem, splnilo se proroctví budoucnosti slavnostního Adonisova kultu, který byl v staré, pravé době živoucí v tomto skalním chrámě. Když Marie pozdravena Simeonem a Annou obětovala své děťátko v chrámu v Jerusalemě a když o dvanáct let později žasnouc stále před svým náhle tak proměněným synem, tu se naplnilo určení šalamounské chrámové stavby, jež přece v nejhlubším smyslu neměla být ničím než obrazem pro úlohu Staré Smlouvy: připravit Kristu pozemské tělo. A v bytosti a osudu Mariině došly konečně splnění všechny ty posvátné obrazy, které byly v pravěku zřeny a vytvářeny o Isidě a chlapci Horu, nebo jak se jinak vždy nazývala mateřská bohyně se svým dítětem. V jejím životě nepovšimnutém světem, avšak plném nebeské krásy, byly utišeny pravěké touhy lidstva.

V e l i k é D r a m a M a r i i n o .

N a r o z e n í M a r i e .

Není to náhod^a, že se upletl bohatý, hustý věnec vyprávění a legend kolem "Marie druhé", o níž se mluví na začátku Matoušova evangelia.

Lukášovská Marie je před naší duší jako nebeský obraz. Její krátký život, hledíme-li naň zevně, je jakoby prost osudu, nadzemsky klidný a bez dramatiky. Důležitější u ní jest vnitřní bytost než zevní osud. Zdá se, že ji nebe vyslalo do vzrušeného víru a zmatku pozemských osudů, aby uklidnilo bouři a jejím prostřednictvím zřídilo možnosti, jež nevyplynou ze zákonitosti pouze pozemského bytí. Nebyli to tedy dramatikové a vypravěči, nýbrž malíři, kteří zobrazovali její bytost.

Naproti tomu život "druhé Marie" je po každé stránce velmi proměnlivý a pohnutlivý. Je to jeden z životopisů, který by více než jiné zasloužil, aby byl vylíčen formou románu nebo dramatu. V tomto dramatu se střídají osudy jeden za druhým. Od přírody zářící bytost ustupuje do pozadí a teprve jako plod nejrozmanitějších osudových zkoušek zazařuje jasněji a jasněji žensky mateřská bytost, která však nebyla dána přírodou, nýbrž byla vydobyta námahou a utrpením.

O původu lukášovské Marie nevíme ničeho. Na ní, na nebeské, nelpí nic z pozemské minulosti. Naproti tomu Maria Matoušova evangelia před námi vystupuje vycházejíc hned ze starých, hojných spojitostí minulých dob. Vždyť Matoušovo evangelium slaví i matku Ježíšovu do řady ženských postav, že jsou jmenovány v rodokmenu, poněvadž jsou důležitými zastávkami v dějinách žanství vůbec. Po Tamar, anaše a manželce Judově, po Rahab, nevěstce z Jericha, po Rut, Moabce, a po Betsabe, manželce Davidově získané bezprávím následuje Maria, matka Ježíšova.

Mimobiblické tradice o narození a dětství této Marie, které se zhustily v bohatém množství v apokryfních evangeliích a středověkých legendách, nám podrobně líčí bytost a život rodičů. Jsme uvedeni do Jerusalema, do města, které představuje souhrn všeho toho, co v lidstvu zcela zestárlo a uzrálo. Jsme vedeni k dvěma už letitým lidem, kteří oba pocházejí ze vznešeného rodu. Po celý svůj život se oddávali věrnému pěstování a dodržování zákona a zbožnosti otců, avšak k velkému jejich žalu se jim nenarodilo ani jediné dítě.

Místní tradice zasahující daleko do min⁴la vkládají bydliště Joachima a Anny do bezprostřední blízkosti rybníka Bethesda uvnitř Jerusalema⁵ a tím do předúzemí chrámového okrsku, kde ti, kdož přicházeli, aby přinesli svou oběť, očišťovali nejprve sebe a svůj dar. Dnes nad místem, kde měl stát tento dům, byla křížáky vystavěna účinným dojmem působící starokřesťanská basilika.⁶

Život obou těchto starých lidí byl jistě určován chrámovou blízkostí. Z toho i legendární tradice usuzují, že Joachim měl hojné styky s kněžstvem v chrámu a dokonce snad i náležel k dřívě zmíněnému kruhu mesiášsky vědoucích. Jen proto, že byl bezdětný, dopadal stín na ocenění, jež mu bylo přiznáváno jako vzoru zbožnosti.

Když se vyvrcholil zármutk⁷ nad nelibostí Boží, jež na něm zjevně lpěla, uchýlil se Joachim do samoty. Snad chtěl cestou nazarejsky asketického poustevnictví usilovat o božskou přízeň. Zatím co tu byl pohřížen v modlitbu dostalo se mu vidění, Vstoupil před něho anděl, jenž mu připověděl narození děťátka. Též osaměle truchlící manželka doma měla Joachimova měla současně zážitek anděla, kterým se jí dostalo stejné radostné jistoty. Anna se vzbopila, aby šla naproti svému manželci, jehož návrat předem tušila. Joachim a Anna se setkávají pod "Zlatou bránou" v oné staré propyleji v městské zdi, jíž se vstupovalo z Kidronského údolí do města. Je to, jakoby staré, bohaté, avšak uvázlé osudové proudy začínaly opět téci. Otvírají se slavnostní brány budoucnosti.

Dvojici starých rodičů se narodila dcera, která už v svém nejranějším dětství projevovala úžasnou zralost a velké duševní bohatství, jež s sebou přinesla. Zvláštní bytost plná vznešenosti, jež vyzařovala z dítěte, přiměla rodiče, aby dali Marii do chrámu, kde měla vyrůstat a být vychována jako chrámová panna.

již Legendy vypravují, že Maria, když jí bylo teprve tři roky, byla přivedena do chrámu, a nemohou se dosti vynasnažit, aby popsaly překvapující časně vyžralou vznešenost její bytosti. V tak svatém Pseudo-Matoušově evangeliu, jež je souběžné s Jakubovým evangeliem, praví se: "Maria byla celým národem považována za div. Když jí byly tři roky, přišla sem již zralým krokem dospělých, ovládala dokonce řeč a horlivě se učila zpívat chvalozpěvy boží. Tak bychom ji nepovažovali za dítě, nýbrž za dospělou; jako by jí už bylo třicet let, tak addaně si již počínala v modlitbě".⁸+/

Malá scéna, o níž se všude mluví v apokryfních evangeliích a
+/Viz Itálie, Řecko, Palestina" str. 327/328 ?
+/ "Dětství Ježíšovo, Dvě apokryfní evangelia" str. 32 ?

již musíme brát imaginativně, dává nám vytušit něco z osudového tajemství tohoto dítěte. Praví se, že rodiče, když přiváděli dítě do chrámu, nechali je chvíli stát před stupni vysokých schodů. Maria prý potom ihned "lehkým krokem vystoupila všech patnáct stupňů nahoru, aniž by se jen jedinkrát ohlédla a aniž by počkala na rodiče, jak to jinak děti činívají."/ O tom se mezi kněžími v chrámu rozšířil žasnoucí údiv. - Tímto obrazem má být ovšem naznačeno, že mladá Maria přinášela s sebou k údivu všech takovou zralost a samostatnost, že již měla, co jinak bývá teprve výsledkem mnoha stupňů výchovy a vnitřního vývoje. Na ty, jimž byla svěřena k výchově a poučování ve chrámu, musela působit tak, jako by v dřívějších životech prošla stupni vnitřní cesty s tak intenzivní silou, že vše kdysi vydobyté bylo nyní jednoduše opět zde. Maria Matoušova evangelia se jeví již velmi záhy jako "stará duše"; tvoří až do nejvnitřnějšího osudu polární protiklad k pramladičké Marii Lukášova evangelia.

O s u d y v c h r á m u .

Tím, že Maria byla dána do výchovy kněžstva, byla začleněna do určitého nábožensky historického proudu. Jako chrámová panna vrůstala do duchovního stavu a řádu, který by mohl být připravován k stavu řeckých Páthií, římských vestálek a křesťanských jeptišek. Životem vedeným v přísně výhradně prováděných modlitebních cvičeních a kultických obřadech, záhy stanovených intenzivním pronikáním do obrazně vytvářených životních potřeb stanoveným cílům náboženského školení byla Marie jako celé společenství chrámových panen učiněna jakýmsi mediem pro duchové a kultovní reality. Legendy o jejím dětství chtějí dokazovat, že požadavkům svých vychovatelů vycházela záhy nejen vstřícnou ochotnou pohotovostí, nýbrž dokonce s úžasné cílevědomou vlastní horlivostí. Tak se bude zakládat na pravdě, když se praví, že Maria už v dětstkém věku směla užívat zralých plodů svého školení a úsilí: k údivu svých učitelů vrůstala do pravidelného styku s bytostmi vyššího světa; byla navštěvována anděly, kteří ji přinášeli nejen slova a náhledy, nýbrž i vyživující síly, takže jí nebylo brzy už zapotřebí lidského poučování a po dlouhé doby ani fyzické potravy.

Mládím Mariiným v chrámě byl jakoby dostižen celý svět náboženských vývojů lidstva. V duši dívčině byl jako v zkoncentrovaném souhrnu a jádru znovu oživen velký kuň lidských duchovních dějin.

+/ "Dětství Ježíšovo" str. 31 ?

Je pochopitelné, že Maria ucítila celý svůj vnitřní stav a čstu ohroženu, když její vychovatelé, zatím co přecházela z dětství do mládí a byla ve věku asi 15ti let, přistoupili k ní s úmyslem dát ji za ženu nějakému muži. Bránila se proti tomu vši silou. Zaslíbila se a oddala přece božskému natolik, že úplně odrostla úrovni, na níž se konají pozemské sňatky.

Kněžští vychovatelé museli dát své žákyni nahlédnout do svých tak^hých mesiášsky eugenetických snah a nadějí, aby ji konečně přece získali pro své plány. Maria byla uvedena do stavu, kdy měla jistý podíl na orakulu podobném dotazování ducha, která se skrývala za imaginativním vyprávěním o díbu s holí, na které vypučely zelené ra^holesti a pro kterýžto zázrak byl jí určen za manžela o mnoho starší betlemský Jozef z královského davidovského-šalamounského pokolení. Maria se dala oddat s Jozefem v povznášejícím vědomí, že bude sloužit nejposvátnější úloze svého naroda, jež tkvěla v tom, aby porodila Mesiáše.

Maria, sama srostla s životem chrámu a stykem vládnoucího tam světa sil, mohla s větší samozřejmostí než Jozef uposlechnout kněžských nařízení, jež do oblasti chrámu pojala i pačátky společného života s jejím manželem. Odpovídalo celému jejímu duševnímu uzpůsobení, aby všechny síly vědomí věnovala nadzemsky božskému světu a instinktivně se svěřila ~~svět~~^{vše} všem, co^s sebou život pozemského přinášel, vedení prostřednictvím svých vychovatelů. Tak mohlo dojít k tomu, že kolem početí jejího prvorozeného, které se úplně vymklo jejím i manželov^u vědomí, vládla tajemství, jež měla však jasné obrazy a byla známa několika lidem. Tato tajemství to byla, která Jozef nejprve neprohlédal, když byl upozorněn na Mariino těhotenství, která však potom po těžkých vnitřních otázkách ve snovém vidění poznal a rozhodl se dbáti jich.

Maria vůbec nemohla opustiti uzavřený okruh chrámový, aniž by ji hned neprovázely osudy, které vzdor začínajícímu ^vní dramaticky pohnutlivému životu šíří kolem ní přesto slavnostní chrámovou náladu. Sotva se usídlila se svým manželem v Betlemě a porodila dítě, tu se blíží průvod kněžských králů, kteří sem přispěchali z dalekých zemí, aby vzdali děťátku počtu. Jak zde kněžští moudrci oběto^{ují} své dary, je to, jakoby se nepatrný dům v Betlemě šířil a jakoby v něm byly duchovní síně velkého chrámu bohů; snad vyvstává i dojem, že prosté vzezření a podání rukou vznešených hostů, vzrůstá ve velké slavnostní kultovní obřady. Na dějiště opět vystupuje jakoby třeš celého světa náboženských minulostí. Jen Maria není tentokráte sama středem: hošíkovu já, kterého matka nosí v náručí, začíná přicházet z vnějšku vstříc plnost vlastní

osudové minulosti.

Do slavnostního výjevu straší hroživé stíny herodesovského vraždění dítek. Je nastoupen útek do Egypta. Maria se svým děťátkem je bez domova ztrátou právě teprve nyní získaného nového domova. Tak poutnická cesta pouští Sinajskou tvoří právě nejhrubší kontrast k mírem chráněnému mládí, jež prožila v chrámu. Avšak na druhé straně pouště vede odtud Marii s její rodinou opět do chrámového okráku, který je sycen dožínáním pšvátných minulostí. Pro Marii začíná poznovu léta trvajících hřížení do chrámového okolí. Nyní však je to ještě zřejmější nejen vlastní její, nýbrž v první řadě osud jejího hošíka, který zjevuje svou vnitřní zákonitost. Chlapce Ježíše vede dosud do let, jež má strávit v chrámu, Heliopole. V jeho raném dětství naplňuje se rozšířením na celé lidstvo cosi podobného jako v chrámovém mládí matčině: jsou v jádru takřka oživeny velké epochy starých dějin chrámu a zjevení, aby byly přivtěleny významnému lidskému životu jako substance. Ale nejen v právě ^{teprve} se probouzející duši dítěte, nýbrž i v duši matky, připravené pro duchovní prožívání, je lety spravenými v Egyptě jakoby rozvázáno a rozmnoženo velké s sebou přinesené bohatství.

V N a z a r e t ě .

Několika zásahy zjevil osudipo strážce zeměpisné velký radius Mariiny duše. Jak tichý a zevně nepatrný je naproti tomu okruh, jenž má ~~xxx~~ vyplnit duši a život lukášovské Marie v Nazaretě. Vládne tu nebeský živel, který povznesen nad prostor a čas cele vzchází v niternosti, a po zevní stránce nemá zapotřebí bohatství.

Když se Jozef se svou rodinou vrátil z Egypta a veden duchem se konečně usídlil v kolonii zbožných v Nazaretě, vhroužila se i "druhá Maria" do tichého světa, v kterém lukášovská Maria vždycky již ^{žila} žila. Až pro Marii Matoušova evangelia byl Nazaret nejdříve vše jiné než idilické ticho. Pro ni to teprve nyní znamenalo vpravit se do cizího, nezvyklého světa. Nazaret znamenal pro ni dokonce bezdomoví zcela zvláštního druhu. V obecnosti esenů odpadaly všechny jinak obvyklé sociální rozdíly. Vše, co rodina šalamounského Jozefa vlastnila na vznešenosti a původu, na kulturním vzdělání a též na zevním blahobytu bylo zde bezpředmětné a muselo být obětováno ideálům společenství. To jistě znamenalo podstatnou přeměnu obzvláště pro Marii, vznešenou ženu, která od raného mládí byla obklopena lesklou královskou důstojností. I když

se přísně spořádaný asketický život v nazaretské kolonii dal po mnohé stránce navázat na vlastní, po způsobu jeptišek vedené mládí v chrámu, znamenalo to přece jen nezvyknout si ~~na~~prostotě zevního života, hraničící téměř s bezkulturností, jakož i vědomě pěstovaná pokora a poníženost laických členů uvnitř obecnství znamenala úlohu, jíž Maria mohla teprve pozvolna učinit zadost.

Přes ~~czizotu~~ cizotu a bezdomoví, jež ji obklopovaly v tak nečekané podobě, mohla se Maria jistým způsobem přenést ~~tám~~ tam, že rychle za sebou rodila své děti a byla zaměstnána péčí o ně a výchovou. Asi v desíti letech po svém sňatku, tedy asi za sedm let po návratu z Egypta byla matkou již sedmi dětí. Co jí však pomohlo zdolat požadavky nových sociálních životních poměrů, byl i na druhé straně vždy hlubší sestup do těžkých temnot a zkoušek osudu ženy a matky. Bylo-li pozdějšími účinky chrámových souvislostí narození nejstaršího chlapce, na jehož zralé a bdělé duši lpěla právě tak zralá a bdělá duše matčina, zahaleno divem panenské nevinnosti a ~~oblažení~~ oblažení, tak narození mladších sourozenců přinášelo však Marii stupňovanou měrou prokletí Evy: "s bolestí budeš rodit děti". Stále těžší a tísnivější byly asi pocity, jež prochvívaly duši Mariinu, když opět hleděla vstříc narození dítěte. Snad to byly právě takovéto záchvaty hluboké vážnosti, jež způsobovaly, že Marie vyhledávala rodinu tesaře Jozefa a zvláště jeho slunečně dětskou ženu a tak vzniklo přátelství mezi oběma rodinami. Mladá, jasná galilejská Maria zářily jí vstříc rajskou září nevinnosti a nebeskou panenskostí, od které se čím dál tím bolestněji cítila odloučena. Starší Marie našla v mladší Marii, po čem sama tolik toužila. Blízkost přítelkynina jí činila dobře; cítila se prosluněna a prohřáta její bytostí.

Především to bylo ovšem spolužití s tak osobitě se rozvíjejícím přátelstvím mezi oběma chlapci Ježíši, co vnitřně svedlo k sobě Marie. Velká příbuznost bytostí, jež tu byla mezi matkami a těmito jejich syny, byla příčinou, že city, tvořící se v dětech, ožívaly vždy jakoby duševní ozvěnou ihned též v matkách. Potom mohlo si ~~si~~ být, že během let na sebe při příležitosti rušivě upozorňovaly i do hlouky jdoucí rozdíly mezi oběma rodinami, obzvláště chováním druhých dětí k lukášovskému chlapci Ježíši. Byla-li tím však bolestně dotčena duše šalamounského Marie, byly to zas právě tyto stíny žalu, jež jí tím láskyhodněji a usilovněji zjevovaly rajské duševní světlo přítelkynino.

Mohlo to být jedenáct až dvanáct let po narození staršího chlapce Ježíše, když nyní již staříčký Jozef ze šalamounského pokolení zemřel a zanechal tu svou ovdovělou manželku se sedmi dětmi. To pro "druhou Marii" znamenalo však velmi citelný nový stupeň bezdomoví a odkázanosti na sebe. Životní pospolitost s mužem, s nímž byla provdána v slavnostní spojitosti s chrámem za vzplanutí velmi napjatých mesiášských očekávání, skončila nyní ve velmi nepatrné tichosti žaleko stranou obvyklé cesty dějin. Kam se poděly ty všechny téměř olbrímí myšlenky a ideály, jež duši Mariinu obklopovaly v době jejího sňatku podobny zářícím sluncím, jako by byly na dosah ~~slunce~~ blízko? Mohlasice s radostnou pýchou hledět na svého nejstaršího chlapce, který s ní byl tak spřízněn a jí blízký. Avšak co znamenaly jeho úžasné vlohy, zač byla považována v něm obsáhlá moudrost ve společenství nazaretské kolonie odvrácené od světa a kultury? Nebyla zde spíše pociťována jako něco cizího, než aby mohla slibovat velkou budoucnost? Ale matka možná, když se stala vdovou, chovala přece zas více než předtím důvěřivou naději, že řízení osudu někdy ještě dýchovným způsobem odhalí zevně odpočívající královskému důstojnost jejího syna, který byl dědicem davidovského pokolení.

O s u d n é V e l i k o n o c e .

Asi za čtvrt roku po dvanáctých narozeninách lukášovského chlapce Ježíše přicházely Velikonoce. Obě rodiny se po smrti starého Jozefa navzájem ještě více semkly než předtím. Tohoto roku byla v rodičích myšlenka na velikonoční poutnickou cestu do Jerusalema spojena s přihlížením k duševním proměnám, jež na sebe upozorňovaly v obou chlapcích Ježíších na důležitém obratu života, k němuž dospěli. Návštěva chrámu bude tentokrát pro oba chlapce zároveň slavností posvěcení mládí.

Putovali tedy společně vzhůru do Jerusalema, tesař Jozef se svou ženou a svým synem a také vdova Maria se svým chlapcem. Sourozenci staršího Ježíše asi zůstali v Nazaretě.

Pouť byla započata ihned s vážnou slavností náladou. očekávání. Na bránu duší klepaly překonávající, velitelské osudové nutnosti. Těchto pět lidí, kteří tu putovali z Nazareta do Jerusalema, mohlo by stěží vydat nějaké výpovědi o tom, co vlastně v nich přivodilo tak velké napětí. Lukášovská dvojice rodičů cítila asi ve vzpomínce vzrušení a předtuchu, s jakou putovala touže cestou před dvanácti lety. Mladá Maria mimo to, myslila na svou kvapnou cestu, již ještě o půl roku dříve s chvatem nastoupila k Alžbětě

potom, když setkání s archandělem v ní vzbudilo vědomí toho, co jí čekalo.

V Jerusalemě samotném uprostřed nepřehledných zástupů poutníků pozorovali Jozef a obě Marie jistě s úž^aěsem a tázavě jak oba chlapci, jímž přece tato poutnická cesta platila zvláštní měrou, byli ještě na jiný způsob než až dosud nerozluční, jako by se mezi nimi duševně navazovalo cosi zcela nového. Tím větší muselo být leknutí, když náhle chyběl mladší chlapec a vzdor naléhavému hledání ho nemohli nalézt. Dospělí byli zřejmě upozorněni na jeho zmizení teprve, když se u nich náhle objevil ~~mladší~~ ^{starší} chlapec sám a k tomu ještě zcela záhadně změněn: hluboce sklíčen nevýslovným smutkem, pohřížen zcela do sebe a zamlklý. Když matka a její přátelé vzdor všem prosbám a otázkám nedostali z něho slova, mohli se domnívat, že to, co ho tolik stísňovalo, je asi bezradnost nad zmizením přítelovým. Minuly tři dny úzkosti. K starosti o mladšího chlapce, kterého nemohli nikde nalézt, pojila se starost o staršího chlapce, jenž se hřížil stále více do sebe. On, který býval jínka tak rozvážlivý a obratný v myšlení a mluvení, který dokonce tím, co řekl, ukázal často cesty dospělým, když byli bezradní v nějaké otázce, nyní jakoby oněměl - a více než to. Činil dojem, jako by velkou bolestí zhasínal. Vše, co kdy procházelo duší šalamounské Marie na bolestech a strážtech, shromáždilo se v ní a zhustilo při pohledu, který jí nyní skýtal syn.

Když naděje již téměř mizela, hledající konečně našli domněle ztraceného: seděl na vyvýšené učitelské stoličce v chrámu uprostřed nejučenějších rabínů a mudrců a uváděl je v úžas každým slovem, jež promluvil. Jakkoli rodiče chlapcovi byli zděšení, že ho našli tak úplně změněného, probuzena k docela novému, jasně triumfujícímu vědomí, tak na druhé straně musela být zasažena vdova Marie, když náhle shledala u chlapce takovou duševnost, jakou až dosud znala u svého vlastního syna. Jaká záhada se zde udála? Jevilo se to, jako by světlo, jež zhaslo v starším Ježíši, který tu vedle ní stál do hloubi sklíčen, zazářilo v synu přátel, jenž byl přece znám jako vždycky opředen závojem hlubokého snění.

Byla to jistě podivná cesta domů, již nyní obě rodiny nastoupily. Celý svět byl jim proměněn. Dospělí cítili, že jsou postaveni před záhadu, již vyřešit zdálo se být docela nemožné. Proč Jozef a jeho mladá žena nebyli šťastni z nového bohatství duše a vědomí u svého chlapce? Nerozkvetl také zevně? Nevzepjala se jeho

až dosud dětsky jemná postava novou jinošskou vůlí? Nemohla v nich vzejít jakákoliv radost proti úleku, který je neopouštěl. Druhá Maria neběděla, co si měla myslet o svém mlčky kráčejším synu. Veškeré úsilí její mateřské starosti a lásky, aby ho oživila arozjasnila, zůstávalo bez výsledku. Co vůbec bylo příčinou této jako propast hluboké truchlivosti, když přece domněle ztracený přítel se opět našel?

Ale v duši šalamounské Marie nebyla to jediná starost vy-
bavující otázky. Tiše se ohlašovala podivná roztržka. Co to nyní bylo, že musela zas a zas hledět na druhého chlapce? Byla příčina v tom, že se na dítěti přátel ukazovalo nyní mnohé, co až dosud tak velmi obdivovala a milovala na vlastním synovi? Vše, co promlouval mladší chlapec, muselo jí připomínat způsob mluvy, který ji byl tak známý u vlastního syna. Avšak působilo tu přece ještě hlubší tajemství, jež ji tak zvláštně odvracelo od přirozené a blízké starosti o vlastního syna.

V Nazaretě se všechny tato duševní stavy stupňovaly. Lukášovský chlapec Ježíš rozkvétal duševně-tělesně čím dál více, i když se v něm začala objevovat vážnost, jakouhřavě snivé dítě až dosud neprojevovalo. Naproti tomu starší chlapec scházel čím dál více, i když mu bylo věnováno tolik péče. Mezi nazaretskými esseny i therapeuty, znalí lékařství, museli přiznat, že jejich umění zde selhalo. Chlapce uvrhla na lůžko nemoc, k níž se nedaly zjistit sebemenší tělesné příčiny a jež zůstala záhadou i vidců v Nazaretě. Netrvalo dlouho a chlapec zemřel. Po druhé zavítala smrt do domu šalamounské Marie. Maria ještě neskonale mnohem více než při smrti svého manžela pocítila jistě zánik veškerých velkých nadějí a očekávání, které tenkrát žily v ní a v jiných lidech, když byla oddána v chrámu a hleděla vstříc narození svého prvního dítěte. Jak upřílišené předpovědi o budoucnosti jejího syna činili však příslušníci chrámu v Jerusalemě, potom tři vznešení kněží králové v Betlemě, a když se ukázalo jedinečné nadání chlapcovo, i kněží v Heliopolí a učitelé v Nazaretě! Když Maria držela v náručí mrtvého syna, objevil se poprvé obraz Piety. Bolestná matka truchlí nad zhasnutím nejjasnější hvězdy na obloze lidstva. Jak hluboká je temnota, v níž nyní zůstala.

Do neskonale bolesti nad chřadnutím a smrtí syna mísila se stále zřejměji jemná, jakoby magnetická přitažlivost k druhému chlapci Ježíši. Je to tak, jako by neustále vzrůstající lásky, již před Velikonocemi cítil starší chlapec k mladšímu, chtěla dá-

le žítí v matce. Nyní muselo i přestat, aby se intelektuálně čilí sourozenci šalamounského chlapce posmívali a pohrdali synem tesařovým jako snílkem. Vynucovali si na nich stále větší údiv a uznání rozvážlivou moudrostí, jež z něho promlouvala. Ztráceli poněkud svou jistotu a zpozorovali teprve nyní, jak za ni však měli velmi co vděčit bratru, který jim byl zvláště po smrti otcově nepozorovaně vůdcem.

Nepochopitelně byla velká záhada, před níž tu všichni bezradně stáli, když za krátkou dobu po smrti šalamounského chlapce zemřela i manželka tesařova. Také ona umírala bez zevně znatelných příčin. O Velikonocích sáhla po ní neviditelná ruka, která nyní přiváděla nebesky panenskou matku zase nazpět do nebe.

Druhá Maria byla jistě zcela ovládána pocitem hluboké vnitřní souvislosti mezi oběma úmrtími, i když by je stěží mohla odůvodnit. Vidět druhou matku s vlastním synem ve smrti tak spojemu a společně stoupat vzhůru do výšin ducha, mohlo ji upevnit v tom, že následovala záhadné přitažlivosti srdce, jež jí jakoby mimozemsky spojovala s nyní osiřelým, dvanáctiletým synem tesařovým.

Také zevně bylo nyní nasnadě a podporováno vůdci nazaretské obecnosti, že se obě rodiny ještě úžeji vzájemně spojily. Tak si vzal ovdovělý tesař Jozef vdovu Marii za ženu. Tím převzala Maria úlohu, být lukášovskému chlapci matkou a její děti vstoupily s ním do sourozeneckého poměru.

Sloučením obou rodin dokonal se zevní i vnitřní přesun, který si Maria při přesídlení do Nazareta byla nucena uložit. Co by v sociálních poměrech zevního světa jevilo nemožným, bylo uvnitř nazaretské kolonie naprosto přirozené: že se vdova po vznešeném nositeli královské dědičnosti stala ženou tesaře. Se zřetelem na vnitřní dění bylo toto sestavení rodin posílením a zpečetěním zvláštního, Prozřetelností uskutečněného sjednocení, k němuž došlo během Velikonoc v Jerusalemě.

V r o d i n n é s p o j i t o s t i .

Synthesa a sjednocení velkých polarit lidstva, které se jako osudové mysterium dokonaly v Nathanském chlapci Ježíši, musely být nyní vnitřně, přiměřeně k vědomí pochopeny a dosaženy Marií.

Nyní měla podle smýšlení přiměřeně spřísti do šbe různé duševní světy, jež se ztělesnily v obou rodinách, což její zralé, moudré lidskosti neznamenaloby nijakou příliš těžkou úlohu. Vždyť nyní nebylo ani tolik obtížné vyrovnat napětí, jež bylo mezi jejími vlastními dětmi a chlapcem Ježíšem. Změna, která se udála v

Ježíši, způsobovala v nevlastních sourozencích uctívou, stále větší zdrženlivost. K tomu se ještě přiházivalo, že chlapec Ježíš býval v ~~dětské~~ příští době velmi často mimo domov, poněvadž pomáhal při tesařských pracích, které jeho otce v tomto roce právě zas a zas volaly do měst a osad galilejského okruhu.

Nejtěžší duševní úloha vzrostla Marii v jejím bezprostředním poměru k nevlastnímu synu samému. V tomto poměru vystupovala čím dál více záhadná dvojstrannost, kterou dlouhou dobu nemohla prohlédnout a ovládnout. Podle těla nebyl Ježíš jejím synem. A přihlíželo-li se jen k zevnějšku, tu skutečně byla nápadná především velká různost a cizost původu. Ačkoli vědomí nebylo dlouho s to proniknout závojem tajemství, upozorňovalo na sebe přesto stále elementárněji to, že Ježíš od oné velikonoční události byl podle já přece synem, ježž Maria sama porodila. V jeho tělesně-duševní schráně sídlilo já, které po celé dětství žilo s Marií v nejvřelejším poměru syna k matce. Ačkoliv její syn podle těla zemřel, nemohla Maria jeho bytost^{já} hledat a najít v duchových světech; zato působila ona záhadná magnetická síla, jež ji přitahovala k nevlastnímu synovi.

Do společného života rodiny vstoupila ranou osudu ještě jednou základní změna. Přibližně o sedm let po oněch Velikonocích, když Ježíš byl asi devatenáct let stár, zemřel jeho otec tesař Jozef.+/- Maria ovdověla po druhé. Byly jí postupně a opět uloženy všechny těžké zkoušky, jaké může obsahovat osud ženy.

Nyní teprve bylo její úlohou, aby ^ašma získala jednotnost obou rodinných zaměření, když sama měla převzít vedení dětí, které byly dílem spolu dospělé, dílem však ještě v dětském věku. Oba nejstarší synové přibližně stejně staří, nevlastní syn Ježíš a Jakub, snažili se při ní stát a pomáhat jí v její nové úloze. Je však snadno myslitelné, že právě tím se objevilo zase něco ze staré rozdílnosti a napětí, mezi nevlastními sourozenci. V Jakubovi asi občas vystupovalo něco ze staré pýchy královské rodiny. Byl přece nyní po smrti svého bratra tím, jemuž více než kterémukoli jinému ~~členům~~ národa přínáležela nyní odpočívající královská důstojnost.

K tomu ještě se Jakub už po léta oddával čím dál žhavější výlučností kajícímu životu askese a meditace. Zdaleka mu nestačilo, co dávalo duševní školení essenského řádu v Nazaretě. Tak převze-
+/-Apokryfní spis "Příběh Jozefův" obsahuje údaj, který je ve shodě s líčením Rud.Steinerja, že Jozef Zemřel, když byl Ježíš 12 let stár.

tím původního nazarejského slávu začal zcela sám pro sebe velmi přísný asketický život, který ho nepochybně často popouzel k fanatické nesnášenlivosti vůči nevlastnímu bratrovi, jenž si svou neúplatnou přerozeností dokonce mnohdykrát ani nevšímal pravidel řádu essenských.+//

Duše Ježíšova byla jevištěm úplně jinak uzpůsobeného prožívání a úsilí. Naplňovala ho tušení ducha, probleskovaly jím procké obrazy mesiášské budoucnosti lidstva. Ale vše, co tímto způsobem zvěděl, uvědomovalo ho ^{úplně} teprve potom, jak lidstvo přítomné doby je beznadějně vzdáleno Boha. Odumřelými a zvrhlými se mu jevily všechny duchovní proudy, s nimiž přišel do styku, když se svým otcem nebo později sám chodíval při svém tesařském řemesle zemí sem a tam, Nechtě se s horoucí ^{touh} ~~žádou~~ jakkoli rozhlížel, nikde se nesetkal s duchovními silami, jež by vůbec ještě mohly představovat pro mesiášskou budoucnost bod, kde by se dalo navázat. Jeho duše se stala ohniskem utrpení lidstva z všeho ochuzení a zmatků, jež byly následky pádu do hříchu.

Maria zápasila o soužití s dušemi jak všech svých dětí, tak obzvláště s dušemi dvou nejstarších synů. Ale jak bylo těžké sklenout most mezi žhavým, v náboženském egoismu se izolujícím asketickým Jakubově a docela sebe zapomínajícím, lidstvo obepínajícím soucítěním v duši Ježíšově. Při Mariině duševní velikosti, vyzrálé žalem, nemohlo ani být, aby nedošlo k tomu, že nakonec věnovala své spolucítění vždy více tomu, co se dělo v duši nevlastního syna. Stala se mu důvěrnou přítelkyní, k níž Ježíš, když byl doma v Nazaretě, mohl mluvit o velkých nadosobních zklamáních, jež ho neskonale tísnila.

J e ž í š o v o r o z l o u č e n í s m a t k o u .

Tak minula doba mezi 12. a 30. rokem života Ježíšova. Bylo to v posledním roce tohoto časového úseku, když se náhle jako lavina rozšířila v zemi zpráva o události, která obzvláště i v rodině Mariině v Nazaretě vyvolala jistě velké vzrušení. Jan Křtitel začal svou působnost mocným zvěšťováním a veřejně vykonávaným křtem. Nazarejec Jakub hleděl tajisté s největším napětím na onoho druhého nazarejce, který nyní jako mocný ohnivý zjev zářil na zemi z podzemních oblastí jardánského údolí a pouště Juda. Maria mohla opět zcela souhlasit s Jakubem v mesiášských nadějích, jež vsadil na působnost Jana Křtitele. Avšak právě v této době vystupňovalo se u Ježíše veliké prožívání bolesti tak, že matku zachvátila nej-
+//Viz. "Caesarové a apoštolové"; "Jakub, bratr Páně" str. 241 n.?

větší měrou starost o něho. Ze zlomkovitých zbytků, jež se nám zachovaly v apokryfním evangeliu ebionitů, můžeme poznat, že tenkrát Maria společně se svými syny se pokoušela odkázat Ježíše na Jana a snad mu dala i na srozuměnou, aby se vydal k velkému kazateli na poušti. +/

Dříve však muselo dojít ještě k události, která se zevně vůbec nevymykala z chodu věcí, avšak vnitřně měla největší význam po stránce vyřešení osudu. V mimořádné tradici, která ovšem obsahuje většinou více zrcadlení duševních pochodů než zevně fyzických příběhů, objevila se stopa po této události. Setkáváme se s ní ovšem více v uměleckých než literárních dokumentech. V středověkém malířství se vynořuje v různých obměnách motiv jednoho výjevu, o němž není v kanonických a apokryfních evangeliích nikde zmínky, který však přece v ústně šířených tradicích musel mít zcela určitou úlohu: je to "rozloučení Ježíšovo s matkou". Nejstarší zobrazení ukazují ještě ~~ještě~~ trochu, v které době života Ježíšova se přihodila tato scéna. Potom ke konci středověku se utvářilo pevné mínění, že tu jde o Ježíšovo rozloučení s matkou na počátku pašijového týdne, poněvadž si něco jiného bez dalšího nemohli představit. Tak i Albrecht Dürer, jenž tuto scénu ve svých dřevorytech vícekrát reprodukuje ve postupném sledu událostí, ++/ dává k tomuto obrazu vklad a označuje ho za vlastní předakti dějin utrpení. Také v lidových duchovních písních končícího středověku je líčeno "rozloučení Ježíšovo s matkou": "Když Ježíš se od matky bral, započal jeho hořký žal."

Výrazová zvyklost, s jakou tato scéna byla zas a zas umělecky znázorňována, vede k závěru, že původní tradice musela jednou obsahovat zcela určitou duševně důležitou událost. Tato událost jen zevrubně popsána v líčeních, která Rud. Steiner podává jako výsledky duchovního bádání. Nejde tu ovšem o počátek pašijového ~~líčení~~ týdne, kde přece ve skutečnosti Matka s ostatními ženy byla přítomna u všeho., co se dalo: jde spíše o Ježíšovo rozloučení s Marií dříve než nastoupil cestu k Janu Křtiteli, aby se dal od něho pokřtít. Rud. Steiner líčí, jak se tu rozvinul mezi Ježíšem a jeho matkou rozhovor, který v obou vyvolal neslýchané duševní proměny.

Vlastně tento rozhovor na rozloučenou nebyl ničím jiným než +/ Jeronym cituje tento zlomek ve svém spisu proti pelagiánům/III, 2/: "Matka Páně a jeho bratři pravili k němu: Jan Křtitel křtí k odpuštění hříchů, pojďme tam a dejme se od něho pokřtít:./ Viz "Caesarové a apoštolové" str. 246/.

++/ Na př. v jeho "Životě Mariině" a v "Malých pašijích".

122

pokračováním rozhovorů, v nichž Ježíš právě ^{během} uplynulých let dopřeval matce míti podíl na svém prožívání. Avšak zatím co nyní dával Marii nahlédnout do nejhlubších záhybů svého nitra, došel veškerý duševní vývoj jak v něm, tak i v ní nejvyššího vystupňování a zralosti, a tím k uskutečnění událostí. V přítomnosti chápacího mateřského srdce uvolnilo v Ježíši poslední sdělení o tom, co prožíval, vnímavost jeho srdce. Nikoli, že by byl přemírou bolesti vnitřně zlomen, nýbrž jeho velká oddanost a pohotovost k oběti vyústila do takového uvolnění bytosti, jehož pomocí se Ježíšova duše připravila, aby se otevřenou schránou pro Kristovo Já, které se v ní mělo nyní brzy usídlit. Mariiny duše se v největším soucítění s všelidskou bolestí synovou zmocnilo nesmírné vzrušení. Jako blesk naráz před ní stanulo vyřešení Ježíšova misteria. Co se v ní dělo, mohli bychom zároveň ozvat motivem Parsifalovým: soucitem se stala vědoucí. Nyní ve vší jasnosti nahlédla nejen do tajemství, které se naplnilo před 18 lety o velikonocích, takže nyní zpozorovala, jak to bylo já jejího vlastního syna, které ji tak neodolatelně přitahovalo k nevlastnímu synovi: velké, poznávající tušení jí řeklo, že ve všech jejích strastiplných osudech byla u díla veliká Prozřetelnost, která ji chtěla učinit spolunositelkou ~~velikého~~ ^{veškerého} ~~udělení~~ nepochopitelného spásy.

Avšak duševní proměna, jež se udála s Marií, náležela nejen v uchvacujícím ji novém náhledu a poznání. Blesk, jenž jakoby do ní udeřil, otevřel zároveň její duši pro bytostnou nebeskou sílu, která se nad ní vznášela a naplňovala ji. Rud. Steiner popisuje, že se v tomto okamžiku snesla dolů na duši "druhé Marie" rajsky panenská duše lukášovské Marie, prozářena božskou bytostí Isis-Sofie, a tím že Maria byla proniknuta až do tělesnosti duchem kosmické panenskosti. V Mariině životě se uskutečnil osudový div, který je příbuzný s osudovým divem v životě dvou Ježíšů.

Nyní, byť i zcela jiným způsobem, následuje po sjednocení dvou bytostí Ježíšů sjednocení duší dvou Marií. Maria je nadále produševněna a inspirována nebesky božským bytím a vědomím.

V n i t ř n í p a n e n s k o s t .

Velká proměna jež se v Marii udála rozhovorem na rozloučenou, představuje pravzorově proměnu, k níž má usilovat každá lidská duše. Vždyť průpověď od Angela Silesia:

Marii musím být a Boha zrodit musím,
má-li mě na věky šat blaženosti odít!

zahrnuje i vývoj lidské duše co Marie ve smyslu připomínky nové

vnitřní panenskosti. Chápeme-li průpověď tak, pak se nám v Marii Lukášova evangelia zjevuje obrazně čistý cíl; naproti tomu Maria Matoušova evangelia ukazuje nám svým osudem cestu vedoucí k tomuto cíli. Lukášovská Maria jest od přírody nositelkou nebeské dokonalosti. Zachovalo se v ní něco ze staré rajske panenskosti prapočátku, již lidská bytost vlastnila před pádem do hříchu. Naproti tomu šalamounská Maria je nositelkou dokonalosti, jakou lze dosáhnouti jenom na trnité stezce strastiplných osudů. Jde až do konce cestou vedoucí k opětnému dosažení ztraceného panenství a je vlastním obrazem a vzorem zcela zlidštělé duše, zatím co lukášovská Maria je více bohyní než člověkem.

S uchovanou panenkostí, kterou má člověk od přírody, jsou spojeny ještě síly, jichž se lidstvo nemůže vzdát. Ale ještě méně může lidstvo vzdát svým ^{ím}vydobytím, zároveň mateřské panenskosti, která je vybojována na pozemské tíži a hříšnosti. O tu musí každý usilovat, nejen zemský člověk. Síly staré, přírodou dané panenskosti, které mohou být ve své původnosti zachovány jen asketickým vyhýbáním se hříchu, dostačují čím dál tím méně. V osudu šalamounské Marie je jakoby dramatickými zastaveními zpodobena cesta, na níž mohou být vydobyty síly nové vnitřní panenskosti.

Středověké legendy, aby oznámily vykoupení osudu Evina osudem Mariiným, staví podle sebe dva obrazy. V jednom vidíme, jak pokušitel Lucifer přistupuje k Evě v zahradě ráje; druhým jest obraz zvěstování: s Marií sedící u studně v Nazaretě setkává se archanděl Gabriel. Ale lukášovská Maria je k Evě v nejistém poměru než nyní i pozemsky se jevící nebesky uchovalá část Eviny bytosti k druhé části, která už v pravěkých dobách vstoupila do pozemských osudů. K uskutečněnému vykoupení pozemské bytosti Eviny dochází vlastně teprve v "druhé Marii". Ona je tou lidskou duší, která v mnoha pozemských životech nesla a protrpěla s celým lidstvem prokletí Evino, která však zčištěna strastmi je zastíněna a produševněna rajsky uchovalou částí Eviny bytosti a duchem světové panenskosti. Andělov pozdrav "Ave", s nímž Gabriel přistoupil k Nazaretské Marii, stává se teprve nyní jako obrácené jméno Eva lidsky dovršenou skutečností.

T ř i _ _ _ r o k _ _ _ K r i s t o v _ _ _ .

Uplynulo 18 roků od takjuplné události velikonoční v chrámu a od smrti šalamounského chlapce Ježíše a lukášovské Marie. Po celou tuto dobu byla duše starší Marie připravena na okamžik, kdy *

vše. co se tedy od té doby událo, poznala a pochopila jakoby v náhle rozzářeném světle. Avšak sotva se ji bylo odhalilo m y s t e r i u m J e ž í š o v o , tu křtem v Jordanu, který na Ježíši vykonal Jan Křtitel, vstoupilo do jejího životního kruhu m y s t e r i u m K r i s t o v o . V Ježíši se dala nová neskonalá proměna v bytost, pro níž nyní Maria stěží mohla ještě uvěřit, že opět poznává já vlastního syna. Dovršil se velký posvátný obětní postup, kdy duše Ježíšova propustila vznešené lidské já, jež v ní žilo od 12. roku, aby se stala schránou božského Já Kristova. Pro matku se stal syn ještě jednou záhadou, k jejímuž vyřešení mohla dozrát jenom novými těžkými zkouškami duše.

Naproti Kristovu mysterium nestojí však už Maria jen se svými lidskými duševními silami. Proměna, jíž doznala její bytost, odpovídá po lidské stránce božské proměně, která se udála v Ježíši křtem v Jordanu. Jako v Ježíši přebývá nyní Kristus, tak je Maria nadále zastiňována a prozařována nebeskou bytostí Mariinou a tím zároveň bytostí, již křesťanská tradice nazývá Duchem Svätým. Pomocí vyšších sil, jež září do její duše, může během oněch tří let života Kristova vrůstat do mysteria Kristova.

Když evangelia ve vyprávění o svatbě v Káni dala zasvitnout divu setkání mezi proměněnou bytostí Mariinou a proměněnou bytostí Ježíšovou, ukazují nám ještě postavu matky Ježíšovy jen v tichém pozadí dění. Sloužíc společně s jinými ženami, provází cesty Ježíšovy a jeho učedníků. Dokonává se vývoj, který si již déle razil v ní cestu: tichou vyzařující silou vstupuje v ní do popředí plodná mateřskost. Bohatství přiměřeného vědomí, jež ji dříve dávalo hrdost plnou vznešenosti, je stále více a více vystřídáváno slunečně prohřátou umírněností bytí. Maria se čím dál víc podobá oné záhy dokonalé duši Marie, s níž byla kdysi v Nazaretě tak hluboce spřátelena. Pozemsky ženské je v ní čím dále tím více propustnější pro paprsky věčně ženského.

Maria už musela být duševním středem kruhu učedníků, když při posledním odchodu vzhůru do Jerusalema byla patrna vážnost nastávajících velkých rozhodnutí. Co prošlo dušemi učedníků na pocitech údivu a otazování, napětí a útisku, splynulo v Mariině duši, v níž vykvětal div neustále vzrůstající vnímavosti. Když posléze učedníci selhali, byla Maria s to sledovat s plným cítením i těžkou noc Golgoty. Zatím co učedníci zůstali pohřbeni do temné propasti getsemanského spánku, byla při tom, když Kristus nesl kříž, a byl přibíjen na kříž. Každé utrpení, jež mu způsobili jeho trýznitelé, pocítila jako by bylo učiněno jí; a konečně jen po tři hodiny trvající zatmění ovzduší, které šíří-

lo nad zemí tak strašidelný děs, utvořilo blahodárný závoj, který zahalil, téměř pukajícímu srdci Mariinu pohled na Ukřižovaného. Zatím co se zachvívaly propasti země a hřměním odpovídaly na zatmění slunce, stála posléze ještě Maria sama s Janem pod křížem. Z Kristova srdce pronikala k ní tajemná slova budoucnosti. Daleko široko lidstvo selhává, a to nejen nepřátelsky uzavřené, nýbrž i malý kruh věrných. Avšak přece tu stáli dva představitelé lidstva budoucnosti, schopní zkoušky největší tmy a bolesti, jako by se v nich zpodobila duše a duch příštího křesťanstva: Maria a Jan.

Maria drží v náručí po druhé mrtvého syna, když Jozef z Arie matie sňal tělo Kristovo s kříže. Když před třikrát sedmi lety zemřel jí v náručí prvorozený syn, netušila, že prožívá osudu, který byl jen proroctvím neskonela mnohem většího a těžšího osudu: nyní se v ní plně uskutečnil obraz Piety. Osud ji dvakrát učinil vdovou, nyní se však její bytost stala cele ve vyšším smyslu nevěstou; smrt ji dvakrát vyrvala sný, avšak nyní se v ní dokonává pravá mateřskost. Bytost lukášovské Marie nelze klasičtěji líčit, než jak to učinili malíři: jako mladistvě krásnou, panenskou matkou s dítětem v náručí. Chceme-li však shrnout v obraz bytost "druhé Marie", pak je to v obraze Piety, ženy mateřské nevěsty, která má na klíně mrtvého syna.

V e l i k o n o c e , L e t n i c e , E f e z .

— Za časného ranního svítání velikonoční neděle je Maria mezi ženami, které šly k hrobu za stále ještě burácející bouře země-třesení. Vyšší síla, jež ji zastíňuje a naplňuje, způsobila, že si přesneskonalou bolest a nejprudší vzrušení zachovala vznesený duševní klid. Avšak clona, za níž se skrývá vyřešení těžké nálady, se jí ještě neroztrhla. Před ní jiná mezi těmito ženami získává možnost nahlédnouti co se duchově děje.

Živě pohyblivý cit v duši Marie Magdaleny, který uměl její vášnivou povahu proměnit ve vroucnost zbožného uctívání, dospívá k intuitivnímu zření Krista v jeho duchové podobě. Ale toto zření není ještě způsobeno světlem velikonočního slunce samého. Je to dar ranních červánků, které teprve ohlašují východ slunce. Kolem duše Marie Magdaleny kráčí nesmrtelná bytost toho, jenž byl přibit na kříž; bylo jí ještě zabráněno vlatní prožití zmrtvýchvstání jako duchově-tělesného mysteria. Když vztáhne ruce aby se Krista dotkla, je velitelsky odmítnuta.

Maria, matka Ježíšova, plna tušícího cítění setrvává ve velikonočním svítání, aniž by měla podíl na zření Marie Magdaleny, Její duše může čekat. Jde pomalou, avšak jistou cestou. Společně s učedníky pozvolna teprve vrůstá do postřehování Zmrtvýchvstalého a styku s ním. Tato však má též podíl na prvních zkušenostech, jaké lidstvo činí z vlastního mysteria zmrtvýchvstání. Div duchové tělesnosti, která je zárodkem nového tělesného bytí vůbec, otvírá se jí současně s učedníky. K ní nemusí být promluveno: Noli me tangere, "Nedotýkej se mne". Nemá již ani zapotřebí, aby k ní bylo promluveno jako k Tomášovi, pochybovači: "Vlož prst svůj do mých ran a ruku svou v bok můj".

V coenaculu, v sále posvátné hostiny, prožili učedníci o něch 40 dnů, které byly jakoby hodinou zrození nového světa.+/
V této době bývala Maria v jejich středu jistě cele pojata do svátostného styku se Zmrtvýchvstalým. A když prvokřesťanské gnostické spisy jako "Pistis Sofia" v líčení rozhovorů, jež učedníci pěstovali v těchto 40 dnech se Zmrtvýchvstalým, ukazují Marii zas a zas zúčastněnou při vedení otázek a odpovědí, pak ovšem je to poukaz na to, že Maria právě v této době, tím že byla otevřena pro učení Zmrtvýchvstalého, vrůstala stále hlouběji do skutečného porozumění Kristova mysteria. Rozmluva s Ježíšem na rozloučenou jí zjevila mysterium Ježíšovo. Velikonočními rozhovory se Zmrtvýchvstalým vzchází jejímu poznávání slunce Kristova mysteria.

Ač o Velikomocích stála ještě vzadu za Marií Magdalenou, tak ráno o letnicích může konečně kráčet před celým zástupem učedníků a být v novém smyslu jejich oduševňujícím středem. Při reprodukci svatodušní události zobrazovali křesťanští malíři a výtvarníci Marii vždy uprostřed učedníků, nad nimiž zářily ohnivé jazyky, a tak činili patrným význam, jaký si Maria získala mezi učedníky, čím více se blížil svátek Letnic. Rostouc již od velkého proměnění své bytosti na počátku tří let Kristových, dosáhla Maria bytostného podílu na mysteriu, jež se nyní o Letnicích naplnilo pro ni a učedníky: mysterium usídlení Svatého Ducha.

Není v kruhu učedníků shromážděných kolem Marie děje se na vyšším stupni něco podobného, jako se událo v duši lukášovské Marie při setkání s Alžbětou. Tenkrát vytryskl z dívčí duše Mariiny nadšený hymnus velebicího žalmu. Nyní se z duší učedníků naplněných Duchem Letnic vybavuje nové mluvení jazyky veškerého lidstva. A když Maria byla při tom, byť i mlčky, přítomna, pak její přítomnost znamená však něco rozhodujícího: zavládnutí Svatého Ducha, jež všechny uchvacuje, bere v ní na sebe viditelnou podobu a stá-

+/ Viz "Caesarové a apoštolové": "Coenaculum" str. 206 n.n.?

vá se názorným obrazem.

Od této doby bylo společenství učedníků vůbec nemyslitelné bez Marie. Učedníci jistě na ni hleděli a mysleli ~~xi~~ na ni, jako by byla matkou jich všech, když se chystali do dálek světa jako apoštolové evangelia. Současně pohlíželi také ovšem i s obzvláštní úctou na učedníka, kterého Ježíš miloval a kterého stále více vyci-
ťovali jako nositele velikých zaslíbení a duševních sil. Ona důle-
žitá dvojnost, jež povstala v temné velkopáteční hodině pod kří-
žem a byla samotným Ukřižovaným zpečetěna a požehnána, působila
mezi učedníky v apoštolské době jako posvátné tajemství.

Tradice dávají na srozuměnou, že Jan a Maria šli v následu-
jících letech mnohými společnými cestami. Neboť se potom i obje-
vuje, že Maria přišla s Janem též do Efezu, jak nám o tom podávají
zprávy mnohé legendy a také v místě samém dále žijící tradice. Za
vedení Janova se na místě staré svatyně Artemidy-Diany rozvíjela
křesťanská obec. Inspirované, duchu blízké smýšlení, které se tam
v chrámovém okrsku, a v posvátných hájích zachovalo živoucí, pů-
sobilo do této obce a provanulo jí dechem bohům blízkého pravěku.
Mnozí členové obce mohli být snad takovými lidmi, kteří sami je-
ště, než se stali křesťany, byli v nějaké spojitosti s efezskými
mysteriemi. Tu pro sbor efezských znamenalo to potom jistě zcela
zvláštní posvěcení, že po nějakou dobu měl ve svém středu ženu,
jež byla uctívána nejen jako matka Páně, nýbrž která i pro své
naplnění Duchem kráčela řadami lidí jako nová velekněžka Artemidi-
na, ba ~~na~~ jako nově ztělesněná Artemis sama.

S m r t a o s l a v e n í M a r i e .

Poslední úsek bohatého a pohnutlivého života Mariina má zcela
tiché jeviště: v domě coenacula, který býval dříve jerusalemským
řádovým domem essenů, potom však místem poslední Večeře, čtyřice-
ti velikonočních dnů a divu svatodušního, a tím se stal mateřským
místem a domovinou prvních křesťanských obcí.+/ V jedné místnosti
tohoto domu měla nyní již zestárlá Marie tichou celu, kde se mo-
hla oddávat neustále modlitbě a obcování s bytostmi vyššího světa.
Legendy líčí, že Maria neměla posléze vůbec již zapotřebí pozemské
potřavy, nýbrž byla živena chlebem andělů, jež denně přijímala.
V domě posvátné hostiny zůstal živoucí div duchovního nasycení.
Vypráví se také, že Maria se při ~~chůzi~~ konečně již vůbec ani
nedotýkala země. Hrstka těch, kdo se nyní vůbec ještě stali hod-
nými pohledu na ni, nespatořovala ji už jako pozemskou, nýbrž jako
+/Viz "Caesarové a apoštolové" str.197n.n.,208 n.n. a 238 n.n.

nadzemskou bytost.

. Tato poslední léta v životě Mariině se přesně rovnala počátkům jejího pozemského osudu. Svou cestu mládí v chrámu započala svatým životem; její život ústil posléze opět do svatého života nového chrámového ticha. Marii vidíme vedenu současně cestou, kudy kráčely samy dějiny spásy lidstva, když po zaslíbení následovalo konečné splnění. Chrám na měsíční skalnaté hoře Morija musel být vystřídán coenaculem na sluneční hoře Sion, které se stalo prameništěm veškerých křesťanských kostelů, klášterních chrámů a domů a v prvotním křesťanství bylo nazýváno "matkou chrámů". V Mariině osudu se symbolickým, pravzorovým způsobem naplnil přechod od chrámu k coenaculu.

Smrt Mariina byla obklopena paprsky tajemné záře. Mnohé tradice říkají, že Maria dosáhla věku 63 let. Podle toho by její smrt spadala do přibližně asi roku 50., jestliže s dřívějšími křesťanskými spisovateli předpokládáme, že svého syna porodila asi v 16 letech. Jsou však i theologové ranného křesťanství, na př. Epiphanius, kteří tvrdí, že dosáhla 72 let, tedy její smrt by se datovala později o jedno desetiletí.

Legendy⁴ líčí, že archanděl Gabriel vstoupil do tiché klášterní světnice Mariiny a předpověděl ji její smrt. Potom Maria svolala do Jerusalema dvanáct apoštolů ze všech zemí světa, kde zvěštovali evangelium. Všichni prý také uposlechli její výzvy. Jan byl prý bílým oblakem vynesena za hřemění a blýskání z Efezu, kde právě mluvil k lidu, do Jerusalema. Tak vyvstává obraz, který byl v křesťanském umění všech století nesčetněkrát vytvářen, jak se dvanáct apoštolů shromáždilo kolem úmrtního lože Mariina v témže domě, kde tvořili kdysi stolní kruh při poslední večeři. Zvláštním řízením osudu přidružil se k tomu třináctý Dionýsius Areopagita, řecký zasvěcenec a žák Pavlův.

I když tento obraz nereprodukuje zevní historickou skutečnost, je však přece zcela určitě vyjádřením duchově-duševní podstaty, jež náleží k nejintimnějším mysteriím apoštolské doby. Přes všechny prostorové vzdálenosti setrvává kruh apoštolů ve své kosmické dvanácternosti, ačkoliv tvrdá ruka usudu již tak mnohé odňala, jako na př. Jakuba staršího, který zemřel mučednickou smrtí už v roce 44. A duchový obrazec kruhu dvanácti je nemyslitelný bez své-
+/"O nanebevzetí Marie"/Legenda aurea II:ln.n./"Von Maria, Gottes Mutter, als sie gen Himmel fuhr"/Der Heiligen Leben und Leiden II,323 n.n./.

roce 44. A duchový obrazec kruhu dvanácti je nemyslitelný bez svého středu: Mariiny duše pozdvižené k duchu. Nechtě apoštolové přišli kamkoli, nesli na všechny strany s Kristovým poselstvím i něco z odlesku nové, mariánskou se stavší duševností. Duch Svatý nepůsobil jen v jejich zvěstování, nýbrž i v jejich bytosti. Projevílo se, že od svátku Letnic měli podíl na divu, produhovnělé duše, který vzal na sebe v Marii viditelnou podobu.

Legendární vyprávění, jež probíhají v imaginativních, avšak velkolepých obrazech, pokračují dále, zatím co zachovávají obraz kruhu a jeho středu. Když Maria vydechla svou duši, nese dvanáct apoštolů její tělo v slavnostním průvodu dolů do té části Kidronského údoláí, jež je označováno jako "údolí Josafat". Zde tisíce hrobů svědčí o mesiášské naději ve velké vzkříšení z mrtvých, pohybující se k tomuto místu. Průvod na příkaz ducha ~~slunce~~ stane na určitém místě. Ještě jednou se objevuje klidný obraz dvanáctičlenného kruhu kolem Mariiných mar.

Rudolf Steiner líčí, že v nadsmyslových světech je majestátní kruh dvanácti nejvyšších učitelů lidstva, kteří jsou východní moudrostí označováni jako Bodhisattvové. Ti všichni jsou pohříženi v pohlížení na bytost Kristovu, která v jejich středu září jako slunce. Mezi hlavním středem a kruhem dvanácti Bodhisattvů, zářícím navenek svým učením, vládne zprostředkující bytost Isis-Sofie, Svatého Ducha, nebeská světová duše darující moudrost. Avšak starozákonní slovo Josafat není co do dějin jazyka nic jiného, než přetvořené indické slovo bodhisattva. Tak můžeme tušit, že se událostí, jež se utvořily v duševním okruhu umírající Marie a z nichž legenda zachytila obrazné ~~stopy~~, bylo vetkáno reálné zrcadlení nejvznešenějších nebeských obsahů a nejvyšších tajemství světa. Marie se přece až do konce svého života činila stále bytostněji a beze zbytku schránou pro duševní světlo Isis-Sofie, Svatého Ducha.

Gabriel, měsíční archanděl, oznámil Marii smrt. Nyní, když v údolí Josafat jsou uředníci shromážděni kolem ní, objevuje se v mocné záři sluneční archanděl ~~Michael~~ Michael vyslán Kristem a odnáší její duši vzhůru do nebeských výšin. Tam se tato duše cele ztotožňuje s obrazem ženy oděné sluncem, jež nosí na hlavě hvězdnou korunu /Zjev. Jan. 12/. Nyní se Mater ~~dolorosa~~ dolorosa, matka bolestná, stává cele Mater gloriosa, matkou ve světle oslavenou. Splnil se zaslíbený pravzor veškerého lidského duševního snažení. Smíme být svědky, jak cesta duše, jež vedla všemi měsíčními

temnostmi, utrpením a zkouškami, vyúsťuje do slunečně zářícího povýšení. Sluneční duch září v měsíční duši.

Apoštolové, kteří byli přítomni, byť i ne zevně, avšak vnitřně, spatřili v obnoveném svatodušním zážitku Sofie, jak vykoupěná část lidské bytosti mohla přejít do duchového světa a být povýšena.

Dnes se nad hrobem Mariiným v údolí Josafat zvedá basilika vystavěná křížáky, která je nejpůsobivější z míst Svaté země. Klenutá se nad pravěkou svatyní u pramene. Vstoupíme-li branou, musíme nejdříve v šeré tmě sestoupit po slavnostně širokých schodech dolů na zem. Dole ve vlastní chrámové prostora cítíme, že jsme v chladné studniční kloubce blízko pramenů života; místo samo nás zve k přemýšlení o velké cestě, jež vede od čistých panenských rajských počátků zemského stvoření k nevinnosti a panenskosti nově vydobyté v nitru člověka, což v lidské bytosti je to mariánské.

6. Ježíš a Jan.

Lukášovo ský kalendář.

Ze všech čtyř evangelií jest evangelium Matoušovo jediné, jež staví postavu Ježíšovu na začátek. Ostatní vycházejí od Jana Křtitele.

Beze všeho je to pochopitelné u Marka a Jana. Tu začíná vše teprve ve chvíli, kdy při křtu v Jordanu se v člověku Ježíši usídlila bytost Kristova. Místo narození Ježíše je nám hned líčeno narození Krista. A Jan Křtitel kráčí před Kristem co hlasatel, připravuje mu cestu zvěstováním křtu.

V tom však, že i Lukášovo evangelium, které vypravuje o vánočním narození dítěte Ježíše, začíná Janem Křtitelem, skrývá se ještě zvláštní tajemství. Lukáš líčí před zvěstováním narození Ježíše zvěst o narození Jana a též před vlastní vánoční událostí staví příběh o narození chlapce Jana. Máme tím být odkázáni na to, že Jan je nejenom předchůdcem Kristovým, nýbrž důležitou měrou i předchůdcem člověka Ježíše?

Zatím co se navzájem tak úzce splátá dvojí vyprávění o zvěstování a narození, dávají obě začáteční kapitoly Lukášova evangelia architekturou mluvy své kompozice vytušit hluboké osudové mysterium, jež vládne mezi Ježíšem a Janem. A čím zřetelněji poznáváme, jak tyto scény jsou skloubeny v podivuhodný obrazný kalendář čtyř ročních období, tím spíše vycítíme kosmickou vřelost,

s jakou jsou do sebe vetkány tyto dva osudy.

Téměř mlčící přibližný časový údaj "v měsíci pak šestém" dává klíč k oběhu tohoto prvního roku našeho letopočtu a tvoří pro veškerou budoucnost základ k velkému rozmachu v rytmu křesťanského běhu roku. Mezi početím těchto dvou dětí, tedy i mezi jejich narozením je šest měsíců: vyvstává před námi velká polarita jarního svátku ve vrcholném létě a vánočního svátku v hluboké zimě. Letní slunovrat a zimní slunovrat dostává svůj evangelijní obsah. Tím vyplývá druhá polarita jarní a podzimní rovnodennosti pro dvě scény zvěstování, jež spadají do doby početí, devět měsíců před narozeními.

Lukášovský kalendář opepíná úplný roční rytmus: je to jarní scéna velikonoční, kdy mladá Maria v Nazaretě upozoruje u studně zvěstujícího archanděla: Jan Křtitel se narodil o letním slunovratu; ve dnech začátku podzimu, snad právě o velkém smíření, a o starozákonním michaelském svátku se zjevuje anděl při kultickém úkonu kněží Zachariášovi; ve vánoční noci zimního slunovratu porodila Maria v betlemské jeskyni děťátko Ježíše.

Kosmický obrazec v lukášovských počátečních obrazech, kde se stává názornou vyšší jednotu Janova a Ježíšova osudu, dovršuje se však teprve scénou, již evangelista vkládá doprostřed mezi zvěstování a narození: "navštívěním", setkáním Marie a Alžběty, které obě dvě nosí pod srdcem své dětí.

Jak se tu sejdou a pozdraví zcela mladá a zcela stará matka, přeskóčí živá jiskra po první mezi oběma osudy. Setkání matek je jen zevní stránkou toho, co se ve skutečnosti událo ještě v úplně tiché skrytosti: setkání dvou duší dětí, jež se právě chystají k vtělení. Alžběta to cítí a také to vyslovuje: když k ní přistoupí Maria, tu děťátko poskočí v jejím lůně, jako by chtělo jásavě pozdravit druhou duši, jež se k němu blíží. Odpověď již k pohybu již tělesnému, který naplňuje nitro Alžbětino, dokonává se v Marii čistě duševním způsobem, avšak div jest u ní neméně velký: ona, tíchnoucí duše, která se tím docela novým, co vstoupilo do jejího života, probudila téměř s hrůzou, propuká v hymnický bohem nadšený chvalozpěv. Naplněna Svatým Duchem promlouvá slavnostně pohnutlivá slova velebicího žalmu. A je tomu zase tak, jako by to nebyla vlastně slova matky, jež tu promlouvá: duše, která jí ještě obklopuje jako aura a právě teprve vchází do jejího mateřského lůna odpovídá na pozdrav, když jí vyšel vstříc, když poskočilo v lůně Alžbětině. Div tělesnému duševního pohnutí, jež bylo způsobeno setkáním matek, jeví se ještě po celé tři měsíce, neboť Maria zůsta-

la u Alžběty až tato porodila chlapce Jana. Co se během té doby spřádalo mezi matkami, ještě jakoby neustálé hlodání a nalézání se, jako nepřetržitá bytostná rozmluva mezi duší Ježíšovou a Janovou.

P r a d á v n á s p o j i t o s t .

Obraz "navštívení" má v každé vrstvě lidského bytí svůj hluboký smysl. Nezračí se v něm též pravzor tajemství, jež by mělo ožívat v každém lidském setkání? To jest, aby tvůrčí zárodek vnitřního člověka v těch, kdož se setkali, byl osloven, povzbuzen a uveden do pohybu. - Vrstvy jednou se vyskytnuvšího dramatického mysteria se dotkneme teprve tehdy, když se otážíme: jaké to vlastně jsou duše, jež se tu setkaly při setkání matek, duše vedené k sobě hloubkami pradávne sounáležitostmi.

V lůně mladé Marie hledá své první pozemské vtělení nejmladší duše lidstva. Je to vyšší duše Adamova, rajsky nebeská duše lidstva, jež od čistých počátků ~~na~~ zemského vývoje byla zadržena a uchována ve vyšších sférách. Já, jež se vtěluje v lůně Alžbětině, je k tomu přesně druhým pólem: nejstarší duše lidstva. Ta prožila ze všech lidských duší největší hojnost pozemských vtělení a osudů a tím právě již vyspěla nad lidskou míru.

Jana Křtitele můžeme nazvat "nadčlověkem". Když v něm evangelia spatřují více anděla než člověka a vztahují na něho prorocký výrok Boží: "Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou", tu tím ukazují na žijící v něm nadlidství. Též v evangeliích sám Kristus označuje přece Jana Křtitele jako bytost, jež je mezi lidmi a anděly: "většího proroka mezi syny ženskými nad Jana Křtitele není žádného, ale kdož jest menší v království Božím, větší jest nežli on".+/-

Jak nám dává najevo evangelium, ožila v Janovi mocná, vynikající individualita, jež 800 let předtím rozvinula svou plamennou působnost jako prorok Eliáš. Vše, co Starý Zákon říká o Eliášovi, kouzlí před námi obraz bytosti, jež do obrovitosti přesahuje vše lidské a tak i vlastní lidskou postavu. Působení prorokovu dodalo nadlidsky atmosférický radius to, že podobna ohnivému sloupu žila tu mezi lidmi duše a duch daleko větší a mocnější než tělesná postava, již současníci spatřovali fyzickými očima.

Nyní je toto vznešené geniální já ^{poznovu} ~~opět~~ zde, aby vstoupilo do pozemského vtělení. Tu se ukazuje, jak již příbytek připravený mu v mateřském lůně je příliš úzký. Já se více vznáším nad tvořící se tělesností, než aby mohlo být právě z nitra zachyceno. Je mu za-
+/- Viz Caesarové a apoštolové" str.146 n.n.?

potřebí pomoci z vnějšku. Musí dojít^k setkání, jehož pomocí je nad- lidské já uvedeno do pohybu tak, že může své tělo skutečně ucho- pit a vyplnit. Tato pomoc zvláštního druhu ke zrození, která je ve svém účinku jakoby duchovním opakováním a oktávou početí, usku- tečnila se, když mladá Maria navštívila Alžbětu v šestém měsíci je- jího těhotenství. Tu poskočilo dítě v lůně staré matky. Janovo já může najednou učinit, co předtím nemohlo; je s to úplně se zmocnit vlastní tělesnosti jako svého pozemského nástroje.+//

Tuto službu by Janovu já nemohla poskytnout žádná jiná duše než jen nebeská duše nathanského Ježíše, která byla právě v nej- prvnějším status nascendi svého pozemského vtělení. Tím, že se se- tkává nejstarší a nejmladší duše, je skončeno rozdělení, jež tr- valo po celý pozemský vývoj lidstva.

Když mělo lidstvo uskutečnit přechod z předfyzických nebes- kých vývojů do pozemsky tělesného osudu, existovala především jen jediná duše, která již tenkrát si zachovala tolik síly a zralosti, že mohla na nutné cestě předcházet všechny jiné duše. Tuto duši kreslí mythické obrazy biblických dějin o stvoření postavou Ada- ~~moxem~~, prvního člověka "ze země učiněného". Zatím co se v ~~ě~~ dítěti Ježíši lukášovské Marie vtěluje duše, jež byla v něb~~ě~~ zdrž~~ev~~ána a která až nyní k spáse lidstva podniká jako to poslední sestup dolů, vešla do Alžbětina lůna duše, která ^{jednou} jako duše ze všech nejprvnější vlastnila již sílu k tomuto sestupu. Je to pozemská duše Adamova, jež se má narodit jako Jan a nyní ve svém vývoji za- kouší tak důležitou pomoc v osudu tím, že se k ní blíží nebeská duše Adamova.

Je-li nám Jan Křtitel líčen jako předchůdce a připravovatel cesty, je tím spíše míněno, že byl posledním z prorockých postav, které měly připravit příchod Kristův. Od veškerého prvopočátku by- la jeho bytost bytostí předchůdce a připravovatele cesty. Jen pro- to, že byl na počátku starého stvoření předchůdcem a připravovate- lem cesty lidstva, může nyní, kdy začíná nové stvoření, býti před- chůdcem a připravovatelem cesty Kristovy.

Mezi starou, zralou duší šalamounského Ježíše a mladou, ne- beskou duší nathanského Ježíše, jak jsme viděli, bylo v objektiv- nosti lidstva tkvící takové osudové spojení, že mohlo konečně do- jít k sjednocení této důležité polarity. Mezi Janem Křtitelem a Nathanským Ježíšem, v nichž stojí proti sobě nejstarší a nejmlad- ší člen lidstva, je osudový vztah, který má ještě téměř elementár- nější sílu, poněvadž je založen mnohem méně v nadosobních prou- +// Viz R.Steiner "Luk.evang.", 6.předn.

dech dějinného vývoje jako spíše v osudu já ze všech nejosobnějším. Vládne zde nejsilnější osobní osudová souvislost, jaká vůbec v lidstvu existuje: pravzor veškerých karmických vztahů mezi lidmi. Jak je to možné, že po prvním základním přeskočení jiskry pokračují osudy obou duší dále, aniž by docházelo zde a tam k neustálým příliš mocným ovlivňováním?

Po tři měsíce vidíme dlít obě matky pospolu. Jejich pospolitost není ničím než-li pláštěm, jenž zahaluje neustálou pomoc, která se dostává já Jana Křtitele blízkostí sesterské duše, "dřuhého Adama". Společné žití způsobené Prozřetelností chýlí se ke konci čím více se blíží narození Janovo. Když Alžběta porodila o letním slunovratu svého chlapce, navrátila se Maria do ticha Nazareta, kde během půl roku, kdy slunce klesá se své nejvyšší výšky dolů na nejnižší bod, dala doznívát v hlubokém přemítání tomu, co se v Jerusalemě přihodilo skrytým, avšak velmi mocným duševním děním.

V ý z n a m n é v z d á l e n í.

Od nynějška můžeme pozorovat docela zvláštní působení Prozřetelnosti, jímž je řízena kosmicko-elementární pospolitost mezi Janem Křtitelem a lukášovským chlapcem Ježíšem. Vyšší moudrost vsunuje protiklady, jež umožňují, že ze dvou osudů nalézá^{ka} vždy zvlášť svou vlastní cestu.

První z těchto protikladů, jež Prozřetelnost volí, je zeměpisná vzdálenost, která od sebe dělí obě tiše vyrůstající děti. Chlapec Jan vyspívá v okruhu Jerusalema, chlapec Ježíš v Nazaretě. Toto prostorové oddělení není nikterak libovůlí osudu. Jan, nejstarší dítě duše, nalézá si přiměřené okolí v přestárlém měsíčním světě krajiny Juděje. Naproti tomu nathanský chlapec Ježíš nemohl vyrůstat nikde jinde než v slunečně mladém světě, jaký se zachoval v Galileji. Polarita obou krajín znázorňuje odloučení dvou duší trvajících aeony, jejichž osudové cesty se teprve nyní opět stýkají. Galilea je pozemským obrazem rajske sféry, kde duše Ježíšova až dosud dlela. Judea a zvláště do podzemských ~~dějin~~ hlubin spadající poušť Juda, která má být později místem působnosti Jana Křtitele, je krajinou pádu do hříchu a zobrazuje tak onen svět, v němž pozemská duše Adamova kráčela v mnoha vtěleních v čele lidstva.

Pozorujeme-li obrazy ~~dějin~~ Madon, obzvláště jak je maloval Raffael, mohli bychom skoro říci: jinak to ani nemůže být, než že obě děti, o nichž mluví začátek Lukášova evangelia, vyrůstaly

společně. Když sledujeme starší malířskou tradici, je nám v stále nových variacích představován líbezný obraz Marie, jak je ozářován dvojím kouzlem těchto dětí: jedno chová na klíně, druhé stojí u ní na zemi a již nyní, ukazuje na chlapce Ježíše, předem značí výrok, který později vyřkne Jan Křtitel: "Ejhle, to je Beránek Boží".

Vnitřní pravda těchto obrazů netkví však v úrovni zevního životopisu. Vyšší moudrost to skutečně zařídila tak, že obě děti vyrostly od sebe odděleně ve dvou polárně různých krajinách. Co zjevuje Raffael a jiní malíři, je *duše v ní* mysterium; imaginují nesmírnou karmickou sounáležitost duší, které jsou v obou dětech vtěleny.

Prozřetelnost vkládá po druhé do běhu mladých životů dělicí rozpor, nyní však způsobem zcela vnitřním: velkou proměnou, jež se udála v jerusalemském chrámu ve dvanáctiletém chlapci Ježíši. Zralé Zarathustrovo já, které až dosud žilo v šalamounském chlapci Ježíši, představuje ^{tento} rozdílný stav tím, že předchází do tělesné-duševní schránky lukášovského Ježíše, čímž jest ještě úplně úplné vyřešení nesmírných osudových vztahů. Bdělé zralé já, jež promlouvá z Ježíše mezi jeho 12. a 30. rokem, zakrývá duševní základ vyšší Adamovy bytosti, spřádající se živě dále. Nyní i když se cesty obou jinochů křížily vzájemně se jen v hloubce skryté vrstvy tiše vznášelo mysterium osudu, které se zjevilo tak elemnětárně tenkrát při setkání matek. Vždyť přebývá nyní jak v Janovi tak v Ježíši "stará duše".

Velmi významná zeměpisná vzdálenost v dětských letech působila však ještě dlouho do následujících dob vývoje. Teprve později, když oběma bylo asi 25 let, přišli asi častěji k sobě již pro své vztahy, jaké měli oba k řádu essenských. Žádný z nich se nestal členem ve vlastním smyslu tohoto řádu, ačkoliv pravděpodobně vůdcové essenů se vždy a stále pokoušeli pohnout je k tomu, aby se připojili k nim přímo. K seznámení s nimi vybízel u Jana nazarekský slib, jehož byl poslušen s veškerou přísností; u Ježíše se takové snahy vyrozumívaly ještě stálou příslušností ke kolonii essenských v Nazaretě, ačkoliv vnitřně z ní xstále více vyrůstal. Když se Ježíš tu a tam setkali v hlavních klášterních místech essenských ~~xx~~ého řádu, tu jejich rozhovory, jež mezi sebou vedli, se patrně vztahovaly částečně na jejich zvláštní postoj a kritické výhrady, a nimž oba došli v poměru k řádu essenských ~~xx~~ch. Přitom se snad však přece vyměnili i mnohá potvrzující shoda zkušeností a impulsů a dokonce někdy zablesklo světlo společných mesiášských tužeb a předtuch.

Splňující setkání.

Přišla doba, kdy Jan veřejně vystoupil se svou působností jako zvěstovatel a křtítel. Mocně se tu uplatňovala nadlidská síla ducha, jež skrze něho působila. Netrvalo dlouho a jméno Jana Křtitele bylo vyslovováno všemi ústy daleko za hranicemi země. Jím byla v plamen rozdmychována všude doutnající jiskra mesiášského očekávání. Jan zvěstoval nejen slovy blízkost příchodu Mesiáše; v těch, kdož se od něho dávali křtít v Jordaně, způsoboval reálné zření toho, co nastávalo duchovně. Křtem, v ~~životě~~ němž se soustředila všechna stará k vytržení mysli směřující duševní výchova, vyvolával prorocká zření o budoucím principu usídlení ducha, jenž vstoupí do světa skrze toho, kdo by přišel křtít ohněm Svatého Ducha místo vodou.

V této době ~~přišel~~ byl Ježíš z Nazareta vzdálen více než kdy jindy myšlenky na veřejnou působnost. Jeho duše se tím vším, co žila, stala ohniskem velké hoře lidstva. Do hloubi zděšen musel všude pozorovat mltý bod, k němuž dávno dospěly veškeré duchovní proudy v lidstvu. V něm byla plně vědomá duševní nouze, jež byla lidmi vůkol prožívána jen jako v tupém ohlušení. Rozmluva s matkou na rozloučenou vedla k nejkrajnějšímu vystupňování tohoto hořeplného vědomí a v jeho nitru nastala závažná proměna, jež ho však připravovala na to, aby se přibližující se Aristově bytosti obětoval za schránu a nástroj. Zralé já lidstva, jež v něm žilo od 12. roku, začalo se poslední vůlí oddanosti a oběti vyprošťovat z tělesně-duševní schrány.

Byl to výsledek přemýšlení a zcela určitá rozhodnutí byla příčinou, že se Ježíš vydal v této chvíli na cestu, aby vyhledal Jana Křtitele. Ve všem, co nyní hýbalo jeho vůlí spolupůsobilo však v hlubším záhybu jeho bytosti to, že se začínal uvolňovat duševní základ bytosti nathanského Ježíše. Zarathustrovo já opouštělo svou vládu nad tímto duševním základem a ihned začala opět působit karmicko-magnetická náklonnost, jež spojovala bytost nathanského Ježíše s duší Jana Křtitele. Cestou z Nazareta kráčel a

Ježíš jako náměsíčný až k judským luhům Jordanu, kde působil Jan Křtítel. Když stál Ježíš před Janem, setkaly se po prvé opět, aniž by Prozřetelnost mezi ně vložila rozdělující nutnost, dvě od pradávna spojené duše, které se před 30 lety už jednou setkaly, když Maria navštívila Alžbětu.

V tlačenici mnoha lidí, kteří se v této době tísnili kolem kazatele u Jordanu, bylo toto setkání jistě zcela nepovšimnuto, a

to tím spíše, když Ježíš v této chvíli neměl na sobě nic ze své jinak tak výsostné přirozenosti. O to mocnější bylo přeskočení jiskry a proměna, jež byla vyvolána jak v jednom, tak v druhém.

Na jednom z nejpozdnějších Raffaelových obrazů, jemuž je motivem "navštívení", je ve vzdáleném pozadí za dvěma setkávajícími se matkami zobrazena scéna, jak Ježíš přijímá křest od Jana v Jordanu.^{+/} Tím je poukázáno na tějemství já, jež navzájem spojuje obě tyto scény. Mohli bychom říci: nyní po 30^{ti} letech smí Jan splatit velkou službu, jež mu byla tenkrát, když byl ještě v mateřském ~~lůně~~, prokázána přiblížením Ježíšovy duše v mateřském lůně mariině. Tenkrát stál nadlidský genius Eliáše-Jana před úlohou, aby uchopil a naplnil přinářející mu tělesnost. Nyní přišla chvíle, kdy má božská bytost Krástova vejít do tělesně duševní schránky člověka. Teprve nyní má těsný příbytek lidského pozemského těla přijmout do sebe nadzemský obsah. Tu se v životě Jana Křtitele splňuje velká přízeň Prozřetelnosti: tím, že na Ježíši z Nazareta vykoná v Jordanu křest, smí touto službou pomoci při inkarnaci vznešeného Božího Já v lidském ~~těle~~ bytosti.

O b ě ě J a n o v a .

Více však než konáním křtu byla velká janská pomoc poskytnuta proměnou, jež byla i v duši Janově vzbuzena setkáním s Ježíšem.

Když přišel Ježíš k Janovi, byl Jan jistě udiven a vylekán změnou, jež se udála s Ježíšem, kterého přece znal. Ve tváři a bytosti toho, jenž k němu přicházel, byly vepsány stopy největší bolesti a hoře. Avšak více než to: Jan, když uviděl Ježíše, cítil se zasažen až do nejhlubšího nitra své bytosti, zcela jinak než při dřívějších setkáních. Až do nynějška zůstávalo nesmírné napětí tohoto vztahu pradávne karmy zakryto a ušetřeno. Nyní se explozivně vyřídilo. V Janovi elementárně zažehlo nejhořlavější oddanou vůlí. Celá jeho bytost konala, co později shrnul Jan ve slova: "On musí růsti, avšak já se musím menšiti". Tuto oddanou vůli můžeme srovnati asi s hnutími, která čím dál silněji oduševňovala šalamounského chlapce Ježíše vůči mladšímu příteli, až konečně vedla tenkrát o Velikonocích k úplnému obětování já. Od té doby co Jan pokřtil Ježíše, bylo jeho andělské já více v okruhu Ježíšově než u toho, co měl sám ještě dokonat a prožít. Jan působil sice potom krátkou dobu dále a žil ještě právě tak krátkou dobu jako zajatec

^{+/} Obraz je asi z roku 1519 a náleží k sbírkám musea Prado v Madridu.

v skalním hradě Machairus, až padl za oběť démonické vůli Herodias: ale v základě došel jeho osobní život právě ke konci ~~po~~ křtu Ježíšově, podobně jako po scéně v chrámu v Jerusalemě dospěl život šalamounského Ježíše chlapce vnitřně ke konci a potom dokonce i zevně.

Andělské já Křtitelovo, nejstarší duše lidstva, směla se povznést k bytosti Kristově, směla jí do jisté míry jítí vstříc, když kráčela branou vtělení, aby ji doprovodila do sféry lidství. V tomto okamžiku se v nadsmyslnu ještě jednou s velkou přesností splňuje prorocký výrok: "Ať, já posílám anděla svého před sebou, aby připravil cestu tvou".

V dřívějších souvislostech+ jsme v navázání na líčení Rudolfa Steinera mluvili o tom, jak se genius Jana Křtitele, když Herodias na hradě Machairus třímala v rukou zkrvavenou mísu, vznášel jako ochránce nad vším, co se dalo v okruhu Ježíšově, jak se stal pomáhajícím a inspirujícím andělem kruhu učedníků, až posléze při vzkříšení Lazarově, při vzkříšení učedníka, jehož Ježíš miloval, vstoupil do zvláštního vřelého duševního spojení s tím, jenž v kruhu učedníků měl jméno Jan.

Velkému božeskému mysteriu vtělení Kristova Já do Ježíše z Nazareta předcházela dvě mysteria lidského vtělení já jako přípravy: sjednocení bytostí dvou Ježíšů, když já šalamounského chlapce Ježíše přešlo do nathanáského chlapce Ježíše; sjednocení bytostí dvou Marií, když šalamounská Maria byla zastíněna a naplněna nebeskou duší lukášovské Marie. Do poslední fáze pozemsky-lidského osudu Kristova se potom ještě vpřádá mysterium jednoho ^{já}: sjednocení dvou bytostí Janů, když se genius Jana Křtitele, který zastíňoval celý kruh učedníků, stal zvláštním inspirátorem a pomocníkem učedníků Jana.

Tak se mohlo pod křížem splnit tajemství Prozřetelnosti, jež vládlo mezi Ježíšem a Janem. Nestál sice Jan Křtitel podle těla, nýbrž učedník, kterého Ježíš miloval; ale skrze něho byl tu přítomen i genius Křtitelův, nejstarší duše lidstva, a jeho hluboká pravda, když starší obrazná theologie říkala: Když Jan a Maria stáli pod křížem na Golgotě, byla snata s lidstva kletba, když Adam a Eva podlehli pokušení u stromu v ráji. Na místě, jež jest od pradávna označováno za hrob Adamův, stáli v Janovi a Marii před novým stromem života skutečně ti lidé, v nichž pozemská duše Adamova našla Krista a v nichž prokletí Evino bylo proměněno v tajemství Mariino. +/Viz "Caesarové a apoštolové" str.160-161 a 266 ?

7. CESTA KE KŘTU V JORDANU: CHRISTOFORUS.

P o s k o n ě n ě m d ě t s t v í .

O době mezi 12. a 30. rokem v životě Ježíšově mlčí nejen evangelia, nýbrž i apokryfní tradice. Kdo se odvažuje tvořit si představy o historických skutečnostech jenom na základě přímých dokumentárních zpráv, bude považovat za úplně beznadějně, že by se o tomto úseku života Ježíšova mohlo kdy něco vědět. My se necítíme ani povinni ani oprávněni vzdát se takového poznatku. Již pouze když si představíme v plné lidské živosti významné proměňující události, které toto mezidobí ohraničují dozadu i dopředu - velikonoční dění v chrámu a křest v Jordanu - tu se začíná už vyplňovat zdánlivě prázdné mezidobí. Jasněji a srozumitelněji jdou kolem před naším umírajícím zrakem vývoje, které vyplývají částečně s vnitřní nutností z toho, co se dělo v dvanáctiletém chlapci, a částečně musely však také předcházet jako příprava k velké duševní události při křtu v Jordanu.

My však nejsme odkázáni jedině na to, co vyplyne z našeho vnitřního nazírání. Když Rudolf Steiner sděloval výsledky svého duchovního bádání, vylíčil, byť i jen zcela stručnými tahy, průběh těchto osnácti let.^{+/} Z jeho údajů chceme výslovně však použít jen stručně nastíněného přehledu, který se beztak kryje s představami, jaké jsme si sami mohli utvořit v začátcích, aniž bychom ovšem dosáhli téže plnosti smyslu a významu.

Je nám zde líčeno, že hlavní duševní obsah této doby tvořilo velké objektivní zklamání, které v Ježíši z Nazareta, dozrávajícím v muže, vedlo nakonec k poznání nejkrajnějšího duševního zchudnutí a osamění lidstva. Při setkání s nejdůležitějšími náboženskými proudy, jaké v lidstvu tenkrát ještě byly, osmácti roků se dělí ve tři přibližně stejně dlouhé úseky: prvních šest let vede k zklámaní s židovstvím; v posledním úseku se k tomu připojuje zklamání s pohanstvím a posledních šest let posléze ještě ke konečnému odpoutání od řádu essenských, posledního to živého představitele starých mysterií, obsahujících duševní školení.

Pokusme se nejdříve sledovat dvanáctiletého chlapce Ježíše na jeho cestách. Jaký as měla účinek velká vnitřní proměna, jež se ho zmocnila?

Velikonoční událost v chrámu v Jerusalemě znamenala v jeho vývoji jako ostře rozdělující čáru. Chlapec byl po této události ^{+/}"Das Mysterium von Golgatha", dvě předn., Kolín n.R., 1913 pros.

zevně i vnitřně téměř k nepoznání. Přesto však je úplně jiný rozdíl mezi tím, co byl předtím a potom, než rozdíl, jenž vládne mezi oběma chlapci Ježíši před Velikonocemi.

V každém člověku, když okolo 12. nebo 14. roku dosáhne stadia životní zralosti, děje se důležitá změna proto, že s uvolňujícími se nyní duševními silami v něm probouzí osobní intelektualita. Tento všeobecně lidský postup dochází svého největšího a pravzorového vystupňování ve vývoji lukášovského chlapce Ježíše. Probouzí se v něm nejen intelektualita, již by sám od sebe dosáhl přirozeným chodem svého života, nýbrž usidluje se v něm jiné já, které s sebou přináší inteligenci jako úplně nový životní prvek. Toto já jest ono já, které z nekonečných zdrojů svých dřívějších osudů vlastní větší bohatství myšlenkových sil a moudrosti než jakýkoli jiný člen lidstva. Ale veškerým myslitelským a poznávacímským hnutím a činností, jež rozvíjí vznešené Zarathustrovo já, v tělesně duševní lukášovské shodě Ježíše, dává se co mateřská půda a disposici nathanský duševní základ, jenž se své strany vlastní větší bohatství niternosti a schopnosti lásky než všechny ostatní lidské duše. Já, které nyní žije v chlapci Ježíši, nepokračuje tedy jen v tom, co až dosud mohlo vyvinout jako já šalamounského chlapce: vústilo teď do jedinečně velké, Prozřetelnosti způsobené synthesy moudrosti a lásky. Všechny myšlenky a poznatky, k nimž dospívá, jsou ihned proniknuty nejvřelejším citem a zvroucnělou myslí, jak vůbec lze jen pomyslit.

Lukášovská duše Ježíšova zůstává ve své nezkalené, nebeské milující síle tím, čím už byla a stala se ve dvanácti předešlých letech: soustředným bodem citu pro celé lidstvo. Před dvanáctým rokem však mohla se vždy rozechvívat jen se vším dobrým. Nebyl v ní probuzen ještě pohled pro nečisté a zlé. Výstižněji než kdy u jiného člověka uplatňovala se zde věta: "Čistému je všechno čisté". "Pohled" z nebeských příčin "dobrý" ovládal všechny dojmy chlapcovy a také ovšem v jeho okolí nezůstalo nic zlého zlým. V teple zářícím z jeho srdce musel roztát každý led.

Nyní však po dvanácti letech přebývalo Zarathustrovo vše poznávající a prohlédající já v duši, jež spolucítla vše dobré. A bolestným probuzením se jí nyní otevřel pohled na to, co je ve světě temné, nedokonalé, špatné a zlé. Nathanský duševní základ poskytl jasně vidoucímu já svou velkou nezlomnou citovou intenzitu i pro prožívání temnoty lidstva. Ježíš, probuzený k nejvyšší moudrosti, poněvadž byl zároveň touto duší, musel procítit až do nejhlubšího nitra vše temné, těžké zlé, s čím se setkal; stal se

duševním seismografem pro všechna utrpení a bolesti, jež se hý-
bily temně nebo vědomě v duši lidstva. Čím byl Ježíš z Nazareta
starší, tím spíše mohl promlouvat slova: "Jímajímne všechny
strasti lidstva".

Nathanská duše Ježíšova je nyní však i podle svých aeonic-
kých nebeských osudů pravzorem duše proniknuté Kristem. Obráží se
v ní smýšlení bytosti Kristovy, ačkoliv je tato bytost ještě před
branou vtělení a teprve se vznáší nad úrovní bytí člověka. Tak
v duši Ježíšově ožívá lidským způsobem stále mocněji soucit s lid-
stvem, který božsky vzbudil v Kristově bytosti rozhodnutí k vtěle-
ní.

Z k u š e n o s t i s ž i d o v s t v í m .

Bylo jen přirozené, že se v letech, jež následovala po roz-
hodujících Velikonocích událo v životě a v duši Ježíšově mnohé ,
co přímo vyplynulo z onoho výjevu v chrámě. Vedoucí a vysoce váže-
ní učenci a chrámoví mudrci, kteří tenkrát tak žasli a byli udi-
veni nad náhle se probudivší moudrostí chlapcovou, jistě se záj-
mem sledovali v následující době jeho cesty. Mezi nimi mohli být
mnozí, jimž bylo důležitou záležitostí nejen vidět, co bude z ú-
žasné nadaného chlapce, nýbrž dopřát mu i každou možnou podporu.
Snad se dokonce i snažili dostat Ježíše mezi chrámové žáky do Je-
rusalema.

Na druhé straně nemůže vůbec jinak být, než že rozhovory, jež
míval v chrámu s učenými theology, byl i v chlapci vzbuzen souhrn
nejživějších zájmů. Vzdor zvláštní převaze jež mezi učením Písma
vynesl na světlo, býval jistě i uctivě otevřen tomu, co mu v těch-
to dospělých přicházelo vstřícně na ~~střet~~ vznešené lidskosti.

Většina z těchto učenců Písma byly asi chladnější intelektu-
ální povahy; ale vyskytl se přece mezi nimi ještě ten neb onen, v
němž doznívala stará oduševnělá doba proroků. Není vyloučeno, že
byl přítomen tenkrát, jako již docela starý muž, ještě velmi u-
ctívaný a milovaný rabi Hillel, jehož theologická velikost zálež-
la nejen v tom, co vykonal jako průkopník nové cesty pro výklad
svatého Písma, nýbrž více ještě v jeho moudrosti srdce, projevují-
cí se dobrotivostí. S jistotou můžeme předpokládat, že mezi učen-
ci byl syn Hillelův, věhlasný rabi Simeon. Nedosáhl sice vznešené-
ho patriarchátu svého otce, avšak podobal se vnitřně jemu po-
zvedl se přece ze současné theologie. Také není nemožné, že již
tenkrát Gamaliel, vnuk Hillelův a syn Simeonův naslouchal rozum-
ným otázkám ^{a odpovědím} Ježíšovým. Gamaliel, jenž se stal později učitelem
Pavlovým a pokoušel se smířlivě působit v procesu proti apošt-

lům+/, byl v té době ještě v mladistvém věku; přece však je myslitelné, že byl společně se svým dědem a otcem chlapci Ježíši nápadný svým zvláštním duševním ~~maximálním~~ uzpůsobením.

Po první návštěvě v chrámu, jež představovala posvěcení Ježíšova mládí, byl chlapci otevřen svět posvátných spisů, jak byly v synagogách předčítány a vykládány. Se žhnoucí horlivostí usiloval, aby poznal bohatství moudrosti Starého Zákonu a získal si v něm přehled. Nyní před jeho duší vystupují velmi zřetelně a podrobně velké postavy, osudy a díla patriarchů, králů a proroků. Vše, co slyší předčítat a nebo sám čte, vzbuzuje v něm přímý ohlas.

Ale čím velkolepěji a božštěji se před ním šíří zašlý duchovní život jeho národa, tím bolestněji si uvědomuje rozdíl, v jakém je vše nynější k tomuto dřívějšímu bohatství. Rok co rok se stoupajícím zděšením spatřuje, jak duchovní život vůkol v synagogách ustrnul v mrtvé vědě. Vyschly prameny zjevení, jež v době proroků ještě tak hojně tryskaly; v srdcích náboženských vůdců již nemluvil hlas boží. Jeho postřehu se potom také jasněji a jasněji bojevoval zkostnatělý a fanatický schematismus zákona farizeů vedle chladné učenosti znalců Písma myslících pouze hlavou. Co říkali znalci Písma, ještě oslovovalo jenom rozum a nebylo už s to uchvátit celého člověka. Tím nepravdivější a pokrytečtější musela být lidově pedagogická činnost farizeů, když se obracela k bez srdečné hřejivosti prostředky bázně a strachu ihned na vůli lidí.++/

Meditativní duševní kultura, která obklopovala Ježíše v kolonii essenů v Nazaretě, vzdalovala nejdříve ze svého zorného pole chladné a ostré jednostrannosti znalectví Písma a farizejství. Nyní však, když potom i jeho pomocník doprovázel tesaře Jozefa na cestách, získával čím dál tím jasnějších náhledů do skutečného stavu židovského náboženství tehdejší doby. Velká schopnost citu a lásky v jeho duši musela se cítit všude jakoby ovívána chladným dechem smrti. Ať přišel kamkoli, setkával se jenom s pouhou mrtvolou ducha místo s živým duchem. Očekávání a vznešená mínění, jež si byl přinesl z oněch prvních Velikonoc v chrámu, ustoupila hlubokému a hořkému zklamání. Stále více musel pociťovat, jako by mu ze zřízení otcovského náboženství přítomnosti přicházela vstříc samá ahrimanská staršidla: duchové, kteří byli sice chytří, avšak bez duše a svou chladností usmrcovali duše. Lidé, kteří byli pod vedením znalců Písma a farizeů, dostávali nejen kameny místo chleba, nubrž i smrt místo života.

+/Skut.apoštolské 5,34 n. ++/Viz"Caesarové a apoštolové"str.105-

Z k u š e n o s t i s p o h a n s t v í m .

Prostřední úsek osmnácti let přinesl s sebou značné rozšíření okruhu, přes nějž měl Ježíš přehled. Nyní po smrti svého otce pokračoval v tesařské činnosti v kraji sám, při níž až dosud pomáhal jen jako tovaryš. Právě v té době byla v Galileji a v severně hraničících syrských územích rozvíjena horečná stavební činnost, která lákala všechny řemeslníky země.

Již pravděpodobně před 12.lety provázel chlapec Ježíš svého otce, když se nýskytla příležitost a byl zavolán do Zipporji, aby pomohl při opětné výstavbě požáry několikrátě zničeného Herodesova hlavního města této provincie. Nyní se jinoch nemohl vyhnout úloze, aby nespolutracoval při jedinečné výstavbě hlavního města. Herodes Antipas, syn Herodesa Velikého, stavěl na jihozápadním břehu jezera Genezaretského nádherné město, jež nazval Tiberias k počtě svého císařského příznivce a přítele Tiberia. Od prvního počátku měli obyvatelé okolního venkova pocit hrůzy, když slyšeli o plánu tohoto města. Mělo být vybudováno na místě, které bylo již odevždy považováno za nepříjemné. Vlévaly se tam do jezera podivné horké sirnaté prameny a kolem lidí, přicházejících po nejvíce z Říma, kteří v těchto horkých pramenech hledali vyléčení ze svých neduhů, rozvinulo se brzy temné neřestné řádění. Když potom v roce 19.nebo20. byla s horlivým úspěchem započata výstavba města, odhalovali tam pracující lidé k svému zděšení daleko široko v půdě, jež měla nésti základy domů, nesčetné vybledlé lidské kosti. Žádný div, že v něm nikdo bydlet nechtěl, když tu město stálo na úpatí nádherného Herodesova hradu hotové. Příslušníkům Židovství zakazoval však jejich přísný zákon bydlení nad hroby. Aby nyní bylo přece již jednou vybudované město zalidněno, museli agenti Heroda Antipy nábořem v širokém okruhu získávat v zemi cizince a lidi, kteří byli považováni za sběř štítících se světla. Je nasnadě, že Ježíš svou účastí na stavebních pracích v Tiberiadě měl mnohou příležitost nahlédnout do zvrhlosti tehdejšího věku, zamilovaně pokukujícího po římském duchu, čímž byla jeho velká vnitřní duše uvržena do propasti zmatku a bolesti.

V oné době se stavělo ještě jiné město: kolem zářícího mramorového chrámu, který Herodes Veliký vystavěl k počtě Augustově na severu Galileje nad pramenem Jordanu na úpatí Hermonu, vystavělo město Caesarea Filipova. Je velmi dobře myslitelné, že Ježíš byl svým řemeslem veden i tam. Po celou dobu svého dětství vídával s výšin své domoviny čnít v dálce do výše královský, sněhem

pokrytý vrchol Hermonu. Tam nyní sám přišel a vstoupil tím na práh velkolepého světa, jenž tam na severu vystřídal rajskou líbežnost Galileje.

Jeho cesty ho vedly brzy ještě dále na sever do Syrie. Tu se před ním otvírala kypící bohatá foinická rovina, jež se tu majestátně rozložila mezi sněhem pokrytým pásmem vrcholů Libanonu a Antilibanonu. A zároveň ho tam obklopoval syrský svět Středozemního moře, kde modrající se vlny u bohatých pobřežních měst Tyru a Sidonu donášely na pobřeží dech nekonečné dálky. Syrsko-foinická krajina byla všude jakýmsi vystupňováním Galileje do velkoleposti, byla to spíše krajina bohů než lidí: právě tak byla zemí velkých, starých přírodních náboženství, krajinou pohanství.

V tomto území přišel Ježíš jistě také na proslulá posvátná centra starého kultu bohů, která tam ještě byla nedaleko od sebe. U pramene Jordanu v Caesareji Filipově byla pravěká proslulá jeskyně Panova, jehož kult byl právě v zemi obnoven stoupenci Říma v souvislosti s cesářským kultem. Severně od Taru a Sidonu byl při Středozemním moři Byblös, ústřední svatyně foinického kultu Adonisova, kam podle pověsti měly kdysi vody moře zanést i truhlu s rozkouskovnou mrtvolou Osiridovou. Na východ odtud dovnitř země ve velké syrské náhorní rovině byli Římané hotoví zmocnit se pravěkého slunečního chrámu v Baalbeku. Tuto svatyni Bala-Adonise nazývali nyní Heliopolis, označující ji do jisté míry dcerou egyptského města Heliopole. I tam asi přišel mladý Ježíš. Vždyť konenče byla přec i velká oasa damašská v Syrii, kolem dokola obklopená pouští, považována od nepamětných dob za posvátnou oasu ráje, jež si uchovaly vzpomínku na božský pravěk. Tam i tehdejší době muselo být ještě poměrně živé centrum starého pohanského přírodního náboženství.

Starozákonní vzpomínky dýtýkají se na mnohých z těchto míst zbytků pohanského kultu. Tak asi v Sareptě, pobřežním městě mezi Tyrem a Sidonem, jež bylo také foinickým chrámovým místem, vzpomnul Ježíš výjevů ze života proroka Eliáše, které se tu přihodily, a v Damašku mohly před ním ožívat obrazy ze života Elizeova.

Božská velikost krajiny, jako by z ní byly v atmosféře uchovány ještě stopy, kouzlila před duší mocně vzkvétající, vyzařující sílu starého chrámového života. Jako na dosah blízko nabízely se scény z pravěké doby, obrazy z někdejšího kněžského, bohy zplnomocněného působení. Zde kněží mohli kdysi z bran všech přírodních

říší přivolávat ve vznešené plnosti nebeské síly do pozemského bytí k požehnání společenství lidí, jež vedli.

Ale kam nyní zmizelo bohatství starého božského života? Daleko široko se snesla noc velkého soumraku bohů. Ježíš, otevřen hlubinami osudu bytosti pro pravé doznívání staré moudrosti a zbožnosti, cítí se jakoby postaven před propastnou hloubku zející prázdnoty. Jeho zarathustrovské já nesetkalo se již s živými zbytky staré sluneční moudrosti. Jeho nathanskému duševnímu základu nepřicházelo už vstříc nic z nebeských vzpomínek Adonisovy bohoslužby. Nad těmito kraji se tměl poslední soumrak Žarathustrův a Adonisův. Ještě více než na zříceninách i zevně rozpadlých chrámových svatyní, kde byly chrámy obnoveny v římském duchu, bylo lze postřehnout zánik a zvrhlost pohanství. Lidé s větší touhou než kdy jindy hleděli k oltářům. Ježíš viděl, jak se tam hrnuli ve velkých zástupech, plni vzrušujícího očekávání: ale poznával v nich stádo, jež nemá pastýře. Pastýři vnitřně svá stáda všude hanebně opouštějí.

Duši Ježíšovu plnilo starostí a truchlivostí nové, větší zklamání. Tím, že vůdcové starého kněžství selhali, cele se dokonala opuštěnost lidstva bohy. A více než to: kde vůbec ještě byly pohanské chrámové kulty realitou, tu ještě místo pomáhajících bohů byli zaklínění jen žhaví démoni vášně, kteří se vrhali na lidi a činili je posedlými. Jestliže Ježíš svými zkušenostmi uvnitř židovství viděl v čele kráčet smrt, tu zklamán pohanstvím, viděl v čele kráčet ďábla. Viděl, jak se lidstvo řítí do nesmírného nebezpečí: celá vojska luciferských démonů, šířících se jako epidemie, hrozila se zmocnit lidstva.

Z k u š e n o s t i s e s s e n s k ý m i .

Pod děsivým dojmem široko daleko pozorovatelského "běhu na prázdno" vznikl v Ježíši asi okolo 24. roku impuls k životu uchylujícímu se více do ústraní. Zbývala ještě jediná naděje, že se ve velkých hlubinách vnitřního světa, kam je možno proniknout jen tichým pohřížením, otevře výhled na záchrannou pomoc bohů. Mohlo i být, že mu z vlastní potřeby soustavného meditativního života vzešlo náhle zcela nové porozumění pro snahy řádu essenských.

Ačkoliv essensští za jeho mládí v Nazaretě a ještě více po jeho dvanáctém roce jistě velmi usilovali o Ježíše, choval se vůči nim zdrželivě, byť i ne nevďěčně. Hnutí opravdové zbožnosti a lidské dobrotivosti probouzela v něm vždy upřímnou úctu; ale hluboce zakořeněný instinkt pro přirozenost a jeho otevřenost pro

duchové v přírodě byly až dosud příčinou, proč se nemohl spřátelit s vlastním mnišsky asketickým životem čelně řádu. Nějak v něm cítil cosi umělého a chtěného. V něm samém byla mravnost tak samozřejmě nedotknutelná, že nikdy plně nepochopil, proč essenové s takovým důrazem dávali najevo zápor k pozemským věcem.

Po otřesných zkušenostech, jež prožila jeho duše s židovstvím a pohanstvím, bylo mu, jako by přece začínal chápat smysl přísných pravidel řádu. Jistojistě asi nebyl nyní již tak odmítavý vůči snahám, jimiž ho hleděli získat a s jakými k němu přistupovali. Více než dříve byl nakloněn pokusit se přece jednou o cesty ducha essenství. Aby dosáhl jasnosti, byl ochoten blíže nahlédnout do toho, co se mu nabízelo.

Essenové mu vždycky již říkali: Nesmíš nás posuzovat podle toho, co vidíš v městech a též v našich osadách a koloniích. Musíš přijít do našich klášterů, tam najdeš plody zcela čistého a důsledného provádění našich řádových pravidel; v klášteřích jsou naši svatí a vidci.

Tak spatřujeme Ježíše v posledním období před jeho 30. rokem, jak uposlechl vyzvání essenských a řídil své kroky, snad po prvé v svém životě, do světa mythologicky vzdálené a podzemní měsíční krajiny pouště Juda.

Palestinské centrum řádu essenských bylo v údolí Engadi na západní straně Mrtvého moře. Zde ~~je~~ na jediném místě, kam jako výbežek území Betlem-Hebron dosahuje žila živoucí vegetace do podzemních niv smrti, čněl v příkré výši nad hladinou solného jezera mateřský klášter, obklopen osadou podobnou vesnici. Odtud byl řízen ~~xxx~~ život, jenž byl pěstován v menších klášterních a poustevnách, roztroušených v úplně mrtvých roklinách údolích pouště.

Ježíš se musel pokusit ve vší pozitivní otevřenosti žít s mnichy, kteří se oddávali s téměř fanatickou výlučností svým asketickým kajícím a modlitebním cvičením, a z nichž mnozí, podobní indickým yoginům a fakírům, docílovali úžasných schopností svého nadmyslového zření a jednání. Musíme si ovšem představit, že essenští dopřávali Ježíšovi podobně jako nazarejci Janovi, který v jejich blízkosti šel svou vlastní cestou askety, nahlédnout do všeho, co bylo i mezi nimi jako tajemství. Ačkoliv tito dva muži nebyli členy řádu a nezdálo se ani, že by byli nakloněni se jimi státi, byla jim prokazována taková důvěra, že jim essenové sdělili a ukázali vše, co jinak směli poznat jen nejpokročilejší mezi řádovými bratry.

Zde se tedy Ježíš přece setkal s ještě živou skupinou starého duchovního života. Ale čím jasněji a úžasněji se před ním odhalovala tvář esoteriky essenů, tím více byl však upozorňován na to, jak ohromné jednostrannosti se zde oddávali. V Nazaretě jistě nevystupovala podstata řádu tak ryze a významně, protože se tam statky ducha essenských objevovaly spíše v použitelné formě, tedy jen nepřímo. Velký okruh laických členů, který byl poslušen jen značně usnadněného řádového prádla, určoval nazaretský život. Ale v galilejské kolonii přicházela duchovost řádu přec alespoň k dobru výstavby sociálního společenství. Naproti tomu v judských klášteřích musel Ježíš náhle seznat v celém vyhocení, jak řád jako celek byl však změřen na zvláštní sociální bytí. Tito lidé se s plným vědomím isolovali od všeobecného života lidstva, o němž se mínilo, že už zapadlo příliš hluboko do znečištěné pozemskosti, než aby v jeho oblasti bylo ještě možné zachovat v dřívějším stavu zvláštní duševní síly. Vybudovali řád a jeho kláštery jako ostrov v oceánu lidstva proto, aby se zjednali zvláštní duchovní podmínky a vyjimečné zákony.

Ježíš svými zkušenostmi v židovství a pohanství postřehl až příliš zřetelně, jakým démonickým nebezpečím bylo lidstvo vysazeno, než aby ihned prohlédl ilusi, jež tkvěla v tom, že essenové vzdalováním jistých luciferských a ahrimanských vlivů zušlechťovali v úzkém kruhu osobitý, velmi ukázněný duchovní život. Nechtějí i jednotliví essenové byli sebeušlechtlejšími a na výši jdoucími lidmi, řád jako celek přece spočíval na náboženském egoismu, na zbabělé životní destilaci a útěku ze světa. Právě nyní, kdy lidstvo je čím dál hrozivěji sužováno démony a může se duševně téměř až zalknout, nyní, kdy je možno uvěřit, že už je slyšet nesmírný uzkostný výkřik, který sedere z duše lidstva, může pomoci jen taková duchovost, která prospěje všem lidem. Má-li být svět očištěn, musí mít odvahu ti, kdož se zasvěcují tomuto dílu, postavit se tam, kde nelze vůbec uniknout následkům pádu do hříchu; musí býti hotovi vzít na sebe a nést každé břímě lidstva. Avšak v essenských klášteřích lidé mysleli jenom na sebe a byli hrdi na zvláštní podmínky, za kterých ovšem není uměním přijít do styku s duchovním světem.

Tyto poznatky, jež vzešly Ježíši s děsivou zřetelností, dokonaly a zpečetily se posléze určitými nýdmyslovými zážitky, jak vysvítá z líčení Rud-Steinera. Právě v klášteřích essenů, kde se přec odstranilo vše, aby se vynnuly styku s luciferskými a ahrimanskými mocnostmi, postřehl Ježíš tyto démonické moci docela zvláštním způsobem. Setkal se v židovství s ahrimanskými strašidly a

za svého putování pohanským územím se zástupy vojsk luciferských démonů, tak nyní zde viděl chladné a žhavé duchy navzájem ve spolku. Viděl, jak egoistické úsilí essenů po svatosti bylo luciferské a jak na lidstvo jako celek musela působit ahrimanská kulturní deserce j^eich řádu. Nemohlo se popřít, že by v užavřeném kruhu klášterů nebyly úžasné duchovní síly a že by tam tyto síly nebyly pěstovány. Ale právě tyto síly to byly, jež měly být dány lidstvu ve světě; vždyť tyto síly, když je essenové měli upoutat na sebe, chyběly lidstvu tím více. Nakonec se essenský život musel odhalit jako tragická křivda a osudná krádež spáchaná na trpícím lidstvu.

Později, když se Ježíš po křtu v Jordaně uchýlil na čtyřicet dnů do ústraní pouště Juda, tenkrát nikoliv v souvislosti s esseny, nýbrž v úplné osamocenosti setkaly se s ním ještě jednou odpůrci, mocnosti jež mu byly vstoupily do cesty při třech velkých zklamáních před jeho 30. rokem. Ale nyní byl k tomu zcela jiný důvod, působící více z nitra ven. V lidskémduši Ježíšově se usídlilo vznešené božské Já Kristovo. Nyní se ohlašovaly nejneslýchanější nové vnitřní možnosti. Vystupovaly tu borazy toho, co Ježíš nyní mohl vykonat z božské moci, kdyby jen chtěl.

Opět k němu přistoupila ahrimanská moc chladné chytrosti bez duše, s níž se byl setkal v židovství. Je to tentýž duch, jehož prostřednictvím se lidstvo bude během doby učit sestavovat stroje a vytvoří ohromné množství technických vynálezů. Ježíš slyší, jak mu odpůrce našeptává, aby učinil z kamenů chléb, poněvadž nyní je přece schopen přistoupit k lidem se zázraky, které by zastínily veškeru chytrost a všechnu um světa. Ale Ježíš vítězí nad pokušením. Nepřišel, aby pěstoval magii, nýbrž aby všemu mrtvému vstúpil zárodek nového života, jenž může vzejít jen trpělivostí.

Potom proti němu vystupovali odpůrci, u nichž na území pohanství viděl, že se chystají uchvátit moc nad lidstvem. Má dojem, jako by ho Lucifer uvedl na vysokou horu a nabízel mu moc nad lidstvem: je zapotřebí, aby jen k lidstvu přistoupil a neodolatelnou září paprsků své božskosti a celý svět by se mu vrhl k nohám. Avšak i nad tímto pokušením Ježíš vítězí. Nepřítel aby vládl sугescím nechce být ničím jiným než sloužícím bratrem všech lidí.

Konečně se opakuje i setkání s pokušitelskými mocnostmi, jehož se mu dostalo v essenských klášterích. Lucifer a Ahriman se mu ukazují spolu ve spojení, když cítí, že by z vlastní síly ducha byl schopen, co někdy bylo výsledkem zvláštního mnišsky asketického duševního školení: mohl nedbati zákonů zevního života a vrhnouti se dolů z cimbuří chrámu jako fakir, aniž by utrpěl úhony. Ale

Kristus nepřišel, aby lidstvu poskytl sensační podívanou zvláštních, vysoce vypěstovaných duchovních sil; chce se v poslušnosti sklomit před zákonem života, v poslušnosti až k smrti na kříži.

K ř e s t v J o r d a n u .

Když se Ježíš po svých zkušenostech v klášteřích essenů navrátil do Nazareta, dokonalo se v něm poznání o posledním zchudnutí, o velkém nultém bodu, k němuž vše dospělo. Přehlédal celý okruh vnitřního stavu lidstva. Jeho duše schopna neskonaleho spolucítění byla stále mučivěji strhována do obsáhlejšího zármutku a bolesti. V duši Ježíšově docházelo nejplnější měrou k vědomí velké hoře z odbožštění a ohrožení protibožskými mocnostmi, hoře, jež objektivně v lidstvu je, které si však lidé jen zřídka a nejasně uvědomují. Toto hoře uchvacovalo v zastoupení za lidstvo celou jeho bytost jako stravující obětní plamen. Pro lidské bytí tu ještě byla jen jediná záchrana: přímý zásah vznešené božské moci, již všichni národové odedávna tak toužebně očekávali jako Mesiáše.

Toto velké vzájemné utrpení s lidstvem zažehlo v duši světlo tušícího vědění. Čím více se jeho lidská bytost spalovala v obětním plameni, tím zřetelněji cítil, jakoby zcela blízko nad sebou, bytost Kristovu, jež se vznášela nad lidstvem a chtěla se v něm usídliti. Ale myšlenka na příchod Kristův se vůbec nedala v jeho duši zadržet jako jiná myšlenka. Převršovala míru otřesu tím, že proměňovala tento otřes ve ^{důležitém} ~~vůli~~ posledního sebeobětování.

Bylo to při posledním ~~velikém~~ rozhovoru s matkou na rozloučenou, aby se tento vnitřní vývoj ukončil. Jak tu Ježíš před zvládnutým mateřským srdcem snad zcela málo slovy shrnoval, co v minulých osmnácti letech o utrpení lidstva, začínalo se ze schrány jeho duše opět odpoutávat vznešené, zralé já, jež tentokráte v ~~xx~~ chrámu v Jerusalemě do něho vstoupilo. Ježíš se chystal největší duševní obětí, jakou kdy člověk přinesl, uskutečnit větu, která mohla být teprve mnohem později vyjádřena slovy: "Ne já, nýbrž Kristus ve mně".

Od této chvíle se zdá, jako by vedení života Ježíšova přešlo přímo na vyšší božské mocnosti, podobně jako tomu bylo v jeho dětství až do dvanáctého roku. Do osvobozujícího se duševního základu nathanské bytosti Ježíšovy působí vyšší vedení. Zjevuje se opět, nyní však v konečné vyzrálosti a sycen těžkou opravdovostí, div božského instinktu jistoty, jež vedla 12letého chlapce v chrámu a dávala mu promlouvat: "Což nemusím býti v tom, co jest Otce mého!"

Jako ovládající podstatný rys nathanské duše Ježíšovy objevuje se ještě jednou nadlidská oktáva toho, co působí v říších podlidské přirozenosti jako záhada instinktu. Důležitější než všechny předcházející úvahy a předsevzetí, důležitější než také náhle opět nasazený karmický chod, který přivádí obě Adamovy duše k sobě, jest nadzemská přitažlivá síla, jež vychází z bytosti Kristovy. Nyní se skutečně docela přiblížilo srdce království nebeského. Duševní oběť v člověku Ježíši znamenala úplně otevření brány, jíž mohl Kristus kráčet přes práh vtělení. Boží Já jako magnet přitahovalo k sobě otevřenou duši, kterou si vyvolilo za svou schránu jako v mčinulých aeonech nadzemských vývojů, tak i nyní.

Tak dochází k tomu, že Ježíš, po rozmluvě s matkou putuje jako náměsíčný z Nazareta do judských niv jordanských, aby se sešel s Janem Křtitelem. Když potom Jan Ježíše křtil, došlo k velké události zázraku narození Kristova. Za slovy ducha, jež i v tomto okamžiku zazněla: "Ty jsi ten můj milý Syn, v němž se mi dobře zalíbilo," jsou slyšitelná slova žalmu: "Ty jsi můj Syn, tebe jsem dnes zplodil".+/-

Nyní došly všechny podivuhodné cesty Prozřetelnosti k cíli: spásu přinášející Boží Já se stalo člověkem. Touha lidstva po Mesiáši se splňuje ve vši tichosti, avšak připravena nejpodivuhodnějším splynutím dějinných vývojových proudů. Po lidských osudových dívech života Ježíšova následuje v třech krátkých letech x velký boží div života Kristova.

C h r i s t o f o r o s .

Z raných křesťanských dob existuje tradice, která popisuje, byť i na první pohled nedostatečně, mythickými obrazy duševní cesty, jež vedly v životě Ježíšově ke křtu v Jordanu a k nositelství Krista: je to l e g e n d a o C h r i s t o f o r o v i .

Domníváme-li se, že se vztahuje na nějakého světce ze středověku, nepochopíme hluboký smysl této křesťanské pověsti. Ve skutečnosti líčí, co prožívala duše Ježíšova po svém dvanáctém roce. Hledí na Ježíše tak, jako by vše fyzické bylo průsvitné a jako by měla být pozorována a líčena v imaginativních obrazech jen od těla oproštěná duše ve svém prožívání. Je-li nám zde představena postava obra jménem Offerus, který žije v zemi Kanaan, je veliký 12loktů do výšky, pak tím není míněn člověk, jenž by se svou obrovitou tělesnou velikostí lišil od jiných lidí. Avšak poukázáno je tím ovšem i na toho, kdo skutečně ve vnitřním smyslu předčí všechny ostatní lidi, když se v něm stala jednotou velká lidská polarita. A když ho legenda popisuje, jak přichází s mocnou nespouta-

ností, pak je to pouze obraz pro nesmírnou intenzitu duševní síly, jež sídlila v Ježíši. Jméno Offerus, t.j. ten, který obětuje, dává k němu samo klíč: největší schopnost oddanosti, nejžhavější vůle k oběti, s jakými se kdy bylo možno na zemi setkatí, tvoří vnitřní podnět k životu Ježíšovu.

Obr Offerus se vydává na cestu; chce sloužit . Ale nemůže být spokojen ve službě u pána, který ví o větším pánu nad sebou a bojí se ho. Putování Offerovo je hledáním největšího pána. Naprostá nesobeckost Ježíšovy duše a její pohotovost k službě a oběti nemůže dojít splnění někde, nýbrž jen ve skutečném středu světového dění. Ježíš nechce sloužit pro službu samu, nýbrž chce přinést oběť, jíž může nebe vykoupit zemi.

Legenda svou obraznou mluvou vypráví zas a zas o postupných zklamáních, která musel Ježíš protrpět mezi svým 12. a 30. rokem. Ježíš se v celém vřekolním světě ohlíží po duchovných silách, jimiž člověk ještě volně nakládá. Ať nalézá cokoliv, nic neobstojí ve zkoušce. Tak procvází obr Offerus teměmi a nechť vstoupí do číkolí služby, ukáže se brzy, že to přece není největší pán.

Konečně se Offerovi dostává rady od jednoho poustevníka, aby bez prámu nastoupil službu převozníka u břehu Jordanu. Brodí se tedy v prudech řeky a na rameni přenáší lidi s jednoho břehu na druhý. Až jedné noci zaklepe na jeho chatrč dítě žádá, aby je přenesl. Obr rozespalé zvedá dítě na své rámě a vstupuje do vod. Každým krokem přibývá dítěti na váze. Posléze je tak těžké, že se pod jeho tíží uprostřed řeky obr celý potápí do vln. V tom okamžiku prochází duší obrovou svatý požatek. Cítí, že dítě na jeho rameni je sám Kristus a že právě přijímá velký křest, kterým ho osud obmyslil. Nadále není už Offerem, nýbrž Christoforem, nositelem Krista.

Každý, kdo chce být v pravdě křesťanem, musí prožít osud obra a usilovat o to, být nejprve Offerem a potom Christoforem. Ale nikdo by nemohl dosáhnouti tohoto cíle, kdyby jednou nebylo onoho člověka, který se osudově jako první stal Christoforem způsobem vyskytnuvším se jedinkrát. Ježíš z Nazareta je velkým historickým Christoforem. Jeho "hledání největšího pána" připravilo duši, aby se stala schránkou a nositelkou nejvyššího světového Já, který^é
+/Tenot výrok z 2. žalmu je citován na třech místech Nového Zákona skutky apoštolské 13,33; List k Hebreům 1,5; List k Hebreům 5,3/ jako slova, jež duchově zazněla při křtu v Jordanu.
+ + /Nositel Krista/ pozn. překl. /.

/Pod linkou obě pozn. patří ke str. 160./

nazýváme Kristem, Pánem.

Dětsky líbezná stránka vánočního mystéria se nám zjevuje obrazem panenské matky, jež drží v náručí své dítě. Vážnější, vyspělejší stránka vánočního mystéria přistupuje k nám v obrazu obra Christofora, jenž nese na rameni dítě. V obou případech nám obraz dítěte odhaluje tajemství narození: k narození Ježíšovu se připojuje narození Kristovo. A rok co rok se poznovu dotýkáme mnohonásobného divu božského vtělení, když do prostoru vánoční doby vstoupíme branou noci, v níž se v Betlemě narodilo dítě Ježíš, a když o.ledna opět ze sváteční doby vykročíme toho dne, který byl vždy považován za den křtu v Jordanu, vlastních to narození Krista.

Na starších obrazech křtu v Jordanu shledáváme vždy kromě Jana a Ježíše vyobrazeny ještě anděly, kteří sloužící stojí opodál a drží roucha Ježíšova. Evangelia nám ~~ne~~ukazují na tomto místě andělské postavy. Avšak v cudné stručnosti textu obsahují přítomnost andělů substantiálně. V těchto obrazech, které činí přítomnost andělů při křtu v Jordanu viditelnou, je nám naznačeno hluboké tajemství o schráně.

Pastýřům na poli v Betlemě se zjevila světelná pyramida hierarchické družiny andělů, která provázela vjezd krále slávy. I nyní jest opět zde. Jan Křtitel, sám bližší andělům než jiní lidé, mohl jako lidsky-nadlidský jejich člen zřítí hierarchickou plnost sloužících bytostí. Ale nyní se i v říších andělů udála změna. Andělé byli až dosud rouchem, jímž se Kristus odíval. Byli jím ještě v době 30.let, která uplynula od oné betlemské noci. Kristus odkládá nyní své hierarchické nebeské roucho a obléká roucho lidské podoby. Člověk Ježíš z Nazareta je nadále schránou, v níž přebývá Kristus. Zástupá nebeských vojsk odstupují. Nyní musí zmlknout i divy Prozřetelnosti, jež spolupůsobením andělských hierarchií ozařovaly dětství a mládí Ježíšovo. Velikost tří let Kristových bude záležet v tom, že se Kristus vzdá svého božství, aby byl ve všech věcech podoben jiným lidem a byl jejich bratem. Až potom, když noc Golgoty ustoupí světlu velikonočního rána, shromáždí se opět andělé a v hierarchickém ději obklopí hrob, který se stane jesličkami pro narození nového světa.
